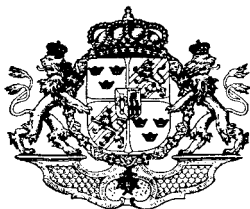

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD VID ARMÉN

ARMÉFÖRVALTNINGENS SJUKVÅRDS-
STYRELSES

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

ÅR

1912

TRYCKT HOS

P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1913

INLEDNING TILL

**Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse.
– Stockholm, 1912-1970. - (Sveriges officiella statistik).**

Täckningsår: 1911-1969.

1911-1913: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse.

1914-1930: Hälso- och sjukvård vid armén.

**1931-1936: Hälso- och sjukvård vid armén samt flygvapnet /
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ; Flygstyrelsen.**

**1937-1942: Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård
vid armén / Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ;
Flygförvaltningen ; Överfältveterinären.**

**1943-1944: Hälso- och sjukvård vid försvaret och veterinärvård vid armén /
Försvarets sjukvårdsförvaltning; Överfältveterinären.**

**Från 1943 ingår även Hälso- och sjukvård vid marinen, som utkom 1911-
1942, i denna serie.**

1911-1936 ingår veterinärvård vid armén i ett särskilt avsnitt i denna serie.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1,
Sundhetskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt,
1864-1912. - Sundhetskollegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.
Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Efterföljare:

Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse. – Stockholm :
1973–1975. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1970/72-1973/74.

Veterinärvård vid armén /Överfältveterinären. – Stockholm : 1946-1957. –
(Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1945-1955.

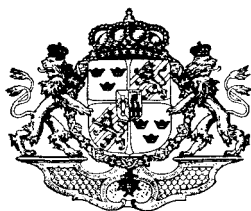
Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II
publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.
S. 163; Tab. 157. Militära sjukvården 1903-1947.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse. År 1912. –
(Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD VID ARMÉN

ARMÉFÖRVALTNINGENS SJUKVÅRDS-
STYRELSES

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

ÅR

1912

TRYCKT HOS

P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1913

TILL KONUNGEN.

Arméförvaltningens Sjukvårdsstyrelse får härmed afgiva underdånig berättelse över sin verksamhet samt över hälso- och sjukvården ävensom veterinärvården vid armén under år 1912.

Stockholm den 12 juli 1913.

Underdånigst

Anton Nettelblad.

Peter Schmidt.

Iwar Dahlheim.

Carl Keiding.

INNEHÅLL.

		Sid.
A.	Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verksamhet å fältläkarbyrån	7
B.	Hälsö- och sjukvården vid armén.	
	1. Fältläkarkåren	9
	2. Utdrag ur läkarnas årsberättelser	11
	3. Viktigare bestämmelser och föreskrifter rörande arméns sjukvård m. m. under år 1911	74
Tabeller:		
N:o	1. Tablå öfver truppsjukvårdsanslaget	78
	» 2. Sjukligheten bland manskapet vid arméns truppförband	82
	» 3. Sjukdomar bland manskapet vid arméns truppförband.....	88
	» 4. De veneriska sjukdomarna inom armén	112
	» 5. Dödlighet och dödsorsaker bland arméns manskap	114
	» 6. Fördelning på åldersgrupper av de döda bland arméns manskap	115
	» 7. Vårdade sjuka å garnisonssjukhusen.....	115
	» 8. Vårdade sjukdomar å garnisonssjukhusen.....	116
	» 9. Operationer utförda å garnisonssjukhusen patienter	124
	» 10. Revaccination av manskap vid armén	128
	» 11. Inskrivningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund av kroppsfel eller sjukdom frikallade	129
	» 12. Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktiga	130
	» 13—14. Sammandrag av kassationsorsakerna vid läkarbesiktningarna å värn- pliktiga.....	132
	» 15. Sammandrag av rapporterna öfver ändringar i förut inskrivnas värnplikts- förhållanden	136
	» 16. Kassationsorsaker hos förut inskrivna värnpliktiga	137
C.	Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verksamhet å fältveterinärbyrån.....	139
D.	Veterinärvården vid armén.	
	1. Fältveterinärkåren	140
	2. Utdrag ur veterinärernas årsberättelser	141
Tabeller:		
N:o	1. Tablå öfver truppveterinärvårdsanslaget	166
	» 2. Sammandrag av hästsjukbesked	168
	» 3. Döda hästar	171
	» 4. Dödade hästar	172
	» 5. Kasserade hästar	173

TABLE DES MATIÈRES.

		Page.
A.	Fonctionnement de la direction de santé de l'armée au bureau médical	7
B.	Service sanitaire et soins des malades dans l'armée.	
	1. Corps des médecins militaires	9
	2. Extraits des rapports annuels des médecins militaires.....	11
	3. Règlemens et stipulations importants concernant le service de santé etc. de l'armée pendant l'année 1912	74
Tableaux:		
N:o	1. Tableau des crédits alloués au service de santé des troupes	78
	» 2. Morbidité parmi les soldats	82
	Col. 1: Régiments. Col. 2: Effectifs présents (en moyenne). Col. 3: Nombre des malades au 31 décembre 1911. Col. 4—6: Malades entrés (par âge). Col. 7—18: Malades entrés (par mois). Col. 19: Malades (restants et entrés) à la chambre et à l'infirmerie. Col. 20: Malades (restants et entrés) à l'hôpital militaire. Col. 21: Malades (restants et entrés) à l'hôpi-	

	tal civil. Col. 22: Total des malades (restants et entrés). Col. 23: Rélevés capables de continuer leur service militaire. Col. 24: Evacués incapables de reprendre leur service militaire. Col. 25: Décès. Col. 26: Nombre des malades restants au 31 décembre 1912. Col. 27: Nombre des journées de traitement. Col. 28: Morbidité pour 1,000 hommes.	
N:o 3.	Maladies parmi les soldats.....	88
	Les numéros des colonnes correspondent aux numéros de la nomenclature des maladies.	
	Col. I: Vices de formation ou de développement. Col. 1—26: Maladies d'infection aiguës. Col. 27—30: Maladies zooparasitaires. Col. 31—34: Maladies d'infection chroniques. Col. 35—41: Maladies constitutionnelles. Col. 42—43: Maladies d'intoxication chroniques. Col. 44: Maladies mentales. Col. 45—53: Maladies du système nerveux. Col. 54—59: Maladies des yeux. Col. 60—63: Maladies des oreilles. Col. 64—73: Maladies de l'appareil circulatoire. Col. 74—84: Maladies de l'appareil respiratoire. Col. 85—102: Maladies de l'appareil digestif. Col. 103—114: Maladies non vénériennes de l'appareil génito-urinaire. Col. 115—129: Maladies de l'appareil locomoteur et du système osseux. Col. 130—143: Maladies de la peau et du tissu cellulaire. Col. 144: Tumeurs. Col. 145: Ruptures et distensions des muscles et tendons. Col. 146: Distorsions. Col. 147: Luxations. Col. 148: Fractures. Col. 149: Contusions. Col. 150: Blessures d'armes aiguës ou pointues. Col. 151: Blessures d'armes à feu. Col. 152: Excoriations causées par la chaussure. Col. 153: Excoriations causées par l'équitation. Col. 154: Brûlures et traumatismes causés par explosion. Col. 155: Engelures. Col. 156: Coups de soleil et coups de chaleur. Col. 157: Intoxications aiguës. Col. 158: Traumatismes d'autres sortes. Col. 159: Suicides, tentatives de suicide. Col. 160: Maladies indéterminées. Col. 161: Cas d'observation. Dernière colonne: Total des malades entrés.	
» 4.	Maladies vénériennes dans l'armée.....	112
» 5.	Mortalité et causes de mort parmi les soldats.....	114
» 6.	Âge des soldats morts.....	115
» 7.	Malades traités dans les hôpitaux de garnison.....	115
» 8.	Maladies traitées dans les hôpitaux de garnison.....	116
» 9.	Opérations pratiquées dans les hôpitaux de garnison.....	124
» 10.	Revaccinations des soldats.....	128
» 11.	Ordre des territoires de conscription par rapport au nombre des non enrôlés par suite de maladie ou de vice constitutionnel.....	129
» 12.	Résumé des rapports sur les inspections médicales des conscriptionnaires...	130
» 13—14.	Résumé des causes de réformation de conscriptionnaires.....	132
» 15.	Résumé des rapports sur les modifications des relations de service des conscrits.....	136
» 16.	Causes de réformation des conscrits.....	137
C.	Fonctionnement de la direction de santé de l'armée au bureau vétérinaire.....	139
D.	Service vétérinaire de l'armée.	
	1. Corps des vétérinaires militaires.....	140
	2. Extraits des rapports annuels des vétérinaires militaires.....	141
	Tableaux:	
N:o 1.	Tableau des crédits alloués au service vétérinaire des troupes.....	166
» 2.	Résumé des rapports sur les maladies des chevaux de l'armée.....	168
» 3.	Chevaux morts.....	171
» 4.	Chevaux tués.....	172
» 5.	Chevaux réformés.....	173

A. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens verksamhet å fältläkarbyrån.

Under femte året av sjukvårdsstyrelsens verksamhet hava å dess fältläkarbyrå handlagts 2,266 ärenden. Dessa hava utgjorts av: 480 kungl. brev, generalorder och kommandomål, 85 kungl. remisser, 376 redogörelser, räkningar och personliga ersättningsmål, 260 rekvisitioner och ersättningar af sjukvårdsmateriel, 145 anmärkningsmål, 20 befordringsärenden, 560 rapporter och besked samt 300 diverse mål.

Antalet handlagda ärenden utgjorde år 1908: 1,001, år 1909: 1,885, år 1910: 2,106, år 1911: 2,208 och år 1912: 2,226.

Balanserade ärenden från år 1911 utgjorde 37 och till år 1913 13.

Å fältläkarbyrån har under året tjänstgjort personal till samma antal och i samma egenskap som under år 1911. Arbetet har varit fördelat mellan fältläkaren, läkarassistenten och intendenten på enahanda sätt, som omförmåls i styrelsens underdåniga berättelse för år 1908.

Bland viktigare ärenden, som handlagts å fältläkarbyrån, må nämnas följande utredningar och förslag:

Underdånig hemställan angående nådig proposition till 1913 års riksdag rörande fortsatt övergång under år 1914 till fältläkarkårens nya organisation.

Underdånig framställning om rätt till tjänstårsberäkning för extra bataljonsläkare.

Semester åt vissa av arméns läkare.

Underdånigt förslag angående reglering av underläkartjänsterna vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

Underdånigt förslag till ändring i nådiga förordningen angående arméns reserver.

Underdånig framställning om förbättrade befordringsförhållanden för sjukvårdsbeställningsmännen vid truppförbanden.

Anställande av sjuksköterskor vid till armén hörande sjukvårdsanstalter under år 1912.

Ordnande av tandvården vid arméns truppförband under år 1913.

Underdånigt utlåtande angående bestridande av kostnaden för sanatorii-vård åt arméns personal (gemensamt med Indendents- och Civila departementen).

Åtgärder mot sjukdomen barnförlamning.

Sjukhusbyggnad vid Livregementets grenadjärer och sjukpaviljong vid Värmlands regemente.

Ordnande af telefonförbindelser för de för arméns truppförband avsedda sjukvårdsanstalterna.

Ny utspisningsstat för garnisonssjukhuset i Stockholm.

Reglemente för garnisonssjukhuset i Boden.

Nya modeller å sjukvårdsränsel och sjukvårdsarmbindel.

Bestämmelser rörande förvaltning av landstormsförråden (gemensamt med Arméförvaltningens vederb. departement).

Beträffande sjukvårdsmaterielen har styrelsens verksamhet under året, förutom den årligen skeende anskaffningen av materiel för ersättande av det, som förbrukats, och för vidmakthållande av krigsberedskapen, huvudsakligen omfattat nyanskaffning och komplettering av sjukhusutredningen vid vissa truppförband, varjämte anskaffningen av belysningsmateriel för sjukvårdskompanierna fortsatts.

Större *fälttjänstövningar* hava under årets regementsövningar avhållits i Västergötland, i huvudsak enligt den för de under år 1911 tilltänkta, men då inställda fälttjänstövningarna uppgjorda planen. Sjukligheten under desamma var särdeles ringa trots den ogynnsamma väderleken.

B. Hälso- och sjukvården vid armén.

1. Fältläkarkåren.

Under år 1912 har fältläkarkåren undergått de förändringar, som framgå av följande tabell:

Beställningar	Lediga vid årets början	Ledigblivna genom			Summa	Återbesatta	Lediga tjänster, som icke skola återbesättas enligt nya organisationen	Lediga vid årets slut
		transport eller befordran	avsked	dödsfall				
Fördelningsläkare	2	—	—	—	2	2	—	—
Regementsläkare	2	2	3 ¹⁾	1 ²⁾	8	6	1	1
Bataljonsläkare	8	6	4 ³⁾	—	18	3	5	10 ⁴⁾
Extra bataljonsläkare	6	—	—	—	6	6	—	—
Fältläkarstipendiater	17	3	—	—	20	8	—	12
Summa	35	11	7	1	54	25	6	23

1) Regementsläkarna vid Livreg. gren. F. Osbeck, vid Karlskrona gren.-reg T. A. Backman och vid Södermanl. reg. Hj. Pettersson.

2) Regementsläkaren vid Upplands reg. E. Nisbeth.

3) Bataljonsläkarna vid Andra livgren.-reg. E. Wykman, vid Västgöta reg. J. H. Wennerberg och vid Älvsborgs reg., regementsläkaren i Fältläkarkåren L. Andén och vid Bohusläns reg. K. O. Andersson.

4) Härav skola 4 beställningar vid fördelningskavalleriet tillsättas först vid nnyttande regementsläkares avgång.

Till fördelningsläkare hava för år 1912 fortfarande förordnats: vid IV. arméfördelningen fördelningsläkaren i fältläkarkårens reserv C. C. Ekeröth och vid V. arméfördelningen fördelningsläkaren i fältläkarkåren F. A. G. Netzler. Till regementsläkare hava utnämnts: vid Livreg. gren. bataljonsläkaren vid Hallands reg. C. G. Borgström, vid Södermanl. reg. bataljons-

läkaren vid Svea livg., regementsläkaren i fältläkarkåren B. Fristedt, vid Jönköp. reg. bataljonsläkaren vid Smål. art.-reg., regementsläkaren i fältläkarkåren C. G. Rundquist och vid Göta artill.-reg. bataljonsläkaren vid samma reg., regementsläkaren i fältläkarkåren P. G. Neuman, varjämte transport erhöållits: till Älvsborgs reg. av regementsläkaren vid kommandantskapet å Karlsborg A. J. H. Nyqvist och till Upplands artill.-reg. av regementsläkaren vid Älvsborgs reg. C. P. Humbla. Högre lön enl. nya organisationen har tilldelats bataljonsläkarna N. A. Brinke, C. B. A. Eklundh, G. Lindström och S. F. Åkerlund samt enl. gamla organisationen (dock endast med 1,000 kr.) bataljonsläkarna K. M. Wahlstedt och N. A. Sparrman. Till bataljonsläkare hava utnämmts: vid Andra livgren.-reg. G. A. W. Carlsson och vid Bohusläns reg. J. O. O. H. Hansson och till extra bataljonsläkare vid fältläkarkåren: G. Wingren, R. Rinander, E. Heijbel, P. A. Johansson, O. Aleman och E. Guilletmot.

Enligt den nya organisationen av fältläkarkåren skola följande *vid 1912 års utgång besatta* beställningar indragas vid nuvarande innehavares avgång, nämligen en regementsläkarbeställning vid vart och ett av Livg. till häst, Livreg. dragoner, Livreg. husarer, Smål. husarreg., Kronprinsens husarreg. och Norrl. dragonreg. samt en bataljonsläkarbeställning vid vart och ett av Göta livg., Livreg. gren., Första livgren.-reg., Upplands inf.-reg., Skarab. reg., Södermanl. reg., Jönköp. reg., Dalreg., Hälsinge reg., Värmlands reg., Norra och Södra Skånska inf.-reg:na, Vaxholms gren.-reg., Skånska husarreg., Positionsartill.-reg. samt Svea och Skånska trängkårerna. Däremot tillkommer en bataljonsläkare vid vart och ett av de sex mindre kavalleriregementena i mån av resp. regementsläkares avgång.

Fältläkarkårens reserv har under år 1912 ökat med 4 regementsläkare, 3 bataljonsläkare och 19 fältläkarstipendiater, men minskats med 5 bataljonsläkare och 3 fältläkarstipendiater samt bestod vid årets slut av 2 fördelningsläkare, 9 regementsläkare, 39 bataljonsläkare och 26 fältläkarstipendiater.

Taktiska övningar för militärläkare hava under tiden 20—28 aug. hållits vid V. arméfördelningen med förläggning i trakten av Uppsala. Såsom ledare tjänstgjorde vederbörande fördelningsläkare.

Resestipendier hava under år 1912 åtnjutits av regementsläkaren C. A. Söderberg samt bataljonsläkarna J. Hammar och S. R. Erhardt.

2. Utdrag ur läkarnas årsberättelser.

I. Arméfördelningen.

Karlskrona grenadjärregemente.

Under tiden för fälttjänstövningarna i Västergötland var värnpliktige medicine kandidaten E. Bergman av överfältläkaren beordrad att vid regementet tjänstgöra som extra läkare.

Att döma av det sätt, varpå denna tjänstgöring fullgjordes, förtjänar användandet av värnpliktige medicinare allt möjligt beaktande.

Den 1. mars mottogs det nya sjukhuset till begagnande och samtidigt skedde förflyttning från den i etablissementets närhet under de senare åren förhryda lägenheten. Snart nog upptäcktes emellertid en del bristfälligheter. Så måste cementgolven i flera rum brytas upp och göras om; i andra kunde man nöja sig med mindre reparationer. Den största bristen låg dock däri, att hela vindsvåningen var oinredd, beroende därpå att de anslagna medlen tagit slut. För att dels kunna inrymma sjukhusförrådet, som förut förvarats å ett vindrum i den ena manskapskasernen, dels möjliggöra mottagandet av alla sjuka under regementsövningarna, vidtogos under sommarens lopp en del provisoriska anordningar sålunda, att förrådet inrymdes i den del av vinden, som dels härför enligt ritningen var avsedd, dels med tillökning av den för sjuksköterskan avsedda lägenheten, vilka tillsammans nu utgöra en avplankad lägenhet under lås. Vidare fingo de båda reservsjukrummen utgöra en sammanhängande avplankad lägenhet med plats för omkring 12 sjuka. Dessa provisoriska anordningar ha kunnat verkställas för en kostnad av omkr. 340 kr.

I enlighet med sjukvårdsstyrelsens skrivelse den 24 maj blevo diverse möbler och inventarier uppköpta för en kostnad av 1,273 kronor och har sjukhuset dels härigenom och dels med tillhjälp av äldre möbler och inventarier kommit ganska bra i ordning. Återstående önskemål för närmaste framtiden äro telefonförbindelse och inledande av elektriskt ljus.

Sjukligheten har under året varit ringa. Av epidemiska sjukdomar må antecknas 2 fall av scharlakansfeber och 43 fall av påssjuka.

Under försommaren inträffade ett egendomligt fall av hjärninflammation, visande sig hos en värnpliktig, som på morgonen samma dag han insjuknade fått en tand utdragen. Under flera dagar låg han sanslös. Därefter återfick han väl sansen och kunde efter någon tid fullt redigt i skrift med-

delar sig med omgivningen, men han var döv och stum. Så fortfor förhållandet ett par månader, varefter han, sedan det konstaterats, att simulation ej förelåg, blev såsom döv hemförlovad. (*Grönwall.*)

Kronobergs regemente.

Hälsotillståndet har under den förra hälften av bevärningsrekrytskolan varit mindre tillfredsställande, i varje fall sämre än under de senare åren motsvarande tid. På regementet har, såsom framgår av kvartalssjukbeskedet, förekommit flere fall av olika epidemiska sjukdomar, sålunda av difteri 3 fall, av scharlakansfeber 17 fall, av mässling 31 fall, av påssjuka 20 fall. Orsaken till den stora frekvensen av epidemiska fall torde möjligen bero på den omständigheten, att i en del icke avlägsna socknar gått epidemier av olika art, såsom framför allt i Mistelås scharlakansfeber och i Blädinge och Vislanda socknar difteri. På grund av korrespondens med provinsialläkaren har tidvis permissionsförbud därför ägt rum till dessa socknar, men torde förbudet ha blivit för sent anbefallt, detta på grund av att intet som helst meddelande om epidemierna från förste provinsialläkaren till mig ingått. Vid inryckningen tillkännagav ingen av de värnpliktige, att de kommo från smittad ort.

Isoleringsförhållandena på sjukhuset ha varit synnerligen svåra, detta beroende dels på lokala förhållanden, dels på bristen på sjukvårdspersonal. Under den första kallare tiden av mötet måste olika rum på sjukhuset avstängas och upplåtas för vård av även de epidemiska fallen. Sedan varmare väderlek inträtt, ha de förlagts, scharlakansfeberfallen i halmtäkt och difterifallen i stort vävtält, med särskilda isolerade vårdare för de olika sjukdomarna. Mässlingsfallen ha vårdats ständigt å isolerade rum å sjukhuset.

Förekomsten av påssjuka torde bero på, att smitta medförts från volontärskolan i Halmstad, där nämnda sjukdom förekommit epidemiskt i vintras, angripande så gott som hela den därvarande styrkan. I facklitteraturen är det omtvistat, huruvida det lönar sig att isolera fall av denna sjukdom, detta på grund av dess ofarliga beskaffenhet och dess oerhörda infektiositet. I Halmstad isolerades inga fall; så gott som hela styrkan lär också ha blivit infekterad. På Kronobergshed har jag, på grund av att påssjuka ibland kan uppträda på ett synnerligen argt sätt, isolerat varje fall i tre veckor, för att om möjligt begränsa sjukdomens spridning. Det synes även som skulle detta hava lyckats, enär endast 20 fall inträffat på hela den här förlagda styrkan. Och talar detta förhållande för att påssjukefall böra så vitt möjligt isoleras, så länge sjukdomen ej visat sig redan ha angripit en större del av styrkan.

I samband med ordandet om de smittosamma sjukdomarna, torde böra framhållas den stora hjälp, som sjukhuset fått i maj månad genom till-

delandet av ett mikroskop med fullständig bakteriologisk laborationsutrustning. På grund härav kunna nu bl. a. difteriundersökningar göras med en tidsvinst av 1 à 2 dygn, en tidsvinst, som torde möjliggöra begränsning av smittospridning i betydligt högre grad än förut.

Vad hälsotillståndet i övrigt beträffar, är det stora antalet halsflussar samt feberbronkiter anmärkningsvärt, och torde förklaringen vara att söka i den ovanligt kyliga och råa väderlek, som varit rådande. Så torde också vara fallet med den senaste tiden uppträdande endemiliknande polyarthrit. Det har nämligen uppträtt anmärkningsvärt många och däribland flere rätt svåra fall av reumatisk feber med eller utan komplikation från hjärtat.

Av övriga anmärkningsvärda sjukdomsfall vill jag särskilt framhålla dels ett ormbett av synnerligen svårartad beskaffenhet (se specialuppgiften); ett fall av skotom efter solförmörkelsen (en värnpliktig, som utan sotat glas blickat in i solskivan en kortare stund och några dagar senare märkte en svart ring på vartdera ögat, vilket hindrade honom från riktning med gevär, enär ögonförändringarna inträffade just i området för det tydligaste seendet; fallet erbjöd inga tydliga förändringar i oftalmoskopiskt hänseende; rekommenderades till vård av ögonspecialist); ett fall av nattblindhet (hos en underofficer efter alkoholism); ett fall av nattblindhet (hos värnpliktig; föräldrarna voro kusiner; samma man blev på grund av nattlig urinlätning förklarad oduglig till krigstjänst); två fall av lunginflammation med dödlig utgång, det ena efter mässling.

Av olycksfall märkas förutom ovan nämnda fall av ormbett endast smärre, dock på grund av sin frekvens och långvarighet icke föraktliga skador efter bollsparkning. Det synes mig i detta samband böra vidröras idrottens förhållande till truppens hälsotillstånd, och får jag som min uppfattning uttala, att bollsparkningen ur militärmedicinsk synpunkt visat sig vara en långt ifrån tilltalande idrott, detta på grund av dess följder. Snart sagt otaliga ha de fall av kontusioner på knäna, underbenen, fotlederna varit, som orsakats av sparkar under denna idrott, liksom fotvrickningar vid själva sparken. I synnerhet, när en led blivit skadad, har en betydlig mängd sjukdagar för respektive blivit att lägga bollsparkningen till last. Förhållandet utgör ett giv akt, och fråga torde vara, om sagda idrott bör omhuldas såsom en under vapenövningar lämplig. Jag lutar åt den åsikten, att den helt borde bannlysas från mötesplatsen.

Övriga idrotter ha visat sig icke hava, vad yttre skador beträffar, några menliga följder för utövarna; vad inre skador, såsom hjärtförstoring, beträffar, torde detta först i en framtid kunna klart konstateras. Endast tvänne lindriga olycksfall ha förekommit, nämligen blödningar i muskulaturen; den ena hos en värnpliktig, orsakad vid ansats till 100-meterslopp, tog cirka en vecka för läkning, den andra, hos en officer, orsakad vid ansats till jämnfota längdhopp, torde ta ett par veckor i anspråk.

Revaccinering har företagits, och torde såsom enastående böra anmärkas, hurusom av c:a 550 bevärringsrekryter endast 2 (två) anmäla sig för undergående av revaccination. Detta sorgliga faktum är således frukten av det »upplysningsarbete», som bedrivs i bygderna. Hos ingendera av de 2 revaccinerade inträffade några som helst komplikationer, liksom ej heller hos de 6 fast anställda, som undergingo revaccination.

Den på regementet tjänstgörande sjuksköterskan har genom samvetsgrant och plikttroget, självupppoffrande arbete varit till en synnerligt stor hjälp vid sjukvården. Hon har förstått att på ett synnerligen tillfredsställande sätt upprätthålla ordning på sjukhuset såväl bland sjukvårdspersonal som patienter. Och säkert är, att hennes föredöme verkat gott och lärorikt på personalen.

Den ordinarie sjukvårdspersonalen har skött sin tjänst på ett berömvärt sätt, vittnande om plikt känsla och intresse för tjänsten, detta på ett undantag när. (*Nordlund.*)

Det allmänna hälsotillståndet vid regementet har under denna tid varit synnerligen gott. Såväl antalet patienter som sjukdagar har varit avsevärt mindre än under motsvarande tid föregående år.

Med undantag av påssjuka, av vilken sjukdom 29 fall inträffat, har intet fall av smittosam sjukdom förekommit, vilket är anmärkningsvärt, enär under första hälften av bevärringsrekrytskolan scharlakansfeber och mässling förekommo epidemiskt, och flere sporadiska fall uppträdde av difteri, av vilken sistnämnda sjukdom under den tid, denna berättelse omfattar, upprepade fall inträffat bland den civila befolkningen i etablissementets omedelbara närhet.

Svårare sjukdomar eller olycksfall ha icke förekommit.

Antalet sjukanmälda vid sjukvisitationerna har vid intet tillfälle varit anmärkningsvärt stort. S. k. simulationsfall ha så gott som fullständigt saknats.

Fotvården vid regementet synes ha skötts på ett synnerligen tillfredsställande sätt, i det endast ett fåtal fall av sårskador å fötterna kommit till min behandling.

Personalen, som jag haft till mitt biträde, har varit tillräcklig med avseende på antalet och har ådagalagt villighet. Dock har hos nästan samtliga framträtt avsevärda brister beträffande såväl praktisk färdighet som teoretiska insikter på sjukvårdsområdet. (*Rinander.*)

Det allmänna hälsotillståndet under *regementsövningarna* kan med skäl sägas hava varit synnerligen gott, vartill icke minst bidragit den snygghet och ordning, som varit rådande inom logementen, matlokaler, avträden och andra bekvämlighetsinrättningar.

Under fälttjänstövningarna i Västergötland den $^{30}/_9$ — $^{6}/_{10}$ har hälsotillståndet varit förvånansvärt gott, i synnerhet då man tager i betraktande de särdeles svåra väderleksförhållanden, som då voro rådande, med regn, köld och snö. Såväl officerare som manskap ådagalade under desamma stort artade och glädjande prov på uthållighet och hårdighet. Så vitt jag vet fanns ingen, som försökte hålla sig undan ansträngningarna eller som utan skäl inställt sig vid sjukvisitationerna. (*Sundberg.*)

Hallands regemente.

Hälsotillståndet vid truppförbandet — inberäknat I. arméfördelningens volontärskolor — har under året varit gott. Antalet sjuka personer och sjukdagar 1,035 och 7,807 mot 1,415 och 8,104 år 1911. 1 dödsfall har inträffat bland regementets personal på civilt sjukhus. Härom närmare i särskild rapport »märkligare sjukdomsfall».

Av epidemiska sjukdomar har difteri uppträtt med 7 och akut barnförlamning med 3 fall. Därför hava mässling, rash och påssjuka förekommit, ingendera med stor utbredning. Mässlingsfallen hava vårdats på regementssjukhuset, de av påssjuka och rash i regeln i kasern å sjukrum. Då jag varit och fortfarande är övertygad, att desinfektionsförsök att hindra dessa senare båda sjukdomar, med deras långa inkubationstid av 2—3 veckor, äro fullständigt utan utsikt att lyckas, har jag alldeles avstått från sådana såsom varande onödiga och kostbara. Påssjukepatienterna hava fått återtaga tjänstgöring, så snart svullnaden gått någorlunda ned, under förutsättning av feberfrihet.

Under hela den tid, barnförlamningsepidemien härjade här i Halland och angränsande landskap, förde jag förteckningar över smittade orter, och endast vid synnerligen ömmande omständigheter gav regementschefen permission till besök i sådana. I regeln permitterades icke under hela denna tid utan regementsläkarens tillstyrkan. Vid inryckningen till regementsövningarna vidtogos, enär epidemien just då var i sitt flor, utomordentliga åtgärder mot införandet av smitta, efter av mig utarbetad och av sjukvårdsstyrelsen godkänd plan. Vid trupptågens ankomst mötte regementets samtliga läkare vid stationen, medförande kartor och förteckningar över smittade orter. Varje man utfrågades för sig, och de, som kunde misstänkas medföra smitta, sändes kontingentsvis omedelbart från stationen till regementets gamla mötesplats Skedalahed, som var iordningställd till förläggning av omkring 100 man, vilket ock var det ungefärliga antal, som förlades där. De, som kommo från smittat *hem*, isolerades där särskilt i gamla underofficerspaviljongen och deltog icke i övningarna. Intet enda fall av barnförlamning inträffade under regementsmötet, vare sig på Skedalahed eller i kasern. Däremot inträffade kort efter varandra tvänne sådana fall hos tvänne till en

grannkommun hempermitterade, smittade på samma ställe, där dock förut eller sedermera vederligen icke något fall uppträtt. Dessa avpolletterades direkt från hemmet till epidemisjukhuset.

Under oktober månad, ett par dagar efter uttryckningen från regementsövningarna, inträffade bland regementets volontärer ett fall av barnförlamning, som genast avpolletterades till epidemisjukhuset. Smittokällan var här icke möjlig att spåra. Regimentet har således kommit ganska lyckligt ifrån epidemien, lyckligare än man egentligen vågade hoppas, då man betänker, att omkring 1,500 man, förutom officerare och underofficerare, voro här sammandragna under regementsmötet från Halland, där barnförlamningen var spridd över hela landskapet.

Vid revaccinationen av värnpliktiga vägrade allra största delen att låta revaccinera sig. Endast 2 kompanier gjorde ingen invändning. Sorgligt nog har man anledning att antaga, att några studenters agitation var anledningen till de övrigas vägran. Bland dessa fanns det även en medicine studerande, vilken dock efter en allvarlig föreställning av läkaren om det oriktiga, ja som blivande läkare i hög grad klandervärda uti att föregå med så dåligt exempel, blev skamsen och lät revaccinera sig.

Hans Maj:t Konungen gjorde den 13. juni ett besök på regementsjukhuset, samtalande därvid med flera av patienterna och uttalade sin tillfredsställelse över att regimentet erhållit ett så i alla avseenden präktigt sjukhus.

Beträffande kommenderingarna till 1912—1913 års volontärskolor i Halmstad må anföras följande:

Från ett truppförband hade hitbeordrats en volontär, som dagen förut utskrivits från dess regimentssjukhus, där han vårdats för vänstersidig exsudativ pleurit. Vänstra lungan var atelektatisk utom i spetsen, och volontären var otjänstbar åtminstone flera månader. Från samma truppförband kom jämväl en volontär med kronisk bronchit med stark misstanke på tuberkulos, ävenledes otjänstbar. Från ett annat truppförband hitbeordrades en volontär, som dagen förut utskrivits från lasarett, där han vårdats och opererats för appendicitis cum peritonitide univers. purul. Såren voro ännu icke läkta. Militär tjänstbarhet sannolikt för alltid omöjlig.

Det ligger med anledning härav nära till hands att förvåna sig över, att i vad rör kommendering till skolor m. m. det nyss upphävida tjänstgöringsreglementets stadgande: »och får icke någon till dem beordras, som icke äger god hälsa och stark kroppsconstitution, särskilt icke någon behäftad med åkomma, som kan vara hinderlig för de praktiska övningarna» icke återfinnes i det nu gällande, som i § 91: 5 endast innehåller följande: »I § 140: 10 stadgas angående läkarbesiktning å den av manskapet, som skall beordras till skola eller utbildningskurs utom regimentet.» Intet vidare härom. Det torde visserligen härav böra framgå, att den, som vid nämnda

läkarbesiktning befinnes otjänstbar, skall icke kommenderas. Men detta *står* ingenstädes föreskrivet, och denna brist *kan* giva och *har* i förevarande fall givit anledning till missförstånd. Det hade varit lyckligare, om den gamla föreskriften fått stå kvar. Även från kostnadssynpunkt är det oegentligt, att det truppförband, som äger de sjuka, påbördar det, som mottager skolorna, utgifterna för sjukvård av redan vid inryckningen sjuka.

Kasernhygien och provianten har icke varit föremål för någon nämnvärd anmärkning.

Märkligare sjukdomsfall.

Det förflidit år anmälda fallet av »inoperabelt lymphosarcom, framgångsrikt behandlad med radium» fick redan i februari 1912 dödlig utgång. Från överläkaren vid kirurgiska avdelningen av akademiska sjukhuset i Lund ingick nämligen hit den 7 februari följande meddelande: »Volontären med lymphosarkomet, vilket försvann med radiumbehandling, har sista dagarna helt hastigt fått hjärnsymptom och fick i går afton ett epileptiformt anfall och ett dylikt i natt, under vilket han dog. Vid sektionen fanns en metastatisk tumör i hjärnan». (Söderberg.)

Norra Skånska infanteriregementet.

Hälsotillståndet har under året varit ganska godt. Intet enda fall af de *svårare* akuta infektionssjukdomarne, såsom scharlakansfeber, tyfoidfeber eller difteri har under året förekommit, varemot icke så få fall av påssjuka (47), halsfluss (36) och feber av obestämd art (62) hava höjt sjuksiffran.

Fälttjänstövningar. Under fälttjänstövningarna visade sig manskapet särdeles hårdigt mot den mer än vanligt dåliga väderleken och uthärdade övningarnas stora ansträngningar i allmänhet mycket väl.

Åtgärder mot barnförlamning. Även i år hava vidtagits isoleringsåtgärder mot barnförlamning. Sålunda voro en sergeant och sju manskap isolerade i fjorton dagar. Intet verkligt eller misstänkt fall av denna sjukdom har förekommit.

Dödsfall. Intet dödsfall har under året förekommit bland till tjänstgöring inkallad personal.

Sjukvisitation. Man har även i år funnit det vara fördelaktigt att hava den egentliga sjukvisitationen kl. 5 e. m.

Revaccination. Lika endräktigt som föregående år har manskapet även i år vägrat att underkasta sig revaccination, ett förhållande som torde vara nog så inrotat i denna landsända.

Anmärkningsvärt sjukdomsfall. Den 12 oktober 1912 inlade en icke vapenför värnpliktig ved i kaketugnen, varvid ett löst skott (mauserpatron)

medföljde. Vid omrörande i brasan exploderade patronen och mannen träffades af en skärva vid högra, yttre ögonvrån, varjämte han sårades på insidan av vänstra låret. Han avsändes omedelbart till ögonkliniken i Lund, där följande antecknades: Vid högra yttre ögonvinkeln ett $1\frac{1}{2}$ cm. långt sår; starkt oedem i högra orbitalregionen; exophthalmus oculi dext; S = finger å 1 m. avstånd; commotio retinæ; o. s. S = $\frac{5}{6}$; *Röntgen*: I bakre, nasala delen av orbitan synes en $11 \times 15,5$ mm. stor skugga av en skifformig kropp tydligen av metall. — $\frac{13}{10}$ försöktes uttaga skärvan samma väg den kommit — misslyckades. — $\frac{15}{10}$. Snitt i inre undre orbitalranden. Efter afsevärt besvär lyckades man komma åt flisan, som förskjutits mot det första såret, och genom att hålla mot i detta lyckades man få ut flisan genom det sista såret. Suture, drainage. — $\frac{8}{11}$. Ganska hastig läkning. Den undre delen av conj. bulbi alltjämt starkt ansvälld. S = $\frac{5}{60}$. I macularegionen ett halvmånformigt atrofiskt parti. — $\frac{22}{12}$. S $\leq \frac{5}{36}$. Ärr efter choroidalruptur och atrofiskt parti i macularegionen. Envis chemosis (genom tilltappning af lymfbanor genom ärrväv). — $\frac{18}{1}$ 1913. Ansvällningen av conjunctivan är nu så gott som fullständigt borta. I yttre ögonvinkeln en antydan till symblepharon. (*Ekdahl.*)

Södra Skånska infanteriregementet.

Hälsotillstånd. Hälsotillståndet har under hela mötestiden varit gott. Visserligen insjuknade under den första mötestiden ett femtiotal man i angina tonsillaris men utan komplikationer. Från Halmstad medförde volontärrekryterna parotitis ep. Sjutton stycken angrepos, men genom isolering och andra försiktighetsmått lyckades man förhindra spridningen av smittan till övriga kontingenter.

Revaccination. Revaccination har utförts allenast å 51 värnpliktige, som frivilligt anmält sig. Den lämnade hos alla intet resultat.

Fälttjänstövningar. Regimentet deltog i fälttjänstövningarna i Västergötland och uthärdade ansträngningarna med heder, inga sjuka, inga efterliggare utmed marschvägarna, blott några få otjänstbara på grund av fotskada. (*Samuelson.*)

Skånska husarregementet, Hälsingborg.

Såsom årets förnämsta evenement får väl anses bataljonens inflyttning i det för densamma nyuppförda kasernetablissemnet vid Berga, i vilket inflyttningen ägde rum under första hälften av maj månad.

Etablissemnet är fritt och luftigt beläget på platån öster om staden, omkr. 45 meter över havet och på ett avstånd av ungefär 1300 meter från

stadens bebyggda delar samt består av 16 större och mindre byggnader av sten, vilka samtliga synas vara solitt och omsorgsfullt uppförda. Huvudbyggnaden utgöres av en 145 meter lång med mansardvåning och flyglar försedd 3 våningars byggnad samt inrymmer utom logement m. m. för 5 skvadroner, vakt- och arrestlokaler, samtliga expeditioner, förrådslokaler, sjukavdelning och officersmäss samt i flyglarne 10 bostadslägenheter för underofficerare med familjer. För sådana finnes dessutom en särskild byggnad uppförd i 2 våningar med mansardvåning och inrymmande 5 lägenheter. Kök och matsalar med serverings- och diskrum hava sin särskilda byggnad och äro synnerligen trevligt och ändamålsenligt inrättade. För underofficerare och manskap finnas rymliga och särdeles tilltalande mässlokaler i en särskilt för detta ändamål uppförd byggnad. I maskinhuset finnes inredd finsk badstu med bassäng och duschar; duschapparater finnas dessutom anordnade i exercishuset.

Sjukavdelningen är inrymd i nedre bottnen av norra flygeln av stora kasernbyggnaden. Den består av tvänne sjukrum, ett större med 10 sängar och ett mindre med 5 sängar, dagrum, operationsrum, mottagnings- och vänt- rum, rum för sjukvårdarna, expeditionsrum för afd. V samt bad- och klosett- rum (vattenklosett). Dessutom finnes en mindre isoleringsavdelning, fullständigt avskild från den andra avdelningen samt slutligen i mansardvåningen en rymlig förrådslokal. Överallt inom sjukavdelningen finnas vatten- och värmeledning samt elektrisk belysning. Golven äro belagda med cementplattor och väggarna tillsvidare strukna med limfärg. Likbod och obduktionslokal saknas.

Genom av sjukvårdsstyrelsen år 1910 beviljat anslag har *nyanskaffning af en hel del välbehöfliga sjukhusinventarier och möbler* kunnat äga rum, varjämte en fullständig utredning för operationsrummet erhållits. Vidare har en del av de förut befintliga inventarierna restaurerats, så att sjukavdelningen i sin helhet f. n. gör ett gott intryck och synes motsvara sin bestämelse.

De hygieniska anordningarna inom etablissementet synas överhuvudtaget vara väl tillgodosedda. Klagomål hava emellertid uttalats dels mot värmeledningen, som inom vissa lokaler ej är fullt effektiv, dels av underofficerskåren över fukt och mögelbildning å väggarna i flertalet av de åt dem upplåtna bostadslägenheterna.

Allmänna hälsotillståndet har under det gångna året såväl å förläggningssorten som under fälttjänstövningarna varit synnerligen tillfredsställande. Inga särskilt svåra eller i övrigt anmärkningsvärda sjuk- eller olycksfall ha förekommit; av smittosamma sjukdomar ha endast enstaka fall av scharlakansfeber och difteri förekommit. Från barnförlamning har bataljonen varit alldeles förskonad.

Något dödsfall har under året ej inträffat. På grund av sjukdom ha

3 stamanställda och 7 värnpliktiga måst *avskedas* samt en värnpliktig överflyttats till »icke vapenföra».

Med *utspisningen* har liksom under föregående år uttalats allmän belåtenhet.

Årets samtliga värnpliktiga ha vägrat att underkasta sig *revaccination*. Ändring af nu gällande bestämmelser rörande *revaccination* av värnpliktiga är högligen påkallad. (*Collin*).

Skånska husarregementet, Landskrona.

Av epidemiska sjukdomar inträffade under året: under maj och juni månader en mässlingsepidemi av lindrig beskaffenhet (15 fall); under september månad ett sporadiskt fall af scharlakansfeber; under november och december månader påssjuka (21 fall). En underofficer berövade sig livet genom karbinskott i hjärtat.

Tilloppet till sjukvisitationerna är litet och försök till simulation förekomma ej alls.

Utgången av *revaccinationen* av värnpliktiga har varit den sämsta tänkbara, i det alla vägrat att underkasta sig densamma.

Sedan den ena af de här förlagda skvadronerna den 11 oktober överflyttats till Hälsingborg, har utrymmet för de kvarvarande trenne betydligt förbättrats.

Ett av de vid avflyttningen disponabla rummen har tillagts sjukavdelningen och är avsett att användas huvudsakligen till observationsrum af smittosamma sjuka samt till vårdande av sådana smittosamma sjuka (ex. mässling och påssjuka), som ej avpolleteras till epidemisjukhus.

Den äldste sjukvårdskorpralen rekapitulerade på ett år, befordrades till dist.korpral i regementet och förordnades till sjukvårdsförrådsunderofficer. I övrigt är omsättningen bland sjukvårdsmanskapet mycket livlig, i det ingen rekapitulerar. Antalet av veneriska sjukdomar har under året varit litet. (3 fall). (*Hederström*).

Skånska dragonregementet.

Hälso- och sjukvård. Det gångna året har i dessa avseenden icke avvikit från det normala — de förekommande spridda fallen av scharlakansfeber och difteri samt de under vinter och höst uppträdande epidemierna av influensa hava varit av lindrig karaktär. Anmärkningsvärt torde vara att under den mycket ansträngande manövern i Västergötland och de långa resorna dit och därifrån endast 1 man sjukskrevs (förfrysning) — och torde detta kanske vara en varsel om, att då det en gång gäller allvar, kommer regementet icke att visa sig så dåligt, som man eljest lätt skulle kunna anse det i betraktande av alla de under den dagliga tjänstgöringen förekommande fall, då man-

skapet på grund av rena obetydligheter — eller till och med utan dessa — försöker komma ifrån tjänstgöringen.

Sjukvårdspersonal. Under året har 1 läkare lämnat regementet och enligt nya organisationen kommer platsen icke att återbesättas. — Av de under 1911 utbildade 2 sjukvårdskorpralerna var tyvärr icke någon vuxen platsen som förste man å sjukhuset, och då sjukligheten ut på vintern ökades blev det nödvändigt skaffa sjuksköterska på några månader — ett ganska dyrbart sätt att ersätta en genom längre tjänstgöring utbildad sjukvårds-distinktionskorpral. Även detta år hava endast 2 man kunnat skickas till sjukvårdskorpralskola av brist på plats för dem, och då urvalet sålunda blir så litet, är det fara värt att samma förhållande kan komma att upprepas.

Tandvård har under året uppehållits på vanligt sätt genom ett anslag å 475 kr. och har detta i år kunnat räcka, emedan en värnpliktig tandläkare från trängen, som själv haft nödiga instrument, under några månader varit att tillgå.

Revaccination har under året ingen vägrat att underkasta sig. Tyvärr var den först mottagna vaccinen underhållig (för gammal?), så att de flesta fingo vaccineras om, och resultatet blev ändå långt sämre än vanligt. Vid möjlig mobilisering torde omvaccinering behövas.

Rekryteringen blir år för år mindre tillfredsställande och den tid måste snart komma, då en annan ordning införes. Så många fullt dugliga rekryter kunna påräknas årligen, som behövas för att bland dem göra utval av lämpliga underofficersämnen, men icke håller flera — underbefälet af manskaps grad måste till större delen bli värnpliktige. Jag har under 1912 undersökt 200 rekryter, men för vart år visar det sig mera och mera, att ett stort antal sökande är sådana stackare, som icke kunna försörja sig på annat sätt och försöka komma in vid armén för att undvika fattigvården.

(Ammitzböll.)

Kronprinsens husarregemente.

Regementet har under året varit förlagt i kvarterläger i Bonarp under tiden $\frac{7}{6}$ — $\frac{5}{7}$. Förläggningen där är planmässigt ordnad — men fältmässig, och inträffar, som i år skedde, fall av smittosam sjukdom (difteri), äro förhållandena mycket svårhanterliga.

Sjukligheten har under 1912 varit avsevärt högre än föregående år. Sjukskrivna 208 man mot 157. Lägges till detta antal, som redovisats å kvartalssjukbeskeden, vid regementet polikliniskt behandlade ridsår och bölder, samt andra yttre småskador, som blivit befriade från övning, hava vi en siffra av 784 fall.

Angående de militära sjukvårdarne hava svårigheterna under året hotat att bliva alldeles olösliga. Av de två elever, som sändes till fortsättningskurs,

har den ene blivit underkänd i korpralskolan, den andre skruvades igenom, men har under sin tjänstgöring vid regementet visat sig opålitlig och olämplig för sjukvård (degraderad). Tack vare att två gamla dugliga sjukv. korpraler rekapitulerat, har dock den dagliga vården å sjukavdelningen kunnat upprätthållas, men utgående kommenderingar till sjukvårdstjänst vid skvadronerna m. m. kunna ej upprätthållas, utan att lita till äldre årsklasser, och då de användbara av dessa merändels äro befordrade till korpraler i militärtjänst, kunna de icke lösgöras för speciell sjukvårdstjänst. Vår äldste sjukv. dist. korpral i regementet har fått förordnande som sjukv. förrådsunderofficer.

Märkligare sjukdomsfall.

Bev. rekryten 331 ³/₁₁ L. insjuknade utan föregående sjukdom den ¹¹/₇ i buksymptom, som diagnostiserades som börjande peritonit utan bestämbar utgångspunkt el. ileus. Han avpolleterades till Lunds länslasarett den ¹³/₇ och vid den omedelbart företagna operationen visade sig en ileumslynga angripen av gangrän på cirka 20 cm. lång sträcka, hithörande mesenterialkärl trombotiserade samt fri peritonit. Någon utgångspunkt för trombbildningen kunde ej påvisas. Sjukdomsförloppet komplicerades med lunginflammation och trombos i benet, varför L:s vidare tjänstgöring för året måste uppskjutas.

Det enda och dödligt förlöpande poliomyelitfallet står alldeles enstaka, och ingen anledning finnes att misstänka några abortiva fall. Karlen hade icke varit tillåten och icke varit i beröring med något smittat hem här i Malmö. (*Bohmansson*).

Wendes artilleriregemente.

Av de under året sjukskrivna hava 51 avpolleterats till civila sjukhus, nämligen 8 till härvarande epidemisjukhus, 1 till Mansdala sanatorium samt 42 till härvarande länslasarett. (*Falck*).

Skånska trängkåren.

Hälsotillståndet har under det gångna året varit synnerligen gott. Av epidemiska sjukdomar hava endast uppstått några få fall. Under mars och april månader förekom i Hässleholms köping och trakten däromkring en utbredd mässlingsepidemi och inträffade då 3 fall av mässling bland de fast anställda av manskapet. Vid inställelsen till beväringsskrytskolan var en värnpliktig behäftad med påssjuka, och blev han omedelbart vid hitkomsten isolerad. Något nytt fall förekom icke. Antalet veneriska sjuk-

domar (8) har varit större än under de föregående åren. Samtliga hava blivit infekterade utom förlägningsorten, och 7 voro behäftade med åkomman vid inställelsen till tjänstgöringen. Även under fälttjänstövningarna i Västergötland var hälsotillståndet, oaktat den för årstiden ogynnsamma väderleken, synnerligen gott. Inga sjukskrivna.

De hygieniska anordningarna, såväl inom som utom hus, äro tillfredsställande med undantag av belysningen och vattentillgången.

Belysningen isynnerhet inom kasernen är efter nutida begrepp i högsta grad underhållig med nedsotande, osande, dåligt lysande fotogénlampor, och någon väsentlig ändring i detta förhållande kan icke erhållas annat än genom införande av elektrisk belysning. Då billig elektrisk kraft numera tillföres Hässleholms köping från Hemsjökraftaktiebolaget, torde den elektriska belysningen nu ställa sig så billig, att den med fördel kan införas inom kårens etablissement.

De brunnar, som förse kåren med vatten, hava särskilt under höstarna visat sig vara mindre givande, så att den största sparsamhet med vattenförbrukningen har måst iakttagas. Då nu köpingen i dessa dagar tager i bruk sin nya vattenledning, vore det kanske skäl att tänka på att från köpingens vattenverk erhålla nödigt, hela året om tillräckligt gott vatten.

Provianten har varit god och omväxlande och dess tillagning och utspisning utan anmärkning. (*Lembke*).

II. Arméfördelningen.

Första livgrenadjärregementet.

Vid genomläsandet av 1911 års rapporter till Arméförv. sjukvårdsstyrelse angående vaccination synas förhållandena gestalta sig bättre vid 1 4 än vid en del andra truppförband. Visserligen förekommer det att några vägra, men någon massvägran förekommer ej. Jag tror, att resultatet skulle bli bättre ifall vaccinationen förlades längre fram t. ex. vid midsommartid, då trupp och befäl hade lärt känna varandra, och en del från hemmet medförda oriktiga uppfattningar antingen hade försvunnit av sig själv eller ock vore lättare att avlägsna med lämpliga föreställningar av befälet. Något större avbräck i övningarna bör ej föranledas härav, då t. ex. samaritkurser och instruktionsläsning kunde medhinnas under de dagar, då de behöva befrias från övningar.

Ett fall av Heine-Medins sjukdom förekom under repetitionsövningarna, men symptomen gingo ganska snart tillbaka. Ett enda abortivfall medför i viss mån obehag för vederbörande läkare, då han är tvungen vidtaga åt

gärder, som ju i hög grad minska trevnaden för såväl trupp som befäl, och den allmänna uppfattningen bliver ofta den, att läkaren möjligen missat sig, då den sjuke ej bliver förlamad eller dör. Ännu har ej det faktum blivit känt, att statistiken utvisar, att över 50 % av fallen under en epidemi äro abortivfall.

Den sista dagen av stridsövningarna under manövern anträffades några man liggande utmed marschvägen, vilka förklarade sig vara alldeles »slut». Vid undersökningen visade sig hjärtverksamheten vara särdeles svåg. Pulsen svag och fladdrande, lemmarna kalla. Efter några timmars vila hämtade de sig och kunde själva gå till förlägningsorten. Ett par av dem — underåriga stamanställda — har jag haft tillfälle att observera efteråt och förete de ännu hjärtinsufficienssymptom, vilka böra sättas i samband med strapatserna under fälttjänstövningarna.

Under beväringsskrytskolan inträffade den sorgliga järnvägsolyckan vid Malmslätt, varvid regementets sjukvårdspersonal biträdde med upphämtandet och förbindandet av sårade samt med deras vård på Livgrenadjärregementenas sjukhus. De hade därvid tillfälle att visa, att de voro vuxna sin uppgift och hava många erkännanden av tacksamhet från vårdade ävensom minnesgåvor kommit sjukvårdspersonalen till del.

Med det ringa antal — 17 — sjukbärare som övats under repetitionsövningarna hava övningarna ej kunnat fältmässigt bedrivas. De icke vapenföra, vilka befunnits lämpliga till sjukbärare, hava sedan 2 år tillbaka uttagits omedelbart efter inryckningen och deltagit i de övningar af utbildningsprogrammet, som varit förenliga med deras fel eller lyten.

Bland de yrken, som uppräknas såsom lämpliga att uttagas till sjukvårdstjänst vid trängen, förekomma även barberare. Huruvida dessa numera, då fältskärsinstitutionen är borttagen, äro mera lämpliga än andra ej nämnda yrken, torde vara tvivel underkastat. Erfarenheten härifrån regementet talar snarare för motsatsen.

Vid de icke garnisonerade infanteriregementena är det förenat med ganska stor svårighet att under tiden mellan mötena skaffa sysselsättning åt de sjukvårdsbeställningsmän, som hava genomgått sjukvårdskorpralskola, men ej behöva kommenderas till någon skola såsom sjukvårdsbeställningsmän. Ifall man skickar dem till vanlig korpralskola, måste de ju tjänstgöra vid trupp under hela rekrytskolan för att bliva godkända såsom korpraler, och då har sjukvården ingen nytta av dem. Därest sjukvårdsbeställningsman kunde befordras till distinktionskorpral vore frågan löst, ty då kunde de dugligaste kommenderas till underofficersskolan under mellanperioden för att kvalificera sig för befordran till distinktionskorpral.

För att bereda omväxling vid utspisningen har saltsjöfisk anskaffats några gånger. Den har framkommit fullkomligt frisk, men truppen har ej omfattat denna rätt med någon synnerlig förtjusning, beroende på att en

stor del av truppen aldrig smakat någon sådan fisk förr utom möjligen som lutfisk, ett nytt bevis på vilka svårigheter det kan hava att bereda omväxling i matsedeln, på grund av inrotade fördomar. Gäller det däremot att förtära kvantiteter av vämjeligt kaffe på ett s. k. kafé, kunna de prestera det otroliga. (*Hintze*).

Andra grenadjärregementet.

Allmänna hälsotillståndet tillfredsställande.

Några *sjukvårdsfall* av *särskilt intresse* hava icke förekommit.

Oaktat ganska utbrett inom provinsen förekommit talrika fall av barnförlamning, har dess bättre denna sjukdom icke uppträtt vid regementet. En del försiktighetsåtgärder till förekommande av smittans införande bland truppen vidtogos dock, såsom undvikande av folksamlingar genom förbud för nöjestillställningar av flera slag. Även inskränkning beträffande permissionstillstånd ägde rum, och vid inryckningar till skolor och övningar avskildes under viss tid, 12 à 14 dagar, sådana, som kunde utrönas komma från särskilt smittofarliga platser.

Då fall av sjukdomen helt oförmodat uppträdde än här än där inom provinsen, förorsakade detta rätt mycken svårighet vid vissa fältövningars planläggande. Planerade övningar till en bestämd trakt måste sålunda ofta uppgivas och omläggas.

Sjukvisitationslokalerna äro *synnerligen otillfredsställande och otillräckliga*, något som särskilt framträtt under repetitionsövningarna med den då befintliga stora truppstyrkan.

Provianten har varit god. Särskild vikt lägges vid att omväxling i *utspisningen* äger rum.

Genom välvilligt tillmötesgående från regementschefens sida kommer *utspisningen vid regimentssjukhuset* att hädanefter handhavas av en kokerska.

Beträffande *regimentssjukhuset* har till detta år inretts ett serverings- och disktrum i övre våningen, gemensamt för båda regementena. Å vinden ha tvenne klosettrum ordnats. En del nödvändiga förbättringar äro påsy-nade och lära redan vara beslutade.

Vattentillgång riklig. *Vattnets beskaffenhet* god.

Latrinväsendet har skötts utan anmärkning.

De i förra årets berättelse framhållna anmärkningarna mot en del urinoirer ha nu blivit avhjälpta.

Eget bageri för truppmarketenterierna har inrättats, varigenom åstadkommits ett både gott och billigt bröd.

Under de första dagarna i oktober har regementet deltagit i de stora *fälttjänstövningarna i Västergötland*. Trots en synnerligen ogynnsam väderlek, med omväxlande starkt regn, stark köld och snöyra, förblev hälso-

tillståndet utmärkt. Ett par allvarsamma fall av lunginflammation måste dock skrivas på dessa övningars konto, men gingo dess bättre till hälsa, oaktat det särskilt i ena fallet såg mörkt ut.

På grund av den fruktansvärda *järnvägsolyckan vid Malmslätt* tidigt på morgonen den 16 juni 1912 blev mötesplatsen med i första rummet dess gamla regementssjukhus under omkring en och en halv veckas tid »händelsernas centrum».

Under denna tid vårdades i sjukhuset 16 mer eller mindre skadade. 18 omkommo vid själva olyckstillfället och av de å sjukhuset intagna afledo 4, därav en efter genomgången operation å länslasarettet i Linköping. Kvävningsdöd tycktes i många fall förekommit. Tre av de å sjukhuset avlidna hade varit utsatta för långvarigt respirationshinder genom tryck å bröstkorgen ända till stadium convulsivum, vartill jag sluter däraf, att mer eller mindre utbredda underhudsblödningar i ansikte, särskilt pannan, å hals och å övre delen av bröstet samt i ögats bindehinna kunde konstateras. En 21 års fröken E. L. inkom till sjukhuset i detta stadium vid 7-tiden på morgonen och lyckades det, efter omkring en och en halv timmas behandling med artificiell respiration, varma omslag och stimulerande injektioner, att återkalla henne till medvetande. Hon talade och svarade nu redigt både på av läkaren och hennes oskadade broder framställda frågor, samt frågade om far och mor levde — att de omkommit vågade vi icke lämna henne upplysning om — men hon befanns vara blind. Så intensiva blödningar hade uppstått i ögonens inre. Vid middagstiden samma dag avled hon dock.

Av de två andra, även dessa kvinnor, avled den ena på aftonen samma dag olyckan skedde, och den andra vid 2-tiden på e. m. följande dag.

Den å länslasarettet opererade och avlidne direktör B. hade stora subperitoneala blödningar, vilka uppkommit på grund därav, att buk- och bäckentrakten varit utsatta för ett långvarigt starkt tryck. Förlamning visade sig hava inträtt i tarmarna, pares i benen hade från början konstaterats, men syntes vara på återgång, och på tredje dagen visade sig peritonitiska symptom, varför patienten genast forslades till länslasarettet i Linköping, där operation omedelbart efter framkomsten företogs.

Betydligare och dödsbringande yttre skador iakttogos endast hos 4 av de 18 vid själva olyckstillfället omkomna, nämligen 3 med fullständig krossning eller avslitning av huvudet och en med uppsliten buk och avsliten fot.

Av de å sjukhuset vårdade hade en fått högra axeln ur led, en högra handen luxerad med meniskavslitning i handleden, vilket nödvändiggjorde en efteroperation, en brott å underkåkens framtandsdel, en krossning av näsbenen, en nyckelbensbrott, varjämte revbensfrakturer och större och mindre hudsår och även djupare gående i mjukdelarna icke voro sällsynta utan mycket ofta förekommande.

Lyckligtvis var sjukligheten bland truppen nu synnerligen ringa och största delen av sjukhusets utrymme kunde därför upplåtas åt de skadade.

Trots att såväl det gamla sjukhuset som dess utrustning måste anses vara av enklaste beskaffenhet i förhållande till de stora fordringar, som numera ställas på ett tidsenligt sjukhus, fyllde det dock rätt väl sin uppgift, liksom den befintliga sjukvårdspersonalen samt de för tillfället anskaffade sjuksköterskorna på ett verkligen uppoffrande sätt fullgjorde sina synnerligen krävande åligganden.

Att dessa dagar även för sjukhusets läkare voro synnerligen ansträngande, är ju helt naturligt, då patienternas tillstånd krävde läkarens närvaro både dag och natt. Än behövdes ingripande för plågornas stillande, än för givande av stimulantia. Den rådbråkning, de varit utsatta för, hade även till följd, att minsta rubbning i deras läge förorsakade intensiva smärtor.

Emellertid tror jag mig våga påstå, att resultatet av vården blev gott. Var och en sökte också i sin mån göra det allra bästa för dessa stackars lidande. Även från officerskårens sida med regementschefen i spetsen gåvos lofvärda prov på omtanke ej blott om de skadade, utan även om deras besökande anhöriga.

Och glädjande nog har, så vitt jag kunnat erfara, ingen anmärkning från något håll framkommit mot de skadades behandling vare sig beträffande läkarvård eller i övrigt. Från alla de tillfrisknade ha direkt, eller i något enstaka fall indirekt, till mig ingått skrivelser med uttalande av tacksamhet för den behandling och det bemötande, som kommit dem till del under vistelsen å sjukhuset från såväl läkarnas som sjukvårdspersonalens och officerarnas sida. Ett bevis härpå äro ock de minnesgåvor och även kontanta medel, som de skadade ställt till mitt förfogande för utdelning bland sjukvårdspersonalen samt till manskap, som särskilt utmärkte sig vid räddningsarbetet på olycksplatsen.

I förbigående vill jag framhålla, att då jag endast några få minuter efter olyckan kom ner till olycksplatsen och fick se denna hög av krossade boggievagnar med därur på ett och annat ställe uppstigande rök- och eldpelare, kom till den uppfattningen, att det måste anses som en lycka i olyckan, att katastrofen skedde vid Malmslätt, varest, på grund av genast tillgänglig personal och materiel av varje slag, räddningsarbetet kunde så hastigt påbörjas. Endast några få minuter till innan räddningsarbetet kunnat komma i gång, och sannolikt hade ingen blivit levande framdragen. De hade brunnit inne bland spillrorna eller kväpts av rök och gas.

Vid själva olyckstillfället rönt läkarna å mötesplatsen, undertecknad och bataljonsläkare Theorell kraftigt bistånd av lasaretsöverläkaren Hallin och andra.

Även andra uppgifter än läkarens, fick man under dessa dagar pröva

på. Så fick man befatta sig med en begravningsentreprenörs åligganden, upprätta testamenten, för att icke tala om den »upplysningsbyrå» läkaren måste vara ej blott för anförvanter och vänner till såväl å sjukhuset intagna, som till vid olyckan omkomna, utan även för pressen.

Ett hos de skadade outplånligt kärt intryck lämnade Hennes Majestät Drottningens och H. K. H. Prinsessan Ingeborgs besök å sjukhuset den 17 juni, ett intryck, som sträckte sig vida utanför de skadades krets.

(Vahlquist).

Jönköpings regemente.

Hälsotillståndet har i det stora hela varit mycket gott, även om på våren ett antal rätt svåra lunginflammationer inträffade, vilken sjukdom krävde tre offer, två å mötesplatsen och en i hemorten under permissionstid.

Några särskilda åtgärder utöver de vanliga hava i hälsovårdsavseende ej behövt vidtagas.

Lämpligt kanske vore omnämna, hurusom de förr, särskilt under regementsövningarna talrikt förekommande diarréerna så gott som försvunnit; detta helt visst beroende på bättre vatten, som nu under ett år erhållits från nya vattenledningen.

Skyddskoppypningen har även för detta år visat ett resultat, som ytterligare visar nödvändigheten av ändrade bestämmelser rörande densamma. (Lindholmer).

Kalmar regemente.

Regementet har nu endast fyra indelta *sjukvårdsbeställningsmän* kvar. Då dessa när som helst enligt eget godtycke kunna avgå ur tjänsten, då vidare i regeln alltför få sjukvårdsvolontärer årligen beordras till sjukvårds-korpralskola och då slutligen ingen duglig sjukvårdsvolontär vill rekapitulera, så länge ännu ej sjukvårdsdistinktionskorpralsbeställningar på stat finnas, förefinnas farhåga för, att sjukvårdspersonalen inom kort blir såväl otillräcklig till antal som otillräckligt utbildad. Det måste därför åter och åter framhållas, att dylika sjukvårdsdistinktionskorpralsbeställningar måste inrättas, för att få fulltalig och duglig sjukvårdspersonal.

Sjukligheten har under året varit relativt stor. Detta torde i högst väsentlig mån bero på de ytterst ogynnsamma *förlägningsförhållanden*, som fortfarande råda å regementets övningsplats i synnerhet under repetitionsövningarna. Manskapedet har under dessa även i år varit förlagt dels i två lägerhyddor, dels i fyra baracker. I de båda lägerhyddorna var ju luftutrymmet tämligen tillfredsställande, tack vare den stora höjden till taket,

men i barackerna var det över lag synnerligen dåligt och sämst å nedra botten i de mindre rummen.

Då luftväxlingen i barackerna nattetid under mera kylig väderlek är omöjlig utan våldsamt drag, som ej tåls av dem, som träffas därav, inses lätt, att luftförsämningen under natten i dessa baracker blir ohyggligt stor.

Det torde sålunda ej vara något tvivel underkastat, att regementet är i största behov av förbättrade, mera rymliga bostäder.

Under repititionsövningarna var sjukligheten ock genomgående betydligt större vid II. och III. bataljonerna, som voro förlagda i barackerna, än vid I bataljonen, som hade sina logement i lägerhyddorna.

Med undantag av en hel del fall av halsfluss och ett fall av scharlakansfeber, vilket sistnämnda fall yppade sig under fälttjänstövningarna i Västergötland, har regementet såväl under bevaringsrekrytskolan som under repititionsövningarna varit befriat från *epidemisk sjukdom*.

Under nämnda fälttjänstövningar visade det sig åter igen, att *infanteristens packning* är för tung. Under de långa ansträngande marscherna, särskilt under den sista nattmarschen, måste en stor del av manskapet befrias från densamma för att kunna fortsätta marschen. Då man i Tyskland, vårt föregångsland, beslutat lätta infanteriets packning, borde det även kunna ske hos oss. I övrigt böra fortsatta försök anställas, för att utröna lämpligaste sättet för fältutrustningens bärande. Kommer, såsom påtänkt synes, värnpliktsåldern framdeles att börja tidigare än nu, innan ynglingarna i allmänhet nått full mognad, blir det då ännu mera nödvändigt att minska packningen. Säkert är, att antalet till vapentjänst dugliga värnpliktiga kommer att ökas, till en viss grad i samma mån som fältutrustningen minskas och bästa sättet för dess bärande utrönes.

Under nämnda fälttjänstövningar har det vidare befunnits alldeles nödvändigt, att infanteriet även hos oss, såsom i Tyskland och Ryssland m. fl. stater, erhåller *kokvagnar* för att genast vid uppnåendet av sina förläggningsplatser kunna få varm föda. Det kunde då undvikas, att maten först nattetid bleve utspisad, då redan en del av manskapet somnat ifrån densamma.

En brist under fälttjänstövningarna var vidare, att *regementsläkarna* ej gjorts *beridna*, varförutan de naturligen ej under fältförhållanden kunna på lämpligaste sätt leda sjukvårdspersonalens övningar m. m.

Även i år har flertalet värnpliktiga vägrat låta *revaccinera* sig. Antalet revaccinerade är dock relativt stort eller 195.

Sedan *portionsstaten*, som redan förut innehöll större mängder födoämnen än gällande bestämmelser föreskriva, ändrats i så måtto, att äggvitemängden ökats från 177,⁹ till 185,³¹ gram och kolhydraten från 546,² till 583,⁵ gram, men däremot fettets minskats från 127,⁴ till 108,⁶⁶ gram, ha inga klagomål längre försports över portionsstatens otillräcklighet. Då föregående års portionsstat innehöll brutto 4,153,⁶⁴ och innevarande års

4,162,⁶⁶ kalorier, torde ej den obetydligt ökade krafttillförseln utan snarare den något större volymen mera ha tillfredsställt de värnpliktigas krav på födoämnen. Föregående års portionsstat innehöll alltså brutto c. 338 och innevarande års c. 347 kalorier mer än normalportionsstaten.

Under året ha 44 *värnpliktiga*, varav 9 tillhörande äldre årsklasser, *hemförlovats* såsom odugliga till krigstjänst samt 42 vapenföra värnpliktiga, varav 19 tillhörande äldre årsklasser, *överförts* till icke vapenföra.

(Nyström.)

Smålands husarregemente.

Under det gångna året har hälsotillståndet vid regementet varit ungefär som under de föregående åren. Ingen epidemisk sjukdom har uppträtt med undantag av den lindrigaste av dem alla, rubeola, som hade ett par tiotal fall. Som vanligt har dock halsfluss och lungkatarr med feber i början av året haft att uppvisa höga sjuksiffror. Den första sjukdomen räknas till infektionssjukdomarna, men med lika rätt kunde dessa lungkatarrer, som uppträda ofta nog massvis, ej sällan hemsökande endast en skvadron åt gången, göra det. Om infektionsämnet vid sådana tillfällen överföres från person till person, eller om det finnes deponerat i lokalerna, eller om infektionen sker på båda vägarne är svårt att avgöra. Att vid anhopat uppträdande av halsflusser och bronchiter företaga fullständig desinfektion av lokalerna blir dyrbart och synes ej motsvara förväntningarna. Oaktat ingen statistik i det fallet står till mitt förfogande, vågar jag påstå, att de unga rekryterna, för vilka det är sörjt på bästa sätt i hygieniskt avseende, försumma för sjukdom större antal arbetsdagar än motsvarande åldersklasser av civila arbetare. Detta beror icke på olust och lyckad simulation, utan måste tänkas till största delen orsakas av att den lätthet, varmed infektionsämnena överföres mellan kamraterna, verkligen medför en något större sjuklighet. Antagligen spela en del andra faktorer, såsom det ändrade lefnadssättet, de ökade kroppsansträngningarna m. m. härvid också in. Att av den under rekryttiden ökade sjukligheten draga den slutsatsen, att militärtjänsten skulle verka skadligt i kroppsligt avseende på de unga, vore mer än förhastat. Nekas kan ej, att det någon gång förekommer, att t. ex. en latent tuberkulos bryter ut och manifesterar sig såsom tydlig lungsot, som måste föranleda kassation, men i regel går rekryternas kroppsutveckling framåt med jättesteg, sedan de genomgått skärselden av kaserninfektion och de första ansträngningarna i tjänsten. Förutom det att karlarnas muskelsystem utvecklas, de krökta ryggarne rätas, lederna uppmjukas, synes motståndskraften mot infektioner ökas. Ju längre karlarna sedan tjäna, ju mindre behöva de vara sjukskrivna och den ökade kroppsutvecklingen och motståndsförmågan visar sig sedan under årtionden i det civila

livet. För att visa att sjukligheten är större under rekryttiden, ett förhållande, som nog förut är känt, har jag räknat ut, att antalet sjukskrivna i % under första kvartalet av 1912 har för volontärrekryterna varit 51, men för övriga volontärer endast 28.

Angående sjukvårdspersonalen bör framhållas svårigheten att få lämpligt folk. Av särskild vikt är att få nyktert manskap därtill, och det har lyckats, utom med en, som för fylleri måste på mitt förslag entledigas såsom beställningsman. Att få befattningen såsom t. f. sjukvårdsunderofficer väl besatt är ej lätt med de kvalifikationer härför en ung sjukvårdskorpral kan besitta. Detta synes dock nu hava lyckats och bör i anledning därav ånyo framhållas önskvärdheten av att större förmåner kunde beredas för den tjänsten, på det att innehavaren skulle kunna finna med sin fördel förenligt att längre kvarstanna.

Regementssjukhuset, välbyggt, men av den gamla, mest för sommarbruk avsedda typen, har den olägenheten, att korridorerna på vintern äro iskalla. Anslag är nu beviljat till att medelst brädväggar och dörrar avstänga korridoren i övre våningen från trappuppgången, för att kunna efter insättande av kaminer hålla varmt.

Mot truppens utspisning kunna inga berättigade anmärkningar framställas. Eget är, att gröt, som nu mycket ingår i bildade klassers kosthåll, icke är omtyckt av manskapet. (*Bergman.*)

Smålands artilleriregemente.

Såsom av de ingivna kvartalssjukbeskeden framgår, har under första halvåret en stor sjuklighet varit rådande inom etablissemang. Synnerligen talrikt förekommo fall av luftstrupskatarr och halsfluss.

Vid manskapets återkomst från julpermissionen infördes till regementet från tvänne särskilda håll scharlakansfeber. På grund av de ovanligt lindriga symptom, med vilka sjukdomsfallen under denna epidemi uppträdde, och på grund därav att en mycket utbredd halsflusepidemi samtidigt var gängse, uppstodo svårigheter att begränsa denna epidemi, som sålunda fick en rätt stor utbredning.

Inom regementets sjukavdelning har under året en sjuksal undergått reparation och ett bostadsrum för sjuksköterska inretts.

Vid kapitulationstidens slut avgingo som vanligt alla sjukvårdsandrekonstaplarna. Det ständiga ombytet av sjukvårdspersonal, som blir en följd därav, att inga befodringsmöjligheter utöver andrekonstapelsgraden för dessa beställningsmän förefinnas, inverkar givetvis menligt på såväl sjukvård som utbildning av personal. Under den senare delen av året är den förra av dessa olägenheter i viss mån avhjälpd därigenom, att en sjuksköterska sedan

bevärningsrekrytskolans början tjänstgör vid regementet. De fördelar, som härigenom uppstå såväl för den direkta sjukvården som för handledningen av sjukvårdsbeställningsmännen i deras arbete och den ökade trygghet, som läkaren vinner därigenom att hans föreskrifter på ett sakkunnigt sätt komma till utförande, kunna knappast skattas nog högt. Det återstår härvid endast att önska att sköterskans tjänstgöring vid regementet, som tillsvidare endast är avsedd att räcka under vintermånaderna, måtte bli permanent.

På senare tid hava inom skolor och liknande offentliga lokaler alltmera kommit i bruk anordningar för servering av dricksvatten medelst uppstigande vattenstråle. De apparater, som härvid komma till användning, hava i allmänhet varit så dyrbara, att deras användande inom militära etablissemang av kostnadsskäl icke kunnat ifrågasättas. Sedan emellertid för detta ändamål avsedda apparater för billigare pris tillkommit, har framställning gjorts om anställande av försök med dylika inom regementets sjukavdelning och exercishus och finnas förhoppningar, att dessa under år 1913 skola komma till utförande. (*Sörensen.*)

Östgöta trängkår.

Bristen på sjukhus har även under detta år berett avsevärda olägenheter. Först gjordes försök att av Linköpings stad eller enskilda personer i etablissemangets närhet få förhyra lokaler, men detta misslyckades. De rum, som sedermera i manskapskasärnen upplätos för sjukvårdens behov, voro på grund av deras belägenhet m. m. så olämpliga för sitt ändamål, att jag fann mig föranlåten inrapportera förhållandet till Sjukvårdsstyrelsen, varefter ändring skedde. De lägenheter, som nu erhållits, torde vara så drägliga, som de provisoriska förhållandena kunna medge, men såväl för sjukvården som för det kompani, vilket fått avstå en avsevärd del av sitt utrymme, är det givetvis av stort intresse att provisoriet snart måtte upphöra. Särskild svårighet förorsakas genom bristen på isoleringslokaler.

Följande operationer ha å kårens sjukavdelning utförts:

- 3 gånger radikaloperation för varicocele;
- 3 » underbindning av ven. saph. magn. och exstirpation av varicer;
- 2 » operation för unguis incarnatus;
- 4 » radikaloperation för fritt inguinalbråck;
- 1 » tracheotomi för glottisoedem;
- 1 » revbensresektion + thoracotomi för lungböld m. m.

Till länslasarettet ha inga avpolletteringar behövt göras, men 2 man ha kortare tid vårdats å stadens epidemisjukhus för observation.

Märkligare sjukdomsfall.

Vid trängkåren ha under 1912 inträffat flere svåra fall av lunginflammation, delvis även komplicerade genom elakartade följsjukdomar. Bland dessa torde nedanstående vara förtjänt av att här meddelas.

Icke vapenföre beväringssmannen K., 22 år gammal, insjuknade den 24. april akut med frysning och håll i vänster sida. Han sjukskrevs den 25., då temperaturen steg till 41,3°. Redan den 26. var nästan hela vänstra lungan förtätad. Patienten var mycket nedsatt med svag hjärtverksamhet, varför digalen och kamfer gävos subkutan.

Den 28. hade hjärtat något repat sig. I övrigt var tillståndet oförändrat.

Temperaturen sjönk efter den 25. småningom, så att den den 2. maj visar ungefär normala förhållanden. Samtidigt löstes ock pneumonien, och den 3. kunde antecknas vesiculär respiration å hela vänstra lungan. Det anmärktes dock, att patienten var påfallande slö, samt att han klagade över obehag i halsen.

Vid morgonvisitationen den 4. var tillståndet oförändrat. Något objektivt från halsen kunde ej iakttagas. Temperaturen var subnormal. På middagen började patienten få svårighet att andas, varför jag på kvällen tillkallades. Tydliga tecken på respirationshinder i larynxtrakten funnos då. Ur munnen kändes en stinkande lukt. Sparsamt med segt, grårött, varigt slem upphostades. Larynx och trakten därovan ömmade starkt. Vid digitalundersökning befunnos falska stämbanden betydligt ansvälda. Ingenstädes märktes några tecken på abscessbildning. Temperaturen hade stigit till 37,9°.

Under natten ökades småningom andnöden, så att kl. 4 f. m. den 5. tracheotomi måste utföras för att rädda patienten från kvävning. Då tillståndet var ytterst dåligt, gavs endast helt litet aether (cirka 15 gr.), varefter operationen fullbordades utan narkos. Sedan kanylen införts och en del blodleverar utskaffats, hämtade sig patienten hastigt. Respirationen försiggick obehindrat. Pulsen blev jämn, lugn och kraftig.

Så låg patienten, tills på middagen samma dag plötsligt tecken på hjärtsvaghet åter inställde sig, och döden inom några minuter följde.

Den 6. maj förrättades *obduktion*, från vilken finnes antecknat:

Vänstra lungan i sin helhet fastväxt vid bröstväggen. Den är tung, voluminös, starkt blodfylld, skör, något luftförande. Vid dess hilus talrika, varigt infiltrerade, delvis smälta lymfkörtlar.

Runt larynx samt ovan detsamma är bindväven späckig, av gulgrön färg. Uppåt fortsattes denna späckiga infiltration in i tungans bakre del.

Å ett och annat ställe kan en knappålshuvudstor vardroppe frampressas. Ingenstädes några större smältningar.

Njurarna betydligt förstörade med otydlig teckning.

Döden har tydligen förorsakats av allmän sepsis, som utvecklat sig i anslutning till pneumonien. Förloppet torde ej vara så alldeles vanligt. Åtminstone finnes i mig tillgänglig litteratur ej sådant omnämnt.

(Gullström.)

Volontärskolan i Norrköping.

Under året har genom Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses försorg utredningen å härvarande sjukavdelning vunnit en betydlig förbättring. 12 nya sängar med utredning ävensom sjukhuskläder hava utlämnats, i ändamål att även svårare sjuka skulle kunna erhålla vård inom etablissemangen.

Märkligt sjukdomsfall.

Volontären P. infann sig 2 dagar efter solförmörkelsen den 17 april och klagade över, att hans synförmåga hade blivit dålig, efter att han varit ute och sett på förmörkelsen. Han hade sett ganska länge genom ett dåligt sotat glas och känt sig bländad samt klagade över något huvudvärk. Sammanlagda S ungefär $\frac{2}{10}$. Vid ögonspegling en mindre grå fläck i fovea centralis, för övrigt inga förändringar. Han kontrollundersöktes av D:r Löwegren, som ej konstaterade några andra förändringar. Han har sedermera blivit undersökt upprepade gånger, utan att någon vidare förbättring inträtt. Vid senaste undersökningen d. 17 jan. befanns sammanlagda S = $\frac{3}{10}$. Färgsinnet provades, och befanns han vara ofullständigt grönbland samt fullständigt rödblind (Holmgrens metod). (Hintze.)

III. Arméfördelningen.

Västgöta regemente.

Under år 1912 hava inga vidare anmärkningsvärda sjukdomsfall inträffat å regementet. I den fruktade barnförslamningen insjuknade dock 2 beväringssrekryter, av vilka den ene tämligen lindrigt, den andre svårare (pares i båda benen och ryggmuskulaturen). Vid regementsövningarnas slut var den

senare dock i högst väsentlig grad förbättrad och avpolletterades till militär-sjukhus i Skövde.

Endast ett tyfoidfeberfall och även det av lindrig art.

Sjukhuset har ej undergått andra förändringar under året, än att ett tämligen snyggt badrum inrättats samt ett rum iordninggjorts för smärre operationer och omläggningar.

Regementets kokhus har nu fått ett ordentligt cementerat golv, en åtgärd, som var nödvändig ej minst ur snygghetssynpunkt.

Med vaccinationsfrågan — en i våra dagar mycket debatterad fråga — synas såväl de fast anställda som beväringen vara på det klara. Endast två (2) revaccinationer hava förekommit vid regementet, en å en fast anställd och en å en värnplikting.

Ett av militärläkarnes plågoris — manskapets maroderingsförsök — har även under det gångna året kommit till synes. Det är, vad detta regemente angår, oftast lantbeväringen, som gör sig skyldig därtill, fastän naturligtvis industrisamhällenas alumner även försöka sig därpå. — Under förra året fick man emellertid tillfälle att ånyo (liksom två år förut) få en dylik marodör straffad och det kraftigt nog. Han hade simulerat förlamning (pares) i båda benen och därför vårdats å sjukhuset omkring 2 månader. Vid ordinarie bataljonsläkarens ditkomst upptäcktes bedrägeriet, och han fick erkänna, att han simulerat sjuk, varför han ställdes inför krigsrätt, som dömde honom till 3 månaders straffarbete. Möjlighet förefinnes ju för, att en allmänare kännedom om straff för marodering skulle kunna betaga vederbörande lusten för sådana försök. (*Livijn.*)

Skaraborgs regemente.

Hälsotillståndet har — att döma av sjukanmälningarna — varit särskilt gott varje söndag ävensom vid pingst och midsommar, men sjukanmälningarna hava, liksom föregående år, varit synnerligen talrika hänemot fältmarscher och fälttjänstövningar, för att därefter rätt hastigt ånyo sjunka till det normala eller därunder.

Av *epidemisjukdomar* hava förekommit ett fall av difteri och 156 fall av påssjuka, en del, såsom vanligt, komplicerade med orchiter.

Det första fallet inträffade redan i april, varefter sjukdomen tilltog och nådde sin kulmen i juli med 43 fall. Största antalet på en gång sjuka i parotit var 38.

De sjuka isolerades i tält och, att börja med, företogos också utflytning och rengöring samt desinfektion i de sjukas baracker, men såsom ej ovanligt vid denna sjukdom hjälpte ingenting, beroende sannolikt dels på den rätt långa inkubationstiden och dels på att sjukdomen i fråga var rätt spridd inom länet runt mötesplatsen.

Något fall av *barnförlamning* har ej under året inträffat, oaktat 2 fall därav förekommit vid Västgöta regemente och för övrigt talrika fall så gott som överallt inom länet. Och någon isolering vid inryckningen till regementsövningarna har ej vidtagits, då det från arméfördelningen komma direktivet för tolkningen av uttrycket »smittad ort» ej gav anledning därtill.

Av de förra året i barnförlamning insjuknade återsågo vi vid regementsövningarna de flesta. Två voro fullständigt återställda och två hade ännu kvar några obetydliga muskelsvagheter. Varför den ene blev överförd till »icke vapenför» och den andre, en korpral, erhöll avsked, dock huvudsakligen »för bättre utkomsts skull».

Den av de kvarlevande, som 1911 var svårast angripen, en v. korpral, blev i nov. 1911 inlagd å militärsjukhuset i Skövde, där han under 1 års tid behandlades med bad, massage och elektricitet. Från att förra sommaren hava varit fullständigt förlamad i båda undre extremiteterna och i bukmuskulerna var han nu i nov. i år så återställd, att han kunde själv förflytta sig med tillhjälp av 2:ne stadiga käppar som stöd.

Då han, utom sitt militära, ej kunde annat yrke än lantbruk, är han dock att anse såsom helinvald för sitt återstående liv och har han också såsom sådan anmälts till understöd från riksförsäkringsanstalten.

(Christenson.)

Älvsborgs regemente.

Till följd av en tämligen utbredd parotitisepidemi, företogs i början av juli desinfektion av barackerna jämte kontingentens kläder och persedlar etc., varefter inom kort epidemien upphörde.

Av den runt i trakten uppträdande barnförlamningen inträffade å mötesplatsen i slutet av juli ett fall, detta med dödlig utgång, vilket föranledde ombyte av lägerhalmen samt förnyad desinfektion.

Fotvården har i allmänhet varit god och jämförelsevis få fall av syndesmit, skoskav etc., som föranlett sjukskrivning, ha förekommit, trots de under senare delen av mötestiden mycket skärpta fälttjänstövningarna.

En kurs i massage har med benäget biträde av en sjukgymnastiskt bildad officer under juli månad anordnats. Deltagare hava varit: sjukvårds-sergeanten, sjuksköterskan, sjukvårdskorpraler och -volontärer samt trängbeväringen. Läkaren föreläste om de speciella sjukfallen och angav behandlingen samt överlät sedan åt officeren att undervisa i massagehandgreppen och de sjukgymnastiska rörelserna.

I år har för första gången försökts att tillreda all sjukmaten i man-skapsköket och transportera den till sjukhuset, där den i därvarande kök uppvärmts. Härigenom har särskild kokerska för sjukhuset ej behövts, varigenom ett sjukrum erhållits, som förut utgjort hennes bostad. Detta till-

väggångssätt har visat sig väl fungera och lämnat en avsevärd besparing av omkring 2,000 kronor.

Nedre verandan av sjukhuset har under året försetts med väggar och fönster, varigenom ett välbehövt väntrum erhållits.

Den militära utbildningen och tjänstgöringen har som vanligt visat sig utöva ett gynnsamt inflytande på truppens hälsotillstånd. (*Nyqvist.*)

Bohusläns regemente.

Hälsotillståndet har under 1912 års övningar å Backamo varit, såsom av sjukbeskeden framgår, ovanligt gott. Intet svårare sjukdomsfall har f. ö. inträffat, om man ej möjligen undantager dels en profus blödning från ett ulcus ventriculi en av de sista dagarna av regementsmötet, vilken tvingade oss behålla patienten en tid efter övningarnas slut, dels en subdural abscess i förbindelse med otitis med. suppurat., vilken föranledde uppmejsling.

Endast två värnpliktiga hava 1912 varit villiga att låta revaccinera sig. Även en del officerare tyckas hava fått klart för sig, att revaccinationen är onödig, ja kanske t. o. m. skadlig, så att, om de ock icke direkt avråda sina underlydande att underkasta sig densamma, de likväl genom sitt uppträdande och sina uttalanden visa dem, huru litet värde de tillmäta ympningen. Då således hela påbudet om revaccinering förlorat förutsättningarna för den avsedda nyttan, bör det upphävas hellre än förfalla till ett tomt gyckelspel. Det duger visserligen icke, när det gäller soldater, att giva godtycket fritt spelrum.

Av »påssjuka» hava 18 fall förekommit, av vilka 2 kommo till synes i september under regementsövningarna, således tillhörde de nyinryckta. Alldenstund mer än 2,600 man voro samlade, ansåg jag lämpligast att omedelbart helt och hållet avskilja dessa från mötesplatsen därigenom, att de hemsändes. Sjukdomen var under sommaren mycket spridd i Uddevalla, där hundratals fall förekommo. När jag märkte, att smittofröet importerades därifrån, utfärdade skolchefen på min tillrådan permissionsförbud till denna stad. Noggrann desinfektion utfördes. De närmaste grannarne i logementen till de insjuknade fingo dessutom komma ned till sjukhuset och regelbundet skölja mun och hals.

Då den s. k. barnförlamningen började gripa omkring sig icke allenast i den socken, inom vilken mötesplatsen är belägen, utan även i angränsande socknar, där övningar och marscher dagligen förekommo, anhöll jag hos Kungl. Medicinalstyrelsen, att resp. provinsialläkare måtte anmodas att omedelbart underrätta mig, när fall av ovannämnda sjukdom inträffade samt uppgiva socken och gård. Medicinalstyrelsen tillmötesgick min önskan och genom de militära myndigheterna förbjöds all gemenskap med de smittade platserna, så att icke allenast permission dit icke beviljades utan även den

civila befolkningen därifrån avstängdes från mötesplatsen. Dessutom utdelades dagligen gurgelvatten till samtliga kompanier och ålades de värnpliktiga att grundligt skölja mun och hals 3 gånger om dagen. Slutligen när till regementsövningarna 2 värnpliktiga kommo från hus — icke hem — där barnförlammningsfall förekommit, isolerades dessa under 14 dagar. Om på grund av dessa försiktighetsmått eller på grund av andra lyckliga omständigheter Bohusläns regemente blev förskonat från den hemska sjukdomen, är ju svårt att avgöra; oaktat den skördade offer runt omkring i trakten, sjuknade ingen av regementets personal. (*Rosengren.*)

Volontärskolan å Karlsborg.

Hälsotillståndet vid skolan har under det förflutna året på det hela taget varit gott. Av epidemiska sjukdomar ha förekommit: nervfeber 1 fall i slutet av nov. Ingen bestämd smittkälla kunde utrönas, och någon spridning av sjukdomen har ej inträffat. Av difteri 2 fall under mars och april vid det inom fästningen förlagda kompaniet av III. arméfördelningens skolor. Sannolikt har smittan kommit från ing.-kåren, där då difteriepidemi förekom. Vidare påssjuka 27 fall, därav 25 under nov. och dec.

Några svårare sjukdomsfall ha ej förekommit. 1 avpollettering till civilt sjukhus har ägt rum (frånsett under fälttjänstövningar på annan ort) för misstänkt appendicit på grund av svårigheten att under sjuksköterskans ledighet företaga någon större operation på Garnisonssjukhuset.

Under hösten har en välbehövlig reparation av sjukavdelningen ägt rum. Väggar och tak i mottagnings- och sjukrum ha målats i vitt, linoleummatta inlagts å mottagningsrummet, väggfast tvättställ av porslin samt vattenledning installerats i mottagnings- och sjukrum samt möblerna uppnyggats. (*Lillieroth.*)

Volontärskolan i Varberg.

Några sjukdomsfall, som giva anledning till någon mera belysande utredning, ha ej förekommit.

Utspisningen har varit god, och med avseende på de hygieniska förhållandena förefinnes intet fog för anmärkning. (*Abrahamson.*)

Livregementets husarer.

Även detta ar har en difteriepidemi uppträtt hos manskapet. Den omfattade 51 sjukdomsfall, varav 5 i januari, 6 i februari, 25 i mars, 7 i april, 7 i maj och 1 i juni. Antalet sjukdagar för samtliga sjukdomsfall utgjorde

1,289. Varje sjukdomsfall krävde alltså i medeltal cirka 26 sjukdagar. Antalet insjuknade i förhållande till manskapsstyrkan utgjorde cirka 10 %.

Sjukdomsformen var även i år på det hela taget lindrig. Samtliga fallen gingo till hälsa utom ett, som 7 veckor efter insjuknandet ledde till döden på grund av difteritisk förlamning i svalgets, struphuvudets och bröstorgans muskler.

Beträffande de mot epidemien vidtagna åtgärderna hänvisas till redogörelsen för 1911 års difteriepidemi.

Då de år efter år bland manskapet uppträdande difteriepidemierna kunna tänkas bero även därpå, att smittan häftar vid uniformskläder, som använts av oupptäckta difteribacillbärare, och sedan överföres på rekryter, vilka ett kommande utbildningsår bära samma kläder, hava sistlidna höst före volontär- och beväningsrekryternas inryckning samtliga uniformspersedlar renats genom behandling med formaldehydgas.

Hälsotillståndet har för övrigt varit tillfredsställande.

Endast 1 svårare olycksfall (ögonskada i följd av i ögat inträngd främmande kropp) har inträffat. Redogörelse för fallet har lämnats i specialrapport.

Under en av regementsövningarnas sista dagar lät sekundchefen anordna en sjukvårdsövning, vari allt befäl och allt manskap deltog. Därunder åskådliggjordes först, huru sjukvårdsuppgiften löstes vid en detascherad skvadron omedelbart efter en förutsatt framgångsrik strid om en bro och sedan, huru hela regementets sjukvårdspersonal och materiel under liknande förhållanden kom till användning. Under övningen kom man till den åsikten, att en sjukvårdsflagga och en lätt hopfällbar fältbår borde ingå i varje skvadrons sjukvårdsutredning. Den sittbår, som medföres vid varje skvadron, torde kunna undvaras, enär de sårade synas kunna lika bra transporteras på två kamraters armar.

Över antalet för varje dag vid sjukvisitationen anmälda har även i år förts anteckningar, och framgår av dem, att medeltalet per dag sjukanmälda för hela året utgjort 16,1. (Ekelund.)

Göta artilleriregemente.

Om man undantager en rätt elakartad och envis epidemi av angina tonsillaris och en, kortvarigare, av parotitis, vilka under 1. och 2. kvartalen drevo upp morbiditetssiffran, har hälsotillståndet vid regementet under året varit synnerligen gott.

Ehuru omvärd av *difteri* och *barnförlamning*, har truppen icke erbjudit något fall av dessa sjukdomar. Men bland underofficersfamiljerna hava inträffat tre fall av *barnförlamning*, därav ett hos batteriadjutant, boende vägg om vägg och i ständig kontakt med angränsande logement. Fallet, ehuru

denna gång förlöpande utan sviter för truppen, framhäver dock, huru olyckligt ur sanitär synpunkt det är, att gifta underofficerare med sina ofta barnrika familjer skola bo inom kasärnerna och vilken fara för truppens hälso-tillstånd denna anordning innebär.

Av scarlatina konstaterades den 22. december ett fall, som hittills (15. januari) icke fatt någon avläggare. Smittokällan ännu ouppklarad.

I fråga om sjukvården gör sig allt fortfarande behovet av skolad sjuk-sköterska gällande liksom behovet av förstekonstapelsbeställningar vid sjukvården. Med nu tillgänglig personal är sjukvården mycket bristfällig på grund av sjukvårdarens ungdom, oerfarenhet, bristande intelligens och skollning. Även synes den utbildning, som nu lämnas vid sjukvårdsunderbefälsskolorna, lämna mycket övrigt att önska och eleverna i kunskaper och erfarenhet stå efter dem, som för några år sedan där utexaminerades.

Mathållningen vid regementet är god, för så vitt regementet bär ansvaret därför. En del gammal konserv, som enligt order skall förbrukas, innebär dock hälsofara och orsakar icke sällan digestionsrubbningsar. Denna av fett, kött och grönsaker bestående blandning borde icke få utspisas efter det den är årsgammal.

Matsalen för truppen är utvidgad och ter sig nu ljus och rymlig samt för nuvarande kontingent tillräcklig. (*Neuman.*)

Karlsborgs artilleribataljon.

Hälsotillståndet vid bataljonen har under hela året varit gott. Inga svårare sjukdomsfall och inga epidemiska sjukdomar ha förekommit, fränsett 2 fall av påssjuka.

2 svårare olycksfall ha inträffat, som nödvändiggjort avpollettering till civilt sjukhus.

Av de värnpliktiga vägrade större delen att låta revaccinera sig.

(*Lillieroth.*)

Göta ingenjörkår.

Hälsotillståndet har i stort sett varit gott.

Vad som mest bidragit att höja sjuksiffrorna var en difteriepidemi med 39 sjuka och 1,254 sjukdagar samt en epidemi av påssjuka med 70 sjuka och 1,014 sjukdagar. (*Flodén.*)

Göta trängkår.

Hälsotillståndet vid kåren har under det gångna året varit tillfredsställande. Ingen epidemi av något slag har förekommit. Sjukvisitationerna hava även detta år varit flitigt besökta, men synas de egentliga simula-

tionerna eller okynnesåkommorna hava förekommit mindre än under föregående år och hava de värnpliktige under visitationerna i det stora hela visat ett städat och förtroendeingivande uppförande, och ej givit anledning till några väsentligare anmärkningar.

Ändringar i värnpliktsförhållandena hava även detta år varit betydande; så hava 21 blivit nedflyttade till »icke vapenföra» och 28 frikallade från krigstjänst. Detta är ju rätt stora siffror för ett så litet truppförband och synes mig, i betraktande av de olika åkommor, på grund varav nedflyttningarna eller kassationerna måst företagas, en större gallring kunnat ske redan vid inskrivningarna. Trängens värnpliktiga behöva visserligen ej i enlighet med författningarna uttagas med sådan urskillning som de andra truppförbandens, men då befälet ej kan släppa efter på den fulla fältutbildningen, särskilt i skjutning, så kan ej annat inträffa än att så talrika nedflyttningar och kasseringar måste företagas under övningarnes gång.

Allmän vaccinationsvägran förekom även detta år. Dylik vägran tycks hava övergått till en så att säga modesak, ty att någon vidare allmän reflektion över vaccinationens påstådda skadlighet skulle förekomma hos den värnpliktiga allmogen får väl uteslutas. (*Beronius.*)

Intendenturskolorna å Karlsborg.

Hälsotillståndet vid skolorna har under året varit gott. Inga epidemiska sjukdomar och inga svårare sjukdomsfall ha förekommit. Alla de värnpliktiga vägrade att låta revaccinera sig. (*Lillieroth.*)

IV. Arméfördelningen.

Svea livgarde.

Sjukdomsförhållanden. En lindrig epidemi av parotitis uppträdde under årets båda första kvartal. Under samma tid förekommo även mässling och rubeola i avsevärt antal. Av difteri och scharlakansfeber har ovanligt nog ej ett enda fall varit att anteckna under året. För tyfoidfebern uppgår sjuk-siffran till 3 fall, varav 1 med dödlig utgång — det enda dödsfallet under året.

Sjukdagarna för de veneriska sjukdomarna uppgå för de värnpliktiga till 631, varav ej mindre än 253 dagar komma på regementsövningarna. Flera av dessa värnpliktiga fullgjorde härunder sina repetitionsövningar med att vistas på sjukhus från inrycknings- till utryckningsdagen, ett egendomligt sätt att fylla sina plikter mot fosterlandet och dess försvar. I Sverige har sedan länge ivrats för att bereda kostnadsfri och lätt tillgänglig vård

åt de veneriskt sjuka, en strävan som ju är värd det största erkännande, men att genom lättnader i värnpliktstungan liksom premiera dylika självförvållade åkommor, detta torde helt visst falla inom den falska humanitetens rāmärken och en repetitionsövning tillbringad på sjukhus under vård av en venerisk åkomma, borde naturligtvis rättvisligen få anses som ogjord.

Under årets regementsövningar var tillströmningen till sjukvisitationerna ovanligt riklig och större än föregående åren. Antalet avsevärda sjukdomsfall stod emellertid i omvänd proportion till de sjukanmäldas antal, då endast ytterst få allvarliga sjukdomsfall förekommo. Det är för militärläkaren hart när omöjligt att ensam korrigera och uthärda trycket av ovan angivna missförhållanden, vilka endast genom ett intimt samarbete med vederbörande kompanier torde kunna inriktas på bättre banor.

Distinktionskorpralsbeställning bland sjukvårdsunderbefälet. Önskemålet att få på stat uppförda sjukvårdsdistinktionskorpralsbeställningar har på senare tider uti vederbörande regementsläkarerapporter varit ett ständigt återkommande »praeterea censeo» och de skäl som tala härför äro ju vid flerfaldiga tillfällen angifna. Saknas tillfälle till avancemang och ekonomisk förkovran är ju sjäklart, att man riskerar att till sjukvårdens tjänst få den sämre parten bland underbefälsaspiranterna. Då härtill kommer, att sjukvårdssergeanten ej sällan blir använd i åtskilliga andra tjänsteuppdrag och under en stor del av tiden, då de värnpliktige äro i tjänstgöring, har att utbilda sjukbärare m. fl., torde tillgången till ett äldre, rutinerat och pålitligt underbefäl (sjukvårdsdistinktionskorpral) för sjukavdelningens räkning vara i hög grad önskvärd.

Sjukvårdsbeställningsmän vid kompanierna. Under omprövning borde tagas lämpligheten av att öka sjukvårdsbeställningsmännens antal, så att både under fredsförhållanden och i all synnerhet vid *mobilisering* i kompaniets personal även inginge en sjukvårdsbeställningsman. Vår erfarenhet från regementet är i detta hänseende synnerligen gynnsam, och kompanicheferna hava också ständigt påyrkat, att en dylik sjukvårdsbeställningsman alltid åtföljer kompaniet under fälttjänst m. fl. tillfällen. Då de fast anställda sjukvårdarnes antal ej varit tillräckligt, hava de mest intelligenta och händiga bland sjukbärarna uttagits som kompanisjukvårdare och utan undantag varit till stort gagn. Under våra fälttjänstövningar inträffar ej så alldeles sällan, att kompanier detacheras så långt från vederbörande läkare, att de ibland flera dagar äro överlämnade åt sig själva, i vilket fall en kunnig sjukvårdare är oundgängligen nödvändig. Hans verksamhet vid kompaniet är emellertid ej inskränkt till ovannämnda undantagsfall, utan även i djupaste vardagslag är för honom rikt tillfälle till verksamhet vid skötandet av smärre åkommor, fotvård m. m., och mycket onödigt och tröttsamt arbete skulle härigenom sparas för läkarna under de dagliga sjukvisitationerna.

(Flensburg.)

Göta livgarde.

Sjukvårdsförrådets inredning är nu förbättrad till båtнад för ordning och reda i materielens förvaring samt med fästat avseende på möjligheten av densammas snabba utlämning vid mobilisering.

I motsats mot förr, då samtliga filter lågo hopade och vid utlämning en tidsödande räkning måste göras, hava de nu ordnats i buntar, innehållande det för varje enhet bestämda antalet; varje bunt omknuten med snöre samt försedd med pappbricka med påskrift: »X komp. 10 sjukfilter» etc. För reserven avsedda brickor äro försedda med ett R i blå, för depå med ett D i röd färg. Samma anordning är gjord för maggördlar, persedel-säckar etc.

På så sätt kan utlämning ske ytterst snabbt och korrekt.

I likhet med de två föregående åren har »sjukskrivning i kvarter» även det gångna året inskränkts till minsta möjliga; fortfarande — efter allt att döma — till båtнад för sjukanmälningsprocentens hållande inom någorlunda rimliga proportioner.

Genom detta förfaringssätt äro kvartalssjukbeskeden i det närmaste uttryck för regementets totala sjukskrivningsprocent.

I betraktande härav, samt om med förhållandena vid I. 2 — ehuru naturligen ännu långt ifrån ideella — jämföras de mångfaldiga klagomål från truppläkarne över sjukanmälningar av ända till 50 % av presensstyrkan, vilka läsas i sjukvårdsstyrelsens underdåniga berättelser av de senare åren, vågar jag framhålla, att det måhända, till erhållande av ett *fullt exakt uttryck för sjukskrivningen vid resp. truppförband* kunde förefinnas skäl att ändra föreskrifterna i § 4. av sjukv. styrelsens cirkulär av 26 okt. 1909 därhän, att *alla sjukskrivne*, även de till handräckning o. d. delvis dugliga, i bilaga till kvartalssjukbeskeden upptagas.

Oavsett det mindre betydande skälet, att sjukskrivningssiffror vid trupp, där samma system som vid I. 2 användes, på ovan berörda grunder, vid första påseendet kunna uppfattas såsom högre än vad de i verkligheten äro, torde härigenom mer exakta siffror i statistiskt hänseende än de nuvarande kunna läggas till grund för kommande eventuella utredningar i hithörande frågor. Detta så mycket mer, som skillnaden emellan *realiter sjukskrivna* och *å kvartalssjukbeskeden upptagna* kan vara så betydlig, att *faktiskt mer än dubbelt så många sjukskrivits, som det i kvartalssjukbeskedet angivna antalet*. I årsberättelsen av 1910 har jag meddelat några belysande siffror från repetitionsövningarna 1908 vid I. 2. Synnerligen talande siffror meddelas i sjukvårdsstyrelsens underdåniga berättelse av 1911; siffror, vilka äro dess mera värtaliga, då de komma från en i sanitärt hänseende särdeles välskött trupp. I sjukbesked från A. 6 äro sålunda upptagna 616

man; antalet *in toto sjukskrivna* däremot anges i samma berättelse vara *1,541 man*.

För att icke sjukbeskeden genom specificerande av samtliga dessa »i kvarter sjukskrivnes» säkerligen medicinskt och statistiskt ointressanta åkommor onödigtvis må betungas, samt då vikt endast ligger däri, att *antalet faktiskt bortfallna övningsdagar* kan överses, får jag — för den händelse detta mitt förslag beaktas — vördsamt föreslå, att till kvartalsbeskeden fogas en bilaga, i korthet innehållande förslagsvis:

i kvarter sjukskrivne:

invärtes åkommor	00
utvärtes »	00
antal sjukskrivningsdagar summa	00

(Klefberg.)

Livregementets grenadjärer.

Allmänna hälsotillståndet har under året på det hela taget varit tillfredsställande. Ingen epidemi utom den retsamma påssjukan, som uppträdde under beväringsskrytskolan och med ett par fall sträckte sig in på repetitionsövningarna. Antalet pneumonier var mindre än föregående år.

Under senare delen av repetitionsövningarna var tillströmningen till sjukvisitationerna betydlig. Mig synes, att de värnpliktiga, som ofta komma från stillasittande sysselsättning, under de korta repetitionsövningarna alltför mycket måste forceras. De hinna ej sköta om sig och sina persedlar och hämta sig, bli trötta och olustiga, och så blir det läkaren, som får mottaga dem i stora skaror som sjukanmälda, enär de på detta sätt söka undslippa övningarna och vila sig.

Under höstens fälttjänstövningar i Södermanland rådde kall och blåsig väderlek, och var sjukligheten betydlig. Kappan synes ej utnyttjas tillbörligt. Man såg stundom truppavdelningar stå och hänga och frysa i den kalla genomträngande blåsten, men kappan var säkert fastsnörd på ränseln.

Skolorna inflyttade på hösten i de nya kasernerna i Örebro. En hel del fall av halsfluss och bronchiter ha uppträtt.

Önskligt vore, att sjukvårdssergeanten hade utsikt att bli befördrad till sjukvårdsfanjunkare på stat. Det är hårt att behöva mista en duglig och intresserad sjukvårdsunderofficer på grund av de dåliga befordringsmöjligheterna. Fördelaktigt vore om sjukvårdssergeanten utrustades med velociped.

Med sjukvårdsvolontärerna har det i år varit otur. Av 4 underkändes 2 och rymde 1. (Charlier.)

Södermanlands regemente.

Med avseende på truppens allmänna hälsotillstånd under året är att anteckna en väsentlig ökning av s. k. förkylningssjukdomar (luftrörskatarrer, lunginflammationer) jämfört med de närmast föregående åren. I likhet med förhållandet under dessa år har även nu förekommit en anmärkningsvärd mängd sjukdomsfall med feber utan andra påvisbara sjukdomstecken (i sjukbeskeden redovisade som influensa). Dessa sjukdomsfall ha i regel endast varat några dagar, febern har ofta under ett par dagars tid hållit sig kring 40°, men de ha icke visat någon påtaglig epidemisk karaktär. Luftrörskatarrerna ha i en del fall varit synnerligen långvariga och i ett par av dessa fall ha under sjukdomens gång kunnat konstateras kroniska eller misstänkt kroniska lungförändringar hos förut (enl. vad man haft sig bekant) fullt friska personer. Lunginflammationernas antal har varit avsevärt och vida överstigande de föregående åren.

Huvudsakliga orsaken till denna ökning av de s. k. förkylningssjukdomarna torde väl vara att söka i den kalla och rägniga väderlek, som varit rådande, en omständighet, som måste göra sig mer kännbar, när truppens förläggning är mindre tillfredsställande.

Den alltid återkommande påssjukepidemien har i år varit av betydligt mindre omfattning än föregående år. Akut barnförlamning har hela sommaren gått i länet, några fall ha inträffat i närheten av lägerplatsen, men bland truppen har intet fall yppat sig.

Ovanligt många fall av blindtarmsinflammation ha förekommit, av vilka de flesta ha opererats.

Ett dödsfall har inträffat i blindtarmsinflammation, en volontär, som emellertid icke insjuknade under tjänstgöring (sjuknade medan han avtjänade fängelsestraff i Nyköping och dog å därvarande lasarett). Bland manskapet har utom detta inträffat ett dödsfall, en musikvolontär, självmord. En musikunderofficer, som icke tjänstgjorde, har dött i lungtuberkulos.

Med avseende på regementets förläggning, som ju särskilt under den kallare tiden av beväringsskrytskolan och under regementsövningarna lämnar åtskilligt övrigt att önska, vill jag särskilt anföra att klagomål framförts över att de sist uppförda tvenne lägerhyddorna äro kalla och dragiga. Dessa lägerhyddor ha förut stått på annan plats och äro nedrivna och flyttade. Då de äro uppförda av spåntade bräder, kan man lätt tänka, att deras beskaffenhet efter flyttningen försämrats. Det gångna året med sin kyliga väderlek har också lämnat tillfälle till iakttagelser, att sjukligheten vad beträffar s. k. förkylningssjukdomar särskilt varit ökad hos trupp, som haft sin förläggning i dessa lägerhyddor. Under beväringsskrytskolan inträffade ett stort antal fall av akut katarral conjunctivit, av visserligen oansenlig be-

skaffenhets, då de endast i ett par undantagsfall föranledde sjukskrivning, men vilka jag ansett mig böra här omnämna, då säkerligen lägerhyddornas beskaffenhets bidragit till deras uppkomst.

Skodonens beskaffenhets har varit väsentligt bättre än förut, beroende på att ett stort antal skodon av lämpligare modell och storlek anskaffats.

Vid sundhetsvisitationen, som företages med samtliga värnpliktige under de första dagarne av bevärringsrekrytskolan, har å de från kompanierna lämnade namnförteckningarna antecknats resultatet av undersökningarna. I år infördes på dessa listor även dels anteckningarna å inskrivningsläkarnes »observationslistor» och dels övriga läkaranteckningar från inskrivningslängderna. Vidare antecknades där under bevärringsrekrytskolans gång gjorda undersökningar (vid efterbesiktningar enl. § 108 inskrivn.-förordn. m. m.). Dessa listor häftas in bataljonsvis för var årsklass, och det är då t. ex. under regementsmötena eller eljes vid läkarombyte vid sjukvisitationerna lätt för den nye läkaren att genast och på en gång få reda på allt vad som angående var och en av de värnpliktige förut blivit utrönt ända ifrån inskrivningsundersökningen. Detta förfaringssätt visade sig ganska förmånligt, då det i många fall inbesparar upprepande av en tidsödande undersökning. Anteckningarna böra göras starkt förkortade, och deras införande föranleder då ringa besvär. Lämpligt är att också anteckna sjukdomar, som kunna medföra bestående fel. Å namnförteckningarna böra de värnpliktige upptagas i nummerordning efter inskrivningsnummer. (*Sidenmark.*)

Vaxholms grenadjärregemente.

Hälsotillståndet vid regementet har under året varit någorlunda tillfredsställande. Katarrer i luftvägarna, mestadels av lindrig beskaffenhets, hava såsom alltid vid regementet även i år varit talrika. Härtill hava bidragit utom den ogynnsamma förläggningssorten i förhållande till övningarnas bedrivande, som jag i tidigare årsberättelser framhållit, jämväl den omständigheten, att regementets bevärringssstyrka rekryteras huvudsakligast från en storstads klenaste befolkning (Katarina och Maria förs. i Stockholm). Kontusioner, skrubbsår och vrickningar hava också varit ofta återkommande företeelser vid visitationerna. Den oländiga övningsterräng, som skärgården erbjuder, spelar vid uppkomsten av dessa åkommor en bidragande roll. Av epidemiska sjukdomar hava vid regementet blott förekommit några fall av rubeola samt några av parotitis epidemica.

Ett svårare olycksfall med dödlig utgång har tyvärr drabbat regementet under det gångna året. Vid en övning träffades en värnpliktig bakifrån av ett bajonettstyng i ena låret strax under glutealvecket. Först på 6. dygnet inställde sig temperaturstegring såsom tecken på infektion, vilken medförde döden på 17 dygnet. Den pat. anat. diagnosen angav septikæmi + anæmi.

Denna i och för sig ledsamma händelse ökades ytterligare i obehaglighet genom den anmälan till civilkommissionen, som den skadades fader fann för gott att göra. Ehuru militärläkarne rörande sin rent fackliga verksamhet endast ansvara inför kungl. medicinalstyrelsen, upptog dock civilkommissionen, oaktat icke en enda av dess medlemmar äger medicinsk bildning, den gjorda anmälan till behandling och infordrade förklaring. Då de i denna anmälan lämnade uppgifterna beträffande den skadades vård vid regementet vimlade av oriktigheter, var det nödvändigt att genast beriktiga och vederlägga densamma, hur frestande det än kunde kännas att blott hänvisa vederbörande till kungl. medicinalstyrelsen såsom det rätta forum i dylika frågor. Skola militärläkarne beträffande sina åtgärder i militär-sjukvården svara jämväl inför civilkommissionen, så äro de gent emot sina civila kolleger så mycket sämre ställda, att de icke få sina åtgöranden bedömda uteslutande av sakkunnig myndighet. (*Forsmark.*)

Livgardet till häst.

Hälsotillståndet bland truppen har under det gångna året varit tillfredsställande.

Av epidemiska sjukdomar hava endast enstaka fall förekommit; likaså har frekvensen av veneriska sjukdomar varit ringa.

Något dödsfall har ej under året inträffat.

Det årliga ombytet av sjukvårdskorpraler å sjukrummet har alltid utgjort en kännbar olägenhet, då fast anställd sjukvårdsunderofficer saknas. Då förhoppning nu finnes, att denna olägenhet genom anställande av sjukvårdsdistinktionskorpral å stat blir avhjälpt, måste denna förändring hälsas med stor tillfredsställelse.

Förläggningen av regementets sjukvårdslokaler är, som jag i föregående årsrapporter påpekat, allt annat än tidsenlig och väntar denna viktiga fråga fortfarande på sin lösning. En särskild, fristående sjukavdelning torde här, som vid garnisonens övriga truppförband, bliva nödvändig. (*Sjögren.*)

Svea artilleriregemente.

Hälsotillståndet torde få betraktas som gott. Bland anmärkningsvärda infektionssjukdomar hava förekommit: 1 fall scarlatina, 22 morbilli, 14 rubeola, 2 febr. typhoides och 26 diphtheria. Av tuberkulos hava förekommit 6 fall (5 lungtbc och 1 urogenitaltbc), vilka blivit hemförlovade som till vidare tjänst odugliga.

Den under året till övning inryckta bevärigen har synts mig vara med avseende å hälsotillstånd och kroppsbeskaffenhet långt ifrån tillfredsställande. Varpå detta förhållande, som jag iattagit under huvudsakligen senare åren,

i verkligheten beror, torde ej vara lätt att säga. Att döma av en del av de fel eller sjukdomar, som redan vid de värnpliktiges inryckning iakttagits eller under tjänstgöringens förlopp konstaterats, har jag dock trots en rätt ofta förekommande faktor vara beroende av en icke tillräckligt djupgående besiktning vid inskrivningen. Att detta förhållande vidlåder inskrivningsförrättningar är ej underligt med den knappa tid, som i allmänhet står till buds för undersökningen. Det är också ej att begära, att *en* undersökande läkare skall kunna hålla sin observationsförmåga tillfredsställande livaktig under en flera timmar dragande både kroppligt och andligt kraftkrävande undersökningsföljd. Ett sätt att avhjälpa detta missförhållande vore, att vid de förrättningar, där erfarenheten visat antalet inskrivningsskyldiga vara större, ställa en assisterande kollega vid inskrivningsläkarens sida, då arbetet kunde på lämpligt sätt uppdelas.

Erfarenheten om den dåliga kroppsbeskaffenheten hos en stor del av regementet tilldelade värnpliktiga frestar dessutom gärna till antagandet, att vederbörande inskrivningsförrättande icke tillräckligt tagit hänsyn till att specialvapnen väl i första hand äro i behov av fullt dugliga värnpliktiga till fullt det beräknade antalet, enär annars — som jag tror också varit fallet — det torde möta svårighet att bedriva övningarna med vederbörligen fulltaliga trupper. (*Nordlund.*)

Positionsartilleriregementet.

Hälsotillståndet har under hela året varit synnerligen gott. Något dödsfall, något svårare olycksfall eller någon skottskada har ej förekommit bland stam- eller beväringssmanskapet. En underofficer har, sannolikt med anledning av ekonomiska bekymmer, förkortat sitt liv med ett skott (mausergevär) i hjärtat.

Av akuta infektionssjukdomar hava, förutom de vanliga fallen av halsfluss och jämförelsevis få fall av difteri (4), vattenkoppor (5) och veneriska sjukdomar (10), förekommit 73 fall av påssjuka (febr.—maj) och 48 fall av rubeola (maj—juli).

Kassationssiffran för de värnpliktiga, som inställt sig till tjänstgöring vid regementet under 1912, har varit ungefär den vanliga. Den förut många gånger anmärkta bristen på sjukvårdsartillerister har även i år gjort sig mycket kännbar. Då någon del av regementet skall ut på fältmarsch, skjutövningar till Marma el. dyl. har ständigt ett större eller mindre antal sjukbärare måst tjänstgöra som sjukvårdssoldater. (*Gibson.*)

Svea ingenjörkår.

Hälsotillståndet under året har i allmänhet varit gott. En ganska svår mässlingsepidemi inträffade dock i april och maj månader. Fallens antal

var 16, varav 6, som alla ledo av svårare komplikationer åt lungor eller öron, vårdades å garnisonssjukhuset. En av dem avled av bronkopneumoni. Vidare har en epidemi av krupös lunginflammation här förekommit med 10 fall under december månad. Insjukningsdagarna voro mellan den 6 och 17. Väderleken var därunder blåsigt och regnigt; intet eller ringa skydd från sjösidan. Karlarna själva tillskrevor orsaken den råa väderleken och de med språngmarscher och vila växlande övningarna. Befälet, gjort uppmärksamt härpå, sökte undvika manskapets avkylning så vitt möjligt. Intet dödsfall har inträffat.

Rekryteringen av fast anställda har gått dåligt: av 99 anmälda kunde endast 86 antagas. Bristande kroppsutveckling var den vanligaste kassationsorsaken. Följande fall torde vara av intresse. En sökande befanns vid undersökningen vara 175 cm. lång, hava en bröstvidd av 82 cm. samt väga 54,5 kg. På grund av hans ringa bröstvidd ansåg jag mig icke kunna förklara honom duglig. Han gick då till ett annat truppförband, där han blev antagen. Min åsikt är, att, om än icke några bestämmelser om bröstvidd finnas för personer överstigande 170 cm., så bör dock denna med utgående från 85 cm. stiga med tilltagande längd, om ock icke i samma proportion, som för personer under 170 cm.; 82 cm. är även, absolut taget, ett synnerligen lågt tal: 81,5 är ju för ingenjörtrupperna minimum. Med sin längd över medeltalet, sin spåda, platta bröstorg (bröstdjup 18 cm.) och undervikt borde hans kropp på militärläkaren gjort det intryck, att han omöjligt kunde uthärda ett fälttågs ansträngningar.

Vid sundhetsvisitationen första övningsdagen av bevärringsrekrytskolan, som verkställdes på samma sätt, som beskrives i 1911 årsberättelse, voro kårchefen och tidvis majoren närvarande. Jourhavande löjtnanten ordnade manskapet. Förrättningen förssiggick under tystnad och ordning, som vid en disciplinerad trupp. Revaccinationen ägde rum samtidigt. Alla blevo vaccinerade utan ringaste invändning. En dylik samverkan mellan befäl och läkare verkar mycket gott. Om det kunde arrangeras så, att kompanicheferna vore närvarande vid de dagliga sjukvisitationerna, skulle antalet fall av simulation eller pjåskighet säkerligen minskas, och de utpinande visitationerna bliva drägligare. (*Johnson.*)

Fälttelegrafkåren.

Årets rekrytering av volontärkadern synes hava lyckats väl i så måtto, att de antagna rekryterna i avseende på krafter och kroppsutveckling synas vara i genomsnitt bättre än de senaste årens rekrytkontingenter. Även den kontingent värnpliktiga, som i november 1912 inträdde i tjänstgöring, skiljer sig i avseende på kroppslig lämplighet för fälttelegraftjänsten på ett mycket fördelaktigt sätt från de tre närmast föregående årskontingenterna. Blott

helt få ändringar i resp. värnpliktsförhållanden hava hittills på grund av kroppsfel eller sjukdom måst vidtagas, och jämväl på sjukligheten synes ifrågavarande omständighet, såvitt man hittills kan döma, hava utövat ett avsevärt inflytande till det bättre.

Vad sjukligheten bland kårens manskap angår, så var denna under de båda första kvartalen av år 1912 högst betydlig men nedgick sedan, så att den under månaderna juli—oktober var mindre än under motsvarande tid de senast föregående åren. Halsfluss, påssjuka, influensa och mässling föranledde som vanligt under vårarna ett stort antal sjukdomsfall, och här-till kom en liten epidemi av rubeola. Under vintermånaderna voro fallen av förkylningssjukdomar (katarrer i luftvägarna) synnerligen talrika. De flesta bland dessa sjuka uppgåvo, att de förkylt sig under gymnastik-övningarna. Av smittosamma sjukdomar av allvarligare slag har under året bland kårens personal icke förekommit något fall. I mitten av november inträffade ett difterifall inom en i kårens kanslibyggnad boende familj. Den sjuka, en minderårig dotter till en av kårens tyghantverkare, hade sannolikt blivit smittad i skolan. Tack vare den omständigheten, att fallet tidigt upptäcktes och utan dröjsmål remitterades till stadens epidemisjukhus, stannade det vid detta enda fall.

Ett dödsfall har under året inträffat bland kårens manskap. Orsaken var hjärnabscess, uppkommen till följd av en inflammation i mellanörat.

För revaccinationen av de fast anställda rekryterna redogöres uti särskild rapport. De värnpliktiga begagnade sig mangrant av sin »rättighet» att undandraga sig revaccinationen.

Frågan om Kungl. Fälttelegrafkårens förläggning är så till vida svävande, att det ännu icke kan förutses, huru länge kåren kommer att förbliva i sitt nuvarande etablissemang. Förr eller senare kommer huvudstadens tillväxt åt målarsidan att nödvändiggöra kårens förflyttning från Marieberg, en åtgärd, som dessutom även ur andra synpunkter torde få betecknas såsom önskvärd. Denna ovisshet för givetvis med sig, att på förbättringar i förläggningsförhållandena nedläggas de minsta möjliga kostnader. Det gives emellertid vissa områden, där man icke kan låta sig nöja med förhållandena sådana de äro, även om visshet föreläge, att kåren redan om ett fåtal år skulle erhålla ny förläggning. Ett sådant är belysningen inom kasernetablissemang.

Frågan om elektrisk belysning i kårens etablissemang är åter upptagen, och högeligen önskvärd vore, om införandet av sådan nu bleve en verklighet. Olägenheterna av den nuvarande dåliga belysningen äro stora, särskilt i manskapets dagrum och skollokalerna. Under hösten måste sålunda en elev i kårens underofficersskola avbryta sin kurs på grund av astenopiska besvär, förorsakade av den dåliga belysningen i den av skolan disponerade lokalen. Betydande svårigheter bereder den bristfälliga belysningen

å sjukavdelningen under den del av året, då sjukvisitationerna måste förrättas innan full dager inträtt. Vid skenet från en svag fotogenlampa är det knappast möjligt att med säkerhet iakttaga och igenkänna vissa sjukdomssymptom, såsom till exempel de röda strimmor, som känneteckna ett inflammerat lymfkärl, för att nu icke tala om de exantematiska febrarna, vid vilkas igenkännande upptäckandet av hudutslaget har en avgörande betydelse.

Ett annat område, där man måste sträva efter det bästa möjliga, även om detta medför nedläggandet av kostnader på ett kasernetablissemang, som snart skall övergivas, bildas av kök och matsalar. Dessa, inrymda som de nu äro uti en flygel av den gamla kanslihusbyggnaden, äro mycket otidsenliga och lämna i många avseenden åtskilligt övrigt att önska. En del av de svåraste bristfälligheterna komma emellertid att under den närmaste tiden avhjälpas.

I fråga om kårens förlägningsförhållanden förtjänar jämväl omtalas, att en barack blivit uppförd vid Nedre Frösunda å garnisonens nya övningsfält, avsedd att begagnas av kårens ballongpersonal under tillämpningsövningarna med ballongmateriel. Denna personal har hittintills under tiden för tillämpningsövningarna varit förlagd i tältläger. (*Wahlstedt.*)

Svea trängkår.

Även i år, det 5:te efter hitförläggningen, har kårens sjukavdelning, visitations- och sjukrum, varit inrymd inom tvenne i kasernens vindsvåning belägna rum, två lektionssalar och ett mellan dem beläget mindre rum. Då dessa provisoriska anordningar medfört många olägenheter för sjukvården, är det med tillfredsställelse vi nu gå att taga i besittning och bruk det nya sjukhus, som för en kostnad av omkring 31,700 kronor uppförts för kårens räkning inom kasernområdet och nu står färdigt, inrymmande å nedre botten visitationsavdelning jämte ett litet isoleringsrum samt en trappa upp en sjukavdelning för 8 man. En fullständigare beskrivning över detta sjukhus hoppas jag få lämna i en följande årsberättelse, sedan det varit i bruk, och detsamma samt de nya sjukvårdsförhållanden, som komma att varda därmed förknippade, hunnit bliva prövade.

Liksom under det föregående året har även i år sjukligheten under repetitionsövningarna varit anmärkningsvärt stor och de värnpliktiges inställelse vid sjukvisitationerna enorm. Att av kårens omkring 550 värnpliktige finna över 100 vid sjukvisitationen (ibland över 150 man) hörde till ordningen för dagen. En mängd lättare febersjukdomar förekommo. Många sjukanmälda voro behäftade med yttre åkommor av mer eller mindre betydelse. En mängd klagade över sjukdomar och krämpor, på vilka objektiva tecken saknades, men vilka de påstodo lägga hinder i vägen för deras

tjänstgöring. Låt vara, att bland dessa klagande en överdrift av deras åkommor eller till och med nästan säker simulation kunde påvisas, obestriddligt är likväl, att folkmaterialet, som tilldelas trängkåren, icke är av prima beskaffenhet. Detta kan även under beväringsskrytskolan konstateras.

För att här i våra trakter, där en synnerligen häftig antivaccinatorisk propaganda under många år bedrivits, få de värnpliktige revaccinerade måste ovillkorligen de nu gällande bestämmelserna för revaccinationen ändras.

(Åderman.)

Krigsskolan.

Hälsotillståndet bland kadetterna har under det gångna året varit i det stora hela tillfredsställande. Intet dödsfall, ej allvarsammare olycksfall eller någon skottskada har förekommit. Av epidemiska sjukdomar hava å krigsskolans sjukhus vårdats 9 fall av parotitis epidemica, ett enda fall av morbilli samt en del influensafall, särskilt under april månad. Av invärtes-sjukdomar hava förekommit endast 2 broncho-pneumonier och en torr pleurit, av utvärtes åkommor däremot alltför många knäledssynoviter (16 fall) och tendovaginites (12 fall), säkerligen orsakade genom kraftig sport vid sidan av de militära övningarna.

Av förbättringar i hygieniskt hänseende vid krigsskolan må omnämnas anordnandet av fasta tvättställ med avlopp i några av de högst upp belägna logementen, vilka förut saknat sådana, samt uppsatsning i övrigt av dessa lokaler. Därjämte har utdikning av ridhusplanen och delar av parken fortsatts och fullbordats.

En fullständig omändring av förefintliga klosettanordningar å logementsflygelns vind måste ovillkorligen snarast under året företagas, då därstädes mycket brister ur både sanitär och snygghetssynpunkt. Verklig fara i sanitärt hänseende kan därstädes uppkomma även vid eventuell mindre epidemi.

Önskemålet att, såsom redan är föreslaget, få särskilda puts- och torkrum bredvid logementen förefinnes fortfarande, och skulle anordnandet vara särdeles välbehövligt; likaså borde frågan angående bättre belysning, uppvärmning och ventilation av lektionssalar (och även logementen), framhållen och påpekad i flere årsberättelser, ej alltför länge få vänta på sin lösning.

(Setterblad.)

Garnisonssjukhuset i Stockholm.

Verksamheten å sjukhusets olika avdelningar liksom å öron- och tandpoliklinikerna framgår av de insända rapporterna och beskeden.

Enär nödigt anslag till inrättande av en poliklinik för ögonundersökningar ännu icke beviljats, har jag under året träffat avtal med en specialist i ögon-

sjukdomar att tillsvidare en gång i veckan hålla mottagning å sjukhuset och verkställa sådana undersökningar, varigenom i någon mån vunnits, att svårare fall av fel i synorganet kunnat från truppförbanden hitsändas för undersökning. Den medföljande rapporten utvisar de behandlade fallens diagnoser.

Sjukhuset har länge varit i saknad av en fullt tidsenlig röntgenapparat, och behovet härav gör sig alltmera gällande. Visserligen har sjukhuset haft tillfälle att få undersökningar av detta slag utförda dels av sakkunnig specialist i staden, dels å Serafimerlasarettet, men sådana undersökningar verkställas naturligen bekvämare å själva sjukhuset. Emellertid bör ett röntgenlaboratorium om möjligt inredas i *stora* sjukhusbyggnaden, men utrymmet därstädes är på senare åren så starkt taget i anspråk på grund av den numera ökade beläggningen, att lämpliga lokaler svårigen kunna inredas utan att inkräkta för mycket på utrymmet för de sjuke. En röntgenavdelning torde jämväl knappast kunna nöjaktigt skötas utan en för detta ändamål särskilt utbildad läkare, vadan ett anslag även för detta ändamål på samma gång torde behöva begäras.

Genom kungl. brevet av den 25 oktober 1912 har den sedan år 1888 för Garnisonssjukhuset fastställda portionsstaten blivit upphävd och sådan ändring anbefalld, att chefläkaren numera äger att uppgöra och fastställa utspisningsstater att tillämpas vid utspisningen inom sjukhuset med iakttagande av, att värdet av gällande normalportionsstat för armén icke överskrides. Den nu uppgjorda portionsstaten gäller för 3 veckor, och härigenom har en behövlig omväxling av födoämnen åstadkommits. Belåtenheten med den nya anordningen synes vara allmän. (*Lundberg*)

V. Arméfördelningen.

Upplands infanteriregemente.

Hälsotillståndet har under året så tillvida varit gott att, med undantag av två barnförlamningsfall, inga svårare sjukdomsfall, inga svårare olycksfall och ingen mer utbredd epidemi förekommit. Att antalet sjukdomsdagar dock varit ganska stort har bland annat sin grund i den långa tid, som i en hel del fall åtgått, innan full tjänstduglighet ernåtts. Så hava 19 personer vårdats för veneriska sjukdomar med tillsammans 603 sjukdomsdagar. En del fall av reumatism och yttre skador hava genom sin långvarighet betydligt ökat sjukdagarnas antal.

Av epidemiska sjukdomar förekommo i början av året några fall av morbilli, rubeola och påssjuka samt i september två fall av barnförlamning.

Dessa sistnämnda inträffade den 15 och 28 september, sålunda ungefär vid samma tid som de två fallen 1911 (11 och 30 sept.). Båda de förstnämnda voro värnpliktiga. De vårdades på epidemisjukhuset i Uppsala. Den först insjuknade avled, den andra tillfrisknade fullständigt. Huru de ådragit sig sjukdomen har icke kunnat utrönas.

Någon minskning i antalet sjukanmälda vid sjukvisitationerna har icke förmärkts, ehuru man ju kunnat vänta, att de gynnsamma hygieniska förhållanden, som inträtt genom inflyttningen i de nya kasernerna, skulle hava något inflytande på antalet sjukanmälda. Under senare hälften av april var antalet sjukanmälda omkring 100 per dag. Under maj, juni och första hälften av juli var antalet mindre, men ökades sedan, så att medeltalet sedan till beväringsskrytskolans slut var 85, med ökning de dagar längre marscher eller fälttjänstövningar skulle äga rum. Under repetitionsövningarna var antalet ingen dag under 100. Högsta antalet var 232, av vilka dock endast 94 blevo sjukskrivna. Det är givet, att bland denna stora skara av sjukanmälda funnos ej få simulanter.

En värnpliktig, som under beväringsskrytskolans sjukskrevs och intogs på regementets sjukhus för observation, föredde feber, vars orsak icke kunde utrönas. Med anledning därav avpolleterades han till Akademiska sjukhuset, där man ansåg, att någon sjukdom icke förelåg, varför han utskrevs. Efter återkomsten till Polacksbacken erkände han, att temperaturstegringen åstadkommits genom att han behandlat termometern, så att kvicksilverpelaren steg. Han ådömdes med anledning härav två månaders straffarbete.

På grund av oduglighet till krigstjänst hemförlovades 68 värnpliktiga, varjämte lika stort antal överflyttades till icke vapenföra. De sjukdomar, som bland de hemförlovade förekommo i största antalet, voro lungsjukdomar, hjärtsjukdomar och ledgångsreumatism. För dåliga tänder blevo sex hemförlovade.

I likhet med föregående år befanns ingen värnpliktig villig att underkasta sig revaccination.

Utan sjuksköterska hade det icke varit möjligt att på ett tillfredsställande sätt bestrida sjukvården och utbilda sjukvårdarna vid sjukhuset. Beträffande det kommande året är behovet av sjuksköterska ännu större. En synnerligen duglig sjukvårdskorpral övergick under hösten till tjänstgöring vid trupp för att få bättre avlöning. Under nästa år har regementet till början av juli endast en sjukvårdsvolontär. Alla de övriga sjukvårdsbeställningsmännen äro indelta, de flesta ganska gamla.

Vid beväringsskrytskolans början inflyttade hela regementet i de nya kasernerna. Kommissarierekrytskolan och intendenturskolan hava dock varit förlagda i södra lägerhyddan. Tyvärr var det icke möjligt att här under den kallare delen av vapenövningarna få tillräckligt varmt.

(Leczinsky.)

Dalregementet.

Sjukligheten under året kan ej sägas hava varit stor. Med undantag av 80 fall av rubeola under mars—juni månader (föranledde inga andra åtgärder än särskild sjukavdelning) hava av *epidemiska sjukdomar* endast förekommit två sporadiska fall av vattenkoppor och ett av parotit (övriga tre fall av parotit hade fått smittan på annan ort, och ett fall av scarlatina smittades och sjuknade i hemmet under tjänstledighet; vårdades även i hemmet).

Av *könssjukdomar*, inalles 10 fall, voro åtta behäftade med sjukdomen vid inställelsen till tjänstgöring och två smittades under tjänstledighet till annan ort; således ingen smittad på förläggningssorten.

Av *svårare olycksfall* hava förekommit två brott på underbenet, det ena en värnpliktig på tjänstledighet till hemorten, det andra en volontär vid Upplands artilleri under fälttjänstövning; vidare en commotio cerebri (kulläkning på velociped). Slutligen ihjälsköts i somras under målskjutning en markör, delvis genom egen oförsiktighet. Ett ytterligare *dödsfall* har inträffat bland de värnpliktige: ett fall av pleuritis exsudativa fick meningitiska symptom, sändes till lasarettet för lumbalpunktion, som gav grumlig cerebrospinalvätska, och dog efter få dagar i meningitis tuberculosa.

Ingen värnpliktig har under året *revaccinerats*, ytterligare en påminnelse om behovet av effektivare bestämmelser i detta avseende.

De värsta bristerna efter sjukhusets uppförande av delvis underhaltiga materialier hava under året avhjälpats: cementgolven hava blivit hjälpliga, murket och sprucket trävirke har blivit ersatt med nytt eller reparerats; men fortfarande finnas en del anmärkningar att göra. Dessutom vänta vi fortfarande på de oanvändbara eller med svårighet användbara garderobsklosetternas ersättande med vattenklosetter.

Inom kasernetablissemang för övrigt har under året skett enbart en förändring, som här bör nämnas; förut hade dieselmotorn jämte generator och accumulator för belysningen haft sin plats i källaren under köket, spridande lukt och hetta; under året har särskilt hus uppförts för regementets elektricitetsverk. (*Nennes.*)

Västmanlands regemente.

Hälsotillståndet har under året i allmänhet varit gott. Dock rådde under första och andra kvartalet en liten epidemi av påssjuka och en något större av rubeola. Difteri har uppträtt i endast fem fall, alla vårdade å regementssjukhuset. Under regementsmötet inträffade en köttförgiftning

den 18 september, i det hela 11. och en del av 12. kompaniet, som den dagen till middag förtärt köttbullar, uppvärmda då, sedan de förvarats från föregående dag färdigstekta, insjuknade. Symptomen av förgiftningen, som visade sig först under natten mellan den 18. och 19. september, voro hos en del kräkning och hos alla diarrhé med tätt påkommande stora vattniga öppningar. Behandlingen utgjordes av ricinolja för flertalet av de över tvåhundra sjuka, lämplig diet samt »frihet från praktik» den 19 september. Vid å kemiska stationen här gjord undersökning bekräftades frånvaron av giftiga metallsalter i köttbullarna. En del manskap, som ätit av samma tillagning men icke uppvärmd, blevo icke sjuka därav.

En sjuksköterska från Röda korset, som under vapenövningarna tjänstgjort å regementssjukhuset, har möjliggjort utmärkt sjukvård samt en förhållandevis stor operativ verksamhet (se bat.-läk. S. R. Erhardts rapport härom).

Ett dödsfall (i pyæmi) har under året inträffat.

En marketenteribyggnad, innehållande underofficers- och manskapsmess med ljusa rymliga lokaler och en större samlingssal, har under året blivit färdig. Likaså det s. k. soldathemmet med präktig gudstjänstlokal samt läsrum m. m. Planen närmast sjukhuset har blivit ordnad, försedd med en pryddlig häck och med gräsmattor. Två sobodar hava uppförts, en i södra och en i norra delen av kasernområdet. — Därjämte har en större grop, invändigt stenbeklädd, iordningställt för uppbränning av sopor cirka 300 meter n. o. om C-kasärn. I samband härmed har genomförts en tredelning av allt avfall i pappers- och dammsopor, samt glas-, porslins-, metallavfall samt köksavfall. I förstugorna till underofficersbostäderna äro uppställda mindre plåtkärl, försedda med tätt slutande lock för uppsamling av köksavfallet. Norra kokhuset har blivit utvidgat genom tillbyggnad. C-kasernen har oljemålats invändigt och A-kasernen står under samma arbete. Mattbeläggning av golven i sjukhuset lär börja på nyåret, och sedan återstår att önska för dess räkning inredning av vindsvåningen samt om möjligt ett desinfektionsskåp för desinfektion av säng- och gångkläder med formalinångor. (*Wickholm.*)

På regementssjukhuset har, under den tid sjuksköterska funnits tillgänglig, utförts alla ifrågakommande operationer. Bland de kliniska märkas 4 radikaloperationer för ljustskräck, ett par för åderbräck och vattbräck, 1 empyemoperation (resektion av revben), 1 trepanation av proc. mastoideus, 5 laparotomier för blindtarmsinflammation samt 1 för diffus peritonit, utgången från appendix. Vidare hava åtskilliga bursiter, främmande kroppar och senskador nödgat till operativ behandling. Bland bursiterna må nämnas ett hygroma praepatellaris med utskärning av säcken, av intresse på grund

av att innehållet utgjordes av corpora oryzoidea, på denna plats ett ovanligt fynd. En del smärre ingrepp, såsom pleurastick, trumhinnestick, excision av småtumörer, tonsilloperationer, öppnande av abscesser samt tandoperationer o. s. v. hava naturligen även förekommit.

Bland å sjukhuset intagna märkas 3 officerare, vilka undergått operationer, en för varicocele, en för gonitis exsudativa gonorrhoea med ledstick och utsköljning, 1 för djupliggande abscess.

I september månad inträffade en liten perityphlitedemi, flera av fallen måste opereras, fynden därvid voro allvarsamma med mången gång gangrän i masken, oaktat snar operation.

Bland å sjukhuset intagna har 1 dödsfall inträffat, pyämi, utgången från en otit. med. ac. d. supp.

Värnpliktige E. sjuknade under midsommarpermissionen i hemmet 1912. Intogs vid sin återkomst till regementet å dess sjukhus. ^{28/6}: riklig flytning ur h. hörselgången, ett visst septiskt utseende, i övrigt intet anmärkningsvärt. ^{1/7}: styva handleder, smärtor i en del andra leder, utpräglat septiskt allmänutseende, remitterande feber. Ingen ömhet kring proc. mastoideus eller å kärlskidan på halsen. ^{2/7}: *Uppmäjsling* av proc. mastoideus + *blottläggande* av sin. transv. Var fanns i antrum och cellerna men ej kring sinus, som innehöll flytande blod. Avled ^{12/7}. Obduktion tilläts ej.

Samtliga övriga operationer hava haft fullgott resultat. Det har även varit uppmuntrande att under repetitionsövningarna få återse de föregående år (1911) opererade, nu i fullgott och vapendugligt skick. Den i förra rapporten omnämnda, för paranephritis opererade värnpliktige har dock överflyttats till icke vapenför på grund av en viss svaghet i ryggen.

Slutligen må anföras ett olycksfall, som visserligen ej kan rubriceras som svårare, men likafullt erbjuder sitt intresse.

Värnpliktige H. sammanstötte på velociped den ^{10/8} på kvällen under fritid med en annan cyklist, törnade därvid i full fart med sitt ansikte emot den mötandes hjässa. Stark blödning ur näsa och mun, ingen medvetlöshet. Tog sig in till regementssjukhuset samma afton. Natten ^{10/8—11/8} en kräkning. Stat. praesens. ^{11/8}. Svullnad och missfärgning i ansiktet, framförallt kring högra ögat. Högra näsbenet rörligt, överkäksbenen hoplödda sins emellan, men rörliga mot övriga ansiktsben. Uttalad tryckömhet vid gränsen mellan proc. frontalis och corpus av överkäksbenen, vid övergången mellan dessa ben och okbenen, samt i trakten av proc. pterigoidei inre lamell — framförallt voro dessa symtom uttalade till höger, mindre till vänster. Diastasen mellan tänderna omkring 1 centimeter. Ansällning i eller blödning från munnen ej iakttagbar, däremot riklig salivation. Fullt redig. ^{15/8}: De frakturerade överkäksbenen och högra näsbenet ligga väl i läge. Svullnad minskad. Högra ögat rinner. ^{29/8}: Kan bita ihop munnen. Överkäksbenen fastlödda å regelrätta platser. Högra ögat

rinner ej mer. Näsben fast. Utskrevs $\frac{2}{9}$ 1912 fullt återställd. — Behandlingen utgjordes av reponering av benen (narkos), lucker xeroformgastamponad av näsan; ett stadigt fixationsförband, som höll underkäken pressad mot överkäken och som samtidigt tryckte hela ansiktspartiet mot nacken. Utspädd permanganatlösning som munvatten. Flytande föda med slang. Morfin första nätterna.

Fraktur å båda överkåksbenen är en ovanlig skada, vanligen såsom i detta fall orsakad av direkt våld; av de typer, som beskrivas, överensstämmer detta fall med dem, som orsakas av våld, som träffat snett nedifrån framifrån — uppåt bakåt; hela benstommen i ansiktets mitt avspränges och »gungar» rent av i somliga fall mot kraniet i övrigt. Frakturtecknen voro i detta fall mycket tydliga. I andra fall kan frakturen vara väl så dold, höggradig dislokation är nämligen ovanlig och besvären gå ofta nog såsom i detta fall överraskande fort över. *Schlatter* (Bergmann und v. Bruns: *Handbuch der prakt. Chir.* III Aufl. I sid. 705) berättar, att i tvenne fall diagnosen först ställdes hos tandläkaren, som under sitt arbete plötsligt till sin bestörtning märkte, att hela ansiktet ända upp till ögonen gav efter och åkte framom omgivande delar.

Som komplikation kan i sällsynta fall tårkanalen hopsvetsas och neuralgier kvarstå genom tryck å nerv. infraorbitalis. I vårt fall står tårflöde från höger öga antecknat som förekommande under 14 dagar, varefter symptomet försvann. I allmänhet beskrives prognosen som påfallande god även beträffande komplicerade frakturer, beroende på den rikliga blodförsörjningen i ansiktet i allmänhet och i käkbenens periost i synnerhet.

Under sådana förhållanden använde vi oss icke av någon av de komplicerade apparater, som t. ex. *Thöle* (*Thöle's uppsatser uti Verhandl. d. Deutsch. G. f. Chir.* 1909 I. sid. 272 och 1911 I. sid. 312) beskriver (i av hans fall liknar mycket vårt).

Med ett lämpligt förband, energiskt använt, kommo vi gott ut och den sjuke återställdes hastigt till full hälsa.

Slutligen är det med tacksamhet vi instämma med regementsläkaren vid T 5, (se årsberättelsen 1911), att de förträffliga sjukhus, sjukvårdsstyrelsen givit oss, utgöra den största hjälp till den militära sjukvårdens höjande.

(*Erhardt.*)

Värmlands regemente.

Från årets vapenövningar är ur sjukvårdssynpunkt att märka en större mässlingsepidemi (101 fall), som började redan den 18 april och från 7 maj—7 juni betydligt ökade de sjukskrivnas antal med i medeltal 70 sjuka pr dag (över 8 % av styrkan). Samtidigt pågående mindre epidemier av rubeola (34 fall) och parotitis (25 fall) bidrogo även därtill. Mässlingen, i det hela av godartad karaktär, var i en del fall svår att skilja från ruberola.

Särskilda sjukrum ordnades emellertid på grund av sjukhusets otillräcklighet i förut obelagda kasernrum i norra lägret. En beväringssman, som efter påssjuka fick mässling och lungtuberkulos, slutade redan på hösten sina levnadsdagar på länets tuberkulossjukhus vid Arvika. Två korpraler hava även skördats av samma sjukdom efter ett förlopp av 8 och 10 månader, den ene på Trossnäs sjukhus, den andre på Karlstads lasarett (bidrag orsak appendicitis chr.).

Ett fall av barnförlamning har uppträtt.

Av de icke vapenföra, som föreslagits till sjukbärare, företedde alla vid läkarbesiktning kroppsfel, som gjorde dem olämpliga att uttagas utom en, vilkens beställning som snickare gjorde honom såsom sådan mera användbar.

Sjukvårdsmanskapets tillbörliga rekrytering ur det begränsade antalet volontärer har även i år varit mycket vanskelig. (Örn.)

Livregementets dragoner.

Av föregående års förslag om önskvärdheten av en genomgripande reparation å sjukhuset med avseende på målning, ventilation, klosettsystem, särskilt i nedre våningen, där klosetten är emot hälsovårdsstadgan — har intet ännu kunnat komma till utförande.

Vad andra delen av vinden beträffar, har det lyckats mig att få mobiliseringsutrymme på denna ordnat på ett fördelaktigt sätt med hjälp av medel, försträckt av fördelningens besparingar. Även de 2 garderoberna hava kunnat åstadkommas genom dessa medel.

Å den förut till förrådsrum inredda delen av vinden hava ej mindre än 5 nya skåp kunnat upptagas, välbehövliga utrymmen för den sig allt mer hopande materielen såväl för krigs- som fredsbruk.

Detta har kunnat ske på grund av de besparingar, som kunnat göras, genom att större delen av förbandsmaterielen inköpts en gros och förarbetats hemma, samt genom överfältläkarens anvisning att förfärdiga åtskilliga saker för krigsbruk vid regementet.

Hälsotillståndet har under året i allmänhet varit gott. En lindrig mässlingsepidemi omväxlade med påssjuka under februari och mars, men alla fallen avlupo lätt, utom ett, som fick dödlig utgång till följd av komplikation med varig lungsäcksinflammation. Ett par sporadiska fall av scharlakansfeber hava förekommit och ett svårare fall av hjärnhinneinflammation vårdas ännu å epidemisjukhuset. Tuberkulos har i ett par fall varit orsak till avsked och i ett fall av dessa har en värnpliktig senare avlidit.

De flesta yttre åkommor hava, som på alla kavalleriregementen, varit kontusioner och sår på ett eller annat sätt förorsakade av hästen, ridsår hos de nykomne och små bölder. Maten har, som förut, varit av god be-

skaffenhet, men som jag ofta påvisat både här och å andra regementen, synes köttportionen stundom något liten. Kaffe serveras för ofta, detta dock emedan manskapet tycker mera om kaffe än om te och choklad.

Revaccination av både stam och beväring har företagits vid inryckningen. De värnpliktiga å 2 skvadroner hava nekat att låta vaccinera sig, på grund av att de läto leda sig av ett par uppviglare.

(Netzler).

Upplands artilleriregemente.

Under första kvartalet härjade mässling (91 fall) och påssjuka (152 fall). — Vid min hitkomst — den 1 maj — förekom här hjärnhinneinflammation, nervfeber och difteri; på grund härav gjordes en genomgripande desinfektion av husardetaschementets lokaler. Sedan dess inga egentliga infektions-sjukdomar, undantagandes difteri 2 fall på hösten och 1 på vintern.

Stadgande borde utfärdas, att manskap, lidande av tuberkulos (så snart diagnosen kunnat konstateras), avskedas ur krigstjänsten. En husarvolontär har vårdats oavbrutet i 8 månader (på regementets sjukavdelning, på akademiska sjukhusets bröstavdelning och på Wattholma sjukhem). Skall han nu vårdas 1 år till och så dessutom ett år efter avskedet vid kontraktstidens utgång, så blir det kronan en dyr kostnad utan valuta.

Tre sjukvårds-andrekonstaplar erhöilo avsked i oktober, alla tre supiga, opålitliga och straffade. Vid årets slut finnas 7 sjukvårdsbeställningsmän, av vilka blott 1 befördrad.

Revaccinationen lämnade gott resultat uti 90—95 % av fallen. Alla värnpliktiga vägrade att låta sig vaccineras samt en fast anställd, varför han blev ådömd bestraffning (10 dagars vaktarrest).

Vad sjukavdelningen beträffar är expeditionen lokalen alldeles för liten och trång, isynnerhet som den tillika skall tjänstgöra som tandpoliklinik-lokal och förvaringsrum för tandläkarens instrumentarium. En regelrätt ögonundersökning kan där knappast utföras. — Sjukavdelningen är ingalunda fri från råttor. — En del mycket välbehövliga reparationer å golv, väggar, dörrtrösklar och paneler hava under året utförts. — Under den varmare årstiden utgör den talrika förekomsten av flugor ett plågoris för de sjuke.

Rekryteringsmaterialet har i år varit klen. Många, som sökt fast anställning här, hava förvägrats sådan, somliga fast de medfört läkarbetyg, att de varit friska och utan fel. En del rekryter hava strax efter antagningen visat sig klena och sjukliga. Även bland årets beväringssrekryter funnos många, som voro kroppsligen klena och sjukliga, utvisande att specialvapnen vid inskrivningsförrättningarne för dåligt tillgodoses.

Såsom en mellanhand mellan läkarna och sjukvårdsbeställningsmännen,

för att biträda läkarna i övervakandet av sjukvårdsbeställningsmännens arbete, för upprätthållande av föreskriven ordning på sjukavdelningen, för att biträda vid sanitetsskolornas övning och utbildning samt vid expeditiöns- göromålen behöves vid artilleriet liksom vid infanteriregementena en sjukvårdssergeant.

Såsom en avsevärd hygienisk olägenhet kan jag icke underlåta att omnämna manskapets svårighet att under den varmare årstiden komma i åtnjutande av kalla bad på lämpligt sätt, vilket i sin mån nog icke oväsentligt bidrager till den talrika förekomsten av furunklar och abscesser, i synnerhet å manskapets ryggar, glutealregioner och lår. (*Humbla.*)

Västmanlands trängkår.

Årets värnpliktiga hava i alla hänseenden varit överlägsna föregående års. Att sjuksiffrorna i alla fall äro höga, torde få tillskrivas, att utom den vanliga halsflussepidemien (76 fall) för året 2 nya smärre epidemier förekommit: påssjuka med 32 fall och rubeola med 22.

Ett fall av skottskada, revolverkula genom höger pekfingers andra led, är så tillvida märkligt, att mannen, volontärrekryt, som fullgjort första årets värnplikt vid annat vapen, inför krigsrätten förklarade, »att han avlossat skottet i avsikt att skada sig, så att han bleve entledigad som stamanställd vid kåren».

Då sjukhusets badrum saknar kamin, har, för att under sommaren erhålla ett varmbad, ångpannan måst påeldas, därtill har åtgått 1 hektoliter koks för varje gång. Det vore bra mycket enklare och antagligen även billigare, om en badkamin funnes att tillgå under varmare årstider.

I upprepade årsrapporter klagas allmänt över mer eller mindre olämpliga och odugliga sjukvaktare och sjukvårdskorpraler. Då samtliga dessa en kortare tid haft sin utbildning vid trängkår och dess läkare även instämma häri, är det i vårt eget intresse önskvärt att utröna, var felet ligger, och om möjligt vinna en ändring till det bättre.

Först och främst antagas, synes det mig, alla till sjukvården hörande stamanställda vid för tidig ålder, de äro för omogna för den viktiga tjänsten — jämför antagningsåldern för sköterskeelever vid Sofiahemmet. — Vidare hava de ej annat än undantagsvis särskildt utpräglad håg eller fallenhet för yrket, de uttagas därtill som till en annan kommendering, och blir därför resultatet som sagt, otillfredsställande. Till och med vid trängen, där volontärrekryterna ju själva sökt sig in vid sjukvårdskompaniet, veta de ofta ej om de skola sköta hästar eller sjuka människor, och är det dem ibland komplett likgiltigt, vart de komma. För att få numerären fulltalig, vilket i alla fall ej alltid lyckas, nödgas man antaga en hel del, som vid

rikligare tillgång skulle refuseras som olämpliga, men man antager dem i hopp att »slumrande anlag» för sjukvård skola hos dem väckas.

Detta framgår tydligt vid jämförelse med de »till egentlig sjukvårdstjänst» uttagna värnpliktiga, vilka åtminstone de allra flesta av håg och på egen begäran söka sig in vid sjukvården. Nästan alla dessa visa från första stunden det livligaste och största intresse och bliva på den jämförelsevis ringa utbildningstiden goda sjukvaktare. Och detta framgår tydligast hos dem, som utbildats på de regementen, där en sjuksköterska lett och övervakat deras arbete.

»Sjukhusutbildningen» lämnar tyvärr mycket övrigt att önska, att döma av de till trängkåren hörande, vilka återkommit från sjukhustjänstgöringen. Utan att ingå i detaljer, vill jag endast upprepa några uttalanden av korpraler, som genomgått underofficersskolan: »Har ej deltagit i någon lektion som de kvinnliga eleverna och biträdena, har ej fått giva kamfer eller morfininsprutning, har ej självständigt skött en patient, har ej utdelat medicin», och detta efter närmare ett års tjänstgöring å sjukhus. Att ej alla få tjänstgöra å operationsavdelningen, utan därtill tagas de bästa, kan ju förklaras, men för utbildningen i sin helhet är det till skada. — Handräckningsgöra, städning, bäddning och utspisning synas vara huvudarbetet.

Mot tiderna för sjukhusutbildningen vid trängen anhåller jag få göra en anmärkning. Som det nu är ordnat, är det tidvis brist på instruktörer för de värnpliktiga. Av sjukvårdskompaniets underofficerare äro f. n. kommanderade 1 till garnisonssjukhuset, 1 som köksföreståndare, 1 hos intendenten, 1 som sjukvårdsförrådsunderofficer och samtidigt tjänstgörande å sjukhuset och 1 som kompaniadjutant, och är ingen av dessa i allmänhet att påräkna vid trupptjänst.

Underofficersskolan borde sluta sina kurser till den tid de värnpliktige rycka in i april och korpralerna sedan tjänstgöra hela bevärringsrekrytskolan och repetitionsövningen, så att de kunde lämna största möjliga nytta av sin utbildning som instruktörer åt de värnpliktige.

Som det nu är ordnat, hava de sin egen sjukhusutbildning $13/5$ — $11/9$, och återvända först till repetitionsövningen för att sedan taga avsked $31/10$. Volontärrekryterna hava sjukhusutbildning $14/4$ — $11/9$, då även de hemkomma till repetitionsövningen och sålunda även äro frånvarande under bevärringsrekrytskolan. Det enda befäl, som därför finnes av manskapsklass är korpralskolan, som har sin sjukhusutbildning $11/10$ — $13/1$ följande år. — Dessa äro emellertid för fåtaliga och ännu ej tillräckligt utbildade för att kunna anses som dugande befäl i jämförelse med underofficersskolan.

Av V. arméfördelningens skolor finnas ju en del inne $15/4$ — $11/7$, men skola dessa vid trängkår utbildas »att föra befäl» och skola »biträda vid utbildningen av sjukvårdsmanskapet»; sålunda behöva dessa även instruktörer. Tiden för dessa skolor vid trängen borde även enligt min uppfattning ändras, för att ändamålet med Generalordern om dessa skolor skulle kunna vinnas. (Arpi.)

VI. Arméfördelningen.

Hälsinge regemente.

Ingen anmärkningsvärd sjuklighet har under året varit rådande.

I hälsovårdens intresse hava inga andra extraordinära åtgärder behövt vidtagas än karantän under 14 dagar vid inryckningen till regementsövningarna för manskap från orter, där fall av barnförlamning förekommit, samt sedvanlig isolering av och desinfektion efter fall av epidemisk sjukdom eller lungtuberkulos. Denna senare sjukdom har som vanligt gjort sig obehagligt påmind. Särskilt bland fast anställda volontärer och distinktionskorporaler har på grund av denna sjukdom dels avgången varit avsevärd, dels anstalter för anskaffande av sanatorievård varit erforderliga.

I väsentlig mån bidragande till ett sådant förhållande torde nog den mindre goda rekryteringen vara. Våra volontärer måste anskaffas i folklager, där icke annat än degeneration och nedsatt motståndskraft är att vänta, fastän vid undersökningen i och för anställning intet sådant fel kunnat påvisas, som berättigar till avslag på ansökan om anställning.

Det är i ögonen fallande, hurusom hos de bästa elementen bland volontärrekryterna militärtjänsten visat sig i hög grad gynnsamt inverka på kroppsutvecklingen, även om individerna varit mycket unga, under det att de sämre, som tyvärr äro i majoritet, påverkats, om icke just i motsatt riktning, så dock mindre gott än man velat hoppas.

Mathållningen på regementet har såväl i fråga om födans beskaffenhet, tillredning och servering som beträffande omväxling på matsedeln nått en ståndpunkt, som står bra nära det med tillgängliga resurser bästa möjliga.

För manskapets andliga och lekamliga trefnad har mycket uträttats.

Rekryteringen av sjukvårdsbeställningsmän har varit kvalitativt god, tack vare gott urval.

Tyvärr tar ju dock utbildningen en god del av tjänstetiden i anspråk. När sjukvårdskorpralen just börjat bli till gagn, är han färdig att avgå. Det vore lyckligt, om utvägar för hans kvarstannande i tjänsten kunde träffas, det vill säga, om utsikt till bättre lön och befordran kunde beredas honom.

Bland brister i materielen vill jag framhålla, att etablissemang saknar desinfektionsugn, ett missförhållande, varav man ofta får känna olägenheter.

(*Melin.*)

Västerbottens regemente.

Den blåsiga väderlek med starka temperaturväxlingar, som i allmänhet utmärker vårmånaderna i Västerbottens kustland, ger i regel de katarrala

åkommorna en väsentligt ökad frekvens. I synnerligen hög grad var detta förhållandet under senaste april och maj månader. Antalet »förkylningsfall» översteg högst betydligt antalet sjukskrivna och föranledde en väsentligt ökad medicinåtgång. Samtidigt uppträdde en i början lindrig, men sedan allt mera elakartad mässlingsepidemi, som i ett stort antal fall var åtföljd av svårare komplikationer från mellanörat. Under september inträffade 2 fall av poliomyelitis ant. acuta, båda ännu vid årets slut kvarliggande å regementets sjukhus. Under slutet av året inträffade några fall av difteri. Då nämnda sjukdom något dessförinnan uppträtt vid dragonregementet och då halssjuka därifrån vårdas vid Västerbottens regementes sjukhus, måste det anses sannolikt, att sjukdomen blivit överförd till det senare från det förra.

Sjukhusets begränsade utrymme utgör ofta nog ett bestämt hinder för att båda regementenas förmodade smittoförare där skola kunna isoleras; så mycket mera som snart sagt alla tider på året samtidigt olikartade smittosamma sjukdomar förekomma. Den tid, varunder isolering kan ske i tält, är ju här uppe tämligen begränsad. Stadens epidemisjukhus är vissa tider överfullt.

Under bevärningsrekrytskolan och repetitionsövningarna har examinerad sjuksköterska tjänstgjort å regementets sjukhus och där varit till stor nytta.

Då för sjukvårdspersonalens utbildning och uppfostran till ordning och snygghet en sådan sköterska är för läkaren oumbärlig, vore det önskligt, att de sköterskor, som utsändas till tjänstgöring vid regementena, uppnått mera mogen ålder, så att deras föreskrifter och tillsägelser bättre respekterades och åtlyddes, än vad fallet är då de äro jämnåriga med de värnpliktiga.

Vad sjukvårdsbeställningsmännen angår, avgå dessa nästan utan undantag, så snart de uttjänat sina 3 år, sålunda vid en tid, då de som först ha vunnit den utbildning, att de kunna användas vid egentlig sjukvård.

(Forsslund.)

Jämtlands fältjägarregemente.

Omedelbart efter inryckningen till bevärningsrekrytskolan började en allvarsam mässlingsepidemi, som varade in i juli; 90 fall mässling vårdades å regementets sjukhus, och av dessa insjuknade 33 under maj, 50 under juni.

Hos många av de mässlingsjuka blev den allmänna infektionen våldsam och åtföljdes ofta av svårartad lunginflammation. Epidemien föranledde 3 dödsfall.

Dessutom har en värnpliktig avlidit i hjärnhinneinflammation.

En icke vapenför värnpliktig från ort, där flere fall barnförlamning före-

kommit jultiden 1911, insjuknade hastigt den 5 februari 1912 med symptom av nämnda sjukdom. Emellertid återgick efter några dagar febern och förlamningen, som varit nästan fullständig i båda benen.

Behovet av extra sjukpaviljong, som vid regementet med relativt liten kostnad bör kunna anordnas genom förflyttning av en sjukpaviljong från Frösö lägerplats, gjorde sig under ovannämnda epidemi synnerligen kännbart, då samtliga mässlingsjuka måste mottagas å regementets sjukhus.

Under året har på grund av kroppsfel eller sjukdom hemförlovats 126 värnpliktiga eller 16 % av de värnpliktigas styrka vid inryckningen till bevärningsrekrytskolan.

Av dessa befunnos 117 odugliga till krigstjänst och 9 hava behov av uppskov med tjänstgöringen. Hos flertalet värnpliktiga befunnos tänderna i bedrövligt tillstånd, och synes kassationsorsaken: »Förlust av betydligt antal tänder», kunna föranleda en otroligt hög kassationsprocent inom Jämtlands inskrivningsområde.

Ej mindre än 34 värnpliktiga hava vid efterbesiktningarna måst på grund av förlust av tänder förklaras odugliga till krigstjänst.

(Isander.)

Västernorrlands regemente.

Hälsotillståndet har under året varit relativt ganska gott, och antalet sjukskrivna under året betydligt mindre än under de närmast föregående åren, ett förhållande, som väl till större delen får tillskrivas förläggningen i de nya kasernerna.

Regementet har varit förskonat från några svårare smittosamma sjukdomar. Under tiden februari—april inträffade dock ett flertal fall av pås-sjuka.

Svårigheten för rekrytering har gjort, att ej heller antalet sjukvårdsbeställningsmän varit fulltaligt, en olägenhet som gör sig så mycket mera kännbar, som personalen måste fördelas både vid sjukpaviljongen vid kasernerna som å sjukhuset å Sollefteå läger. Tack vare arméfördelningschefens tillmötesgående av regementschefens anhållan att låta de till egentlig sjukvårdstjänst uttagna värnpliktiga redan vid bevärningsrekrytskolans början börja sin tjänstgöring vid regementet, kunde i år sjukvården nöjaktigt upprätthållas. Önskligt vore, om även för framtiden dessa värnpliktigas tjänstgöring vid regementet toge sin början redan vid början av bevärningsrekrytskolan, enär bristen på sjukvårdspersonal under denna tid gör sig särskilt kännbar, enär de till sjukvårdskorpralskolan kommenderade sjukvårdsbeställningsmännen ej återkomma från denna kommendering förrän i medio av juli.

Angående den fast anställda sjukvårdspersonalen är det en avgjord

olägenhet, att den ej värvas på längre tid än 3 år. Fullt dugliga äro de knappast förrän de äro färdiga att lämna tjänsten, men förrän förbättrade avlönings- och befordringsförhållanden inträtt, är knappast någon ändring till det bättre i detta hänseende att förvänta. Sedan 1904 har endast en sjukvårdsbeställningsman rekapitulerat. (*Lindskog.*)

Norrlands dragonregemente.

Hälsotillståndet har varit gott; inga svårare epidemiska sjukdomar hava uppträtt, endast påssjuka under 1. och 2. kvartalen med tillsammans 39 fall och 309 sjukdagar samt 3 fall difteri under december, samtliga utan beläggningar samt med ringa feber.

Regementets nya sjukavdelning blev färdig först efter repetitionsövningarnas slut, den disponerar nu södra rummen av samma gamla byggnad som förut, isolerad från den övriga byggnaden, som numera disponeras av hantverkare. I nedre våningen finnas vänt- och mottagningsrum, i övre våningen, till vilken särskilt trapphus byggts, 2 sjukrum för 6 mindre sjuka, övriga sjuka sändas nämligen till I. 20:s sjukhus. (*Trafvenfelt.*)

Norrlands artilleriregemente.

Under våren hemsöktes regementet av en påssjukepidemi med ungefär ett sextiotal fall; dessa voro dock lindriga och, med undantag av sju lindriga testisinflammationer, utan några vidare komplikationer. Under andra kvartalet började en svår mässlingsepidemi (53 sjuka på cirka 450 man). I flertalet fall var febern mycket hög och de allmänna symtomen våldsamma. Ett dödsfall inträffade i hjärtförlamning; hos flera sjuklingar var tillståndet rätt kritiskt. I flera fall inträffade sedermera svåra följsjukdomar, såsom lunginflammationer, lungsäcksinflammationer m. m.

Att under sådana förhållanden, då man är ensam läkare vid truppförbandet och endast har till hjälp mer eller mindre — oftast mindre — pålitliga sjukvårdare, tjänsten kan bliva ganska betungande, är helt naturligt. Helt säkert skulle sjukvården bliva mera betryggande och arbetet mycket underlättat, om regementet tilldelades en sjuksköterska under den del av året, då sjukligheten brukar vara störst (januari—juni).

Revaccinationen möttes i år av ännu större motstånd än förut, och har jag i skrivelse till arméfördelningschefen fästat uppmärksamheten på de vådor, som härigenom uppstå, såväl i sanitärt som i disciplinärt avseende beträffande läkarens tjänsteställning. (*Thorné.*)

Norrlands trängkår.

De allmänna hygieniska förhållandena hava under året varit goda.

Ett ovanligt stort antal värnpliktiga har under året hemförlovats samt överförts till icke vapenföra, tillsammans 25,86 % av hela styrkan; den uppfattningen, som man ofta vid inskrivningsförrättningar med värnpliktiga hör uttalas, att till trängen i egentlig sjukvårdstjänst och trängtjänst kan uttagas nästan hur dåligt folk som helst, vederlägges härigenom, och önskligt är att större noggrannhet i urvalet av värnpliktiga, som tilldelas trängen, för framtiden iakttages. (*Hoffman.*)

Bodens trupper.

Norrbottens regemente.

Under den ovanligt kalla period, som var rådande i januari och februari månader, då temperaturen nästan ingen dag gick över — 30 C.-grader, utan för det mesta höll sig mellan — 30° och 40° och mången gång därunder, inträffade en hel del frostsador, sammanlagt 23 fall, uteslutande bland skidlöparna från sydligare regementen.

En dag i slutet av januari, den 27/1, blevo vid ett kompani 10 man och vid ett annat 4 man mer eller mindre svårt förfrusna. Framför allt hade fötterna blivit illa åtgångna av kölden. Flere av manskapet måste under längre tid vårdas å garnisonssjukhuset, och två värnpliktiga, hos vilka en stor del av ytterfalangen av stortån bortgangrenerade, voro ännu vid bevärringsrekrytskolans slut ej fullt återställda.

Frånsett dessa olycksöden, har sjukligheten bland trupperna varit relativt ringa. Inga epidemier hava förekommit, endast två difterifall under sista kvartalet.

För övrigt hava tvenne svårare sjukdomsfall, en meningit och en varig pericardit, båda med dödlig utgång, inträffat; dessutom tre självmord, av vilka en underofficer ändade livet medelst ett gevärsskott, de båda andra, värnpliktiga, den ene genom hängning och den andre genom att hoppa i älven.

År från år synes benägenheten att undandraga sig revaccination tilltaga, och snart är det ingen, som kan förmås härtill. Delvis torde nog befälet vara skuld till detta, ty numera tillfrågas alltid de värnpliktiga först av sin kompanichef eller någon annan, om det är någon, som önskar undergå den föreskrivna behandlingen, och mången ger på samma gång

en ganska tydlig vink om, att den som ej vill, slipper. Följden är naturligtvis den, att så gott som alla säga nej. Förut däremot fick manskapet utan tillfrågan marschera upp till vaccinationsförrättningen, och var det då någon, som bestämt sade ifrån, att han ej ville bli vaccinerad, så slapp han ifrån. (*Andersson.*)

Norrlands artilleriregementes detachement i Boden.

Hälsotillståndet har i det stora hela under det gångna året varit ganska tillfredsställande. Visserligen hava sjukvisitationerna tidtals varit talrikt besökta, men åkommorna hava till största delen varit av ofarlig beskaffenhet, såsom ridsår, bölder och andra lindrigare sjukdomar, som föranlett en och annan dags sjukskrivning eller befrielse från vissa övningar.

Någon epidemi har ej förekommit, endast tvenne ej fullt säkert konstaterade fall av difteri, vidare ett barnförlamningsfall med dödlig utgång.

I augusti månad inträffade ett dödsfall till följd av akut sublimatförgiftning. På grund av lungtuberkulos hava 2 fast anställda och 4 värnpliktiga blivit hemförlovade såsom odugliga till krigstjänst.

Vid inryckningen till bevärningsrekrytskolan och närmaste tiden efteråt gjorde en hel del värnpliktiga intensiva försök att genom simulerade fel och sjukdomar komma ifrån värnpliktens fullgörande eller bli överförda till icke vapenföra. Åtskilliga medförde intyg av mer eller mindre värde, med stöd av vilka de sedan under en längre tid dagligen infunno sig vid sjukvisitationerna och fordrade att bli hemskickade. Synnerligast bland bevärningsmän från vissa områden i Medelpad och Ångermanland synes detta oskick med förkärlek tillämpas.

Stor brist har varit rådande på sjukvårdsmanskap. Av de få, som funnits, har under året en avlidit, och den ende volontär, som kunde kommanderas till sjukvårdssoldatskolan, måste vid årets slut hemskickas på grund av sjukdom.

Revaccination har 1912 lämnat samma resultat som föregående år. De värnpliktiga vägrade så gott som samtliga att underkasta sig ympningen. (*Andersson.*)

Bodens artilleribataljon.

Allmänna hälsotillståndet har varit gott. Ingen epidemi av de svårare infektionssjukdomarna har förekommit, endast ett fall av scharlakansfeber, ej heller har något fall av veneriska sjukdomar eller något svårare olycksfall inträffat. Ett dödsfall i hjärnhinneinflammation, orsakad av otit. med. purulenta, har förekommit. Av påssjuka har däremot som vanligt flera fall (35)

uppträtt och först upphört i juli, sedan en del av truppen blivit förlagd i fortet. Endast ett fall var komplicerat med orchit.

Liksom under föregående år har det varit gott om simulanter och sjukvisitationerna onödigt talrikt besökta.

Av de värnpliktiga har vid efterbesiktningen ett betydande antal måst antingen helt frikallas eller också överföras till icke vapenföra, vilket visar, att tvivelaktiga fall i alltför stor utsträckning tilldelas regementet, beroende, som jag även vid inskrivningarna hört uttalas, på den uppfattningen, att tjänstgöringen där är så lindrig, ett tillvägagångssätt, som synes mig oriktigt, då till specialvapnen endast ett visst antal uttages och härigenom en för stor brist i den ursprungligen bestämda numerären kan uppstå.

Resultatet av revaccinationen av de fast anställda har varit dåligt, vilket jag anser bero på dålig vaccin. Endast en värnpliktig har låtit revaccinera sig.

Även i år ha ej så få fall av ledvrickningar, kontusioner m. fl. skador uppkommit under idrottsövningarna, särskilt vid bollsparkning, och föranlett en del sjukskrivningar.

Sjukbärarna utses i år uteslutande bland icke vapenföra värnpliktiga, och hava de fullgjort sin tjänstgöring på tillfredsställande sätt.

Att de flesta volontärer taga värvning endast för 2 år är särdeles olägligt beträffande sjukvårdsbeställningsmännen. Andra året genomgå de korporalsskolan och återkomma därifrån först i juli. Man har således ej nytta av dem ens under hela utbildningstiden för sjukbärarne. Efter detachementets hitkomst har endast en rekapitulerat, vilket till största delen beror på sämre befodringsutsikter än för kamraterna, och någon tjänstgörande konstäpel förekommer således endast en 3 månader under året. (*Sjöstrand.*)

Bodens ingenjörkår.

Allmänna hälsotillståndet har varit tillfredsställande. Intet dödsfall eller svårare olycksfall och ingen epidemi har förekommit, blott få fall av smittosamma sjukdomar, därav ett av difteri under repetitionsövningarna, vilket avpolletterades till epidemisjukhuset i Boden. Varifrån smittan kommit, kunde ej utrönas. I Boden har emellertid under större delen av året funnits spridda fall av difteri. Av påssjuka inträffade endast 2 fall, vilket synes mig anmärkningsvärt, då många sådana funnos ända till och med juli i det närbelägna fästningsartilleriets etablissemang. Av veneriska sjukdomar ha förekommit 3 fall gonorrhé, därav 1 smittad före hitkomsten. I halsfluss ha många insjuknat, i synnerhet under 1. kvartalet, oaktat de genast lagts i särskilt rum. Någon desinfektion har ej företagits, då de varit spridda på alla kompanierna.

Oaktat den stränga och långvariga kylan under förra vintern, voro

endast 3 man sjukskrivna för kylskador. En var blott av 1. graden och läktes på några dagar. De båda andra voro svårare och togo längre läkningstid, i synnerhet den ena, över 1 $\frac{1}{2}$ månad. Denna hade pat. emelertid ådragit sig under julpermissionen i hemmet, den andra uppstod under skidttävling, så att de ordinarie övningarna hade ingen skuld härtill.

Som vanligt har de sjukanmäldas antal varit stort, i synnerhet de dagar fälttjänstövningar ägt rum, och ej stått i proportion till verkligen sjuka. Likaledes ha vid efterbesiktningen försöken att bliva hemförlovade varit talrika, och alla möjliga åkommor föregivits, isynnerhet hjärtfel. Kasserade blevo endast ett fåtal.

Revaccinationen har givit dåligt resultat, vilket jag anser bero på dålig vaccin. Av de värnpliktiga voro endast 7 villiga att underkasta sig revaccination, och då denna ej lyckades, vägrade de att låta göra om densamma. (*Sjöstrand.*)

Garnisonssjukhuset i Boden.

Sjukvårdspersonalen har bestått av en sjuksköterska — Röda-kors-syster — och en sjukvårdskorpral, kommenderad från I. 19.

Under vanliga förhållanden kan man ju med tillhjälp av sjukvårdseleverna reda sig någorlunda bra med denna personal, men så snart större sjuklighet blir rådande eller någon viktigare operation skall utföras, som kräver vana assistenter, är man så gott som urständsat att vidtaga behöfliga åtgärder. Sjuksköterskan, den enda som kan något, är fullt upptagen med att sköta instrumenten m. m.; till sjukvårdaren kan man ej med full trygghet överlämna narkosen, ej heller är han kompetent att på annat sätt assistera operatören, och sjukvårdseleverna äro oftast till mera besvär än nytta.

För övrigt är det ganska svårt att bland truppförbandens sjukvårdspersonal påträffa någon, som riktigt lämpar sig för eller är vidare intresserad av sjukhustjänstgöring, och truppförbanden vilja även ogärna släppa ifrån sig sådana, som duga något till. Har man en gång lyckats få en person, som lämpar sig någorlunda för kallet, så mister man honom vanligtvis, så snart han blivit så utbildad, att han börjat bli till någon verklig nytta.

Av vad jag sålunda anfört, framgår tydligen, att garnisonssjukhuset är i behov av minst två skolade sköterskor, framför allt så länge på platsen ej finnes tillgång på militärläkare, som kunna tillkallas vid påfallande behov.

Visserligen är det nu bestämt, att från och med 1913 en sköterska till skall anställas vid sjukhuset mot en avlöning av 300 kronor och allting fritt; men oaktat platsen varit annonserad ledig, har hittills ej någon med sjukhusutbildning anmält sig, på grund av den dåliga avlöningen.

I det förslag till stat för 1913, som av kommandanten ingavs till Kønungen, hade arvodet till översköterskan upptagits till 700 kronor och till avdelningssköterskan till 500 kronor, men vid behandling blevo dessa ned-satta till resp. 500 och 300 kronor.

Följden har blivit, såsom ovan nämnts, att till den senare platsen ingen antaglig sökande anmält sig och att den nuvarande sköterskan, som visat sig vara synnerligen lämplig på denna plats, ej heller vill kvarstanna någon längre tid.

Märkligare sjukdomsfall.

Sjukvårdsvicekonstapeln O. hade lördagen den $10/8$ förtärt betydligt sprit, så att han på kvällen varit ganska omtöcknad. Kom hem till tystnaden och gick till sängs. Insjuknade på natten med kräkningar och diarré, som även fortsatte följande dag, på söndag. Oaktat han kände sig ganska sjuk och av kamraterna uppmanades att vända sig till tjänstgörande läkaren, ur-aktlät han att göra detta. Först på måndags morgon, den $12/8$, infann han sig vid sjukvisitationen. Han hade då klagat över, att han ej fick behålla något av vad han förtärde, ej ens vatten. Avpolletterades genast till garni-sonssjukhuset.

St. pr. den $12/8$. Den sjuke företer ej något gravare lidande; ansikts-färgen blek. Ligger ständigt med slutna ögon. Har inga plågor, känner sig endast ytterligt matt och klagar över kräkningar och kvaljningar samt diarré. Urinen mörk, innehåller något äggvita. Pulsen kraftig, 68 i mi-nuten. Från övriga organ intet anmärkningsvärt. På fråga om han visste någon orsak till sin sjukdom, om han möjligen begått något dietfel, förtärt något ovanligt eller blivit förkyld, svarade han nej.

Då jag emellertid kände till personen i fråga och visste, att han var mycket begiven på sprit, antog jag, att den akuta mag- och tarmkatarren härledde sig från lördagens festande. Jag ordinerade därför först invärtes medicin mot kräkningar och diarré samt svält, och då ej denna behandling hade någon effekt, fick han längre fram på dagen även mag- och tarm-sköljning.

$13/8$. Kräkningarna och diarréet fortfara, ehuru något mindre. Urinen sparsam.

$14/8$. Efter att i dag återigen ha ansatt honom med frågor om han ej kunde erinra sig, att han fått något ovanligt i sig, upplyste han till sist, att han under en längre tid gått och burit på sig en sublimatpastill. På lör-dagen den $10/8$ hade han även haft i fickorna en del karameller, som han gått och tuggat på, trodde att han av misstag i fyllan tagit sublimatpastillen och svält den. På fråga om han gjort det med avsikt, svarade han bestämt nej. Då jag uttryckte min förundran över, att han ej genast upplyste mig

om detta, oaktat jag flera gånger frågat, svarade han, att han ej säkert visste, hur det förhöll sig, samt att han ej vågade tala om det, emedan det var strängt förbjudet att bära gifter på sig.

^{16/8}. I dag obetydliga kräkningar och kväljningar; något diarré. Tryck i bröstet, tungt för att andas; orolig, kastar sig av och an. Fullkomlig anuri.

^{17/8}. Tillståndet ungefär som föregående dag. Fullt redig. Avled på eftermiddagen.

Fadern motsatte sig obduktion. (*Andersson.*)

Gottlands trupper.

Gottlands infanteriregemente.

Hälsotillståndet har under år 1912 ej varit fullt så gott som under 1911, beroende detta antagligen på väderleken, som under nästan hela sommaren varit regnig och jämförelsevis kall.

Liksom under de föregående åren har kontingenten från fastlandet, som inryckte i medio av februari, varit ganska mycket utsatt för »förkylningssjukdomar».

Av epidemiska sjukdomar hava förekommit, utom influensa, som tidvis uppträtt med många fall, 3 fall av påssjuka, 1 fall av mässling och 1 fall av tyfoidfeber.

Antalet fall av veneriska sjukdomar har betydligt ökats i år, beroende detta tydligen på, att fastlandskontingenten blivit ökad med beväringmän från ytterligare en storstad.

Bristen på sjukvårdspersonal, under tiden tills det till sjukvårdskorprals-skolan kommanderade manskapet återvänt, har även i år varit kännbar. Så fanns under första halvåret vid regementet endast 2 sjukvårdssoldater, vilket gjorde, att »icke vapenföra» måste tagas till hjälp vid sjukvården, ett förhållande, som varit ganska riskabelt, då dessa senare ju i regel sakna all insikt i sjukvård.

På grund härav har även truppen under utmarscher i regel saknat sjukvårdspersonal.

Utspisningen torde vara den bästa möjliga, som kan åstadkommas med de nuvarande anlagen, beroende detta på det rikliga tillskott, som erhålles från regementets köksträdgård, vilken är utmärkt skött.

Inga sanitära olägenheter vid regementet äro kända. (*Bolin.*)

Gottlands artillerikår.

Liksom föregående år har sjukligheten vid kåren under det gångna året varit tämligen ringa, vilket särskilt gäller årets tvenne första kvartal. Under fjärde kvartalet har däremot sjuknumerären varit något större, därigenom att en del fall av influensa uppträtt. Sjukdomsfallen voro i allmänhet av lindrig natur och torde utan tvivel böra ställas i samband med den synnerligen ogynnsamma väderleken.

Av epidemiska sjukdomar har under året intet fall förekommit, ehuru i staden en utbredd scarlatinaepidemi varit gängse och fall av denna sjukdom även uppträtt bland de i kasernen boende underofficersfamiljerna.

Ett svårare olycksfall har under året inträffat, i det att genom löst skott från kanon en volontär fått vänstra handen bortskjuten. (*Fries.*)

Garnisonssjukhuset å Visborgs slätt.

Under året har i sjukhusets samtliga sjukrum och å expeditionen inlagts korkmattor, dessutom hava sjuksalarna samt trappor och korridorer oljemålats ifrån golvet till 180 cm. höjd. Läkarens expedition och sårbehandlingsrummet hava under året helt och hållet oljemålats. Sjukhuset är nu i sådant skick, att det kan tillfredsställa även högt ställda fordringar.

Gamla underofficerspaviljongen, som inköpts av staten, har efter en grundlig reparation inretts till epidemisjukhus, vilket innehåller 4 st. sjukrum, 2 med 4 sängar vardera, 1 med 3 sängar och 1 med 1 säng, det sist nämnda med egen ingång och avsett att användas till observationsrum. Dessutom finnes mottagningsrum och rum för sjukvårdare samt tekök, sköljrum och badrum. I vindsvåningen är inrett förråd. Samtliga sjukhusets innerväggar äro oljemålade och golven fernissade, varjämte elektrisk belysning och vattenledning inletts.

För övrigt har det i år liksom föregående år varit klenst beställt med sjukvårdspersonalen. Under första halvåret funnos på hela regementet endast 2 sjukvårdssoldater disponibla. (*Bolin.*)

3. Viktigare bestämmelser och föreskrifter rörande arméns sjukvård m. m. under år 1912.

Kungl. kungörelser m. m.

Den 10. juni ang. villkor och bestämmelser för åtnjutande av de nya avlöningsförmånerna för överfältläkaren och fältläkaren.

Den 25. oktober ang. ändrad lydelse av § 22 i nåd. reglementet för garnisonssjukhuset i Stockholm den 8 juni 1906.

Den 29. oktober ang. ändrad lydelse av § 32 i nåd. instruktionen för arméförvaltningen den 11 okt. 1907.

Den 13. december ang. läkarvårdens uppehållande vid vissa truppförband under ordinarie tjänstinnehavares ledighet.

Den 20. december ang. bestridande av kostnaden för den å militär-sjukhus intagna, armén tillhörande personal.

Kungl. brev.

Den 9. februari ang. ordnandet av sjukvården vid fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona.

Den 1. mars ang. sättet för hemliga handlingars förvarande.

S. d. ang. anordnande av epidemisjukhus å Visborgs slätt.

Den 15. mars ang. anställande av sjuksköterskor vid truppförbanden år 1912.

S. d. ang. lönetillägg för bataljonsläkarna enligt nya organisationen.

Den 22. mars ang. förvaltningen av tuberkulossanatorierna (Sv. Förf.-saml. n:r 273).

Den 19. april ang. uppförande av en sjukhusbyggnad för Livregementets grenadjärer.

Den 3. maj ang. anställande av sjuksköterskor vid de stora fälttjänstövningarna 1912.

Den 24. maj ang. sjukhusvård åt personalen vid Norrlands dragonregemente.

Den 1. juni ang. tjänstårsberäkning för extra bataljonsläkare.

Den 10. juni ang. regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel för år 1913.

Den 14. juni ang. uppskov med 1912 års militärläkarkurs.

Den 13. september ang. bestridande av kostnaden för vård å sanatorium av arméns personal.

Den 4. oktober ang. bestridande av kostnaden för undervisning i sjukvård vid armén.

S. d. ang. bestridande av kostnaden för åtgärder mot barnförslamnings-epidemin.

S. d. ang. anordnande vid länslasarettet i Örebro av undervisning för sjukvårdsmanskap.

Den 11. oktober ang. sjukhusbyggnad för Vaxholms grenadjärregemente.

Den 28. november ang. fastställande av stat för sjukvårdsanslaget år 1913.

Den 6. december ang. bestridande av kostnaden för vård å enskilt sanatorium m. m.

Den 31. december ang. anordnande försöksvis av tandpolikliniker vid armén under år 1913.

S. d. ang. understöd till Svenska militärläkareföreningen.

Dessutom åtskilliga kungl. brev ang. tillstånd för olika militärläkare att med resp. militärläkarbeställningar få förena annan tjänst.

Generalorder.

Den 2. januari n:r 4 ang. utväljande av sjukbärare vid infanteriet och artilleriet.

Den 13. januari n:r 24 ang. taktiska övningar för militärläkare år 1912.

Den 2. februari n:r 94 ang. fält- och fälttjänstövningar m. m. under år 1912.

Den 4. mars n:r 200 ang. värnpliktiga medicine kandidaters tjänstgöring.

S. d. n:r 202 ang. sjukhusutbildning av volontärrekryter vid trängens sjukvårdskompanier.

S. d. n:r 203 ang. sjukhusutbildning av värnpliktiga, uttagna till egentlig sjukvårdstjänst.

S. d. n:r 204 ang. sjukvårdssoldatskolor.

Den 10. juni n:r 620 ang. större fälttjänstövningar i Västergötland.

S. d. n:r 621 med bestämmelser ang. mobiliseringsövningar under senare hälften av år 1912 eller första hälften av år 1913.

Den 18. juni n:r 662 ang. ny modell å sjukvårdsarmbindel.

Den 12. augusti n:r 863 ang. andra läkarbesiktningen med officers- och reservofficersvolontärer.

Den 10. september n:r 999 ang. mobiliseringsövningar.

Den 20. september n:r 1081 ang. sjukvårdskorpralskolor.

S. d. n:r 1082 ang. sjukhusutbildning av trängens fast anställda sjukvårdsmanskap.

Den 30. oktober n:r 1243 ang. ny modell å sjukvårdsränsl.

Den 13. december n:r 1418 ang. taktiska övningar för militärläkare år 1913.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses cirkulär.

Den 23. oktober ang. ansökningar om vård å jubileumsfondens sanatorier.

TABELLER.

Tab. n:r 1. Tablå över trupp-

1	2	3	4	5	6	7
D E B E T						
	Reservation från år 1911 kronor	1912 års anslag kronor	Extra uppbörd kronor	Extra anvisningar kronor	Summa kronor	Brist till år 1913 kronor
I. Arméfördelningen.						
1 Karlskrona grenadjärregemente	912 ¹⁰	1 496 ¹⁶	—	—	2 408 ²⁶	—
2 Kronobergs regemente	—	1 967 ⁰³	35 ⁰⁰	—	2 002 ⁰³	1 302 ⁸²
3 Hallands regemente	—	2 661 ⁰⁵	4 ⁰⁰	—	2 665 ⁰⁵	603 ⁹⁸
4 Norra skånska infanteriregementet	—	1 997 ⁴²	1 819 ³⁵	—	3 816 ⁷⁷	1 654 ⁹⁷
5 Södra skånska infanteriregementet	1 908 ⁷⁷	1 886 ¹⁵	2 ⁸¹	—	3 794 ⁴²	—
6 Skånska husarregementet, I. bataljonen	165 ¹⁹	1 323 ⁷²	—	—	1 488 ⁹¹	—
7 Skånska husarregementet, II. bataljonen	72 ⁶⁰	1 193 ⁷⁰	132 ⁴³	—	1 398 ⁷³	—
8 Skånska dragonregementet	1 937 ⁴⁸	2 950 ⁵⁰	7 ⁰⁰	—	4 894 ⁹⁸	—
9 Kronprinsens husarregemente	218 ⁷⁷	1 686 ¹⁵	434 ⁰⁰	—	2 338 ⁹²	—
10 Wendes artilleriregemente	530 ⁸⁴	3 367 ⁷³	16 ²⁴	—	3 914 ⁸¹	438 ⁴⁸
11 Skånska trängkåren	511 ²⁶	2 485 ⁹⁸	785 ¹³	—	3 782 ³⁷	—
II. Arméfördelningen.						
12 Första livgrenadjärregementet	353 ⁷⁷	1 925 ¹⁴	16 ¹⁵	—	2 295 ⁰⁶	—
13 Andra livgrenadjärregementet	224 ⁰¹	2 019 ⁸⁸	3 ⁸⁵	—	2 247 ⁷⁴	247 ⁵⁷
14 Jönköpings regemente	711 ⁴⁹	1 781 ⁸³	10 ⁸⁵	—	2 504 ¹⁷	490 ⁹⁴
15 Kalmar regemente	344 ¹⁶	2 240 ²⁷	10 ⁰⁴	—	2 594 ⁴⁷	—
16 Smålands husarregemente	—	1 600 ⁹³	38 ¹⁵	—	1 639 ⁰⁸	1 090 ⁴⁴
17 Smålands artilleriregemente	—	2 403 ⁴⁰	1 937 ⁰¹	—	4 340 ⁴¹	260 ⁴⁶
18 Östgöta trängkår	4 704 ³³	3 030 ⁴²	3 ⁵⁵	2 453 ⁶⁷	10 191 ⁹⁷	—
19 Volontärskolan i Norrköping	—	582 ⁸⁰	—	2 564 ⁰³	3 146 ⁸³	336 ⁵²
III. Arméfördelningen.						
20 Västgöta regemente	2 401 ⁹⁰	2 189 ³³	252 ¹⁶	—	4 843 ³⁹	—
21 Skaraborgs regemente	1 449 ²⁹	2 289 ⁰⁴	1 014 ⁶⁵	—	4 752 ⁹⁸	—
22 Älvsborgs regemente	2 532 ³⁰	2 282 ⁹⁶	6 ⁸⁴	—	4 822 ¹⁰	—
23 Bohusläns regemente	1 223 ⁸²	2 057 ⁸⁹	6 ⁶⁰	—	3 288 ³¹	—
24 Livregementets husarer	650 ²²	1 728 ⁷⁶	— ¹⁵	—	2 379 ¹³	—
25 Göta artilleriregemente	1 235 ⁶²	2 244 ⁴²	1 ⁵⁰	—	3 481 ⁵⁴	—
26 Karlsborgs artilleribataljon	252 ⁸³	862 ⁰⁰	57 ⁷⁶	—	1 172 ⁵⁹	—
27 Göta ingenjörkår	2 986 ⁸¹	1 895 ⁸⁰	18 ⁵⁵	—	4 901 ¹⁶	—
28 Göta trängkår	207 ⁵¹	2 777 ⁷⁶	328 ⁶³	2 563 ⁶⁶	5 877 ⁵⁶	—
29 Volontärskolan å Karlsborg	403 ⁸⁹	943 ²¹	—	—	1 347 ¹⁰	—
30 " " i Varberg	395 ⁰⁵	—	150 ⁴⁶	—	545 ⁵¹	—

1 Värdet av utlämnad sjukvårdsmateriel och magasinsbehållning.

2 Värdet av till övriga truppförband utlämnad materiel.

sjukvårdsanslaget år 1912.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
K R E D I T				Antal tjänst- görings- dagar	Kostnad per man och dag i öre									
Brist från år 1911 kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Reservation till år 1913 kronor		Naturavården	Förbr. materiel	Nyanskaffning	Underhåll	Tvätt	Medikamenter	Transp.-kostn.	Diverse	Utgifter för epidemier	Sma kostnad
—	1 785 ⁴⁴	1 785 ⁴⁴	622 ⁸²	149 616	0 ³⁴ 0 ¹	0 ⁰²	0 ⁰⁸	0 ⁰⁷	0 ⁵¹	—	—	—	0 ⁰³	1 ¹⁹ 1
515 ⁶⁹	2 789 ¹⁶	3 304 ⁸⁵	—	196 703	0 ³³ 0 ⁰¹	0 ⁰⁵	0 ⁰⁸	0 ¹¹	0 ⁷³	0 ⁰⁹	—	—	—	1 ⁴¹ 2
47 ²⁶	3 221 ⁹⁷	3 269 ²³	—	266 105	0 ²³ 0 ⁰²	0 ¹⁶	0 ⁰⁷	0 ²	0 ⁴⁷	0 ⁰¹	—	—	0 ⁰⁶	1 ²¹ 3
1 740 ⁰¹	3 731 ⁷³	5 471 ⁷⁴	—	199 742	0 ⁴ 0 ⁰²	0 ⁰¹	0 ¹⁵	0 ⁴¹	0 ⁵⁹	0 ⁰²	0 ⁰³	—	—	1 ⁸⁶ 4
—	2 430 ⁰¹	2 430 ⁰¹	1 364 ⁹¹	188 615	0 ⁴⁴ —	0 ⁰⁷	0 ⁰³	0 ¹⁷	0 ⁵⁶	0 ⁰⁴	—	—	—	1 ²⁸ 5
—	1 383 ⁵⁷	1 383 ⁵⁷	105 ³⁴	132 372	0 ¹⁵ 0 ⁰⁴	0 ¹⁵	0 ⁰²	0 ¹⁴	0 ⁵²	0 ⁰³	—	—	—	1 ⁰⁴ 6
—	1 206 ⁹⁹	1 206 ⁹⁹	191 ⁷⁴	119 370	0 ⁰⁸ 0 ⁰⁶	0 ¹¹	0 ⁰⁴	0 ⁰⁹	0 ⁵²	0 ⁰³	0 ⁰³	0 ⁰⁴	—	1 ⁰¹ 7
—	3 180 ⁵⁹	3 180 ⁵⁹	1 714 ³⁹	295 050	0 ⁶⁴ 0 ⁰³	0 ⁰¹	0 ⁰¹	0 ⁰⁹	0 ²¹	0 ⁰¹	0 ⁰³	—	—	1 ⁰⁷ 8
—	2 317 ¹⁴	2 317 ¹⁴	21 ⁷⁸	168 615	0 ⁰⁹ 0 ⁰⁷	0 ¹¹	—	0 ¹³	0 ⁷⁶	—	—	—	0 ¹⁴	1 ³⁷ 9
—	4 353 ²⁹	4 353 ²⁹	—	336 773	0 ³³ 0 ⁰²	—	—	0 ¹	0 ⁷⁶	0 ⁰¹	—	—	0 ⁰⁸	1 ²⁹ 10
—	3 578 ⁷⁷	3 578 ⁷⁷	203 ⁶⁰	82 866	2 ⁰⁰ 0 ⁰⁴	0 ¹⁹	0 ⁶²	0 ⁵	0 ⁸⁸	0 ⁰⁵	0 ⁰⁵	—	—	4 ³¹ 11
—	2 295 ⁰⁶	2 295 ⁰⁶	—	192 514	0 ²⁷ 0 ⁰¹	0 ⁰⁷	0 ⁰⁵	0 ¹²	0 ⁶¹	—	0 ⁰¹	—	—	1 ¹⁹ 12
—	2 495 ³¹	2 495 ³¹	—	201 988	0 ³⁴ 0 ⁰¹	0 ⁰²	0 ⁰⁶	0 ¹²	0 ⁶⁵	0 ⁰¹	—	—	—	1 ²³ 13
—	2 995 ¹¹	2 995 ¹¹	—	178 183	0 ⁵⁵ 0 ⁰³	0 ²⁷	0 ⁰⁷	0 ¹⁵	0 ⁵⁶	0 ⁰¹	0 ⁰²	—	—	1 ⁶⁸ 14
—	2 582 ⁴⁶	2 582 ⁴⁶	12 ⁰¹	224 027	0 ⁴⁴ 0 ⁰²	0 ⁰⁸	0 ⁰⁵	0 ¹⁵	0 ³⁵	0 ⁰³	—	—	—	1 ¹⁵ 15
—	2 729 ⁵²	2 729 ⁵²	—	160 093	0 ⁵² 0 ⁰⁶	0 ⁰⁹	0 ⁰¹	0 ¹²	0 ⁸⁷	—	—	—	—	1 ⁷ 16
147 ⁰⁴	4 453 ⁸³	4 600 ⁸⁷	—	240 340	0 ¹⁹ 0 ⁰⁶	0 ⁰¹	0 ⁰⁶	0 ¹⁴	0 ⁶⁵	0 ⁰⁴	—	—	0 ⁶⁶	1 ⁸ 17
—	3 900 ⁶³	3 900 ⁶³	6 291 ³⁴	101 014	0 ³⁸ 0 ⁰⁶	0 ⁰³	0 ¹¹	0 ¹³	0 ⁵⁶	0 ⁰⁵	0 ⁰⁴	—	—	1 ⁴³ 18
2 564 ⁰³	919 ³²	3 483 ³⁵	—	58 280	0 ¹⁴ —	—	0 ⁰¹	—	1 ¹	0 ⁰¹	—	—	0 ²²	1 ⁵ 19
—	3 415 ⁹³	3 415 ⁹³	1 427 ⁴⁶	218 933	0 ⁴⁵ 0 ¹	0 ¹	0 ⁰²	0 ²⁶	0 ⁵³	0 ⁰⁷	—	—	—	1 ⁵⁶ 20
—	3 422 ⁶⁹	3 422 ⁶⁹	1 330 ²⁹	228 904	0 ⁵⁴ 0 ⁰⁸	0 ⁰²	0 ⁰¹	0 ⁰⁶	0 ⁷³	0 ⁰²	—	—	—	1 ⁴⁹ 21
—	2 674 ⁰⁹	2 674 ⁰⁹	2 148 ⁰¹	228 296	0 ⁵³ 0 ⁰⁶	0 ⁰²	0 ⁰³	0 ⁰¹	0 ⁴¹	0 ⁰¹	0 ⁰⁶	—	—	1 ¹⁶ 22
—	3 033 ³⁴	3 033 ³⁴	254 ⁹⁷	205 789	0 ⁴⁷ 0 ⁰²	0 ¹⁸	0 ⁰⁷	0 ¹⁸	0 ⁴⁵	0 ⁰⁵	0 ⁰¹	—	—	1 ⁴⁷ 23
—	2 345 ¹⁶	2 345 ¹⁶	33 ⁹⁷	172 876	0 ¹⁵ 0 ¹¹	0 ⁰³	0 ⁰⁵	0 ⁰⁷	0 ⁶⁵	0 ⁰⁴	0 ¹⁴	0 ⁰⁸	—	1 ³⁴ 24
—	2 815 ²⁴	2 815 ²⁴	666 ³⁰	224 442	0 ³⁷ 0 ⁰³	0 ¹¹	0 ¹²	0 ⁰⁷	0 ⁵³	0 ⁰²	—	—	—	1 ²⁵ 25
—	908 ⁵⁹	908 ⁵⁹	264 ⁰⁰	86 200	0 ³⁶ —	0 ¹⁵	0 ⁰⁶	—	0 ⁴²	—	—	—	—	1 ⁰⁵ 26
—	4 035 ⁸⁸	4 035 ⁸⁸	865 ²⁸	189 580	0 ⁹⁸ 0 ⁰¹	0 ⁰³	0 ⁰³	0 ¹⁴	0 ⁵⁵	0 ⁰³	0 ⁰⁶	0 ²⁵	—	2 ¹² 27
—	5 001 ⁰²	5 001 ⁰²	876 ⁵⁴	92 592	1 ⁶ 0 ²⁰	0 ¹³	0 ⁸	0 ²⁸	0 ⁴⁴	0 ⁰⁸	0 ⁰⁸	—	—	2 ⁶³ 28
—	—	932 ⁶⁰	414 ⁵⁰	94 321	0 ²¹ —	0 ⁰⁴	0 ¹²	—	0 ⁴⁸	0 ¹¹	—	—	—	0 ⁹⁸ 29
150 ⁴⁶	195 ⁷⁰	346 ¹⁶	199 ³⁵	39 505	0 ³⁸ —	—	—	—	0 ⁴⁶	—	—	—	—	0 ⁸⁷ 30

	1	2	3	4	5	6	7
	D E B E T						
	Reservation från år 1911 kronor	1912 års anslag kronor	Extra uppbörd kronor	Extra anvisningar kronor	Summa kronor	Brist till år 1913 kronor	
IV. Arméfördelningen.							
1 Svea livgarde.....	2 213 ³¹	3 573 ⁸⁸	—	—	5 787 ¹⁹	—	
2 Göta livgarde	979 ²⁹	3 586 ³⁰	—	—	4 565 ⁵⁹	—	
3 Livregementets grenadjärer	112 ⁵⁴	2 232 ⁸³	6 ⁴⁵	—	2 351 ⁸²	—	
4 Södermanlands regemente	1 200 ³⁸	2 499 ⁴⁰	15 ⁰⁰	—	3 614 ⁷⁸	—	
5 Vaxholms grenadjärregemente	163 ⁶³	1 470 ¹⁶	2 ⁶⁰	538 ⁰³	2 174 ⁴²	—	
6 Livgardet till häst	2 352 ⁰⁴	1 744 ³⁹	—	—	4 096 ⁴³	—	
7 Svea artilleriregemente	2 407 ²²	2 513 ¹⁵	1 ⁰⁰	—	4 921 ³⁷	—	
8 Positionsartilleriregementet.....	657 ³⁶	1 306 ⁹⁰	—	—	1 964 ⁰⁶	787 ⁸⁶	
9 Svea ingenjörkår	1 703 ⁴⁹	1 716 ⁷³	—	—	3 420 ²²	—	
10 Fälttelegrafkåren	2 303 ⁰⁶	974 ⁷⁶	2 ⁴⁶	—	3 280 ²⁸	—	
11 Svea trängkår.....	2 004 ⁶⁵	2 831 ⁸⁸	³ 3 656 ¹⁰	⁴ 2 070 ⁷⁴	10 563 ³⁷	—	
V. Arméfördelningen.							
12 Upplands infanteriregemente	1 168 ⁶⁶	2 894 ¹¹	—	—	4 062 ⁷⁷	—	
13 Dalregementet	862 ⁷⁸	3 055 ⁶⁵	38 ⁵⁰	—	3 956 ⁹⁸	—	
14 Västmanlands regemente	432 ⁴³	2 391 ⁴⁴	95 ⁰⁰	—	2 918 ⁸⁷	25 ²²	
15 Värmlands regemente	272 ⁹⁴	2 098 ²⁸	74 ⁹⁰	—	2 446 ¹²	—	
16 Livregementets dragoner.....	1 463 ⁴⁰	1 677 ³²	—	—	3 140 ⁷²	—	
17 Upplands artilleriregemente	—	2 996 ⁰¹	481 ⁵⁴	—	3 477 ⁵⁵	—	
18 Västmanlands trängkår.....	1 443 ⁰⁵	2 449 ⁹²	—	—	3 892 ⁹⁷	—	
VI. Arméfördelningen.							
19 Hälsinge regemente.....	— ⁴⁵	2 171 ²³	225 ⁴⁹	—	2 397 ¹⁷	—	
20 Västerbottens regemente.....	172 ¹⁹	2 564 ⁹⁰	1 007 ⁵⁹	—	3 744 ⁶⁸	—	
21 Jämtlands fältjägarregemente	14 ⁰⁴	2 090 ⁴⁵	2 104 ⁴⁹	—	2 104 ⁴⁹	57 ⁹⁷	
22 Västernorrlands regemente	790 ⁸⁰	2 662 ⁴⁹	159 ⁹²	—	3 613 ²¹	—	
23 Norrlands dragonregemente	100 ⁰⁰	1 664 ⁴⁰	—	493 ¹⁹	2 257 ⁵⁹	15 ⁴⁹	
24 Norrlands artilleriregemente, I. och II. divisionerna	2 625 ⁵⁹	1 613 ⁹⁴	15 ⁰⁵	—	4 254 ⁵⁸	—	
25 Norrlands trängkår	101 ⁷¹	2 448 ⁹⁹	657 ⁴¹	⁶ 2 076 ³¹	5 284 ⁴²	—	
Bodens trupper.							
26 Norrbottens regemente.....	862 ⁰⁰	2 893 ²⁷	605 ³⁶	—	4 360 ⁶³	—	
27 Norrlands artilleriregementes det. i Boden	—	730 ⁰³	137 ¹⁸	—	867 ²¹	184 ⁴³	
28 Bodens artilleribataljon	320 ⁴⁹	1 038 ⁶⁹	284 ⁵⁰	—	1 643 ⁶⁸	—	
29 Bodens ingenjörkår	696 ⁷⁷	844 ⁵⁴	188 ³⁶	—	1 729 ⁶⁷	—	
Gottlands trupper.							
30 Gottlands infanteriregemente.....	—	2 312 ⁰⁹	352 ³³	126 ⁵⁹	2 791 ⁰¹	394 ⁸⁰	
31 Gottlands artillerikår	—	673 ⁹⁷	231 ⁰⁴	—	905 ⁰¹	50 ⁵⁵	

³ Under år 1912 utlämnad sjukvårdsmateriel.⁴ Värde av vid 1912 års slut befintlig behållning av sjukvårdsmateriel.⁵ Värde av i förråd befintlig sjukvårdsmateriel.

TAB. 1 (FORTS.). TABLA ÖVER TRUPPSJUKVÅRDSANSLAGET ÅR 1912. 81

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
K R E D I T				Antal tjänst- görings- dagar	Kostnad per man och dag i öre									
Brist från år 1911 kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Reservation till år 1913 kronor		Naturavården	Förbr. materiel	Nyanskaffning	Underhåll	Tvätt	Medikamenter	Transp.-kostn.	Diverse	Utgifter för epidemier	Sma kostnad
—	4 285 ⁶⁷	4 285 ⁶⁷	1 501 ⁵²	357 388	0 ⁴⁸	0 ⁰⁷	0 ⁰³	—	0 ⁰⁶	0 ³⁷	0 ⁰⁴	0 ⁰⁹	—	1 ¹⁹ 1
—	4 027 ⁴⁶	4 027 ⁴⁶	538 ¹³	358 630	0 ⁴⁷	0 ⁰⁵	0 ⁰⁵	0 ⁰¹	0 ¹¹	0 ³²	0 ⁰³	0 ⁰³	0 ⁰²	1 ¹² 2
—	2 275 ¹⁵	2 275 ¹⁵	76 ⁶⁷	223 283	0 ³²	0 ⁰⁷	0 ⁰⁷	0 ⁰⁷	0 ⁰¹	0 ⁴	0 ⁰³	0 ⁰²	—	1 ⁰¹ 3
—	2 513 ⁸³	2 513 ⁸³	1 100 ⁹⁵	249 940	0 ¹³	0 ⁰⁷	0 ¹⁶	0 ⁰²	0 ⁰⁸	0 ⁴¹	0 ⁰⁹	—	—	1 ⁰⁰ 4
—	2 174 ⁴²	2 174 ⁴²	—	147 016	0 ²⁴	0 ⁰¹	—	0 ⁰¹	0 ⁰⁵	1 ⁹⁷	0 ¹	—	0 ⁰²	1 ⁴⁷ 5
—	3 023 ⁵³	3 023 ⁵³	1 072 ⁹⁰	174 439	0 ⁸⁸	0 ⁰³	0 ⁰⁹	0 ⁰³	0 ⁰⁹	0 ⁴⁹	0 ⁰²	0 ⁰⁴	—	1 ⁷³ 6
—	3 475 ⁴¹	3 475 ⁴¹	1 445 ⁹⁶	251 315	0 ⁵⁷	—	0 ⁰³	0 ⁰¹	0 ⁰⁵	0 ³¹	0 ⁰⁵	0 ⁰³	0 ³¹	1 ³⁸ 7
—	2 751 ⁹²	2 751 ⁹²	—	130 670	0 ⁹⁰	0 ⁰³	0 ⁰⁹	0 ²⁵	0 ¹¹	0 ⁵⁵	0 ⁰²	0 ⁰⁴	0 ⁰⁷	2 ¹⁰ 8
—	1 750 ²⁸	1 750 ²⁸	1 669 ⁹⁴	171 673	0 ⁵⁸	0 ⁰⁷	0 ⁰³	0 ⁰²	0 ⁰⁸	0 ¹⁷	0 ⁰²	0 ⁰¹	—	1 ⁰¹ 9
—	464 ⁸²	464 ⁸²	2 815 ⁴⁶	97 476	0 ¹⁴	—	0 ⁰³	—	0 ¹⁵	0 ¹³	—	—	—	0 ⁴⁷ 10
6 2 599 ⁷⁷	7 022 ⁷⁵	9 622 ⁵²	940 ⁸⁵	94 396	0 ⁴⁶	0 ²⁵	0 ²⁶	0 ²⁷	0 ⁰³	1 ⁰⁴	0 ⁰⁵	0 ⁰³	—	2 ⁴⁹ 11
—	2 466 ³⁹	2 466 ³⁹	1 596 ³⁸	289 411	0 ¹²	0 ⁰²	0 ⁰³	0 ⁰²	0 ⁰³	0 ⁵⁵	0 ⁰¹	0 ⁰⁴	0 ⁰³	0 ⁸⁵ 12
—	2 711 ⁵³	2 711 ⁵³	1 245 ⁴⁰	305 565	0 ¹⁴	0 ⁰⁴	0 ⁰⁶	0 ⁰³	0 ¹	0 ⁴⁸	—	0 ⁰³	—	0 ⁸⁸ 13
—	2 944 ⁰⁹	2 944 ⁰⁹	—	239 144	0 ²⁵	0 ⁰⁷	0 ⁰⁸	0 ¹⁴	0 ¹⁹	0 ⁴⁵	—	0 ⁰²	—	1 ²³ 14
—	2 344 ⁵⁸	2 344 ⁵⁸	101 ⁵⁴	209 828	0 ⁴⁴	0 ⁰²	0 ⁰⁷	0 ⁰⁷	—	0 ⁴	0 ⁰¹	0 ⁰⁶	—	1 ¹¹ 15
—	2 716 ⁶⁹	2 716 ⁶⁹	424 ⁰³	167 732	0 ⁴⁶	0 ²⁸	0 ⁰⁸	0 ⁰³	0 ¹⁵	0 ⁵⁵	—	—	0 ⁰¹	1 ⁵⁶ 16
462 ⁶³	3 013 ⁶⁵	3 476 ²⁸	1 ²⁷	299 601	0 ¹⁵	0 ¹¹	—	0 ¹¹	0 ¹⁵	0 ³³	—	0 ¹⁴	0 ¹⁴	1 ¹³ 17
—	3 727 ⁶⁰	3 727 ⁶⁰	165 ³⁷	81 664	2 ⁰⁴	0 ²⁰	0 ¹⁸	0 ⁹	0 ²¹	0 ⁷	0 ⁰⁴	0 ⁰⁹	0 ⁰⁶	4 ⁵⁶ 18
—	2 073 ⁵¹	2 073 ⁵¹	323 ⁶⁶	217 123	0 ²	0 ⁰⁸	0 ⁰¹	0 ⁰³	0 ⁰⁷	0 ⁴	0 ⁰²	0 ⁰⁶	—	0 ⁹⁵ 19
—	3 744 ²⁴	3 744 ²⁴	— ⁴⁴	256 490	0 ²¹	0 ¹	0 ⁰²	0 ⁰²	0 ¹¹	0 ⁹	0 ⁰⁵	—	—	1 ⁴⁵ 20
—	2 162 ⁴⁶	2 162 ⁴⁶	—	209 045	0 ⁰⁸	0 ⁰⁹	0 ⁰⁷	0 ⁰⁴	0 ⁰⁶	0 ⁶¹	—	0 ⁰⁵	—	1 ⁰³ 21
—	3 308 ¹⁴	3 308 ¹⁴	305 ⁰⁷	266 249	0 ⁵⁸	0 ⁰²	0 ⁰⁶	0 ⁰⁵	0 ⁰⁷	0 ³⁴	—	0 ⁰⁸	—	1 ² 22
—	2 273 ⁰⁸	2 273 ⁰⁸	—	166 440	0 ¹⁸	0 ⁰⁷	0 ⁰⁸	0 ⁰⁴	0 ¹⁷	0 ⁸³	—	—	—	1 ³⁶ 23
—	2 428 ⁵⁵	2 428 ⁵⁵	1 826 ⁰³	161 394	0 ⁷⁶	0 ⁰¹	0 ⁰²	0 ⁰¹	0 ¹¹	0 ⁵⁴	—	—	—	1 ⁵ 24
6 2 215 ⁹⁷	2 656 ⁷¹	4 872 ⁶⁸	411 ⁷⁴	81 633	0 ⁷⁸	0 ¹	0 ⁰⁷	0 ³⁴	0 ¹	1 ⁶⁹	0 ⁰⁵	0 ⁰⁴	—	3 ²⁵ 25
—	3 068 ²²	3 068 ²²	1 292 ⁴¹	289 327	0 ⁴²	0 ⁰²	0 ⁰¹	0 ⁰²	0 ⁰⁴	0 ³⁹	0 ⁰³	0 ⁰⁶	—	1 ⁰⁶ 26
75 ¹³	976 ⁵¹	1 051 ⁶⁴	—	73 003	0 ²⁵	0 ⁰²	—	—	0 ⁰⁷	0 ⁸	0 ⁰⁴	0 ¹¹	—	1 ³³ 27
—	982 ⁶³	982 ⁶³	661 ⁰⁵	103 869	0 ²⁷	—	0 ⁰⁴	—	0 ⁰¹	0 ⁵³	—	0 ⁰²	—	0 ⁹⁴ 28
—	1 278 ⁰⁰	1 278 ⁰⁰	451 ⁶⁷	84 454	0 ⁵²	—	0 ⁰³	0 ⁰²	0 ⁰⁸	0 ⁸²	—	—	—	1 ⁵¹ 29
276 ⁷⁸	2 909 ⁰³	3 185 ⁸¹	—	231 209	0 ³	0 ⁰⁵	0 ⁰⁷	0 ⁰⁵	0 ¹³	0 ⁶¹	0 ⁰⁴	—	—	1 ²⁵ 30
231 ⁰⁴	724 ⁵²	955 ⁵⁶	—	67 397	0 ³	0 ⁰⁵	0 ⁰⁴	—	0 ⁰⁵	0 ⁶⁵	—	—	—	1 ⁰⁷ 31

6 Behållning i magasin och ersättningsförråd.

Tab. n:r 2. Sjukligheten bland man-

		2	3	4	5	6	7	8
		Manskapstyrka	Kvarliggande från 1911	In-				
				Ålder			Januari	Februari
				Under 21 år	21—25 år	Över 25 år		
Truppförband och förläggningssorter.								
I. Arméfördelningen.								
1	Karlskrona grenadjärregemente (Karlskrona)	406	—	47	313	5	8	28
2	Kronobergs regemente (Kronobergshed)	531	—	51	686	22	—	1
3	Hallands regemente (Halmstad)	719	1	326	773	28	91	122
4	Norra Skånska infanteriregementet (Ljungbyhed)	554	—	62	712	17	4	1
5	Södra » (Refvinge)	504	1	34	681	11	—	—
6	Skånska husarregementet, I. bataljonen (Hälsingborg)	372	4	137	159	7	40	56
7	» II. bataljonen (Landskrona)	282	4	124	159	1	39	23
8	Skånska dragonregementet (Ystad)	788	9	695	780	3	141	232
9	Kronprinsens husarregemente (Malmö)	463	3	76	121	8	18	22
10	Wendes artilleriregemente (Kristianstad)	929	3	178	361	6	66	65
11	Göta ingenjörkår, 5. kompaniet (Karlskrona)	74	—	8	43	—	3	2
12	Skånska trängkåren (Hässleholm)	235	—	33	186	1	2	10
Summa		5 857	25	1 771	4 974	109	412	562
II. Arméfördelningen.								
13	Första livgrenadjärregementet (Malmen)	529	1	36	960	18	—	—
14	Andra » (Malmen)	508	—	38	895	26	3	1
15	Jönköpings regemente (Skillingaryd)	480	—	44	715	21	1	—
16	Kalmar » (Hultsfred, skolor å Ränneslätt) ...	602	3	105	914	27	18	20
17	Garnisonskommendering i Norrköping	156	1	125	113	4	36	39
18	Volontärskolan i Jönköping	18	—	13	10	—	9	6
19	» i Linköping	44	1	5	11	—	3	1
20	Smålands husarregemente (Eksjö)	471	11	241	333	5	68	50
21	Smålands artilleriregemente (Jönköping)	623	6	134	562	5	140	117
22	Östgöta trängkår (Linköping)	234	1	12	205	2	8	6
23	Intendenturskolan å Malmen	41	—	8	70	1	—	—
Summa		3 706	24	761	4 788	109	286	240
III. Arméfördelningen.								
24	Västgöta regemente (Axvall)	566	2	47	695	29	—	—
25	Skaraborgs regemente (Axvall)	620	1	63	1 147	30	2	2
26	Älvsborgs » (Fristad hed)	623	—	24	699	16	—	—
27	Bohusläns » (Backamo)	622	—	22	177	4	—	—
28	Volontärskolan å Karlsborg	267	2	185	134	9	57	32
29	» i Varberg	119	—	215	85	4	82	67
30	Livregementets husarer (Skövde)	488	2	117	220	3	26	54
31	Göta artilleriregemente (Göteborg)	639	6	178	617	2	119	159
32	Karlsborgs artilleribataljon (Karlsborg)	242	—	47	231	8	14	19
33	Göta ingenjörkår, 1.—4. komp. (Karlsborg)	415	—	146	401	—	31	47
34	Göta trängkår (Skövde)	264	2	23	176	1	10	11
35	Intendenturskolan å Karlsborg	54	1	6	52	—	—	—
Summa		4 919	16	1 073	4 634	106	341	391

skapet vid arméns truppförband år 1912.

9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
sjuknade										Vårdade			Afförda			Kvarliggande till 1913		Sjukdagarnas antal	Insjuknade i % af styrkan
Månad										vid truppen	å militärsjukhus	å civilt sjukhus	Summa sjuka	Dugliga till fortsatt krigstjänst	Odugliga till fortsatt krigstjänst	Döda			
Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December										
6	22	36	38	61	56	72	22	10	6	351	2	12	365	359	6	—	—	4 365	899 ⁰
2	144	126	136	79	80	144	46	1	—	314	426	19	759	716	40	3	—	8 099	1 429 ⁴
203	148	132	32	55	68	144	53	42	37	635	481	12	1 128	1 065	59	1	3	6 493	1 567 ⁵
5	79	71	50	102	110	311	58	—	—	544	232	15	791	768	21	—	2	7 533	1 386 ³
—	105	118	106	72	64	197	64	—	—	671	47	9	727	674	53	—	—	5 092	1 440 ⁵
22	33	12	13	23	24	21	12	20	27	87	200	20	307	292	11	—	4	3 171	814 ⁵
41	18	28	18	13	16	22	11	27	28	15	259	14	288	274	10	—	—	2 681	1 007 ¹
243	148	87	66	116	83	100	39	67	156	1 478	—	9	1 487	1 454	22	3	8	10 063	1 875 ⁶
26	26	25	20	7	8	14	7	10	22	179	1	28	208	195	7	1	5	4 138	442 ⁸
53	57	51	23	33	36	51	18	27	65	151	345	52	548	530	9	1	8	5 870	586 ⁷
6	6	10	5	3	4	9	1	1	1	49	—	2	51	51	—	—	—	534	689 ²
19	40	31	25	13	15	52	3	9	1	74	141	5	220	195	25	—	—	1 790	936 ²
626	826	727	532	577	564	1 137	334	214	343	4 548	2 134	197	6 879	6 573	263	9 34	59 829	1 170	2
1	86	180	116	116	103	340	69	3	—	660	341	14	1 015	952	62	1	—	7 546	1 916 ⁸
2	51	123	105	184	104	295	87	4	—	575	375	9	959	947	11	1	—	5 288	1 887 ⁸
—	48	134	107	117	101	208	64	—	—	422	349	9	780	771	6	3	—	5 366	1 625 ⁰
11	81	189	161	64	82	228	134	39	19	952	88	9	1 049	1 025	21	—	3	6 621	1 697 ⁷
31	12	6	6	7	14	20	19	32	20	215	11	17	243	239	4	—	—	1 604	1 551 ³
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	4	3	23	23	—	—	—	305	1 277 ⁸
4	—	—	2	—	—	—	—	3	3	16	—	1	17	17	—	—	—	102	363 ⁶
53	69	46	71	41	27	42	23	56	33	385	196	9	590	559	25	—	6	8 495	1 229 ³
69	52	42	30	52	39	58	28	29	45	547	102	58	707	676	19	3	9	10 056	1 125 ²
13	16	27	31	18	13	49	27	9	2	216	1	3	220	216	2	1	1	1 912	935 ⁹
—	6	4	7	16	19	18	9	—	—	51	26	2	79	79	—	—	—	522	1 926 ⁸
192	421	751	636	615	502	1 258	460	175	122	4 055	1 493	134	5 682	5 504	150	9 19	47 817	1 526	7
—	75	127	90	96	112	234	37	—	—	599	161	13	773	747	26	—	—	5 419	1 362 ²
—	94	230	224	116	113	350	109	—	—	1 073	159	9	1 241	1 214	26	—	1	9 111	2 000 ⁰
—	46	138	134	87	87	205	42	—	—	243	487	9	739	729	6	4	—	5 429	1 186 ²
—	42	32	31	24	22	47	5	—	—	41	152	10	203	197	6	—	—	1 548	326 ⁴
39	18	14	7	8	15	28	18	45	47	166	161	3	330	328	—	—	2	2 973	1 228 ⁵
68	—	—	—	—	—	—	6	42	39	298	4	2	304	294	10	—	—	1 743	2 554 ⁶
58	40	50	25	11	10	12	13	22	19	208	112	22	342	334	3	1	4	4 685	696 ⁷
96	80	60	37	47	59	60	19	22	39	359	424	20	803	775	19	2	7	7 467	1 247 ³
51	45	42	17	10	19	31	16	14	8	83	201	2	286	280	4	—	2	2 772	1 181 ⁸
59	52	72	41	54	66	49	19	26	31	149	394	4	547	534	2	3	8	6 169	1 318 ¹
12	21	48	33	17	11	17	9	7	4	48	146	8	202	197	4	—	1	1 896	757 ⁶
—	14	13	4	6	10	4	—	4	3	5	54	—	59	57	2	—	—	476	1 074 ¹
383	527	826	643	476	524	1 037	293	182	190	3 272	2 455	102	5 829	5 686	108	10	25	49 688	1 181

	1	2	3	4	5	6	7	8
				In-				
		Manskapsstyrka	Kvarliggande från 1911	Ålder			Januari	Februari
				Under 21 år	21—25 år	Över 25 år		
Truppförband och förläggningssorter.								
IV. Arméfördelningen.								
1	Svea livgarde (Stockholm)	845	3	421	587	5	105	76
2	Göta »	1 021	18	363	769	7	77	68
3	Livregementets grenadjärer (Sanna hed)	636	—	241	1 072	36	38	54
4	Södermanlands regemente (Malma hed, skolor i Strängnäs)	667	—	26	845	13	16	15
5	Vaxholms grenadjärregemente (Vaxholms och Oscar Fredriksborgs fästning)	401	—	33	319	1	3	13
6	Livgardet till häst (Stockholm)	469	5	110	298	—	54	53
7	Svea artilleriregemente (Stockholm)	697	6	196	401	6	76	86
8	Positionsartilleriregementet (Stockholm)	357	—	98	332	—	28	30
9	Svea ingenjörkår, 1.—4. komp. »	390	6	85	210	2	41	35
10	Svea » 5. komp. (Vaxholms och Oscar Fredriksborgs fästning)	80	—	40	90	—	14	12
11	Fälttelegrafkåren (Stockholm)	273	5	150	265	—	84	58
12	Svea trängkår (Örebro) ..	260	4	115	598	1	46	30
13	Krigsskolan (Stockholm)	146	1	51	159	4	17	33
	Summa	6 242	48	1 929	5 945	75	599	563
V. Arméfördelningen.								
14	Upplands infanteriregemente (Uppsala)	714	1	180	1 464	12	34	56
15	Dalregementet (Falun)	727	—	178	704	17	37	34
16	Västmanlands regemente (Västerås)	645	4	118	439	9	29	19
17	Värmlands regemente (Trossnäs fält)	553	—	57	803	6	—	1
18	Infanteriskjutskolan (Rosersberg)	30	—	12	20	—	—	—
19	Livregementets dragoner (Stockholm)	447	5	133	274	1	63	63
20	Skånska husarregementets detachment i Uppsala	165	2	156	169	1	43	75
21	Upplands artilleriregemente (Uppsala)	633	7	216	704	2	112	223
22	Västmanlands trängkår (Sala)	245	1	63	297	3	22	22
23	Intendenturskolan i Uppsala	45	—	1	83	—	—	—
	Summa	4 204	20	1 114	4 957	51	340	493
VI. Arméfördelningen.								
24	Hälsinge regemente (Gäfle)	610	2	139	579	2	17	13
25	Västerbottens regemente (Umeå)	758	1	116	706	26	19	50
26	Jämtlands fältjägarregemente (Östersund)	600	—	94	1 285	17	26	35
27	Västernorrlands regemente (Sollefteå)	616	1	83	614	4	10	30
28	Norrlands dragonregemente (Umeå)	466	7	144	281	2	47	97
29	Norrlands artilleriregemente, I. och II. division:a (Östersund)	446	7	95	238	2	30	43
30	Norrlands trängkår (Sollefteå)	228	5	109	267	6	24	17
31	Intendenturskolan i Sollefteå	57	—	—	53	—	—	—
	Summa	3 781	23	780	4 023	59	173	285

9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
sjuknade										Vårdade				Afförda				Sjukdagarnas antal	Insjuknade i % af systerkan
Månad										vid truppen	å militärsjukhus	å civilt sjukhus	Summa sjuka	Dugliga till fortsatt krigstjänst	Ödugliga till fortsatt krigstjänst	Döda	Kvartläggande till 1913		
Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December										
74	106	119	72	98	46	124	72	60	61	728	281	71	1016	983	21	1	11	9 907	1 198 ⁸
76	122	147	115	111	97	155	101	44	26	902	246	91	1571	1 139	11	6	1	11 314	1 115 ⁶
42	87	78	92	97	109	398	302	36	16	984	345	20	1 349	1 319	26	1	3	8 954	2 121 ¹
15	68	102	86	136	105	227	94	11	9	824	30	30	884	870	12	—	2	6 540	1 325 ³
9	42	45	62	47	22	86	20	—	4	290	62	1	353	348	2	2	1	3 550	880 ³
28	43	37	25	36	22	42	18	23	27	284	123	6	413	401	5	—	7	3 997	869 ⁹
95	35	44	36	38	22	42	31	27	71	410	166	33	609	579	21	2	7	6 281	865 ¹
61	73	43	46	40	29	34	14	21	11	336	88	6	430	427	1	—	2	3 379	1 204 ⁵
45	41	19	17	14	13	24	5	8	35	193	108	2	303	275	15	2	11	3 723	761 ⁵
23	17	10	5	8	16	15	8	—	2	89	41	—	130	126	4	—	—	1 281	1 625 ⁰
66	44	39	20	12	13	22	7	11	39	266	147	7	420	409	9	1	1	4 471	1 520 ¹
67	51	34	36	92	82	168	88	13	7	698	—	20	718	711	6	—	1	5 189	2 746 ²
21	32	11	20	4	6	—	22	31	17	8	203	4	215	215	—	—	—	1 440	1 465 ⁸
622	761	728	632	733	582	1 337	782	285	325	6 012	1 840	145	7 997	7 802	133	15	47	70 026	1 273 ⁵
70	111	152	124	237	278	382	160	31	21	1 610	16	31	1 657	1 635	19	2	1	12 266	2 319 ³
57	77	112	111	69	62	166	97	47	30	870	11	18	899	887	6	1	5	7 680	1 236 ⁵
32	43	79	73	70	54	87	32	19	29	245	315	10	570	552	14	1	3	6 918	877 ⁵
10	90	179	90	68	50	252	75	28	23	845	2	19	866	833	26	2	5	8 210	1 566 ⁰
—	3	7	11	6	5	—	—	—	—	32	—	—	32	32	—	—	—	111	1 066 ⁷
41	48	24	22	18	19	55	10	19	26	332	75	6	413	398	9	1	5	4 605	912 ⁸
26	34	22	16	16	19	20	5	19	31	299	5	24	328	304	15	—	9	3 712	1 975 ⁸
122	45	56	26	39	45	63	38	45	108	865	14	50	929	883	34	—	12	8 613	1 456 ⁶
19	35	70	38	33	17	46	40	15	6	295	57	12	364	351	13	—	—	3 244	1 481 ⁶
—	14	15	7	10	11	15	12	—	—	79	2	3	84	82	2	—	—	425	1 866 ⁷
377	500	716	518	566	560	1 086	469	223	274	5 472	497	173	6 142	5 957	138	7	40	55 784	1 456 ²
33	53	77	98	79	62	184	69	21	14	667	39	16	722	692	23	—	7	7 132	1 180 ³
52	123	177	104	75	64	117	29	21	17	556	230	63	849	764	69	4	12	12 737	1 118 ⁷
46	133	263	183	96	139	390	62	18	5	943	446	7	1 396	1 354	37	4	1	7 781	2 326 ⁷
23	83	151	69	86	58	130	32	19	10	280	408	14	702	682	19	—	1	5 749	1 138 ⁰
51	53	60	18	18	13	9	11	20	30	346	49	39	434	424	3	2	5	3 881	916 ³
52	27	43	48	20	11	16	3	18	24	5	331	6	342	328	6	3	5	3 236	751 ¹
28	50	63	40	24	21	56	22	21	16	357	—	30	387	354	31	—	2	3 564	1 675 ⁴
—	5	12	6	10	10	8	2	—	—	16	35	2	53	53	—	—	—	476	929 ⁸
285	527	846	566	408	378	910	230	138	116	3 170	1 538	177	4 885	4 651	188	13	33	44 556	1 285 ⁹

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Truppförband och förlägg- ningsorter.	Manskapsstyrka	Kvarliggande från 1911	I n s j u k -								
			Ålder			M å					
			Under 21 år	21—25 år	Över 25 år	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
Bodens trupper.											
Norrbottens reg:te (Boden)...	806	4	84	719	10	75	92	85	66	89	33
Norrlands artilleriregementes detaschement i Boden	205	1	37	132	9	15	15	16	14	4	5
Bodens artilleribataljon (Bo- den)	338	3	31	195	2	4	8	18	31	45	55
Bodens ingenjörkår (Boden)	251	1	71	133	—	9	16	30	17	23	22
Intendenturskolan i Boden ...	6	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1 606	9	223	1 187	21	103	131	149	128	161	115
Gottlands trupper.											
Gottlands infanteriregemente (Visby)	626	2	115	866	12	18	82	99	111	130	106
Gottlands artillerikår (Visby)	193	6	76	150	2	27	16	16	23	18	19
Summa	819	8	191	1 016	14	45	98	115	134	148	125
Summa summarum	31 134	173	7 842	31 524	544	2 299	2 763	2 749	3 824	4 903	3 767

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
n a d e						Vårdade			Sum- ma sjuka	Afförda			Kvarliggande till 1913	Sjukdagarnas antal	Insjuknade i $\frac{0}{100}$ af styrkan
n a d						vid truppen	å militärsjukhus	å civilt sjukhus		Duella till fort- satt krigstjänst	Odugliga till fortsatt krigstjänst	Döda			
Juli	Augusti	September	Oktober	November	December										
32	57	83	61	109	31	628	184	5	817	793	18	2	4	5 617	1 008 ⁷ 1
8	12	26	9	18	36	126	51	2	179	165	6	2	6	1 736	868 ³ 2
17	6	15	6	12	11	158	73	—	231	223	4	1	3	2 628	674 ⁶ 3
21	16	12	15	7	16	142	62	1	205	196	2	—	7	2 362	812 ⁷ 4
—	—	—	—	6	2	2	6	—	8	7	—	—	1	54	1 333 ³ 5
78	91	136	91	152	96	1 056	376	8	1 440	1 384	30	5	21	12 397	891 ⁰
91	93	128	84	23	28	844	146	5	995	922	68	—	5	7 817	1 586 ³ 6
18	5	21	17	24	24	207	24	3	234	224	7	—	3	1 686	1 181 ³ 7
109	98	149	101	47	52	1 051	170	8	1 229	1 146	75	—	8	9 503	1 490 ⁸
3 562	3 299	7 050	2 760	1 416	1 518	28 636	10 503	944	40 083	38 703	1 085	68	227	349 600	1 281 ⁹

vid arméns truppförband år 1912.

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31 a	31 b	32	33 a	33 b	34	35	36	37	38	39	40	41	
s j u k d o m a r										III. Zooparasitära sjukdomar				IV. Kroniska infektionssjukdomar						V. Amnesomsättnings- och blodsjukdomar							
Difteri, Strypsjuka, Diphteria, Crup.	Passsjuka, — Parotitis epidemica.	Kikhosta, — Pertussis.	Influenta, — Influenta epidemica.	Akut barnfotfäring, — Poliomyelitis anterior acuta.	Epidemisk hjärnmeningit, — Meningitis cerebrospinalis epidemica	Dröppel, Gonorrhoea (med följsjukdomar).	Enkelt veneriskt sår, — Ulcus molle, Chance.	Feber av obeständ art, Febricula, Febris ephemerica.	Andra akuta infektions-sjukdomar.	Trikinusjukdom, — Trichinosis.	Masksjukdom, — Helminthiasis.	Skabb, — Scabies	Andra zooparasitära sjukdomar.	Lungtuberkulos, — Tuberculosis pulmonum.	Tuberkulos i andra organ, — Tuberculosis organorum ceterum	Nyförvärad syfilis, — Syphilis recens.	Trakom, — Conjunctivitis trachomatosa.	Recidiverande syfilis, — Syphilis recidivans.	Andra kroniska infektions-sjukdomar.	Blekesot, Blodbrist, — Chlorosis, Anæmia.	Purpura.	Biöfläcksjuka, — Morbus maculosus Werthoffi.	Skorbug, — Scorbutus	Biödrärsjuka, — Hæmophilæ.	Ökrt, — Arthritis vera sive uralia.	Sockerjuka, — Diabetes mellitus.	Andra amnesomsättnings- och blodsjukdomar.
—	51	—	—	—	—	1	—	32	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1
5	62	—	—	—	—	3	—	41	13	—	—	4	—	9	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	2
5	73	—	—	—	—	14	—	40	—	—	1	13	—	12	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
—	47	—	—	—	—	10	—	63	—	—	—	11	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	17	—	—	—	—	15	—	56	—	—	—	9	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
6	1	—	—	—	—	6	1	20	—	—	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	21	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
10	—	—	—	—	—	1	—	23	—	—	1	11	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
15	—	—	—	—	—	6	1	89	—	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
4	7	—	—	—	—	13	—	3	—	—	—	27	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	1	—	—	—	—	7	—	3	—	—	—	8	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
45	280	—	455	4	—	78	4	374	13	—	2	99	1	46	9	1	12	5	—	33	—	1	1	—	—	—	—
3	—	—	68	2	—	9	—	110	—	—	2	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	29	—	—	17	—	105	2	—	1	6	—	4	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	13
—	10	—	—	—	—	4	—	138	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	14
1	13	—	46	1	—	5	—	70	—	—	2	—	—	7	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	—	47	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
12	—	—	20	—	—	2	—	7	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	6	—	27	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	4	—	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	2	—	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
16	25	165	3	—	49	522	2	—	—	—	1	22	—	26	2	—	—	3	—	13	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	6	—	32	—	—	—	2	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4	—	—	2	—	10	—	48	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	24
—	156	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
1	120	—	27	1	—	12	2	39	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
1	17	—	1	—	—	1	—	15	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	27
2	27	—	—	—	—	2	—	17	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
1	15	—	—	—	—	2	—	17	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
51	44	—	—	—	—	2	—	52	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	65	—	5	—	—	16	2	14	—	—	—	6	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	2	—	—	—	—	2	—	17	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
39	70	—	—	—	—	3	—	40	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	21	—	4	—	—	4	—	33	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
—	2	—	—	—	—	3	—	10	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	35
95	543	—	39	3	—	63	5	359	—	—	1	17	—	30	10	—	9	1	—	20	—	—	—	—	—	—	—

		42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54 a	54b	55	56	57	58	59
		VI. Kron. förgiftningssjukdomar	Andra kroniska förgiftningssjukdomar	VII. Sinnessjukdomar	VIII. Nervsystemets sjukdomar									IX. Ögonsjukdomar						Andra ögonsjukdomar
Truppförband		Kronisk alkoholförgiftning. Alcoholismus chronicus. Delirium tremens			Nervinflammation. — Neuritis. Polyneuritis	Nervsmärta. Neuralgia	Perifer förlämningsparalysis. Paralysis	Fallandesot. — Epilepsia	Nervsvaghet. — Neurasthenia	Ryggmärgsinflammation. Myelitis	Hjärnhinneinflammation. Meningitis cerebri	Hjärnledning. — Hämorrhagia cerebri	Andra sjukdomar i nervsystemet	Conjunctivitis catarrhalis	Conjunctivitis phlyctenulosa	Keratitis	Iritis	Refraktionsanomalier	Panophthalmitis	Andra ögonsjukdomar
I. Arméfördelningen.																				
1	Karlskrona grenadjärregementet	—	—	—	1	1	1	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
2	Kronobergs regemente	—	—	—	1	1	1	4	—	—	1	—	—	4	1	—	—	—	1	1
3	Hallands	—	—	3	5	—	—	7	—	—	—	—	—	13	2	1	2	—	—	6
4	Norra Skånska infanteriregementet	—	—	—	5	1	1	4	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4
5	Södra	—	—	—	2	5	1	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
6	Skånska husarregementet, I. bat.	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
7	Skånska	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
8	Skånska dragonregementet	—	—	4	—	—	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—
9	Kronprinsens husarregemente	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
10	Wendes artilleriregemente	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
11	Göta ingenjörkår, 5. komp.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Skånska trängkåren	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa		—	1	8	8	13	3	9	22	—	3	—	—	30	5	2	2	—	2	12
II. Arméfördelningen.																				
13	Första livgrenadjärregementet	—	—	2	1	2	2	—	5	—	—	—	6	9	—	—	—	—	—	4
14	Andra	—	—	—	5	12	—	7	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	3
15	Jönköpings regemente	—	—	1	5	—	1	1	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	1
16	Kalmar	—	—	1	1	3	1	1	—	—	—	—	6	4	—	—	1	—	—	—
17	Garnisonskommendering i Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
18	Volontärskolan i Jönköping	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Volontärskolan i Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Smalands husarregemente	—	—	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
21	Smalands artilleriregemente	—	—	1	—	—	1	5	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
22	Östgöta trängkår	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
23	Intendenturskolan å Malmen	—	—	—	1	6	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		—	—	6	9	30	3	2	24	—	—	—	14	28	—	1	1	—	—	14
III. Arméfördelningen.																				
24	Västgöta regemente	—	—	1	1	7	—	3	—	1	—	—	—	7	1	1	—	—	—	—
25	Skaraborgs	—	—	1	7	3	1	10	—	—	—	—	5	6	—	5	1	—	2	1
26	Älvsborgs	—	—	1	9	1	—	4	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	1
27	Bohusläns	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
28	Volontärskolan å Karlsborg	—	—	—	4	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—
29	Volontärskolan i Varberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
30	Livregementets husarer	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
31	Göta artilleriregemente	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	14	—	1	—	—	—	1
32	Karlsborgs artilleribataljon	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
33	Göta ingenjörkår, 1.—4. komp.	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
34	Göta trängkår	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
35	Intendenturskolan å Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Summa		1	—	4	23	12	4	3	23	1	—	—	7	36	1	8	5	—	2	6

60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77 a	77 b	78	79	80	81	82	83	84
X. Öronsjukdomar				XI. Cirkulationsorganens sjukdomar										XII. Andningsorganens sjukdomar											
Andra öronsjukdomar				Andra sjukdomar i cirkulationsorganen										Andra sjukdomar i andningsorganen											
Varig inflammation i mellanörat. — Otitis media purulenta				Blodpropp. — Thrombosis. Embolia										Lungstöksinflammation. — Pleuritis											
Katarr i mellanörat. — Catarrhus cavi tympani purulenta				Blodaderinflammation. — Pilebitis. Periplebitis										Krupps lunginflammation. — Pneumonia cruposa sive lobaris											
Inflammation, böld i hörselröret. — Otitis externa diffusa. Furunculit meatus, and.				Blodderbräck. — Varix										Kattarral lunginflammation. — Bronchopneumonia. Pneumonia lobularis											
				Akut svaghetstillstånd hos hjärtat. — Insufficiencia cordis acuta										Hämorrhagia pulmonum											
				Nervös hjärtsjukdom. — Affectio cordis nervosa										Lungemysen. — Emphysema pulmonum											
				Hjärt hypertrofi. — Hypertrophia cordis										Asthma — Asthma bronchiale											
				Organiskt hjärtfel. — Vitium organicum cordis										Kronisk luftörsakar. — Bronchitis chronica											
				Inflammation i hjärtat. — Myocarditis. Endocarditis										Akut luftörsakar. — Bronchitis acuta											
				Inflammation i hjärtsäcken. — Pericarditis										Ödem i struphuvudet. — Oedema laryngis. Oedema glottidis											
														Strupkatarr. — Laryngitis. Tracheitis											
														Sjukdomar i näsan och dess bihålor											
														Andra sjukdomar i cirkulationsorganen											

	85	86	87 a	87 b	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	
XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar																				
Truppförband	Inflamm. i svalg o. matstrupen, Pharyngitis. Oesophagitis. Inflammation i mun o. tunga. Stomatitis. Glossitis	Acut magkatarr. — Gastritis acuta	Kronisk magkatarr. Gastritis chronica	Funktionell magsjukdom. Neurosis ventriculi	Magsår. — Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	Utvägning av magsäcken. Dilatatio ventriculi	Mag-tarmkatarr. Gastroenteritis	Tarmkatarr. — Enteritis	Blindarmsinflammation. Appendicitis	Tarmhinder. Tarmvred. Ileus. Volvulus. Invagination	Bräck. Hernia	Förstoppning. Obstipatio	Andarmspricka. Andarmskontraktur. — Fissura, contractura ani	Inflammation kring ändtarmen. Andarmsstiesel. Periproctitis. Fistula ani	Quinsol. Icterus catarrhalis	Bukthinneinflammation. Peritonitis	Gallensten. Cholelithiasis	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	
I. Arméfördelningen.																				
1 Karlskrona grenadjärregementet	—	—	2	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
2 Kronobergs regemente	1	—	19	—	—	—	12	1	5	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	
3 Hallands	1	3	14	—	11	1	24	29	4	—	—	1	13	—	—	—	2	—	1	
4 Norra Skånska inf.-regementet	1	—	18	—	—	—	—	11	13	—	—	6	3	—	—	—	1	—	—	
5 Södra Skånska	—	—	5	7	1	—	—	—	8	2	—	13	—	—	—	—	1	—	1	
6 Skånska husarregementet, I. bat.	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	
7 Skånska II.	—	16	11	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8 Skånska dragonregementet	—	—	45	—	—	—	13	12	2	—	—	1	2	—	—	—	1	—	4	
9 Kronprinsens husarregemente	—	—	3	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10 Wendes artilleriregemente	—	—	12	—	—	—	12	6	2	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	
11 Göta ingenjörkår, 5. komp.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
12 Skånska trängkåren	1	—	12	—	—	2	2	8	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	
Summa	4	19	143	8	13	3	1	68	77	36	—	31	19	—	—	1	1	12	2	9
II. Arméfördelningen.																				
13 Första livgrenadjärregementet	1	—	13	2	—	—	5	10	3	1	6	—	—	—	1	—	—	—	2	
14 Andra	—	1	22	1	—	—	—	23	3	1	4	1	—	—	—	—	—	—	1	
15 Jönköpings regemente	—	—	2	—	1	—	—	16	2	—	5	—	—	1	—	—	1	—	—	
16 Kalmar	—	—	13	—	1	1	7	28	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
17 Garnisonskommendering i Norrköping	—	—	4	—	—	1	—	—	3	—	—	1	1	—	—	—	1	—	6	
18 Volontärskolan i Jönköping	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
19 Volontärskolan i Linköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20 Smålands husarregemente	—	—	18	1	—	—	14	9	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
21 Smålands artilleriregemente	—	13	7	—	—	—	4	17	4	—	—	2	—	—	—	—	5	—	—	
22 Östgöta trängkår	—	—	2	—	1	—	—	3	—	—	—	4	1	—	—	—	1	—	—	
23 Intendenturskolan å Malmen	—	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	
Summa	1	15	82	4	2	3	1	30	113	19	2	21	6	2	—	1	—	9	—	10
III. Arméfördelningen.																				
24 Västgöta regemente	—	1	10	5	—	2	—	1	30	8	—	5	—	—	—	—	—	—	—	
25 Skaraborgs	—	—	21	2	1	1	—	2	24	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
26 Älvsborgs	—	—	17	4	—	3	—	—	15	13	—	—	—	—	—	—	2	—	—	
27 Bohusläns	—	—	6	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
28 Volontärskolan å Karlsborg	—	—	12	—	—	—	—	—	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
29 Volontärskolan i Varberg	—	—	7	—	—	—	1	10	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	
30 Livregementets husarer	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	
31 Göta artilleriregemente	1	—	4	—	—	—	—	60	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
32 Karlsborgs artilleribataljon	—	—	14	—	—	—	2	5	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
33 Göta ingenjörkår, 1.—4. komp.	—	—	11	—	—	—	8	7	1	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	
34 Göta trängkår	—	—	4	—	—	—	—	1	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
35 Intendenturskolan å Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	1	1	106	11	1	8	—	14	166	45	—	10	3	—	—	—	10	1	1	

[illegible]

		130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142
		XVI. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven												
Truppförband		Erythema multiforme et nodosum	Urticaria	Herpes zoster	Psoriasis	Eczema	Impetigo. Ecthyma	Favus	Herpes tonsurans. Sycosis	Nageltång. — Unguis incarnatus. Paronychia	Bindvävsinflammation. Bulnad. — Phlegmone. Abscessus	Böjd. — Furunculus. Carbunculus	Rödsår. — Ulcus	Brand. — Gangrena
I. Arméfördelningen.														
1	Karlskrona grenadjärregemente	—	—	1	—	4	—	—	—	6	17	31	1	—
2	Kronobergs regemente	1	—	3	1	6	—	—	—	8	8	39	1	—
3	Hallands	2	1	4	2	5	—	—	—	—	30	28	3	—
4	Norra Skånska infanteriregementet.....	2	—	—	3	5	—	—	—	5	15	71	—	—
5	Södra Skånska	—	—	—	—	1	—	—	—	9	21	29	4	—
6	Skånska husarregementet, I. bat.....	—	1	—	—	3	—	—	—	—	18	13	2	—
7	Skånska .. II. »	—	—	—	—	5	—	—	—	2	11	17	—	—
8	Skånska dragonregementet	1	—	3	—	14	—	—	—	—	69	189	10	—
9	Kronprinsens husarregemente	—	—	—	—	2	—	—	—	—	14	1	—	—
10	Wendes artilleriregemente	1	1	2	—	5	—	—	—	—	21	13	—	—
11	Göta ingenjörkår, 5. komp.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	5	—	—
12	Skånska trängkåren	1	1	—	—	4	—	—	—	1	3	9	—	—
Summa		8	4	13	6	55	—	—	—	31	233	445	21	—
II. Arméfördelningen.														
13	Första livgrenadjärregementet	1	1	2	—	10	—	—	—	7	90	14	—	—
14	Andra	—	2	—	—	9	1	—	—	2	41	16	—	—
15	Jönköpings regemente	2	1	1	1	—	1	—	—	8	6	31	—	—
16	Kalmar	—	1	1	1	6	—	—	—	2	11	11	2	—
17	Garnisonskommendering i Norrköping.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—
18	Volontärskolan i Jönköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
19	Volontärskolan i Linköping	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
20	Smålands husarregemente	—	—	1	—	2	—	—	—	1	8	4	—	—
21	Smålands artilleriregemente	1	—	—	3	6	1	—	—	2	7	20	1	—
22	Östgöta trängkår	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	4	—	—
23	Intendenturskolan a Malmen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
Summa		7	5	5	5	33	3	—	1	23	170	112	3	—
III. Arméfördelningen.														
24	Västgöta regemente	4	1	2	1	2	2	—	—	2	34	18	4	—
25	Skaraborgs	—	3	4	—	2	—	—	—	5	12	20	—	—
26	Älvsborgs	3	1	1	—	10	—	—	—	2	10	9	—	—
27	Bohusläns	—	—	1	3	2	—	—	—	—	7	2	1	—
28	Volontärskolan a Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	11	—	—
29	Volontärskolan i Varberg	—	1	—	—	—	—	—	—	—	6	15	—	—
30	Livregementets husarer	3	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—
31	Göta artilleriregemente	—	—	—	1	4	3	—	—	—	1	30	22	—
32	Karlsborgs artilleribataljon	—	—	2	—	5	—	—	—	—	5	5	—	—
33	Göta ingenjörkår, 1.—4. komp.	—	2	1	1	—	—	—	—	1	14	23	—	—
34	Göta trängkår	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	5	—	—
35	Intendenturskolan a Karlsborg	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	4	—	—
Summa		10	8	11	6	28	5	—	—	11	100	145	27	—

143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	
XVIII. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar																	Sjukdom av obeständ art	Observationspatienter	Summa
Andra sjukdomar i huden eller bindväven	XVII. Svalst. — Tumör	Muskelbristning. Senbristning. Sensträckning	Ledrickning	Berbrott	Stöt och krossning. Krossår	Sår av skarpt eller spejsligt vapen	Skottsår	Ridsår	Skoskat. Skavsår efter skidbinding e. d.	Skada, orsakad av förbränning eller explosion	Kyskada	Solsyng. Värmeslag	Akut förgiftning	Andra skador	Självmord. Självmordsförsök	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— 4 4 4 — — — — —	— 3 4 2 — — — — —	6 9 1 2 10 — — 19 1 1 — —	20 10 9 43 40 8 12 111 6 5 4 6	2 8 2 4 2 4 3 3 6 3 6 1 1	25 30 23 19 66 32 12 196 30 54 1 4	11 20 9 41 34 3 11 27 — — 5 2	1 2 2 — — — — — 1 1 —	— 7 1 — — — — — — — 1	13 5 7 45 85 — — — 3 — — 3 —	— — — — — — — — — — — — —	4 1 2 3 10 1 4 1 1	— 13 1 — — — — — 4 2 1 —	— 1 2 — — — — — — — — — —	— 9 — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — —	— 1 — — — — — — — — — —	— 8 12 16 1 2 13 1 — — 1	365 759 1 127 791 726 303 284 1 478 205 545 51 220	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
13	10	48	274	10 40	492	163	8	161	10	28	20	2	4	9	—	1	54	6 854	
3 8 4 1 — — — — —	1 1 1 3 — — — — —	22 5 22 2 — — — — —	16 30 29 31 7 — — — — —	— 1 2 — — — — —	49 18 24 16 6 1 — — —	26 9 7 16 2 — — — — —	— 1 — — — — —	— 104 9 14 14 — — —	— — — — — — —	— 3 2 — — — — —	3 3 2 1 5 2 — — —	1 — 2 4 1 — — —	— — — — — — —	3 1 — — — — —	— — — — — — —	— — — — — — —	7 6 13 — — — — —	1 014 959 780 1 046 242 23 16 579 701 219 79	13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23
17	9	55	146	11 20	212	78	1	249	5	16	15	2	—	4	—	1	44	5 658	
3 5 — — — — —	1 1 2 — — — — —	4 3 1 11 16 — — — — —	14 37 16 11 4 — — — — —	— 4 1 — — — — —	19 6 26 6 22 25 73 21 33 7 4	12 24 16 4 10 8 4 7 17 — 1	— 3 — — — — —	36 50 18 — — — — —	— — — — — — —	2 7 — — — — —	— 4 2 — — — — —	— — — — — — —	1 1 — — — — —	2 4 — — — — —	— — — — — — —	— — — — — — —	7 11 1 2 5 — — — — —	771 1 240 739 203 328 304 340 797 286 547 200 58	24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35
12	12	51	151	9 24	270	104	4	159	2	15	18	—	2	9	—	5	54	5 813	

7

		42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54 a	54b	55	56	57	58	59
		VI. Kron. förgiftningssjukdomar		VII. Sinnessjukdomar	VIII. Nervsystemets sjukdomar									IX. Ögonsjukdomar						
Truppförband		Kronisk alkoholförgiftning. Alcoholismus chronicus. Delirium tremens	Andra kroniska förgiftningssjukdomar		Nervinfiammation. — Neuritis. Polyneuritis	Nervsmärta. — Neuralgia	Perifer förlämnig. — Paresis. Paralysis	Fallandesot. — Epilepsia	Nervsvaghet. — Neurasthenia	Ryggmärgsinflammation. — Myelitis	Hjärnhinneinflammation. — Meningitis cerebri	Hjärnbloeding. — Hamorrhagia cerebri	Andra sjukdomar i nervsystemet	Conjunctivitis catarrhalis	Conjunctivitis phlyctenulosa	Keratitis	Iritis	Panophthalmitis	Refraktionsanomalier	Andra ögonsjukdomar
IV. Arméfördelningen.																				
1	Svea livgarde	1	—	—	1	2	—	—	2	—	—	—	1	6	—	1	2	—	—	2
2	Göta	1	—	—	2	1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
3	Livregementets grenadjärer	—	—	1	9	1	2	1	—	—	—	—	2	7	1	—	—	—	—	3
4	Södermanlands regemente	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
5	Vaxholms grenadjärregemente	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
6	Livgardet till häst	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
7	Svea artilleriregemente	—	—	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	2	—	2
8	Positionsartilleriregementet	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	3
9	Svea ingenjörkår, 1.—4. komp.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1
10	Svea 5. komp.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
11	Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
12	Svea trängkår	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—
13	Krigsskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		2	—	5	2	18	4	4	13	—	—	—	5	37	7	3	3	—	2	16
V. Arméfördelningen.																				
14	Upplands infanteriregemente	2	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	21	—	1	—	—	—	1
15	Dalregementet	—	—	2	1	3	—	—	3	—	—	—	1	3	—	—	1	—	—	1
16	Västmanlands regemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	2	—	—	—
17	Värmlands	—	—	1	3	—	2	—	—	2	—	—	6	3	—	1	—	—	—	2
18	Infanteriskjutskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Livregementets dragoner	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	6	1	1	—	—	—	1
20	Skånska husarregts det. i Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
21	Upplands artilleriregemente	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	9	3	—	—	—	—	—
22	Västmanlands trängkår	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
23	Intendenturskolan i Uppsala	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		2	—	4	2	6	2	3	17	2	—	—	8	49	6	3	3	—	—	5
VI. Arméfördelningen.																				
24	Hälsinge regemente	—	—	2	—	—	—	—	4	—	—	—	2	4	—	1	—	—	—	1
25	Västerbottens regemente	—	—	3	2	2	1	3	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3
26	Jämtlands fältjägarregemente	—	—	1	1	6	—	—	1	—	1	—	1	12	1	—	1	—	—	2
27	Västernorrlands regemente	—	—	—	—	3	1	2	—	—	—	—	—	13	2	2	—	—	—	2
28	Norrlands dragonregemente	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—
29	Norrlands artilleriregemente, I. och II. divisionerna	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Norrlands trängkår	—	—	1	—	4	—	2	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
31	Intendenturskolan i Sollefteå	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		—	—	8	3	15	2	8	8	—	1	—	3	44	3	3	1	—	—	8

60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77 a	77 b	78	79	80	81	82	83	84	
X. Öronsjukdomar				XI. Cirkulationsorganens sjukdomar										XII. Andningsorganens sjukdomar												
Andra öronsjukdomar	Varig inflammation i mellanörat. Otitis media purulenta	Katarr i mellanörat. Catarrhus cavi tympani	Inflammation, böld i hörselgången. — Otitis externa diffusa. Furunculus meat. aud.	Organiskt hjärtefel. — Vitium organicum cordis	Inflammation i hjärtat. Myocarditis. Endocarditis	Inflammation i hjärtsäcken. — Pericarditis	Hjärt hypertrofi. — Hyper-trophia cordis	Nervös hjärtsjukdom. — Affectio cordis nervosa	Akut svaghetstillstånd hos hjärtat. — Insufficiencia cordis acuta	Blödaderbräck. — Varix	Blödaderinflammation. — Phlebitis. Periphlebitis	Blodpropp. — Thrombosis. Embolia	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	Sjukdomar i näsan och dess bilätor	Strupkatarr. — Laryngitis. Tracheitis	Odem i struphufvudet. — Oedema laryngis. Oedema glottidis	Akut lufttröskkatarr. — Bronchitis acuta	Kronisk lufttröskkatarr. — Bronchitis chronica	Astma. — Asthma bronchiale	Lungemfysem. — Emphysema pulmonum	Hämorrhagia pulmonum	Katarral lunginflammation. — Bronchopneumonia. Pneumonia lobularis	Kripös lunginflammation. Pneumonia crouposa sive lobaris	Lungabscessinflammation. — Pleuritis	Andra sjukdomar i andningsorganen	
—	9	11	1	3	—	—	2	—	—	8	17	1	—	4	17	—	97	2	—	1	6	17	8	—	1	
—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	4	4	—	1	7	23	—	52	9	—	8	14	10	—	2		
—	13	9	5	—	—	—	9	—	—	3	3	—	2	4	20	—	261	1	—	1	16	6	—	3		
—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	1	1	—	149	—	—	2	2	4	—	4		
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	2	5	12	—	45	—	—	2	2	9	—	5		
—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	4	3	—	3	4	—	—	74	1	—	5	6	7	—	6		
—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	4	1	—	—	86	—	—	6	10	3	—	7		
—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	4	—	—	—	10	—	—	35	—	—	2	2	—	—	8		
—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	43	6	—	5	3	—	—	9		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	46	—	—	—	4	—	—	10		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	5	—	—	10	2	—	11		
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	—	—	—	3	—	—	12		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	2	—	1	—	13		
5	22	53	6	—	1	14	5	15	1	56	1	1	3	35	94	—	1077	24	—	1	8	37	97	49	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	25	9	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	4	—	174	3	—	2	—	7	7	—	14	
3	1	9	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	6	—	91	—	—	1	—	4	8	—	15	
2	2	8	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	—	37	1	—	—	7	11	—	16		
1	1	4	—	—	1	2	—	—	—	5	1	—	—	4	—	—	75	2	—	1	2	10	—	17		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	18		
—	11	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	11	—	24	—	—	5	2	4	1	19		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	5	—	53	1	—	—	5	6	—	20		
2	3	6	—	—	2	5	—	—	—	1	—	—	—	15	—	—	132	7	—	—	18	5	—	21		
—	4	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	11	—	—	45	—	—	1	4	1	—	22		
—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	23		
9	37	50	1	1	5	8	—	31	9	24	1	2	—	9	55	—	641	14	—	4	7	49	52	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	5	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	124	10	1	—	—	4	4	—	24	
—	2	28	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	158	2	—	—	4	5	12	—	25	
1	14	19	—	—	6	2	—	—	—	5	—	—	6	1	11	—	185	2	1	—	6	8	3	5	26	
4	3	6	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	63	—	—	1	1	5	—	27		
—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	12	—	—	88	—	—	—	—	2	—	—	28	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	40	—	1	—	9	2	—	29		
—	2	4	—	—	1	6	—	—	1	3	—	—	—	2	2	—	25	2	—	—	1	3	—	30		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	31		
5	29	67	—	—	8	11	1	10	2	13	1	—	10	8	34	—	684	16	3	—	1	21	20	31	5	

		85	86	87 a	87 b	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102
		XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar																		
Truppförband		Inflamm. i svelg o. matstrup. Pharyngitis. Ösophagitis. Inflammation i mun o. tunga. Stomatitis Glossitis	Acut magkatarr. — Gastritis acuta	Kronisk magkatarr. — Gastritis chronica	Funktionell magsjukdom. Neurosis ventriculi	Magsår. — Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	Utvridning av magsäcken. Dilatatio ventriculi	Magkatarr. — Enteritis	Blindtarmsinflammation. Appendicitis	Tarmkatarr. — Enteritis	Bräck. — Hernia	Tarmhinder. Tarmvred. — Ileus. Volvulus. Invagination	Förstopning. — Obstipatio	Inflammation kring ändtarmen. Andarrsstel. Periproctitis. Fistula ani	Andarrspritica. Andarrskontractur. — Fissura, contractura ani	Bukhinneinflammation. — Peritonitis	Galsten. — Cholelithiasis	Gulst. — Icterus ca-tarrhalis	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	
IV. Arméfördelningen.																				
1	Svea livgarde.....	—	—	29	6	—	—	3	1	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
2	Göta „	—	—	3	1	4	1	1	28	10	—	3	1	1	—	—	—	1	—	—
3	Livregementets grenadjärer	3	—	41	3	—	3	20	42	1	2	1	1	—	—	—	—	1	—	2
4	Södermanlands regemente	—	—	2	—	—	—	5	47	13	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—
5	Vaxholms grenadjärregemente	—	—	14	—	—	—	2	10	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Livgardet till häst	1	—	3	2	—	—	2	3	9	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Svea artilleriregemente	—	—	42	1	2	3	—	13	1	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—
8	Positionsartilleriregementet	—	1	5	—	—	—	—	8	5	—	4	—	1	—	—	—	1	—	1
9	Svea ingenjörkår, 1.—4. komp.....	—	—	3	2	1	—	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
10	Svea „ „ 5. komp.	—	—	5	—	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Fälttelegrafkåren	—	—	7	1	—	—	3	5	3	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
12	Svea trängkår	—	—	25	—	—	—	—	27	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
13	Krigsskolan	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	1	7	—	—	—	—	2	—	—
	Summa	4	1	179	16	7	8	—	38	194	58	2	31	9	2	3	1	9	—	7
V. Arméfördelningen.																				
14	Upplands infanteriregemente.....	—	—	50	1	—	1	—	1	69	2	—	5	1	—	—	—	—	—	1
15	Dalregementet	—	1	20	5	—	1	—	1	16	9	—	2	—	—	—	—	5	—	—
16	Västmanlands regemente	1	—	6	1	—	—	1	2	7	9	—	2	—	—	—	—	1	—	—
17	Värmlands	1	—	15	1	—	1	—	1	47	9	—	3	—	—	—	—	3	—	1
18	Infanteriskjutskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
19	Livregementets dragoner	—	—	9	—	—	1	—	—	3	9	—	—	2	—	—	—	2	—	—
20	Skånska husarregementets de- taschement i Uppsala	—	—	4	—	—	—	—	3	4	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—
21	Upplands artilleriregemente	—	—	20	—	—	—	—	3	7	7	—	1	—	—	—	—	2	—	—
22	Västmanlands trängkår	—	—	1	—	—	—	—	—	22	11	—	1	—	—	—	—	—	—	—
23	Intendenturskolan i Uppsala	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—
	Summa	2	1	127	8	—	4	1	11	179	60	—	18	4	1	—	—	14	—	2
VI. Arméfördelningen.																				
24	Hälsinge regemente.....	—	—	36	2	—	2	—	—	28	18	—	2	1	—	—	—	—	—	—
25	Västerbottens regemente.....	—	—	15	—	—	2	—	5	21	15	—	—	—	—	—	—	5	—	1
26	Jämtlands fältjägarregemente.....	—	—	73	—	—	2	—	7	38	5	—	—	—	—	—	—	—	—	3
27	Västernorrlands regemente	1	—	9	2	1	2	—	—	10	17	—	1	—	—	—	—	1	—	—
28	Norrlands dragonregemente	—	4	11	—	—	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	1	—	—
29	Norrlands artilleriregemente, I. o. II. divisionerna	—	—	1	1	—	—	—	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
30	Norrlands trängkår	—	—	2	1	—	—	—	1	13	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—
31	Intendenturskolan i Sollefteå.....	—	—	2	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	1	4	149	6	1	8	—	15	117	63	—	7	2	—	—	—	7	—	—

[illegible]

Truppförband	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142
	XVI. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven												
	Erythema multiforme et nodosum	Urticaria	Herpes zoster	Psoriasis	Eczema	Impetigo. Ecthyma	Favus	Herpes tonsurans. Sycozis	Nageltång. — Unguis incarnatus. Paronychia	Bindvävsinflammation. Bihud. — Phlegmone. Abscessus	Böjd. — Furunculus. Carbunculus	Rödsår. — Uleus	Brand. — Gangræna
IV. Arméfördelningen.													
1 Svea livgarde	2	3	3	2	2	—	—	—	1	24	6	—	—
2 Göta »	8	—	2	1	7	—	—	—	1	34	29	—	—
3 Livregementets grenadjärer	—	—	—	—	4	—	—	—	3	27	30	14	—
4 Södermanlands regemente	1	—	1	—	7	—	—	—	1	75	75	—	—
5 Vaxholms grenadjärregemente	—	—	—	—	4	—	—	—	1	1	1	—	—
6 Livgardet till häst	—	—	1	1	7	—	—	2	1	4	13	—	—
7 Svea artilleriregemente	5	—	1	1	1	2	—	—	2	18	8	—	—
8 Positionsartilleriregementet	—	1	1	—	1	—	—	—	1	9	9	—	—
9 Svea ingenjörkår, 1.—4. komp.	1	—	1	2	2	—	—	—	1	5	8	—	—
10 Svea » 5. komp.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
11 Fälttelegrafkåren	1	—	1	—	1	—	—	—	—	14	4	1	—
12 Svea trängkår	—	—	—	—	16	—	—	—	5	12	30	—	—
13 Krigsskolan	1	—	—	—	1	—	—	—	—	10	3	—	—
Summa	19	4	11	7	53	2	—	2	17	158	220	15	—
V. Arméfördelningen.													
14 Upplands infanteriregemente	—	—	2	1	4	—	—	—	9	27	53	—	—
15 Dalregementet	1	—	2	1	4	—	—	1	—	33	15	—	—
16 Västmanlands regemente	2	2	1	—	3	1	—	—	4	5	14	3	—
17 Värmlands »	—	2	1	—	10	—	—	2	4	25	18	1	—
18 Infanteriskjutskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
19 Livregementets dragoner	1	1	—	—	2	—	—	1	—	15	23	—	—
20 Skanska husarreg. ts detaschement i Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	19	—	—
21 Upplands artilleriregemente	1	—	—	—	—	—	—	—	1	33	51	1	—
22 Västmanlands trängkår	1	1	—	—	3	—	—	—	2	5	2	—	—
23 Intendenturskolan i Uppsala	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—
Summa	6	6	7	2	26	1	—	4	20	161	201	5	—
VI. Arméfördelningen.													
24 Hälsinge regemente	2	1	1	1	8	—	—	—	2	34	12	3	—
25 Västerbottens regemente	—	—	—	—	1	—	—	—	3	8	13	—	—
26 Jämtlands fältjägarregemente	—	1	3	—	6	—	—	—	3	18	61	1	—
27 Västernorrlands regemente	—	—	3	—	4	—	—	—	1	9	30	7	—
28 Norrlands dragonregemente	—	—	—	1	7	—	—	—	2	—	14	—	—
29 Norrlands artilleriregem. te, I. o. II. division:na	—	—	—	1	2	—	—	—	—	2	7	—	—
30 Norrlands trängkår	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	15	3	—
31 Intendenturskolan i Sollefteå	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	3	2	7	3	29	—	—	—	12	74	153	14	—

143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	
XVIII. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar																			
Andra sjukdomar i huden eller bindväven	XVII. Svult. — Tumor	Muskelbristning. Senbristning. Sensträckning	Ledvrickning	Benbrott	Luxation	Stöt och krossning. Krossår	Sår av skarpt eller spetsigt vapen	Skottsår	Skoskaf. Skavsår efter skidbindning e. d.	Ridsår	Skada, orsakad av förbränning eller explosion	Kylskada	Solsyng. Värmeslag	Akut förgiftning	Andra skador	Självnord. Själmords-försök	Sjukdom av obeständ art	Observationspatienter	Summa
3	4	3	37	3	6	20	20	—	31	—	1	2	—	—	1	—	—	21	1 013
3	3	3	38	3	3	37	14	—	66	—	1	—	—	—	4	—	11	11	1 139
4	2	26	56	4	4	39	31	—	9	—	5	—	—	—	—	—	14	14	1 349
—	—	4	53	7	—	13	15	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	884
—	—	2	15	—	—	13	5	—	1	—	2	—	—	—	—	—	12	12	353
—	3	1	10	11	—	51	5	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	408
—	—	—	17	3	6	34	8	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	—	603
1	—	—	8	1	—	24	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	430
3	2	—	2	1	2	22	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—	5	5	297
1	—	1	7	—	—	14	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130
—	—	1	16	1	1	15	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	415
—	—	10	9	3	—	53	11	—	42	9	—	—	—	—	—	—	9	9	714
1	—	1	9	5	—	6	7	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	214
16	16	49	270	22	46	341	136	1	177	10	14	6	—	—	5	1	1	77	7 949
3	—	40	103	—	5	171	12	1	90	—	2	3	—	—	11	—	—	1	1 656
3	1	—	47	2	3	38	17	—	33	—	6	2	—	—	—	—	—	8	899
4	—	5	34	2	13	19	10	—	11	—	2	1	—	—	—	—	—	21	566
—	—	3	29	1	4	35	10	2	30	—	—	—	—	—	—	—	—	6	866
—	—	6	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	32
1	—	—	9	1	2	24	13	—	1	—	—	—	—	—	11	—	—	—	408
—	1	1	18	—	2	31	1	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	326
1	1	1	30	3	3	67	6	—	2	—	3	1	—	—	—	—	—	4	922
—	1	—	6	1	1	5	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	363
—	—	—	9	—	—	8	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84
12	4	56	285	10	33	399	74	4	174	1	15	7	—	1	23	—	1	40	6 122
—	2	—	8	—	4	17	20	1	19	—	3	—	—	—	—	—	—	13	720
3	—	11	23	2	2	22	7	—	4	—	1	5	—	—	3	—	—	11	848
5	—	—	55	2	1	47	19	—	90	—	4	6	—	—	—	—	—	—	1 396
2	4	—	19	1	4	23	16	—	4	—	4	5	—	—	—	2	—	8	701
—	1	—	16	1	1	42	13	—	7	1	4	11	—	—	—	—	—	7	427
—	1	5	2	—	1	6	10	—	3	—	—	2	—	—	—	1	—	6	335
—	4	8	16	—	2	20	3	—	5	—	—	2	—	—	—	—	—	1	382
—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	53
10	12	24	140	6	15	178	90	1	132	1	13	31	—	—	3	3	—	49	4 862

17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41				
s j u k d o m a r										III. Zooparasitära sjukdomar				IV. Kroniska infektionssjukdomar				V. Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar										
Andra akuta infektionssjukdomar Feber av obestämd art. — Febricula. Febris epidemica Enkelt veneriskt sår. — Ulcus molle. Chancere Dräppel. Gonorrhoea (med följsjukdomar) Epidemisk hjärnhinneinflammation. — Meningitis cerebrospinalis epidemica Akut barfotörättning Poliomyelitis anterior acuta Influenza. Influenza epidemica Kikhosta. — Pertussis Plassjuka. — Parotitis epidemica Difteri. Strupsjuka. Diphtheria. Cramp										Andra akuta infektionssjukdomar Masksjukdom. — Heimlichthais Trikinsjukdom. — Trichinosis				Andra zooparasitära sjukdomar Skabb. — Scabies				Lungtuberkulos. — Tuberculosis pulmonum Tuberkulos i andra organ. — Tuberculosis organorum ceterum Trakom. — Conjunctivitis trachomatosa Nyförelsvad syfilis. — Syphilis recens Recidiverande syfilis. — Syphilis recidivans Andra kroniska infektionssjukdomar				Bileköt. Blodbrist. — Chlorosis. Anæmia Skörbjugg. — Scorbutus Blodfläcksjuka. — Morbus maculosus Werlhofii. Furunkula Blödnärsjuka. — Hæmophilæ Gikt. — Arth. vera sive urica Andra ämnesomsättnings- och blodsjukdomar Sockersjuka. — Diabetes mellitus						
2	1	—	163	—	—	1	1	138	—	—	2	7	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1			
2	—	—	27	—	—	4	—	13	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2			
1	35	2	—	—	—	3	—	14	—	—	1	2	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3			
5	38	—	195	1	—	8	1	165	—	—	2	13	—	6	4	—	2	—	4	—	—	—	—	—	4			
—	4	—	76	—	—	28	—	28	—	—	4	—	—	22	7	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6			
—	4	—	41	—	—	8	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7			
—	4	—	117	—	—	36	—	28	—	—	6	—	—	23	7	—	3	—	2	—	—	—	2	—	—			
216	1919	4	1462	18	—	3	588	31	2453	24	1	16	340	1	262	58	1	48	23	—	—	2	4	4	1			

Truppförband	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54 a	54 b	55	56	57	58	59
	VI. Kron. förgiftningssjukdomar		VII. Sinnessjukdomar	VIII. Nervsystemets sjukdomar										IX. Ögonsjukdomar					
	Kronisk alkoholförgiftning. Alcoholismus chron. Delirium tremens	Andra kroniska förgiftningssjukdomar		Nervinflammation. — Neuritis. Polyeuritis	Nervsmärta. Neuralgia	Perifer förlamning. — Paresis. Paralysis	Fallandesot. — Epilepsia	Nervsaghet. — Neurasthenia	Ryggmärgsinflammation. — Myelitis	Hjärninneinflammation. — Meningitis cerebri	Hjärnblödning. — Hämorrhagia cerebri	Andra sjukdomar i nervsystemet	Conjunctivitis catarrhalis	Conjunctivitis phlyctenulosa	Keratitis	Iritis	Panophthalmitis	Refraktionsanomalier	Andra ögonsjukdomar
Bodens trupper.																			
1 Norrbottens regemente	—	—	1	1	4	1	—	—	—	—	—	1	5	2	—	—	—	—	—
2 Norrlands artilleriregementes detaschement i Boden	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Bodens artilleribataljon	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1
4 Bodens ingenjörkår	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1
5 Intendenturskolan i Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	3	1	4	2	—	3	—	1	—	2	11	2	—	—	—	1	2
Gottlands trupper.																			
6 Gottlands infanteriregemente	—	—	—	3	6	—	—	3	—	—	—	—	4	—	—	2	—	—	—
7 Gottlands artillerikår	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—
Summa	—	—	—	3	6	—	—	6	—	—	—	—	4	3	1	2	—	—	—
Summa summarum	5	1	38	51	104	20	29	116	3	5	—	39	239	27	21	17	—	7	63

60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77 a	77 b	78	79	80	81	82	83	84
X. Öronsjukdomar				XI. Cirkulationsorganens sjukdomar										XII. Andningsorganens sjukdomar											
Inflammation i mellanörat. — Otitis media purulenta.	Katarr i mellanörat. — Catarrhus cavi tympani.	Inflammation i hörselgången. — Otitis externa diffusa. Furunculus meatus.	Andra öronsjukdomar.	Inflammation i hjärtat. — Myocarditis. Endocarditis.	Inflammation i hjärtats organ. — Pericarditis.	Organiskt hjärtfel. — Vitium organicum cordis.	Hjärt hypertrofi. — Hypertrophica cordis.	Nervös hjärtsjukdom. — Af-fectio cordis nervosa.	Åkut svaghetsstånd hos hjärtat. — Insufficiencia cordis acuta.	Blodaderbräck. — Varix.	Blodaderinflammation. — Phlebitis. Periphlebitis.	Blodpropp. — Thrombosis.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Sjukdomar i näsan och dess bilåder.	Strupkatarr. — Tracheitis.	Ödem i struphuvudet. — Oedema laryngis. Oedema glottidis.	Åkut lufttröskkatarr. — Bronchitis acuta.	Kronisk lufttröskkatarr. — Bronchitis chronica.	Åstma. — Asthma bronchiale.	Katarral lunginflammation. — Bronchopneumonia. Pneumonia lobularis.	Krupps lunginflammation. — Pneumonia crispata sive lobaris.	Pleuritis.	Lungemilsem. — Emphysema pulmonum.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Lungabscess. — Abscessus pulmonum.
—	—	—	12	—	—	8	—	2	—	5	—	—	—	16	—	77	—	—	—	3	9	2	—	—	—
—	3	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	1	16	22	22	—	—	—	4	1	—	—
—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
2	3	18	—	—	—	9	—	4	—	7	—	—	—	1	20	—	138	2	—	1	4	17	8	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	23	—	—	3	3	—	—	—	1	—	6	67	—	1	4	—	4	—	—	—
4	—	13	—	—	—	26	—	—	4	3	—	—	—	—	6	—	75	—	1	—	4	1	4	—	—
87	192	359	10	2	21	193	7	135	42	204	7	7	27	100	391	—	4570	80	14	2	21	142	330	288	11

TAB. 3 (Forts.). SJUKDOMAR BLAND MANSKAPET

		85	86	87	a	b	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102
		XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar																			
Truppförband		Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	Gallsten. — Cholelithiasis	Quins. — Icterus catarrhalis	Bukhinneinflammation. Peritonitis	Ändarmsperrycka. Ändarmskontraktur. Fissura, contractura ani	Inflammation kring ändertarmen. Ändarmsstel. Periproctitis. Fistula ani	Förstopning. Obstipatio	Bräck. — Hernia	Tarmhinder. Tarmvred. — Ileus. Volvulus. Invagination	Blindtarmsinflammation. Appendicitis	Tarmkatarr. Enteritis	Magtarmkatarr. — Gastroenteritis	Utvridning av magsäcken Diastase ventriculi	Magsår. — Ulcus ventriculi, Ulcus duodeni	Funktionell magsjukdom. Neurosis ventriculi	Kronisk magkatarr. Gastritis chronica	Acut magkatarr. — Gastritis acuta	Inflamm. i svalg o. matstrup. Pharyngitis. Oesophagitis	Inflammation i mun o. tunga. — Stomatitis. Glossitis	
Bodens trupper.																					
1	Norrbottnens regemente	—	—	10	1	—	—	—	—	33	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	Norrlands artilleriregementes detaschement i Boden.....	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	Bodens artilleribataljon.....	—	—	3	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	Bodens ingenjörkår	—	—	3	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
5	Intendenturskolan i Boden.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa		—	—	17	2	1	—	—	—	2	40	6	—	3	—	—	—	—	—	1	
Gottlands trupper																					
6	Gottlands infanteriregemente ...	—	—	48	—	—	2	—	—	8	14	2	2	—	—	—	—	—	2	1	
7	Gottlands artillerikår	—	—	15	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	
Summa		1	—	63	—	—	2	—	—	11	14	2	2	—	—	—	—	—	6	1	
Summa summarum		14	41	866	55	25	36	3	178	897	301	6	123	43	5	5	2	67	4	34	

103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129		
XIV. Urin- och könsorganens sjukdomar												XV. Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar																
Njurinflammation. — Nephritis	Äggviteurin. — Albuminuria	Katarr. inflammation i urinblåsan. — Cystitis	Neurosis vesicae urinariae. Enuresis nocturna	Funktionell blåsjukdom. — Neuritis vesicae urinariae.	Blåskörtelinflammation. — Prostatitis. Abscessus prostatae	Urinrörsförträngning. — Structura urethrae	Phimosis. Paraphimosis	Förtäring av förhuden. — Phimosis. Paraphimosis	Testikelinflammation. — Epididymitis. Orchitis	Pyocelle	Vattenbräck. Pungsvinnad. — Hydrocele. Hydrocele.	Pungädelbräck. — Variocele	Muskelinflammation. Muskelreumatism. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i senskida. — Tendovaginitis	Senknuta. — Ganglion	Inflammation i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis	Infektion i slemhinnor. — Myositis. Rheumatismus muscularis		
2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	15	11	3	3	1	5	1	1	1	2	13	1	1	1		
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
3	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	4	2	19	19	10	1	12	2	2	2	3	13	13	1	1	1		
6	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	29	8	2	2	2	29	2	2	2	3	38	38	1	6		
6	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	35	8	2	2	2	34	2	2	2	4	38	38	1	7		
58	6	57	13	22	—	2	14	73	28	33	28	990	556	8	73	20	10	644	94	8	19	155	72	774	69	52		

Truppförband	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142
	XVI. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven												
	Erythema multiforme et nodosum	Urticaria	Herpes zoster	Psoriasis	Eczema	Impetigo. Ecthyma	Favus	Herpes tonsurans. Sycosis	Nagelrång. — Unguis incarnatus. Paronychia	Bindvävsinflammation. Bulnad. — Phlegmone. Abscessus	Böld. — Furunculus. Carbunculus	Rödsår. — Ulcus	Brand. — Gangræna
Bodens trupper.													
1 Norrbottens regemente	2	—	—	—	20	—	—	—	5	—	12	—	—
2 Norrlands artilleriregementes detaschement i Boden.....	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	11	—	—
3 Bodens artilleribataljon	2	—	—	—	6	—	—	—	—	7	1	—	—
4 Bodens ingenjörkår	—	—	—	—	8	—	—	—	2	5	5	—	—
5 Intendenturskolan i Boden	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	—	—	1	37	—	—	—	8	12	29	—	—
Gottlands trupper.													
6 Gottlands infanteriregemente	2	—	1	1	7	—	—	—	12	11	59	2	—
7 Gottlands artillerikår	—	—	1	—	—	—	—	—	1	7	7	—	—
Summa	2	—	2	1	7	—	—	—	13	18	66	2	—
Summa summarum	59	29	56	31	268	11	—	7	135	926	1371	87	—

143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161					
Andra sjukdomar i huden eller bindväven	XVII. Svult. — Tumor	XVIII. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar															Sjukdom av obeständ art	Observationspatienter	Summa				
		Muskelbristning. Senbristning. Sensträckning	Ledrickning	Benbrott	Krossar	Stöt och krossning.	Sår av skarpt eller spetsigt vapen	Skottsår	Ridsår	Skoskav. Skavsår efter skidbinding e. d.	Skada, orsakad av förbränning eller explosion	Kylskada	Solstyg. Värmeslag	Akut förgiftning	Andra skador	Självmord. Självmordsförsök							
3	5	—	19	3	2	16	16	—	5	—	1	23	—	—	—	—	—	3	813	1			
—	—	—	8	—	1	12	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	178	2			
1	—	4	10	—	—	9	5	—	1	—	3	—	—	1	—	—	—	5	228	3			
—	—	2	17	1	2	8	3	—	2	—	2	3	—	—	—	—	—	1	204	4			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	5			
4	5	6	54	4	5	45	27	—	8	—	6	27	—	1	—	—	—	—	1431				
4	2	3	31	1	2	35	49	1	67	—	5	—	—	—	—	—	—	24	993	6			
—	1	—	12	—	1	20	10	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	228	7			
4	3	3	43	1	3	55	59	1	67	—	7	1	—	—	—	—	—	24	1 221				
88	71	292	1363	73 186	1992	731	20	1127	29	114	125	4	8	53	4	9	356	39 910					

Tab. n:r 4. De veneriska sjukdomarna

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Dröppel (gonorrhoea) med följd-sjukdomar							Enkelt veneriskt sår (ulcus molle, chancre) med följd-sjukdomar					
	Behäftade med sjukdomen vid installationen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänstgöringstiden	Insjuknade utom förläggning-orten	Summa insjuknade bland fast anställt manskap	Summa insjuknade bland värnpliktigt manskap	Sammanlagt antal sjukdagar	Behäftade med sjukdomen vid installationen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänstgöringstiden	Insjuknade utom förläggning-orten	Summa insjuknade bland fast anställt manskap	Summa insjuknade bland värnpliktigt manskap	Sammanlagt antal sjukdagar
I. Arméfördelningen.												
1 Fast anställt manskap	4	18	2	24	—	1 843	—	2	—	2	—	70
2 Värnpliktigt manskap	32	3	16	—	51		1	—	1	—	2	
II. Arméfördelningen.												
3 Fast anställt manskap	1	9	2	12	—	999	—	—	—	—	—	—
4 Värnpliktigt manskap	27	4	4	—	35		—	—	—	—	—	
III. Arméfördelningen.												
5 Fast anställt manskap	3	5	1	9	—	1 244	—	1	—	1	—	80
6 Värnpliktigt manskap	29	13	11	—	53		3	—	—	—	3	
IV. Arméfördelningen.												
7 Fast anställt manskap	3	54	9	66	—	5 761	—	4	—	4	—	338
8 Värnpliktigt manskap	72	52	13	—	137		7	4	2	—	13	
V. Arméfördelningen.												
9 Fast anställt manskap	2	20	2	24	—	1 692	—	—	—	—	—	12
10 Värnpliktigt manskap	31	7	1	—	39		1	1	—	—	2	
VI. Arméfördelningen.												
11 Fast anställt manskap	4	15	2	21	—	1 508	—	—	—	—	—	—
12 Värnpliktigt manskap	21	15	—	—	36		—	—	—	—	—	
Bodens trupper.												
13 Fast anställt manskap	1	5	—	6	—	202	—	1	—	1	—	19
14 Värnpliktigt manskap	—	—	1	—	1		—	—	—	—	—	
Gottfands trupper.												
15 Fast anställt manskap	1	15	—	16	—	780	—	—	—	—	—	—
16 Värnpliktigt manskap	7	12	1	—	20		—	—	—	—	—	
Summa	238	247	65	178	372	14 029	12	13	3	8	20	519

inom armén år 1912.

	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
	Nyförvärfvad syfilis (Syphilis recens)						Recidiverande syfilis (Syphilis recidiv.)					
	Behäftade med sjukdomen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänstgöringstiden	Insjuknade inom förläggningstiden	Summa insjuknade utom förläggningstiden	Summa insjuknade bland värnpliktigt manskap	Summanlagt antal sjukdagar	Behäftade med sjukdomen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänstgöringstiden	Insjuknade inom förläggningstiden	Summa insjuknade utom förläggningstiden	Summa insjuknade bland värnpliktigt manskap	Summanlagt antal sjukdagar
I. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	—	3	1	4	—	487	1	1	—	2	—	145
Värnpliktigt manskap	5	—	2	—	7		3	—	1	—	4	
II. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	81
Värnpliktigt manskap	—	—	—	—	—		3	—	—	—	3	
III. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	1	3	1	5	—	343	—	—	—	—	—	26
Värnpliktigt manskap	4	—	—	—	4		1	—	—	—	1	
IV. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	—	4	—	4	—	506	—	—	—	—	—	204
Värnpliktigt manskap	5	1	1	—	7		7	—	1	—	8	
V. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	1	—	—	1	—	138	—	—	—	—	—	18
Värnpliktigt manskap	2	1	—	—	3		1	—	—	—	1	
VI. Arméfördelningen.												
Fast anställt manskap	—	1	2	3	—	58	—	—	—	—	—	154
Värnpliktigt manskap	—	—	—	—	—		5	—	—	—	5	
Bodens trupper.												
Fast anställt manskap	—	—	—	—	—	75	—	—	—	—	—	—
Värnpliktigt manskap	—	—	1	—	1		—	—	—	—	—	
Gottlands trupper.												
Fast anställt manskap	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—	—
Värnpliktigt manskap	3	—	—	—	3		—	—	—	—	—	
Summa	21	13	8	17	25	1 684	21	1	2	2	22	628

* Sjukdagarna belöpa sig på från föregående år kvarliggande sjuka.

Tab. n:r 5. Dödlighet och dödsorsaker bland arméns manskap år 1912.

Truppförband	D ö d s o r s a k e r													
	Dödlighet i ‰ af medel- presensstyrkan													
	Summa döda	99. Själfmörd. — Suicideum ¹	98. Olyckshändelse. — Casus mortalis ¹	96. Sarkom. — Sarcoma	77. Blindtarmsinflammation. — Appendicitis	69. Akut lunginflammation. — Pneumonia acuta	66. Lungsåresinflammation. — Pleuritis	62. Kronisk hjärtsjukdom. — Endocarditis. Myocarditis	60. Hjärtåresinflammation. — Pericarditis	53. Hjärnböld. Akut varig hjärnhinneinflammation. — Abscessus cerebri. Meningitis purulenta acuta	29 b. Annan tuberkulos. — Tuberculosis organorum aliorum	29 a. Lungst. — Tuberculosis pulmonum	26. Akut barförlamning. — Folionymellitis anterior acuta	21. Nerverfeber. — Febbris typhoides
I. Arméfördelningen	10	—	2	1	—	3	—	—	—	1	—	1	1	—
II. »	9	—	—	—	—	7	—	1	—	—	—	2	—	—
III. »	10	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	4	2	—
IV. »	20	4	1	—	1	2	1	1	—	1	—	—	1	1
V. »	9	—	2	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—
VI. »	15	3	—	—	—	6	—	—	—	1	3	—	—	—
Bodens trupper	7	2	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	—
Gottlands trupper	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	80	9	7	1	1	20	1	2	1	6	4	13	5	1

¹ Därav 2 drunknade, 1 död av ruptura renis + pyæmia, orsakad av hästspark, 1 av brustet aneurysma art. subclaviæ, uppkommet av sticksår erhållet under slagsmål, 1 av bajonettstyg i låret med efterföljande sepsis, 1 blev skjuten genom hufvudet under tjänstgöring som markör, och 1 (sjukvårdsbeställningsman) omkom genom sublimatförgiftning.

² Självmördarne voro: 1 1:sta konstapel (sköt sig med karbin af obekant anledning), 1 korpral (sköt sig med mausegevär, möjligen under akut sinnesförvirring, uppgives hava varit av mycket känsligt sinnelag), 1 sjukvårdskorpral (sköt sig under akut sinnesförvirring), 1 musikvolontär (sköt sig med armérevolver, troligen av olycklig kärlek), 1 volontär (sköt sig med karbin; uppgives hava yttrat leda vid tjänsten). De övriga 4 voro värnpliktiga, av vilka en dränkte sig av rådsla för straff, 2 hängde sig (den ene av rådsla för straff, den andre av tungsinnethet (?)), och den 4:de kastade sig ut genom ett fönster; sinnesförvirring, spritmissbruk samt möjligen fruktan för straff uppgifvas i detta sista fall såsom orsaker.

Tab. n:r 6. Fördelningen på åldersgrupper av de döda bland arméns manskap år 1912.

Under 21 år	7
21—25 år	72
Över 25 år	1
Summa	80

Tab. n:r 7. Vårdade sjuka å Garnisonssjukhusen år 1912.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Sjukhus	Kvarliggande från 1911	Inkomna					Summa vårdade	Utskrivna					Kvarliggande till 1913	Antal underhållsdagar
		Under 21 år	21—25 år	26—40 år	Över 40 år	Summa		Dugliga till fortsatt krigstjänst	Odugliga till fortsatt krigstjänst	Överflyttade till annan sjukvårdsanstalt	Döda	Summa		
Stockholm	66	553	1 819	118	59	2 549	2 615	2 384	134	7	24	2 549	66	55 793
Karlsborg.....	3	220	556	21	5	802	805	783	7	2	3	795	10	10 359
Boden	7	65	318	37	5	425	432	404	12	2	4	422	10	7 547
Sköfde	4	19	187	5	—	211	215	200	6	5	—	211	4	3 010
Visby	4	19	153	4	—	176	180	166	12	—	—	178	2	2 657
Summa	84	876	3 033	185	69	4 163	4 247	3 937	171	16	31	4 155	92	79 366

Tab. n:r 8. Vårdade sjukdomar

	Garnisonssjukhus										
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
	Stelkramp. — Tetanus	Rödsot. — Dysenteria	Inhemsk kolera. — Cholera nostras	Asiatisk kolera. — Cholera asiatica	Tarmtyfus. — Febris typhoides	Fläcktyfus. — Febris exanthematicus	Rash. — Rubecola	Mässling. — Morbilli	Scharlakansfeber. — Scarlatina	Vattenkoppor. — Varicellæ	Smittkoppor. — Variola. Varicellois
											Bildningsfel och medfödda sjukdomar
1	Stockholm	7	—	—	9	—	41	99	—	1	7
2	Karlsborg	—	—	—	2	—	2	—	—	1	—
3	Boden	—	—	—	—	—	—	8	1	2	—
4	Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Visby	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
	Summa	7	—	—	12	—	43	108	1	4	—

Garnisonssjukhus												
	31 d	31 c	31 b	31 a	30	29	28	27	26	25	24	23 f
	Hudtuberkulos. — Tuberculosis cutis	Ben- och ledgångstuberku- los. — Tuberculosis ossium et articulo- rum	Körteltuberkulos. — Tubercu- losis glandularum lymphaticarum	Lungtuberkulos. — Tubercu- losis pulmonum	Andra Zooparasitära sjukdomar	Skabb. — Scabies	Masksjukdom. — Helminthiasis	Trikinsjukdom. — Trichinosis	Andra akuta infektionssjukdomar	Feber av obestämd art. — Febri- cula. Febris ephemeræ	Enkelt veneriskt sår. — Ulcus molle. Chancere (med följsjukdomar)	Rheumatismus gonorrhoeicus
1	—	6	7	61	—	78	4	—	—	3	32	5
2	—	—	3	3	—	8	—	—	—	54	—	—
3	—	—	—	7	—	4	2	—	—	1	—	—
4	—	—	—	1	—	—	1	—	—	24	—	—
5	—	1	—	7	—	1	—	—	—	3	—	—
	—	7	10	79	—	91	7	—	—	85	33	5
	Summa											

	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
Garnisonssjukhus	Kronisk alkoholförgiftning. — Al- coholismus chronicus. Delirium tremens	Andra kroniska förgiftnings- sjukdomar	Sinnessjukdom	Nervinflammation. — Neuritis. — Polyneuritis	Nervsmärta. — Neuralgia	Perifer förlamning. — Paresis. Paralysis	Fallandesot. — Epilepsia	Nervsvaghet. — Neurasthenia	Ryggmärgsinflammation. — Myelitis	Hjärnhinneinflammation. — Meningis cerebralis
1 Stockholm	28	—	5	2	13	6	6	17	—	—
2 Karlsborg	3	—	—	2	—	2	—	4	—	—
3 Boden	—	1	3	—	3	1	—	6	—	2
4 Sköfde	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—
5 Visby	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Summa	31	1	8	4	18	12	6	32	—	2

	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73
Garnisonssjukhus	Inflammation i hjärtsäcken. — Pericarditis	Inflammation i hjärtat. — Myocar- ditis. Endocarditis	Organiskt hjärtfel. — Vitium orga- nicum cordis	Hjärt hypertrofi. — Hypertrophia cordis	Nervös hjärtsjukdom. — Affectio cordis nervosa	Akut svaghetstillstånd hos hjärtat. — Insufficiencia cordis acuta	Blödaderbräck. — Varix	Blödaderinflammation. — Phlebitis. Periphlebitis	Blodpropp. — Thrombosis. Embolia	Andra sjukdomar i cirkulations- organen
1 Stockholm	2	3	19	4	9	—	75	2	2	4
2 Karlsborg	—	—	—	—	3	—	9	—	—	—
3 Boden	1	—	3	—	—	—	7	—	—	—
4 Sköfde	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
5 Visby	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—
Summa	3	3	25	4	12	—	93	2	2	4

TAB. 8 (FORTS.). VÅRDADE SJUKDOMAR Å GARNISONSSJUKHUSEN ÅR 1912. 119

52	53	54 a	54 b	55	56	57	58 a	58 b	58 c	59	60	61	62 a	62 b	63
Hjärnblödning. — Hämorrhagia cerebri	Andra sjukdomar i nervsystemet	Conjunctivitis catarrhalis	Conjunctivitis phlyctenulosa	Keratitis	Iritis	Panophthalmitis	Myopia	Hypermetropia	Astigmatismus	Andra ögonsjukdomar	Inflammation i hörselgången. Böld i hörselgången. — Otitis externa diffusa. Furunculus meatus auditorii	Katarri i mellanörat. — Catarrhus cavi tympani	Varig inflammation i mellanörat. — Otitis media purulenta	Varig inflammation i mellanörat m. komplikat. åt omgivande delar. — Mastoiditis etc.	Andra öronsjukdomar
4 — — — 1	6 1 — — —	4 2 1 — —	9 — — — —	3 1 1 — —	3 — — 1 —	— — — — —	1 — — — —	2 — — — —	2 — — — —	22 2 2 — —	8 5 — — —	10 6 5 — —	33 28 2 1 4	13 1 1 — —	— 2 — — —
5	7	7	9	5	4	—	1	2	2	26	13	21	68	15	2

 1
2
3
4
5

74	75	76	77 a	77 b	78	79	80	81	82	83 a	83 b	83 c	84	85	86	87 a
Sjukdomar i näsan och dess bihålor	Strupkatarr. — Laryngitis. Tracheitis	Ödem i struphuvudet. — Oedema laryngis. Oedema glottidis	Akut luftförskatarr. — Bronchitis acuta	Kronisk luftförskatarr. — Bronchitis chronica	Astma. — Asthma bronchiale	Lungemfysem. — Emphysema pulmonum	Hämorrhagia pulmonum	Katarral lunginflammation. — Bronchopneumonia. Pneumonia lobularis	Krupös lunginflammation. — Pneumonia crouposa sive lobaris	Torr lungsäcksinflammation. — Pleuritis sicca sive fibrinosa	Serös lungsäcksinflammation. — Pleuritis serosa	Varig lungsäcksinflammation. — Empyema pleurae	Andra sjukdomar i andningssystemet	Inflammation i svalg och mstrupe. — Pharyngitis. Oesophagitis	Inflammation i mun och tunga. — Stomatitis. Glossitis	Akut magkatarr. — Gastritis acuta
63 2 1 — —	12 5 1 — —	— — — — —	191 58 32 14 4	49 2 4 — —	— — — — —	1 — — — —	5 — 2 — —	69 — 18 2 6	78 14 — 7 —	5 — 14 7 3	52 8 — 1 —	11 1 — — —	3 — — — —	9 1 — — 1	21 — — — —	46 31 12 3 21
66	18	—	299	55	—	1	7	95	99	29	61	12	3	11	21	113

 1
2
3
4
5

	87 b	88	89	90	91	92 a	92 b	93	94	95 a	95 b	96
Garnisonssjukhus	Kronisk magkatarr. — Gastritis chronica	Funktionell magsäckssjukdom. — Neurosis ventriculi	Magsår. — Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	Utvigning av magsäcken. — Dilatatio ventriculi	Mag-tarmkatarr. — Gastro-enteritis	Akut tarmkatarr. — Enteritis, colitis, entero-colitis acuta	Kronisk tarmkatarr. — Enteritis etc. chronica	Blindtarmsinflammation. — Appendicitis	Tarmhinder. Tarmvred. — Ileus. Volvulus. Invaginatio	Rörligt bräck. — Hernia mobilis	Inklämt bräck. — Hernia incarcerata	Förstopning. — Obstipatio
1 Stockholm	19	5	12	—	1	10	3	64	1	54	—	3
2 Karlsborg	—	—	—	—	6	13	—	3	—	2	—	—
3 Boden	—	—	1	—	—	3	—	11	—	3	—	—
4 Skövde	1	—	2	—	—	1	—	3	—	—	—	—
5 Visby	—	—	2	—	—	—	—	8	—	—	—	—
Summa	20	5	17	—	7	27	3	89	1	59	—	3

	113	114	115 a	115b	116	117	118	119	120	121	122
Garnisonssjukhus	Pungåderbräck. — Varicocele.	Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	Akut muskelinflammation, muskelreumatism. — Myositis acuta. Rheumatismus musculi. acutus	Kronisk muskelreumatism. — Rheumatismus muscularis chronicus	Inflammation i senskida. — Tendovaginitis	Senknuta. — Ganglion	Inflammation i slimsäck. — Bursitis. Hygroma	Falsk ledställning. — Scoliosis. Genu valgum. Pes varus. Hallux valgus etc.	Ledstyvhed. — Anchylosis	Inflammation i ledgång. — Synovitis. Arthralgia	Kronisk ledgångsreumatism. — Rheumatismus articularis chronicus
1 Stockholm	19	3	27	10	1	—	14	6	—	21	3
2 Karlsborg	1	2	11	1	2	—	3	—	—	12	4
3 Boden	—	2	—	—	1	—	4	1	—	12	1
4 Skövde	—	—	6	—	—	—	—	—	—	3	4
5 Visby	—	1	3	—	—	—	—	—	—	4	1
Summa	20	8	47	11	4	—	21	7	—	52	13

Garnisonssjukhus		139	140	141	142	143	144
		Bindvävsinflammation, Bulnad, — Phlegmone, Abscessus	Böjd. — Furunculus, Carbunculus	Rötsår. — Ulcus	Brand. — Gangræna	Andra sjukdomar i huden eller bindväven	Svult. — Tumor
1	Stockholm	33	15	—	1	49	28
2	Karlsborg	25	33	—	—	1	4
3	Boden	6	2	1	—	—	9
4	Sköfde	2	—	—	—	—	—
5	Visby	10	5	—	—	—	1
Summa		76	55	1	1	50	42

Garnisonssjukhus		154 a	154 b	154 c	155 a	155 b	155 c
		Skada, orsakad av förbränning el. explosion. 1. gr. förbränning	2. gradens förbränning	3. gradens förbränning	1. gradens förfrysning	2. gradens förfrysning	3. gradens förfrysning
1	Stockholm	—	3	—	—	—	—
2	Karlsborg	—	—	—	—	1	1
3	Boden	2	—	—	7	—	—
4	Sköfde	—	—	—	1	—	—
5	Visby	—	—	—	—	—	—
Summa		2	3	—	8	1	1

TAB. 8 (FORTS.). VÅRDADE SJUKDOMAR Å GARNISONSSJUKHUSEN ÅR 1912. 123

145	146	147 a	147 b	148 a	148 b	149	150	151 a	151 b	151 c	152	153
Muskelbristning. Senbristning. Sensträckning	Ledvrickning	Enkel luxation.	Komplicerad luxation	Enkelt benbrott.	Komplicerat benbrott	Stöt och krossning. Krossår	Sår av skarpt eller spetsigt vapen. (Hugg-, stick- eller skärsår)	Enkelt skottsår. Skottsår i mjukdelarna	Komplicerat skottsår. Skottfraktur	Inträngande skottsår	Skoskav. Skavsår efter skidbindning e. d.	Ridsår
1 3 2	1 9 1	15 2 6	— — — — —	52 3 7 1 2	7 — — — —	50 35 7 5 3	13 16 13 1 2	— — — 1 1	1 — — — —	2 — — — —	41 5 1	— — — — —
6	11	23	—	65	7	100	45	2	1	2	47	—

 1
2
3
4
5

156	157 a	157 b	157 c	157 d	157 e	157 f	157 g	158	159	160	161
Solsyng. Värmeslag	Akut förgiftning av alkohol	Akut förgiftning av narkotiska ämnen	Akut förgiftning av kolos eller lysgas	Akut förgiftning av metallsalter	Akut förgiftning av syror eller alkalier	Akut förgiftning av födoämnen	Akut förgiftning av andra gifter	Andra skador	Självmord. Självmordsförsök.	Sjukdom av obestämd art	Observationspatienter
— — — — —	1 — — — —	— — 1 — —	— — — — —	— — — — —	— — — 1 —	— — — — —	— — — — —	13 — — — —	3 — — — —	— — — — —	88 16 15 1 7
—	1	1	—	—	1	—	—	13	3	—	127

 1
2
3
4
5

Tab. n:r 9. Operationer utförda å Garnisonssjukhusens patienter år 1912.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Operation (Enl. K. Med.-styres cirk. d. 11 dec. 1891)	Antal	Sjukdom	Den sjukas ålder			Operatio- nens ut- gång			Sjukhus					Anmärkningar
			Under 15 år	15—55 år	Över 55 år	God	Mindre god	Dålig	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Visby	
1. Amputation:														Överkörd av spårvagn.
c) å lår	1	Laceratio	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
e) å fingrar och tår.....	3		—	3	—	3	—	—	2	—	1	—	—	
	1	Contractura	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
	1	{Vit. congenit.} {(övertalig tå)}	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
2. Resektion:														
c) å revben	1	Caries	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
3. Uppmejsling av ben	2	Caries sterni.....	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	
6. Bensöm	1	Fractura anticruris	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
	2	Fractura antibrachii.....	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	
8. Trepanation	3	Fractura complicat.....	—	3	—	1	—	2	3	—	—	—	—	
9. Operation å fingrar.....	1	Spina ventosa	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	
10. Exartikulation:														
g) i tå- och fingerleder	1	Felställd tå	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	
	1	Contractura	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	
11. Artrektomi	1	Tuberculosis art. metacarp. pha- lang.....	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
12. Artrotomi och ledpunktion...	13	Synovitis genus	—	13	—	13	—	—	12	—	—	—	1	
	1	Arthritis suppur.	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	

13. Reposition av luxationer ...	13	Luxatio humeri	—	13	—	13	—	—	10	2	1	—	—
	2	Luxatio cubiti	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—
	1	Luxatio patellæ.....	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
18. Andra operationer å ledgån- gar, senor etc.	9	Hygroma præpatellare	—	9	—	9	—	—	6	—	3	—	—
	1	Hygroma olecrani	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
	1	Gangl. art. man.	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—
21. Operat. för varicer	71	Åderbräck	—	71	—	71	—	—	58	6	6	—	1
22. Nervsöm å n. radialis	1	Fractura complic. humeri	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
33. Plastiska operationer	1	Contractura cicatric. manus	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
34. Exstirpation af lymfkörtlar...	10	Lymphomata colli	—	10	—	10	—	—	7	2	1	—	—
	1	Lymphomata inguinis.....	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
35. Exstirpation av:													
c) cysta	12	Cysta ateromatosa	—	12	—	12	—	—	7	2	2	—	1
	4	Cysta dermoid.	—	4	—	4	—	—	2	—	2	—	—
e) angiom	2	Angioma	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—
g) papillom	15	Papillomata	—	15	—	15	—	—	14	—	—	—	1
h) fibrom	2	Fibroma	—	2	—	2	—	—	—	1	1	—	—
i) lipom	1	Lipoma	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
k) osteom	2	Osteoma	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—
l) andra svulster	1	Keloid	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
	1	Cystoma.....	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
	1	Elephantiasis penis	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—
37. Tonsillotomi	2	Hypertr. tons.	—	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—
39. Operation för ranula	3	Ranula	—	3	—	2	1	—	3	—	—	—	—
40. Operation för näspolyp	11	Polyposis cav. nas.	—	11	—	11	—	—	11	—	—	—	—
52. Conchotomi	49	Rhinit. hypertroph.	—	49	—	49	—	—	49	—	—	—	—
53. Amputation af bröstkörtel...	1	Mastitis	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—
54. Torakocentes	8	Pleuritis serosa.....	—	8	—	8	—	—	—	5	3	—	—
55. Torakotomi med revbensre- sektion	7	Empyema pleuræ.....	—	7	—	6	—	1	4	1	2	—	—
57. Paracent. abdom.	1	Ascites (tbc)	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—
58. Laparotomi (explorativ)	1	Cancer ventriculi inoperab.	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—

Kvarligger från 1911.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Operation (Enl. K. Med.-styrs cirk. d. 11 dec. 1891)	Antal	Sjukdom	Den sjukes ålder			Operationens ut- gång			Sjukhus				Anmärkningar	
			Under 15 år	15-55 år	Över 55 år	God	Mindre god	Dålig	Stockholm	Karlsborg	Boden	Sköfde		Visby
69. Tarmsöm	1	Ruptura coli traumatica	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	Peritonit och ileus, som hävdes genom ny operat.
71. Operation för perityphlitis	30	Appendicitis	—	30	—	30	—	—	29	1	—	—	—	
76. Radikaloperation för bräck.	59	Hernia inguinalis.....	—	61	—	61	—	—	56	2	3	—	—	
	2	Hernia lineæ albae.....	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	
77. Operation för ileus	1	Ileus (periton. adhaesiv.)	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
Operation för perinefritisk abscess	1	Abscess. perinephrit.	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
78. Operation för ändtarmsfistel	11	Fistula ani.....	—	11	—	11	—	—	10	—	1	—	—	
79. Operation för hemorroid- daltumörer	11	Tumores hæmorrhoid.....	—	11	—	11	—	—	10	1	—	—	—	
91. Operation för phimosis.....	7	Phimosis	—	7	—	7	—	—	5	—	—	—	2	
92. Operation för hydrocele ...	14	Hydrocele testis	—	14	—	14	—	—	10	—	4	—	—	
93. Operation för varicocele ...	21	Varicocele	—	21	—	21	—	—	19	1	1	—	—	
94. Exstirpation af testis	5	Tuberculosis testis	—	5	—	4	1	—	5	—	—	—	—	1 fick sedermera allmän tbc.
95. Resektion av epididymis	3	Tuberculosis epididymidis	—	3	—	3	—	—	3	—	—	—	—	
Dilatation forcée.....	2	Fissura ani.....	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	
	3	Contractura ani	—	3	—	3	—	—	3	—	—	—	—	
Operation för spermatocele.	1	Spermatocele	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
Operation för retentio testis	4	Retentio testis	—	4	—	4	—	—	4	—	—	—	—	
124. Blefaroplastik	1	Ectropium	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	

125. Bowmans operation	2	Stenosis canalis lachrym.	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	
127. Operation för chalazion ...	1	Chalazion	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
130. Operation för ptosis	1	Ptosis	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
144. Enucleation av bulben	1	Ruptura bulbi post contusion....	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
147. Operation för strabism ...	5	Strabismus	—	5	—	5	—	5	—	—	—	—	
148. Exstirpation av tumör å ögonlocket.....	2	Lipoma (?) conj. palpebr.....	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	
Petits operation	1		—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
151. Paracentes av trumhinnan ..	10	Otit. med. purul. chron.	—	10	—	10	—	7	3	—	—	—	
153. Öppnande av cell. mastoid.	2	Otit. med. purul. acut.	—	2	—	1	—	1	2	—	—	—	1 död i sepsis.
	1	Mastoiditis acuta	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	
	1	Empyema cellul. mastoid.....	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	
154. Schwartzes oper.	1	Otit. med. purul.....	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	{ Död i meningitis cerebra-
XII. Operationer, som ej kunnat hänföras till ofvanstående huvudavdelningar	33	Unguis incarnatus	—	33	—	33	—	10	7	9	—	7	lis. Hade menigitiska symptom vid inkomsten.
	2	Skottskada	—	2	—	2	—	—	—	—	—	2	
	15	Abscess	—	15	—	15	—	—	4	3	—	8	
	1	Tandfistel	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	
	1	Furunculus.....	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	
	11	Phlegmone	—	11	—	11	—	—	4	7	—	—	
	7	Angina phlegmon.	—	7	—	7	—	3	—	4	—	—	
	3	Lymphadenit. septica	—	3	—	3	—	—	—	2	—	1	
	4	Fracturer	—	4	—	4	—	—	—	4	—	—	
Extraction av corpora aliena...	1	Palpebrae super.	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
	1	Axillæ.....	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
	3	Manus.....	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	
	1	Reg. gluteal.....	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	
Summa			—	557	1	549	4	5	416	45	71	—	26

Tab. n:r 10. Revaccination av manskap vid armén år 1912.

Truppförband	Antal revac- cinera- de	Resultat		
		Gott	Osäkert	Infet
Karlskrona grenadjärregemente	358	206	—	152
Kronobergs regemente	8	5	—	3
Hallands regemente	183	29	21	133
Norra Skånska infanteriregementet	—	—	—	—
Södra Skånska infanteriregementet	51	—	—	51
Skånska husarregementet, I. bat.	69	49	4	16
Skånska husarregementet, II. bat.	42	21	6	15
Skånska dragonregementet	447	188	—	259
Kronprinsens husarregemente	244	19	2	223
Wendes artilleriregemente	187	127	—	60
Skånska trängkåren	202	106	5	91
Första livgrenadjärregementet	442	79	—	363
Andra livgrenadjärregementet	504	195	92	217
Jönköpings regemente	183	32	—	151
Kalmar regemente	257	94	9	154
Garnisonskommenderingen i Norrköping	76	8	14	54
Smålands husarregemente	133	79	4	50
Smålands artilleriregemente	57	18	3	36
Östgöta trängkår	317	62	12	243
Västgöta regemente	2	2	—	—
Skaraborgs regemente	650	44	—	606
Älvsborgs regemente	100	94	—	6
Bohusläns regemente	2	1	—	1
Volontärskolan å Karlsborg	223	144	3	76
Volontärskolan i Varberg	108	12	8	88
Livregementets husarer	85	69	—	16
Göta artilleriregemente	78	42	6	30
Karlsborgs artilleribataljon	102	15	—	87
Göta ingenjörkår	142	120	2	20
Göta trängkår	24	21	1	2
Svea livgarde	165	131	—	34
Göta livgarde	179	30	18	131
Livregementets grenadjärer	103	52	—	51
Södermanlands regemente	71	45	2	24
Vaxholms grenadjärregemente	18	1	1	16
Livgardet till häst	132	91	—	41
Svea artilleriregemente	184	131	—	53
Positionsartilleriregementet	58	—	—	58
Svea ingenjörkår	268	212	33	23
Fälttelegrafkåren	43	18	2	23
Svea trängkår	20	6	4	10
Upplands infanteriregemente	72	15	6	51
Dalregementet	92	65	—	27
Västmanlands regemente	49	21	—	28
Värmlands regemente	16	3	—	13
Livregementets dragoner	235	114	43	78
Skånska husarregementets detaschement i Uppsala	46	45	—	1
Upplands artilleriregemente	95	86	—	9
Västmanlands trängkår	91	23	1	67
Hälsinge regemente	19	12	1	6
Västerbottens regemente	50	20	—	30

Truppförband	Antal revac- cinera- de	Resultat		
		Gott	Osäkert	Inlet
Jämtlands fältjägarregemente	81	58	—	23
Västernorrlands regemente	46	29	—	17
Norrlands dragonregemente	60	10	—	50
Norrlands artilleriregemente	158	110	43	5
Norrlands trängkår	28	24	—	4
Norrbottnens regemente	37	8	—	29
Norrlands artilleriregementes detaschement i Boden	36	—	—	36
Bodens artilleribataljon	39	13	4	22
Bodens ingenjörkår	50	18	10	22
Gottlands infanteriregemente	58	7	—	51
Gottlands artillerikår	55	13	—	42
Summa	7 930	3 292	360	4 278

Tab. n:r 11. Inskrivningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund av kroppsfel eller sjukdom frikallade år 1912.

1	2	1	2
21-åriga	% fri- kallade	Öfveråriga	% fri- kallade
1. Blekinge inskrivningsområde	13'34	1. Östergötlands västra inskriv- ningsområde	11'59
2. Västerbottens »	13'52	2. Västmanlands »	12'88
3. Skaraborgs »	13'79	3. Älvsborgs norra »	13'64
4. Älfsborgs norra »	13'92	4. Norrbottens »	14'22
5. Stockholms »	14'11	5. Västerbottens »	14'29
6. Kalmar »	14'13	6. Kopparbergs »	17'88
7. Norrbottens »	14'16	7. Kalmar »	18'89
8. Göteborgs o. Bohus »	14'16	8. Uppsala »	19'23
9. Malmöhus norra »	14'88	9. Jönköpings »	19'30
10. Örebro »	15'12	10. Gäfleborgs »	19'51
11. Västmanlands »	15'63	11. Stockholms »	19'82
12. Östergötlands västra »	15'66	12. Östergötlands östra »	21'01
13. Jämtlands »	16'32	13. Jämtlands »	21'02
14. Östergötlands östra »	16'78	14. Örebro »	21'43
15. Södermanlands »	17'22	15. Västernorrlands »	23'08
16. Kopparbergs »	18'52	16. Göteborgs o. Bohus »	25'00
17. Jönköpings »	18'64	17. Skaraborgs »	25'56
18. Malmöhus södra »	18'81	18. Värmlands »	27'45
19. Värmlands »	18'94	19. Blekinge »	27'56
20. Älvsborgs södra »	19'21	20. Malmöhus norra »	27'91
21. Västernorrlands »	19'36	21. Kronobergs »	29'41
22. Uppsala »	20'11	22. Södermanlands »	30'56
23. Gäfleborgs »	20'49	23. Älfsborgs södra »	32'04
24. Hallands »	22'08	24. Malmöhus södra »	33'33
25. Kronobergs »	22'21	25. Hallands »	36'94
26. Gottlands »	23'34	26. Gottlands »	52'00
Hela riket	16'78	Hela riket	22'29

Tab. n:r 12. Sammandrag av rapporterna om

1		2	3	4	5
		Vid förtäring prövade	Icke in-		
			Frikallade		
			På grund av kroppsfel (Vpl. § 19 mom. 1 c)	På grund av förlust av medborgerligt förtroende	Summa
I. Arméfördelningsområdet.					
1	21-åriga	6 751	1 228	—	1 228
2	Överåriga	604	190	—	190
3	Underåriga	1 093	4	—	4
II. Arméfördelningsområdet.					
4	21-åriga	5 010	815	—	815
5	Överåriga	538	100	—	100
6	Underåriga	595	—	—	—
III. Arméfördelningsområdet.					
7	21-åriga	6 026	907	—	907
8	Överåriga	643	151	—	151
9	Underåriga	539	1	—	1
IV. Arméfördelningsområdet.					
10	21-åriga	6 109	916	—	916
11	Överåriga	609	130	—	130
12	Underåriga	1 079	3	—	3
V. Arméfördelningsområdet.					
13	21-åriga	6 072	1 116	5	1 121
14	Överåriga	514	101	—	101
15	Underåriga	436	1	—	1
VI. Arméfördelningsområdet.					
16	21-åriga	7 261	1 245	—	1 245
17	Överåriga	845	157	1	158
18	Underåriga	450	1	—	1
Gottlands militärområde.					
19	21-åriga	287	67	—	67
20	Överåriga	25	13	—	13
21	Underåriga	19	—	—	—
Summa		45 505	7 146	6	7 152

läkarbesiktningarna å värnpliktiga år 1912.

6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
skrivna				Inskrivna					Summa			
Erhållet uppskof med inskrivningen			Summa icke inskrivna	Utan personlig inställelse	Närvarande			Summa inskrivna	21-åriga	Överåriga	Underåriga	Summa summarum
På grund av hälsokäl	På grund av familjeskäl	Summa			Vapenföra		Icke vapenföra					
					I all vapenfjänst	I viss vapenfjänst						
134 7	31 53	165 60	1 393 250 4	210 27 3	4 304 278 1 059	51 1 —	793 48 27	5 358 354 1 089	6 751 —	— 604 —	— 1 093 —	6 751 604 1 093
150 18	41 58	191 76	1 006 176 —	75 19 —	3 260 270 569	37 — 3	632 73 23	4 004 362 595	5 010 —	— 538 —	— 595 —	5 010 538 595
156 25	84 83	240 108	1 147 259 1	220 10 —	4 076 300 524	72 5 9	511 69 5	4 879 384 538	6 026 —	— 643 —	— 539 —	6 026 643 539
202 14	27 45	229 59	1 145 189 3	111 15 7	4 098 312 1 039	23 2 1	732 91 29	4 964 420 1 076	6 109 —	— 609 —	— 1 079 —	6 109 609 1 079
148 6	90 98	238 104	1 359 205 1	21 4 1	3 989 245 417	29 2 1	674 58 16	4 713 309 435	6 072 —	— 514 —	— 436 —	6 072 514 436
161 18	101 121	262 139	1 507 297 1	148 15 —	4 624 429 424	88 4 6	894 100 19	5 754 548 449	7 261 —	— 845 —	— 450 —	7 261 845 450
16 1	— 1	16 2	83 15 —	— — —	153 6 19	— — —	51 4 —	204 10 19	287 — —	— 25 —	— 19 —	287 25 19
1 056	833	1 889	9 041	886	30 395	334	4 849	36 464	37 516	3 778	4 211	45 505

Tab. n:o 13. Sammandrag av kassationsorsakerna

21-

1		2	3					4	5	6
Inskrivningsområden		Vid för- rättning prö- yade	Därav frikallade					Kroniska in- fektions- sjukdomar	Övriga kroniska infektions- sjukdomar	Konstitutionella sjukdomar
			Bildnings- och utvecklingsfel allmän svaghet	Fortfarande kroppslängd	Övriga bild- nings- och utvecklingsfel	Övriga bild- nings- och utvecklingsfel	Tuberkel- sjukdom			
1	Malmöhus södra inskrivningsområde	1 563	13	7	5	25	—	—	—	—
2	Malmöhus norra »	1 505	13	4	5	14	6	—	—	3
3	Hallands »	1 318	30	8	4	27	—	—	—	—
4	Blekinge »	1 199	13	1	—	24	—	—	—	—
5	Kronobergs »	1 166	13	3	4	35	—	—	—	2
6	Kalmar »	1 274	7	5	3	19	—	—	—	—
7	Jönköpings »	1 234	12	6	8	18	—	—	—	—
8	Östergötlands västra »	1 322	10	3	4	14	—	—	—	—
9	Östergötlands östra »	1 180	3	3	3	14	—	—	—	2
10	Göteborgs och Bohus »	2 359	8	7	4	33	1	—	—	1
11	Älfsborgs södra »	1 213	19	5	18	16	—	—	—	1
12	Älfsborgs norra »	1 207	2	—	—	19	—	—	—	—
13	Skaraborgs »	1 247	15	8	2	12	—	—	—	—
14	Örebro »	1 243	15	7	7	15	—	—	—	3
15	Södermanlands »	1 336	8	2	5	18	—	—	—	—
16	Stockholms »	3 530	24	2	2	49	—	—	—	3
17	Värmlands »	1 394	18	4	5	35	—	—	—	—
18	Västmanlands »	1 376	17	3	5	16	—	—	—	—
19	Uppsala »	1 601	15	1	6	33	1	—	—	—
20	Kopparbergs »	1 701	12	3	4	32	—	—	—	3
21	Gäffleborgs »	1 381	46	4	4	50	1	—	—	—
22	Jämtlands »	1 391	18	3	4	15	—	—	—	2
23	Västernorrlands »	2 071	30	11	—	34	—	—	—	—
24	Västerbottens »	1 302	21	7	2	17	—	—	—	2
25	Norrbottnens »	1 116	10	11	1	25	1	—	—	3
26	Gottlands »	287	1	—	1	3	—	—	—	—
Summa		37 516	393	118	106	612	10	—	—	25
27	Kassations % ₀ av samtliga kasserade... ..	—	6·2	1·9	1·7	9·7	0·2	—	—	0·4
28	» % ₁₀₀ » » besiktigade.....	—	10·5	3·1	2·8	16·3	0·3	—	—	0·7

vid läkarbesiktningarna å värnpliktiga år 1912.

åriga.

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
på grund av kroppsfel eller sjukdom														
Sjanssjukdomar	Nervsystemets sjukdomar		Ögonsjukdomar	Öron-sjukdomar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmält-ningsorganens sjukdomar		Urin- och könsorganens sjukdomar	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven	Svulster	Summa
	Fallandesot	Övriga sjukdomar i nervsystemet		Dövsinnhet	Dövhel och övriga öron-sjukdomar			Bräck	Övriga matsmält-ningsorganens sjukdomar					
11	2	1	26	2	20	79	11	7	18	6	56	5	—	294
20	6	6	13	1	11	65	3	1	8	6	34	5	—	224
19	8	10	15	2	13	104	3	1	6	4	30	7	—	291
15	3	4	10	1	14	41	3	—	4	2	24	1	—	160
13	1	4	15	3	9	93	1	—	11	8	39	4	1	259
8	6	4	10	3	14	31	4	1	1	9	50	3	2	180
13	1	4	9	1	12	50	3	4	39	5	42	2	1	230
4	—	9	22	—	20	54	1	—	3	10	46	5	2	207
13	2	5	7	1	15	54	1	—	30	1	41	1	2	198
16	9	8	16	2	31	74	19	4	38	9	53	1	—	334
14	3	3	12	1	10	67	9	—	8	10	35	2	—	233
19	3	5	10	3	18	39	7	—	5	5	30	3	—	168
10	4	8	8	4	11	32	2	1	11	8	36	—	—	172
15	2	—	13	1	19	35	6	—	11	5	29	5	—	188
9	1	4	16	3	37	70	2	1	17	5	29	2	1	230
22	10	8	30	5	40	157	14	—	32	12	78	8	2	498
27	4	7	16	—	11	51	7	3	37	2	36	1	—	264
10	5	4	18	—	23	45	7	2	9	7	37	7	—	215
13	7	10	31	1	28	87	3	6	10	21	41	7	1	322
24	4	4	13	2	25	99	9	2	35	5	35	3	1	315
13	6	6	16	1	29	56	5	4	4	5	29	3	1	283
20	6	3	10	7	9	59	5	6	22	1	35	2	—	227
20	6	1	23	7	31	102	5	2	26	6	89	4	4	401
12	5	3	4	5	17	26	6	—	13	9	27	—	—	176
10	5	3	6	1	13	27	1	—	3	2	30	4	2	158
6	—	—	2	—	5	22	6	—	2	2	15	2	—	67
376	109	124	371	57	485	1 619	143	45	403	165	1 026	87	20	6 294
6.0	1.7	2.0	5.9	0.9	7.7	25.7	2.3	0.7	6.4	2.6	16.3	1.4	0.3	—
10.0	2.9	3.3	9.9	1.5	12.9	43.2	3.8	1.2	10.7	4.4	27.3	2.3	0.5	167.8

Tab. n:o 14. Sammandrag av kassationsorsakerna

Över-

1	Inskrivningsområden	2	Vid för- rättning prö- vade	Därav frikallade					
				Bildnings- och utvecklingsfel		Kroniska in- fektions- sjukdomar		Konstitutionella sjukdomar	6
				Fortvande allmän svaghet	Oftalräcklig kroppslängd	Övriga bild- nings- och utvecklingsfel	Tuberkel- sjukdom	Övriga kroniska infektions- sjukdomar	
1	Malmöhus södra inskrivningsområde	120		10	—	—	3	—	—
2	Malmöhus norra „	86		3	—	1	—	—	—
3	Hallands „	157		10	—	—	12	—	—
4	Blekinge „	156		8	—	—	5	—	—
5	Kronobergs „	85		5	—	—	2	—	—
6	Kalmar „	217		1	1	—	9	—	—
7	Jönköpings „	114		1	—	—	—	—	—
8	Östergötlands västra „	69		—	—	—	3	—	—
9	Östergötlands östra „	138		2	—	—	2	—	1
10	Göteborgs och Bohus „	296		8	2	—	13	—	—
11	Älvsborgs södra „	103		9	—	2	1	—	2
12	Älvsborgs norra „	154		2	1	—	—	—	—
13	Skaraborgs „	90		7	1	—	2	—	—
14	Örebro „	98		2	—	—	6	—	—
15	Södermanlands „	72		4	—	—	1	—	—
16	Stockholms „	439		8	1	—	16	—	—
17	Värmlands „	153		2	—	—	7	—	—
18	Västmanlands „	132		8	—	—	1	—	—
19	Uppsala „	78		1	—	—	2	—	—
20	Kopparbergs „	151		4	—	—	6	—	—
21	Gäflleborgs „	123		3	—	1	6	—	—
22	Jämtlands „	157		5	—	—	6	—	—
23	Västernorrlands „	221		8	2	—	6	—	—
24	Västerbottens „	119		7	—	1	2	—	—
25	Norrbottens „	225		9	—	—	6	—	—
26	Gottlands „	25		1	—	—	3	—	—
	Summa	3 778		128	8	5	120	—	3
27	Kassation $\frac{0}{100}$ af samtliga kasserade	—		15.2	1.0	0.6	14.3	—	0.4
28	„ $\frac{0}{100}$ „ „ besiktigade	—		33.9	2.1	1.3	31.8	—	0.8

vid läkarbesiktningarna å värnpliktiga år 1912.

åriga.

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
på grund av kroppsfel eller sjukdom															
Sinnessjukdomar	Nervsystemets sjukdomar		Ögonsjukdomar	Öron-sjukdomar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmält-ningsorganens sjukdomar		Urin- och könsorganens sjukdomar	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven	Svulster	Summa	
	Fallandesot	Övriga sjukdomar i nervsystemet		Dövstumhet	Dövhed och övriga öron-sjukdomar			Bläck	Övriga matsmält-ningsorganens sjukdomar						
1	1	—	2	1	1	15	1	1	3	—	1	—	—	40	1
3	—	—	2	1	1	8	1	—	—	—	4	—	—	24	2
3	—	1	2	—	—	26	—	—	—	—	3	1	—	58	3
4	—	—	1	—	1	7	1	—	3	1	11	1	—	43	4
—	1	1	1	1	1	8	—	—	1	—	4	—	—	25	5
2	—	2	3	—	2	14	—	—	1	2	4	—	—	41	6
4	1	2	2	—	1	5	—	—	2	3	1	—	—	22	7
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	8	8
3	—	1	2	—	2	5	—	—	2	4	4	—	1	29	9
5	—	3	1	—	2	12	4	2	10	2	9	1	—	74	10
1	1	1	—	—	—	8	2	—	1	—	5	—	—	33	11
2	—	—	—	—	3	7	—	—	2	1	3	—	—	21	12
2	—	—	1	—	—	3	1	—	1	—	5	—	—	23	13
2	—	—	1	—	1	3	—	—	2	—	4	—	—	21	14
2	1	1	1	—	—	9	—	1	—	—	—	2	—	22	15
3	—	1	4	—	6	17	8	—	5	5	12	1	—	87	16
1	—	—	—	—	1	14	—	—	9	1	6	1	—	42	17
—	—	2	—	—	—	2	1	—	1	—	1	1	—	17	18
1	—	—	1	—	1	5	—	—	2	—	2	—	—	15	19
2	—	—	—	—	—	7	1	—	3	—	2	2	—	27	20
2	—	2	1	—	2	—	3	—	—	—	4	—	—	24	21
—	—	3	1	—	3	5	2	—	1	2	5	—	—	33	22
1	1	—	—	2	3	12	2	—	—	1	11	—	2	51	23
1	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	17	24
2	—	—	2	—	1	6	—	—	1	1	4	—	—	32	25
1	—	—	1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	13	26
48	7	21	30	5	33	205	27	4	51	24	109	10	4	842	
5·7	0·8	2·5	3·6	0·6	3·9	24·3	3·2	0·5	6·1	2·8	12·9	1·2	0·5		27
12·7	1·9	5·6	7·9	1·3	8·7	54·3	7·1	1·1	13·5	6·4	28·9	2·6	1·1	222·9	28

Tab. n:r 15. Sammandrag av rapporterna över ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförhållanden år 1912.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inskrivningsområden	Frikallade				Icke vapenföra			
	Inskrivna 1911	Inskrivna 1910	Inskrivna före 1910	Summa	Inskrivna 1911	Inskrivna 1910	Inskrivna före 1910	Summa
Malmöhus södra.....	38	68	42	148	17	58	7	82
Malmöhus norra.....	45	44	33	122	9	28	8	45
Hallands	33	44	28	105	6	7	6	19
Blekinge	24	56	28	108	2	38	18	58
Kronobergs	28	59	23	110	2	39	4	45
Kalmar	48	41	19	108	11	45	7	63
Jönköpings	25	61	22	108	14	59	9	82
Östergötlands västra	17	66	20	103	6	65	9	80
Östergötlands östra	21	69	19	109	2	36	11	49
Göteborgs och Bohus	78	123	41	242	18	61	21	100
Älfsborgs södra	20	65	16	101	4	27	8	39
Älfsborgs norra	57	65	20	142	6	44	9	59
Skaraborgs	21	49	10	80	6	76	4	86
Örebro	21	63	37	121	8	40	11	59
Södermanlands	20	69	20	109	2	70	5	77
Stockholms	114	162	146	422	31	92	47	170
Värmlands	31	71	37	139	13	43	4	60
Västmanlands	40	49	24	113	9	38	3	50
Uppsala	28	115	32	175	4	84	16	104
Kopparbergs	38	90	28	156	3	29	5	37
Gäflleborgs	36	113	20	169	9	41	9	59
Jämtlands	23	82	33	138	4	51	7	62
Västernorrlands	41	155	53	249	11	95	24	130
Västerbottens	16	64	27	107	6	36	5	47
Norrbottens	15	22	15	52	6	13	3	22
Gottlands	12	20	9	41	—	15	5	20
Summa	890	1 885	802	3 577	209	1 230	265	1 704

*Tab. n:r 16. Kassationsorsaker hos förut inskrivna
värnpliktiga år 1912.*

1	2
Sjukdomar	% frikallade
Bildnings- och utvecklingsfel: fortvarande allmän svaghet.....	5'17
otillräcklig kroppslängd	—
övriga bildnings- och utvecklingsfel	0'06
Kroniska infektionssjukdomar: tuberkelsjukdom	15'74
övriga kroniska infektionssjukdomar.....	0'06
Konstitutionella sjukdomar	0'25
Sinnessjukdomar	4'95
Nervsjukdomar: fallandesot	1'34
övriga sjukdomar i nervsystemet.....	5'34
Ögonsjukdomar	3'19
Öronsjukdomar: dövstumhet	—
dövhet och övriga öronsjukdomar	6'09
Cirkulationsorganens sjukdomar.....	22'34
Andningsorganens	6'15
Matsmältningsorganens sjukdomar: bråck	0'59
övriga matsmältningsorganens sjukdomar	9'92
Urin- och könsorganens sjukdomar	4'08
Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.....	13'67
Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven	0'78
Svulster	0'28
Summa	100'00

C. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verksamhet å fältveterinärbyrån.

Å fältveterinärbyrån hava under året handlagts 434 ärenden. Dessutom hava liksom under föregående år ett stort antal underhandsskrivelser inkommit och avgått.

Fältveterinären har företagit tjänsteresor och inspektioner under sammanlagt 11 dagar.

Tablå över truppveterinärvårdsanslaget (se tabell 1).

Sammandrag av hästsjukbeskeden från arméns truppförband och remontdepåer (se tabell 2).

Döda stamhästar (se tabell 3).

Dödade stamhästar (se tabell 4).

Kasserade stamhästar (se tabell 5).

D. Veterinärvården vid armén.

1. Fältveterinärkåren.

På stat äro följande veterinärtjänster uppförda:

1 fältveterinärtjänst (byråchefstjänst i styrelsen), 14 regementsveterinärtjänster, 26 bataljonsveterinärtjänster och 8 fältveterinärstipendiattjänster.

Befordrad är till bataljonsveterinär C. A. Norrgren.

Beställningar	Lediga vid årets början	Ledigblivna genom			Summa	Åter- besatta	Lediga vid årets slut
		Transport eller befordran	Avsked	Döds- fall			
Regementsveterinär ...	—	—	—	—	—	—	—
Bataljonsveterinär.....	5	—	—	—	5	—	5
Fältveterinärstipendiat	7	1	—	—	8	—	8

Vid årets slut voro alltså 5 bataljonsveterinär- och 8 fältveterinärstipendiatbeställningar vakanta.

Fältveterinärkårens reserv utgjordes vid årets slut av 1 regementsveterinär, 13 bataljonsveterinärer och 5 fältveterinärstipendiater.

En fältveterinärstipendiat i fältveterinärkårens reserv har fullgjort honom aliggande tjänstgöring.

2. Utdrag ur veterinärernas årsberättelser.

Livgardet till häst.

Allmänna hälsotillståndet har under året varit synnerligen gott. Inalles äro behandlade 807 sjukdomsfall. Endast ett fåtal hava varit medicinska fall.

Enastående sedan ett trettio-tal av år tillbaka kan antecknas, att intet fall av lungröta förekommit. Även från andra infektionssjukdomar har regementets hästbesättning i hög grad skonats. Visserligen hava förefallit tre fall av mjältbrand och med all säkerhet torde infektionskällan hava varit att söka i fodret.

Desinfektionsåtgärder och övriga till förhindrande av smittans spridande erforderliga åtgärder hava företagits med så mycken tanke som möjligt på att regementets övningar i minsta möjliga grad därigenom skulle förryckas, utan att dock åtgärderna på något sätt bleve mindre betryggande.

Förutom dessa tre dödsfall hava inträffat ytterligare sex stycken, därav fyra i kolik samt två till följd av inre förblödning. Det ena av dessa är av mera intresse.

Ett 19-årigt sto, som sedan ett par års tid led av recidiverande lymf-angit i ena bakbenet och på den grund var bestämd till utrangering, började plötsligt visa sig sjukt, särskilt genom fullständigt upphörd foderlust.

Ingen temperaturstegring och inga symptom på något speciellt lidande förmärktes. Vid företagen undersökning av munhålan, därvid särskilt tändernas beskaffenhet ägnades uppmärksamhet, iaktogs intet abnormt, och lika var förhållandet vid verkställd rektalundersökning. Som hästen såsom nämnts skulle utrangeras, var mitt intresse för densamma ej så stort som eljest, och vid de tillfällen jag såg hästen, konstaterade jag blott, att den allt mer och mer minskade i hull samt visade sig besvärad av rörelse. Något meddelande att hästen ej brukade ligga om nätterna, mottog jag ej, förrän den dött.

Den avmagrade slutligen till den grad, att jag var betänkt föreslå dess nedslaktning, då jag förekomms av, att den en morgon fanns ligga död i sin spiltplats.

Vid samma dag på K. Veterinärinstitutet företagen obduktion av kadavret iaktogs, att den direkta dödsorsaken var inre förblödning till följd av brott av 5—7 revbenen på högra sidan, cirka 10 c. m. nedom deras övre fästen.

Brotten voro något sneda med skarpa spetsar, och hade dessa delvis genomborrat högra lungan, från vilken blödningen uppstått, så att hela

bröstsäcken var fylld av ett stort blodcoagulum. Revbenen voro synnerligen hårda och spröda och visade tydliga tecken till osteoporos. Det primära lidandet visade sig dock hava haft sitt säte i bukhålans organ.

Mjälten var enormt förstorad, fylld med svartfärgat blod, och vägde 30 kilogram. Dessutom förekom på det högra ovariet en cysta, klotrund, och av ett manshuvuds storlek, vägande 5 kilogram. På goda grunder antager jag, att hästen uttröttad fallit omkull och därvid ådragit sig revbensbrotten och — döden.

Även ett annat fall av intresse och värt sitt omnämnande är följande: Samma häst, som i min senaste årsberättelse omtalades hava lidit av sten i urinröret, men efter dennas avlägsnande visat sig fullt frisk, insjuknade plötsligt nära nog ett år efter, sedan urinrörstenen avlägsnats, i koliksymptom. Vid rektalundersökning märktes urinblåsan ofantligt utspänd, varför tappning av densamma skulle företagas. Detta befanns dock omöjligt att utföra, i det katetern ej kunde införas längre än cirka 30 cm., där den stannade liksom i en blindficka.

Hästen avfördes omedelbart till K. Veterinärinstitutet i och för operation, vilken genast utfördes och en fistel anlades. Efter en kort tid tillfrisknade den och var åter brukbar, då recidiv inträffade, och en ny operation måste företagas.

Fisteln lades nu något längre bak. Resultatet blev enahanda och slutligen företogs amputation av penis och anbringande av ytterligare en fistel. Detta skedde den 22 december. I början av detta år friskskrevs hästen och har sedan dess använts. Högst obetydlig ofrivillig urinavgång kan förmärkas, men framtiden får utvisa, om resultatet blir varaktigt, varom ej lär väl hästen få utslås såsom obotlig.

Till sist ett fall, som för tanken hän på, huruvida ej i ett så stort stall som ett kavalleriregementes borde finnas en mera effektiv apparat än de tillgängliga hängmattorna för att tvinga en häst att en längre tid förbliva i stående ställning utan att menligt belasta blott den ena extremiteten, det vill säga en slags tvångsspilta i förening med hängmatta, är efterföljande.

En häst av ytterligt nervöst temperament ådrog sig, antagligen genom spark av annan häst, en kontusion å skenbenet på höger bak med ty åtföljande stark hälta.

Genom lämplig behandling minskade hälтан och hästen stödde fullkomligt på benet, då den genom ovarsamhet kom lös och ut på stallplanen, där den började galoppa kring. Plötsligt stannade den, oförmögen att stödja på det sjuka benet, och förslades upp i sjukstallet för att appliceras i hängmattan, då tydligen en fissur av skenbenet förelåg.

Trots de mest energiska försök och under iakttagande av alla försiktighetsåtgärder att få hästen att begagna hängmattan, visade sig detta omöjligt. Så till exempel »gick den över» två gånger och höll därvid på att

fördärva både sig själv och folk, vadan försöket måste uppgivas och hästen släppas i en box. Efter en månads tid var visserligen fissuren läkt, men i dess ställe hade under tiden uppstått en hovbensänkning i den vänstra bakhoven, så att hovbenets halvmånformiga kant låg i öppen dager i hornsulan, och hästen efter flerfaldiga försök med olika skoning måste nedslaktas, vilket måhända ej behövt ske, om en tvångsspilta av ovan antydd modell funnits att tillgå.

Av olycksfall, som nödvändiggjort nedslaktning, hava förekommit 6 stycken, därav en egen tjänstehäst på ägarens begäran. I två fall utgjordes dessa olycksfall av buksår med framfall av tarmarna.

Det ena skedde vid hinderhoppning i ridhuset och berodde på ett för kort språng, så att ett av stöden för hindret inträngde i bukhålan och sönderstöt grovtarmen.

Det andra hände ute på gården. Hästen gick i vädret och kastade sig rakt över ett invid stallväggen upprättstående järnrör, avsett för anbringande av bindsle åt hästarna, då de ryktas ute i det fria.

Järnröret inträngde i vänstra flanken, genomborrade diafragma samt krossade tre revben på högra sidan. Hästen satt fullständigt spetsad och nedsköts omedelbart.

Den på försök vid regementet för första gången anordnade kursen för utbildning av hovslagare, som pågick från april till och med september månad, visade ett i allo lyckat resultat. Så mycket mera glädjande är detta förhållande, som den tff. hovslagareunderofficern, som handledde eleverna i det rent praktiska arbetet, ej genomgått den numera föreskrivna fortsatta utbildningskursen för dylika, utan endast besatt vanlig hovslagarebeställningsmans kunskaper.

Ett värdefullt biträde lämnade en värnpliktig veterinärstuderande, vilken uteslutande hade att vaka över elevernas läxläsning, men dessutom genom tätt återkommande repetitioner av det inhämtade pensum bibehöll detta i friskt minne hos dem.

Av de fem utbildade eleverna kunde tre stycken tilldelas slutbetyg med beröm godkänd, och hava de samtliga såsom hovslagarebeställningsmän visat sig äga fullt så goda förutsättningar att sköta sina uppdrag som de, vilka utbildats under förutvarande förhållanden.

Då för framtiden än större kompetens att leda de praktiska göromålen är att förvänta av läraren i dessa, synes goda skäl tala för det välbetänkta i anordnandet av dessa hovslagarekurser i den nya formen.

Ett kvarstående och livligt åstundat önskemål är dock, att hovslagareunderofficerstjänsten måtte beklädas av person med underofficers rang och förmåga att kunna vara vederbörande regementsveterinär till någon hjälp i de ej oväsentliga expeditionsgöromål, som förekomma, åtminstone vid fördelningskavalleriet. Givetvis kunna sådana egenskaper ej förutsättas hos

och presteras av en person, som större delen av sin tjänstetid vid regementet endast sysslat med hovbeslag. (*Morell.*)

Livregementets dragoner.

Hälsotillståndet bland regementets hästar har under sist förflutna året varit särdeles tillfredsställande. Intet enda fall av smittosam sjukdom såsom kvarka eller lungröta har inträffat. De vanligaste sjukdomsorsakerna ha bestått i yttre åkommor, företrädesvis sår och kontusioner. Hästarnas kondition har i allmänhet varit utmärkt, och den nedsättning i hullet av en viss skvadrons hästbesättning, som vid början av året förmärktes, försvann snart i och med detsamma, som de hygieniska förhållandena i stallet förbättrades.

Av inre sjukdomar ha 12 fall av kolik förekommit, av vilka 3 slutade dödligt. Flera hästar hava dock, utan att därför behöva sjukrapporteras, angripits av denna sjukdom såväl hemma som under fälttjänstövningar, men vanligen av så lindrig beskaffenhet, att de nästan omedelbart efter lämplig behandling tillfrisknat. De flesta och svåraste kolikfallen inträffade som vanligt omedelbart efter repetitionsövningarnas slut, beroende på den tvära övergången från kraftigt arbete i förening med stark motion till minskad sådan. Efter de värnpliktigas hemförlovande råder ju i allmänhet brist på manskap vid de beridna truppförbanden, så att svårighet yppas att få hästarna tillräckligt rastade. En omständighet, som givetvis i väsentlig mån bidragit till att nedbringa kolikfallens antal, har helt säkert varit den noggranna och stränga kontroll över allt till regementet levererat fourage, som utövats av en därtill av sekundchefen beordrad särskild besiktningsman (skvadronschef). Erfarenheten visar också, att efter vidtagande av denna åtgärd knappast inträffat några digestionslidanden.

Sträckbränning av lindrigt ansträngda böjsenor å ett 20-tal stamhästar företogs efter regementsmötet med gott resultat, och hopp finnes, att samtliga skola efter enligt operationen lämpad viloperiod åter bli fullt fäldugliga. Under en stor del av sommaren voro 35 hästar, företrädesvis utvecklade remonter, utsläppta på gräsbete, och synes denna betesgång hava haft ett gott inflytande såväl på deras utveckling som på en del smärre åkommor i extremiteterna. Ett fall av kvävning har förekommit, i det en sex-årig häst på natten snärjde in sig i grimskافتet och låg död i spiltan på morgonen. Ett fall av förblödning torde ha sitt särskilda intresse att relatera. Under fältövning råkade en häst i kollision med ett åkdon, varvid tistelstängan rände in i bringan, med den påföljd att en bit av träet fastnade i bröstet. Hästen, som vid olyckstillfället befann sig i närheten av veterinärinstitutet, fördes dit och opererades. Hemkommen därifrån visade sig, att en fistel med ymnig varsekretion kvarstod, varför operation ånyo

företogs. Lång tid härefter uppstod ur operationssåret en stark blödning, som trots all behandling var omöjlig att stilla. Ett liknande fall men med lyckligare utgång inträffade under en simövning med 3. skvadronens hästar. En av dessa trampade vid landningsstället på något vasst föremål, så att den mediala sidoarteren till en av bakhovarna skars utav. Blödningen var kolossal, och endast genom att ögonblickligen kasta omkull hästen och få tag på arteren, lyckades jag att rädda djuret från att förblöda.

Kurs för utbildning av hovslagare har under 6 månaders tid varit anordnad vid regementet. Till denna beordrades 4 elever från regementet och 1 från Västmanlands trängkår, vilka samtliga blevo godkända vid slutprövningen.

Den sedan flera år tillbaka planlagda tillbyggnaden av hovbeslagsmedjan påbörjades strax före jul och är nu i det allra närmaste färdig. Av allt att döma torde redan nu kunna förutsägas, att densamma skall komma att motsvara de anspråk man bör ställa på en ändamålsenlig och praktisk lokal för undervisningen i hovbeslagsskolan. (*Skarstedt.*)

Livregementets husarer.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott.

Våren 1912 hemsöktes regementets hästar av elakartad munsjuka (stomatitis pustulosa contagiosa). Epitetet elakartad torde i detta fall knappast vara på sin plats, i ty att sjukdomen uppträdde synnerligen godartat. Efter en 8 dagar, understundom efter kortare tid, kunde de angripna hästarna åter vara i full tjänstgöring.

För att minska epizootiens långvarighet lät jag nedsmitta samtliga hästar, och tror jag detta tillvägagångssätt i vissa fall och under vissa förhållanden vara att förorda vid denna i regel ofarliga men ytterst smittosamma sjukdom.

Antalet kolikfall har under året varit stort. Blott ett dödsfall i kolik (purulent peritonit med multipla abscesser i tarmkröset) har inträffat.

Orsaken till de många dock ganska lindriga kolikfallen torde vara att söka i havren och halmen, vars kvalitet under senare halvåret lämnat övrigt att önska.

I 1910 års berättelse omnämnde jag ett fall av skottskada, där en browningkula gått in ungefär i höjd med 4. halskotan en handsbredd nedom mankammen å vänstra halssidan i riktning framåt-nedåt. Hästen störtade omedelbart till marken för att sedan raskt vara på fötterna igen. Någon utgångsöppning för kulan kunde ej påträffas. Ett ringgradigt näsflöde ur vänstra näshalvan iakttoogs. Efter 14 dagar var hästen åter i full tjänstgöring. Nämda häst har under år 1911 utan obehag kunnat delta i tjänsten. Våren 1912 visade sig tecken till vänstersidig facialisparäsi,

vilken snart nog blev fullständig. Vänstra tuggmuskulaturen atrofierades så gott som fullständigt, och djuret började få svårt att livnära sig. Synförmågan å vänstra ögat avtog nu hastigt och upphörde snart helt och hållet. Ögonlidandet övergick nu till högra ögat, varför jag anhöll om hästens kasserande och försäljning till slakt. Vid obduktionen befanns kulan inkapslad innanför och invid facialis-nerven strax framom underkäsgrenen.

En av remonterna hade vid ankomsten till regementet en fistel i underkäken i höjd med första molaren. Tanden extraherades och fallet gick till hälsa.

En annan remont var behäftad med medfödd öronfistel. Den förrrade tanden bortmejslades, varefter fisteln snart nog slöt sig.

(Bengtson.)

Smålands husarregemente.

Hälsotillståndet under året kan betecknas såsom mycket gott. Av infektionssjukdomar hava förekommit *kvarka* och några få fall av smittosam munsjuka. Kvarkfallen, som inträffade under våren och försommaren, voro visserligen rätt talrika (44 st.) men av godartad beskaffenhet och begränsade så gott som till två skvadronsstallar. Endast ett stänkfall inträffade dessutom. Kvarka brukar vara en årligen återkommande gäst bland de nykomna remonterna. Då sjukdomen förlidet år lär hava gått å Björnö remontdepå, torde man få hysa den förhoppningen, att vi i år undslippa denna sjukdom.

Smittosam munsjukdom hitkom genom en officerstjänstehäst. Denna visade vid ankomsten spår av munsjuka i läkningsstadiet och uppgavs komma från ett stall, där nämnda sjukdom förekommit. Den inställdes i isoleringsavdelningen i sjukstallet, men genom skötaren torde någon beröring hava ägt rum med hästarna i den skvadron, där ägaren till hästen tjänstgjorde, ty efter cirka en vecka upptäcktes tecken å munsjuka å en stamhäst därstädes. Denna häst isolerades och dess egen och angränsade spiltor desinfekterades. Dagliga besiktningar å samtliga hästar i nämnda skvadron gjordes. Efter ytterligare ett par dagar upptäcktes också tre hästar, som stått nära föregående smittade. Även dessa isolerades och liknande desinfektion verkställdes. Därmed upphörde lyckligtvis sjukdomen.

Anmärkningsvärt är det ringa antal fall av *kolik* mot föregående år. Intet dödsfall i denna sjukdom inträffade. Bland övriga invärtes sjukdomar märkes ett dödsfall i *lungblödning*. Hästen hade upprepade gånger med några dagars mellantid haft blödningar från näsöppningarna, första gång lindrigt, sedan ymnigare. Den sista blödningen kom så häftigt, att döden inträdde efter några få minuter. Under hästens livstid antog jag, att blöd-

ningen kom från kärlbristning i näsväggarna. Obduktionen ådagalade emellertid, att denna kommit från lungorna. Hästen visade under den tidsperiod blödningarna inträffade (cirka tre veckor) icke några sjukdomstecken för övrigt, var feberfri och med god foderlust, endast något matt efter varje blödning.

Fallen av utvärtes åkommor för året erbjuda intet av särskilt intresse. Endast *tre olycksfall*, som föranlett hästarnas dödande, hava inträffat.

Även under 1912 har tillfälle till någon tids betesgång beretts åtskilliga hästar, inalles 34 stycken. (*Lokrantz.*)

Skånska husarregementet, I. bataljon.

Hälsotillståndet har under det gångna året varit det bästa möjliga, vilket ock var förhållandet under år 1911. Ehuru antalet sjukdomsfall översteg föregående års med 25, var antalet sjukdagar 1,045 mindre. Sår och kontusioner hade ökats med 43 fall eller med lika många som under år 1911, vadan inträffade fall av dylika skador nära nog fördubblats på de två sista åren. Bland orsakerna till uppkomsten därav har antecknats: sadel med tillbehör 18, slag av annan häst 18, upphängning å spiltbom eller i grimskäft 11, hinderhoppning och ikullridning 17, halkning på stallgolvet 3, uppbindersringar och krubbor 6, gödselgrepar 4, bett av annan häst 1 samt skott vid pistolskjutning 2 fall.

Av inre sjukdomar ha förekommit 32 fall av kolik, de flesta som vanligt inträffande under tiden närmast efter repetitionsövningarnas slut. Antalet föregående år var 25. Ett kolikfall med dödlig utgång var orsakat därav, att en två m. lång tarmslynga blivit insnörd genom foramen Winslowii med ty åtföljande brand och blodförgiftning. Sex andra dödsfall ägde rum under året: hjärtförslamning utan föregående sjukdom eller ansträngning, varvid endast en gråaktig avfärgning av och mör konsistens i hjärtmuskulaturen kunde iakttagas vid obduktionen; brott av 3. och 4. halskotorna vid ikullridning över hinder. De övriga 3 nedslaktades på grund av resp. fall av koller, bäckenbrott och vargörande ledinflammation av traumatisk art.

Utom suturering av sår, öppnande av abscesser, en hel del operativa ingrepp å hovar o. d., ha 8 operationer med brännjärn mot tendinites och distorsioner företagits, samtliga med positivt resultat.

Under året deltog regementet i fälttjänstövningarna i Västergötland, efter vilkas slut endast 19 hästar behövde sjukrapporteras å 1 bataljon; skadorna voro av obetydlig beskaffenhet.

För omkring ett 100-tal hästar bereddes betesgång under ett par månaders tid med god följd i avseende på en del lidanden i hovar, senor och ledgångar.

Då årets remonter syntes mig i kvalitativt hänseende underlägsna föregående års, företog jag en ingående besiktning av dem, varöver protokoll i och för återupprepad besiktning, vilken avses att företagas efter resp. 1 och 2 års dressyr, upprättades. Att verkligt fog för min uppfattning i berörda avseende förelåg, torde framgå därav, att det befanns, att ej mindre än 34 st. av de 45 nya remonterna voro behäftade med mer eller mindre allvarsamma exteriörfel. Härav skall ock en gång framgå, i vad mån dressyr samt rationell skötsel och utfodring i övrigt kan utöva inflytande på utjämnandet av exteriörfel hos remonter i allmänhet och särskilt hos de ifrågavarande.

I och med inflyttningen i det nya kasernetablissemnet vid Berga den 14 sistlidne maj, tillträdde det i alla avseenden utmärkta och rymliga sjukstallet med expeditjonsrum, operationssal, boxar m. m. samt skosmedjan, vilken jämväl uppfyller alla rimliga anspråk. Båda byggnaderna äro försedda med rikligt elektriskt ljus. Med avseende på byggnadernas förläggning i förhållande till väderstrecken liksom skvadronsstallarnas, torde den anmärkningen kunna göras, att mera sol och ljus hade vunnits, om de med sin längriktning placerats i öster och väster i stället för, såsom nu är förhållandet, i norr och söder.

Den 11 sistlidne november utökades 1 bataljon i Hälsingborg med en skvadron, som dit överflyttades från Landskrona, ett förhållande, som givetvis har inverkat på antalet sjukdomsfall under året, jämfört med föregående års. (*Sjöberg.*)

Skånska husarregementet, II. bataljon.

Hälsotillståndet har under året varit gott. Inga svåra smittosamma sjukdomar ha förekommit.

En lindrig smittosam munsjukeepidemi (*Stomatitis pustulosa cantagiosa*) har uppträtt i 2 av avdelningens 5 stallar. Sjukdomen höll sig uteslutande till års- och fjolårsremonterna och kunde begränsas till den ena av de 4 flyglarna i vardera stallarna. Isoleringen av flyglarna varade 3 veckor.

Största antalet sjukdomsfall har varit böjseneinflammation, kron- och kotledsvrickning. (*Larsson.*)

Skånska dragonregementet.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott. Antalet sjuka hästar har varit 1,529 och hava hästarna stått under behandling i sammanlagt 16,625 dagar eller varje häst i medeltal knappt 11 dagar. Något fall av smittosam sjukdom har icke förekommit. Bland inre sjukdomar märkas 62 fall av kolik; dock ingen med dödlig utgång. Bland yttre sjukdomar

hava som vanligt led-, sen- och hovåkommor varit de mest förekommande, men hava i de flesta fall återgått till hälsa. En häst, vilken fått en dörrkrok i hoven, angreps av stelkramp och dog. En remont, vilken vid avlämnandet till regementet var behäftad med ankylos på grund av en större exostosbildning å vänster framknä, har blivit kasserad samt med anledning av dess fullkomliga obrukbarhet nedslaktad.

Under året har regementet deltagit, utom i en del mindre fälttjänstövningar i hemorten och å Ljungbyhed även i fälttjänstövningarna i Västergötland, varunder hästarnas prestationsförmåga sattes på ganska hårt prov; men de utstodo i stort sett dessa ansträngningar väl, tack vare den goda kondition, i vilken de vid övningarnas början befunno sig. (*Sjöberg.*)

Kronprinsens husarregemente.

Hälsotillståndet bland regementets hästar har under året varit mindre gott, i det att fall såväl av lungröta som av kvarka och ringorm förekommit. Från föregående år kvarstodo 16 hästar i den förstnämnda sjukdomen; under året tillkommo ytterligare 30 fall. Sjukdomen, som hade ett jämförelsevis mildt förlopp, upphörde vid vårens inträde. Intet dödsfall inträffade. — Under sommaren började ringorm uppträda och erhöll framför allt bland hästarne vid en skvadron stark utbredning. Av samtliga 51 fallen kommo sålunda ej mindre än 34 på nämnda skvadron. Hos en och annan häst visade sjukdomen sig mera svårartad och utbredde sig över nästan hela bålen. I de flesta fallen lokaliserade den sig till njurtrakten, säkerligen överförd medelst filten vid ridning; en och annan gång utbröt den samtidigt på flere ställen av kroppen och har väl då överförts vid rykten. De angripna hästarna avskildes från de övriga, deras filter, m. m. rengjordes och desinficerades.

Under hösten började ett och annat fall av kvarka att visa sig och efter fälttjänstövningarna i Västergötland utbredde sig sjukdomen hastigt. Inalles hava 44 fall inträffat. Av dessa har ett fall fått dödlig utgång. Vid obduktionen befanns slemhinnan i svalget brandig, varjämte större och mindre brandiga hårdar förekommo i lungorna. I allmänhet har sjukdomen haft en mindre god karaktär, med starka, utbredda ansvallningar i svalgtrakten och käftgropen samt brandigt sönderfall. (*Bohm.*)

Norrlands dragonregemente.

Hälsotillståndet inom regementets hästbesättning, har under under hela det gångna året varit synnerligen gott. Med undantag av ett enstaka fall av kvarka hava icke några smittosamma sjukdomar uppträtt.

Detta fall gällde en av de nyanlända remonterna. Kort efter sin ankomst till regementet visade hästen bristande foderlust och blev därför isolerad i sjukstallet samt ställd under observation. Inom få dagar inställde sig feber, och kort därefter kunde kvarka diagnostiseras. Efter tillfrisknandet hölls hästen fortfarande isolerad en längre tid, och, först efter grundlig desinfektion av såväl hästen som stallpersedlarne, tilläts den att återgå till de övriga remonterna.

Ytterst få fall av invärtes sjukdomar hava förekommit. Även kolikfallen hava uppträtt i betydligt mindre antal än under föregående år, synnerligast efter repetitionsövningarnes slut, och detta antagligen beroende därpå, att den torra sommaren lämnade ett ypperligt och väl inbärgat höfoder.

Endast tvenne hästar hava under året störtat, därav en i kolik. Då såväl själva grundorsaken till detta sjukdomsfall som ock hela dess symptomkomplex är av mera ovanlig natur, relateras detsamma.

Den 21 oktober kl. 10 på aftonen anmälde sig mig, att en av årsremonterna på 3. skvadron hastigt insjuknat. Vid min ankomst till stallet berättade hovslagaren och stallpersonalen, att hästen haft ett egendomligt svindelanfall, vilket kort efter min ankomst åter inställde sig. Bäst som hästen stod helt lugn, började den plötsligt att darra, blicken blev stirrande och ångestfull, och så störtade djuret omkull framåt, varvid huvudet slog våldsamt mot krubban. Efter att hava legat orörlig några sekunder, inställde sig krampaktiga ryckningar i alla fyra extremiteterna. Efter en stunds förlopp gjorde djuret häftiga försök att resa sig. När detta slutligen lyckades, och hästen väl kommit på benen, lugnade den sig snart och började åter förtära något av sitt foder. Djuret fördes omedelbart till sjukstallet, där det inställdes i en box.

Vid närmare undersökning befanns peristaltiken normal, avföringen tunnflytande och ofta avgående i små portioner, temperaturen 40,3, andning och hjärtverksamhet något påskyndande, blicken orolig, lungorna normala.

Då dessutom inga koliksmärtor eller någon gasupptrivning av buken förekom, samt en rektalundersökning på conomvridning givit negativt resultat, kunde jag icke länka mig annat, än sjukdomssymtomen stodo i samband med något hjärnlidande eller möjligen någon häftig infektion. Djuret fick ett kloralhydratlavemang och sattes under natten på observation i sjukstatlets isoleringsavdelning.

Följande morgon inträffade svindel- och krampanfallen allt oftare under ökad andnöd, och det var snart förenat med verklig livsfara att gå in i boxen för att undersöka eller behandla djuret, så oförberett kommo anfallen, och så våldsamma voro de. Kl. 9 på aftonen störtade hästen. Vid obduktionen visade sig magsäcken vara i hög grad förstörd, och kändes den tung och kompakt samt nästan hård som trä. Vid dess öppnande befanns

maginnehållet utgöras av hårt sammanpackat, mer eller mindre osmält, stråfoder, som i det yttersta lagret hade ljusgrön färg, men närmare centrum blev allt blekare och blekare, tills det slutligen syntes gulvitt, hårt och torrt och till sin konsistens påminnande om trämassa. Vid genomskärning av denna kompakta massa uppstod en så vidrig, sur stank, att maginnehållet skyndsamt måste avlägsnas från obduktionsplatsen. Mag-slemhinnan syntes normal.

Orsaken till denna egendomliga magöverfyllnad visade sig vara en rent mekanisk tillstoppling av pylorus vid dess övergång i duodenum genom larver till hästflugan (*Gastrophilus equi*). Dessa sutto så tätt sammanpackade runt väggarna därstädes, att de verkat fullkomligt såsom en sil, varigenom endast tunnflytande ämnen kunnat passera, men de fasta, osmälta partiklarna tvingats att stanna kvar i magsäcken. Denna så småningom uppkomna, kroniska magöverfyllnad hade sedan genom det tryck, den oformligt utspända magsäcken utövat på bakre Aorta, framkallat den stegring av det arteriella blodtrycket, som till slut ledde till djurets död genom hjärn- och lungapoplexie under de egendomliga symtom och våldsamma svindel- och krampanfall, som förut beskrivits.

Allmännast förekommande utvärtes sjukdomar under år 1912 hava, liksom under föregående år, varit alla slag av sår samt hovinflammationer och böjseneinflammationer.

Sår, krosskador och grimskaftskador uppgå till ett sammanlagt antal av 181 fall.

Under 1911 uppgick sårskadornas antal till 241 och under 1910 till 308 fall. Antalet sårskador har således år ifrån år stadigt minskat, vilket talar synnerligen gott för såväl befälets som truppens ökade intresse för och omvårdnad av hästmateriet.

Kontusionerna uppgå till 47, hovinflammationerna till 68 och kron-trampen till 66 fall.

Siffrorna för dessa sjukdomar hava under de tre sista åren varit nära nog konstanta, dock visande en minskning med 9 fall av hovinflammationer under sista året. Böjseneinflammationerna, uppgående till 56 fall, visa däremot en liten stegring av 7 fall mot föregående år.

På grund av den stora betydelse denna sjukdom har för hästens tjänsteduglighet, vore det önskligt, att även denna sjukdomssiffra kunde under kommande år nedbringas.

Förutom det förut relaterade dödsfallet har under året endast en häst störtat och detta på grund av hjärnblödning.

Hästen stupade mitt under en ridövning på exercisfältet under en av de hetaste högsommardagarna, antagligen träffad av solsting. Tre av regimentets hästar hava såsom obotliga måst nedslaktas, därav en för koller, en för paralys. nerv. suprascapul. och en för fraktur av skankbenet.

Den sistnämnda skadan uppkom på så sätt, att hästen under en fältmarsch i första nattkvarteret blev sparkad av sin sidokamrat på insidan av skanken, varefter uppstod ett mindre krossår utan nämnvärd hälta. Då hästen skulle ledas tillbaka den 4 mil långa vägen till Umeå och kommit ungefär 1 mil från målet, förde dragonen hästen från vägen över vägdiket för att i en liten gård vid sidan av vägen vattna djuret. På dikeskanten trampade hästen fel med det skadade benet, varvid skankbenet frakturerades, och hästen måste nedslaktas på platsen.

En genom krossåret uppkommen infraktion av skankbenet låg här tydligen till grund för frakturen.

Även tvenne officershästar hava måst nedslaktas på grund av benbrott. Den ena fick underarmbenet avslaget i stallet, och den andra ådrog sig på ett egendomligt sätt ett komplicerat splitterbrott å kotbenet å v. fr. Under rastridning i den s. k. »ungerska löpgården» durkade hästen, och för att kunna hejda honom, styrde hästkötaren hästen rakt emot den höga stängselgrinden. Framför denna tvärstannade hästen med ena framhoven stötande i grindstolpen och kunde sedan icke gå från stället. Vid närmare undersökning konstaterades en komplicerad fraktur å kotbenet v. fr. Efter skedd nedslaktning visade det sig, att kotbenet var fullständigt sönderkrossat i 48 större och mindre bitar, av vilka den största var av en hasselnöts storlek.

Sammanlagda antalet sjukdomsfall under 1912 uppgår till 924 mot 1,045 år 1911 och 1,225 år 1910, och detta oaktat hästnummerären under de sista två åren varit betydligt högre än under år 1910. Under året hava utförts 12 sträckbränningar för böjseneinflammationer och tre för gaffelbandsinflammationer, tre punktbränningar för periostiter, två för kotbensfissurer och fyra för spatt.

Penetrerande nålbränning med skarpsalva och tryckbandage har med utmärkt resultat använts för ledgallor, senskidegallor och hæmatom å insidan av skenbenet i sammanlagt 7 fall. Dessutom ha utförts 7 operationer för genomgående hovspricka samt ett nervsnitt för podotrochilitis och en Williams operation för pipande kvickdrag. Denna senare operation utfördes på försök och med reg.-chefens medgivande å en kasserad och för nedslaktning bestämd häst.

Det gångna året har varit det 8., som bataljonsveterinärbeställningen vid regementet stått vakant i brist på sökande. (*Widerström.*)

Svea artilleriregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna vid K. Svea artilleriregemente kan under året sägas hava varit i allmänhet tillfredsställande. Sedan regementet på våren 1911 blev fritt från *lunggröta*, har intet fall av denna sjukdom inträffat

förrän i slutet av december 1912. Sjukdomen konstaterades den 19. sagda månad hos en årsremont å 3:dje batteriet, varefter följde ett fall den $^{26}/_{12}$ å 7:de batteriet och 2 fall den $^{27}/_{12}$ å 1:sta batteriet, likaledes bland årsremonterna. Dessa kommo till regementet dels den 17. september — 39 st. — dels den 11. november — 3 st. — samtliga från Utnäslöt. Hos en stor del av dem iaktogs strax efter ankomsten lindrig näsflytning och hosta, som i tre fall föranledde sjukbehandling under tillsammans 66 dagar under tidsperioden $^{22}/_{10}$ — $^{27}/_{12}$. I tre fall, nämligen den $^{23}/_{9}$ och $^{5}/_{11}$ å 2:dra batteriet och den $^{2}/_{11}$ å 5:te batteriet, konstaterades typisk kvarka.

Bland infektionssjukdomar må även nämnas ett fall av *stelkramp*, som ovanligt nog övergick i hälsa. Stamhästen Chloris å 3:dje batteriet hade nämligen den 16. september ådragit sig ett stort, svårartat sår å vänstra karpalleden. Den 5. oktober konstaterades stelkramp, som utvecklade sig fullt typisk, dock utan våldsamma krampsymtom. Hästen kunde den 9. december friskrapporteras.

Under november och december månader förekommo å samtliga batterier talrika fall — 29 st. — av dermatiter i karlederna (mugg), sannolikt beroende på den ständiga nederbörd, som under denna tid rådde.

Inberäknat de ersättningar för skador till ägarne av vid lejninstidens slut sjukskrivna hästar, som upptagits i det rapporten åtföljande hästsjukbeskedet, utbetalades vid utmönstringen den 9 oktober ersättning för följande skador hos följande antal lejda hästar, nämligen för:

kolik	1 fall	(kvar efter utmönstr.)
ögonskada	1 »	
tryckskador.....	36 »	} (6 kvar efter utmönstr.)
krosskador	20 »	
sår	29 »	
mugg	5 »	
håltä	8 »	
stengalla	4 »	(1 kvar efter utmönstr.)

Vid årets slut kvarstod ännu en av de lejda hästarna, vilken visserligen var fullt återställd från den åkomma, som föranlett dess kvarstannande — tryckskada å manken — men som i stallet ådragit sig ett svårartat sår å insidan av vänstra låret genom att hänga upp sig å en spiltbomskrok.

(Ringdahl.)

Göta artilleriregemente.

Hälsotillståndet har under år 1912 varit utmärkt gott.

Som vanligt har under året inträffat en del kolikfall, vilka, då de rätt snart återställts, icke influtit i sjukbeskedet. En del lindrigare sjukdomsfall,

såsom sår, kontusioner, mugg, laryngiter m. m., vilka visserligen varit föremål för behandling men ej omöjliggjort hästens användande, äro ej heller upptagna i detsamma. (*Olsson.*)

Vendes artilleriregemente.

I likhet med föregående år har hälsotillståndet bland hästarna vid regementet och bland officersvolontärskolans hästar varit tillfredsställande. Endast ett stänkfall av kvarka har förekommit. Ett trettiotal hästar, både stam- och lejda, fingo omedelbart, innan vi skulle åstad på västgötamanövern, näskatarr. Sjukdomen var dock av så lindrig beskaffenhet, att endast ett fåtal hästar behövde lämnas hemma. Antalet kolikfall har varit företrädesvis stort, nämligen 114 st., och har detta antagligen berott på, att genom den ovanliga torkan under sommaren fodret varit allt för torrvoxet.

Av andra sjukdomar ha yttre skador varit de vanligaste. Fem stamhästar hava under året störtat, en i stelkramp, två på grund av benbrott och två i kolik, och var dödsorsaken vid koliken magbristning i det ena och tunntarmslinga i det andra fallet. (*Jonsson.*)

Norrlands artilleriregemente.

Som synes av hästsjukbeskedet har hälsotillståndet bland hästarna varit tillfredsställande. — Av smittosamma sjukdomar må nämnas ett sporadiskt fall av mjältbrand och orsaken härtill möjligen smittoförande foder. — Av kvarka hava förekommit 6 fall bland årets remonter. — Ett fall av diafragma-bräck med instjälpling av tunntarmen i brösthålan må ock här angivas. — Att ett större hudsår å hasens framsida kunnat trots noggrann behandling tvinga till nedslaktning, var beroende på den ständiga böjningen av leden och därav föranledda indurativa processer, samt brytningar av sårytan. — Det större antalet tryckskador å de lejda hästarna torde kunna förklaras därav, att marscher och övningar företagas under längre tidsföljd och under mera fältmässiga förhållanden, samt ock därav, att seltygen ej fullt kunna anpassas till hästarna. — Också hava mankamskyddarna även i år visat sig vara synnerligen lämpliga och nyttiga. — Det torde kanske böra framhållas, att förpackningen av desamma i tygsäck ej visat sig vara så pass skyddande, att ej anläggningsytan skadats genom repor. — Detta kan dock vara beroende därpå, att de utan hänsyn blivit nedpackade bland övrigt bagage.

(*Söderberg.*)

Norrlands artilleriregementes detachement i Boden.

Som synes av sjukbeskedet, har i likhet med föregående år allmänna hälsotillståndet bland truppförbandets hästar varit gott. Endast i fråga om

kolik har antalet fall nämnvärt ökats, möjligen beroende på ströbäddarnas sämre beskaffenhet till följd av knappare tillgång på halm.

Kolikfallen hava emellertid, med undantag av tvenne, varit av lindrigare beskaffenhet; av de två mera allvarliga fallen har ett haft dödlig utgång (tunntarmsinklämning i en ruptur av nätet), medan det andra, förorsakat av kolonomvridning, gått till hälsa efter reposition.

Tvenne hästar hava nedslaktats, den ene en 6-årig remont på grund av korsförlamning, och den andra, en 7-årig stamhäst, på grund av magsår och kron. njurinflammation. Sistnämnda sjukdomsfall, som förlöpte under symtom av en envis magkatarr med aptitlöshet, avmagring och kraftnedsättning, behandlades en längre tid utan resultat dietiskt och med saliniska medel. Då djurets krafter alltmer avtogo, och dess urin vid företagen undersökning visade stark äggvitereaktion och en specif. vikt av endast 1,008, så tillstyrktes nedslaktning av djuret. Vid sektionen iaktogs förutom kronisk nefrit ett c:a 4 cm. långt sår genom magsäckens slemhinna med organiserade blodkoagel fastsittande i såret. Magsäcksväggen var betydligt förtjockad och saftigt infiltreerad. Sannolikt har såret uppkommit genom tillfällig magöfverfyllnad med därav följande partiell magbristning, ehuru djuret aldrig företett symtom på kolik.

Av utvärtes åkommor hava sår, hov- och senlidanden samt benhinneinflammationer (griffelbensperiostiter), blodförgiftningar och kontusioner (blodsvulster) varit de vanligaste.

En häst har under året opererats för multipla inkar i nack- och öronkörtelregionen. (*Bergh.*)

Upplands artilleriregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna vid regementet har under året varit jämförelsevis gott.

Av smittosamma sjukdomar förekom visserligen kvarka i början av året, men av lindrig beskaffenhet. Sjukdomen upphörde ganska snart, tack vare möjlighet till hastig isolering av de sjuka.

I slutet av oktober inträffade ett fall av lungröta inom Uppsala stad, och i medio av november insjuknade ganska många hästar därstädes, och sjukdomen visade benägenhet att sprida sig. För att om möjligt förhindra dess öfverförande till regementets hästar, utfärdades följande bestämmelser.

Med anledning av att lungröta flerstädes utbrutit bland hästarna i Uppsala stad, anbefalles t. v.,

Regementets hästar, eller hästar, vilka äro uppställda i regementets stallar, få icke, vare sig för övning, motionsridning, enskild ridning eller körslor, föras till staden, med undantag för de körslor, som äro oundgängligen nödvändiga för förvaltningen.

Kusk, som skall köra dylik skjuts till staden, skall för varje gång beordras

att icke införa i stall eller skjul;

att å gata eller gård ställa hästen så, att den icke kommer i beröring med andra hästar;

att efter återkomsten till kasernen, innan hästen införes i stallen, föra densamma till sjukstallet i och för hovarnas rengöring medelst lysollösning.

Hästar från staden få icke inkomma i etablissementet, med undantag av de skjutsar, som oundgängligen äro erforderliga för mathållningen. Dessa skjutsar få endast köra från närmaste grind och till platsen mellan köket och manskapsmarkenteriet och åter ut samma väg.

De civila kuskarna underrättas härom genom köksföreståndarens försorg.

Furageringskörslor få icke verkställas med hästar från staden, utan komma därtill hästar från landsbygden att användas.

Regementets personal får ej ingå i stallar i staden och skall undvika att komma i beröring med hästar därifrån.

Huruvida dessa förhållningsorder, som inom parentes sagt blivit noggrant följda, förhindrat smittans spridande till regementet, kan naturligtvis icke avgöras, men ett faktum är, att icke ett enda fall förekommit bland hästarna, oaktat sjukdomen varit och fortfarande är mycket spridd såväl i Uppsala stad som i dess närmaste omnejd.

Den 17. och 18. september ankommo 44 st. remonter från Utnäslöt remontdepå, varvid samtidigt upplysning erhöles om, att hästarna nyss förut varit angripna av s. k. munsjuka (Stomatitis pustulosa contagiosa). Vid omedelbart verkställd besiktning av de anlända hästarna, befunnos tre stycken behäftade med ej fullt läkta sårnader efter sjukdomen, och fara förefanns, att smittan skulle sprida sig till regementets övriga hästar. Hästarna isolerades emellertid i två ridhusavdelningar och motionerades på enskild plats och av särskilda skötare samt kvarstodo avskilda till regementsövningarnas slut, lyckligtvis utan att sjukdomen spred sig.

Av andra sjukdomar har kolik förekommit uti ett ganska stort antal fall, varav flera varit svåra och försakat döden. Sålunda har på grund av sjukdomen störtat fem stamhästar och en lejd häst. På hösten efter regementsövningarnas slut uppträdde sjukdomen mycket ofta, troligtvis beroende på, att vid bäddarnas omläggning hästarna vid många batterier på grund av bristande tillgång på folk ej kunde erhålla tillräcklig motion, varvid samtidigt även kan påpekas, att fodret på grund av delvis sämre bärning stundom var av mindre god beskaffenhet än under föregående år. Fallen voro i allmänhet lindriga med en halv till en dags varaktighet. Utan att hava sjukskrivits har ett antal av 185 hästar varit av sjukdomen mer eller mindre angripna.

Anmärkningsvärt är vidare, att regementets hästar varit utsatta för mera

olyckshändelser än vanligt, i det ett antal av fem stam- och två lejda hästar måst nedslaktas på grund av benbrott, spark av annan häst, stakning och dylikt.

Bland egendomliga sjukdomsfall kan anföras följande:

Vid skjutning med pistol till häst råkade ryttaren, då hästen skyggade, skjuta honom, dels å vänstra sidan av huvudet, dels i högra bogen. Å det förstnämnda stället gick kulan in ungefär 2 cm. nedanför käkleden med riktning framåt, fortsatte i ögonhålans undre vägg, gick under ögongloben och ut i främre ögonvinkeln. De andra skotten voro markerade av en ingångsöppning i vecket mellan bogen och halsen, ungefär 2 dm. från bogspsetsen. Ifrån detta senare sår förekom en ganska häftig blödning, som dock inom kort hämmades genom tamponering och igen-syning. Såret vid ögat såg rätt hotande ut, då man till en början ej kunde avgöra, huruvida ögongloben var träffad eller ej. Sårkanalen kunde genomgående sköljas, men efter en ganska kort tid läktes densamma och ögat blev fullt återställt. Vid noggrannare undersökning av bogsåret anträffades tvenne kanaler, varav den ena hade riktning bakåt mellan bogen och bröstväggen, utan att någon skada av brösthålan, ej heller någon kula kunde anträffas; den andra kanalen hade en riktning mot bröstbenets mitt, där en svullnad förekom. När denna efter några dagar lagt sig, kunde man känna en kula mellan hull och skinn, och blev densamma genom anläggande av ett litet snitt uttagen. Kulan var så tillvida skadad, att manteln vid basen var söndertrasad och bortsliten på en utsträckning av cirka en halv cm. i fyrkant. Vid spetsen var manteln hel, under det blyet till $\frac{1}{6}$ var borta, varvid kulan, som tydligen slagit emot en benkant eller dylikt, erhållit en sned form. Genom spolning och vanlig sårbehandling läktes skadorna mycket snart och efter 16 dagar kunde djuret åter användas.

Egendomligt är, att samma häst ett par år förut under alldeles liknande förhållanden erhöll ett skottsår med ingång bakom och utgång framom högra örat. (*Florén.*)

Smålands artilleriregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna var mycket gott i årets nio första månader, men blev sämre under de sista tre, på grund av utbruten *lungröta* och *kvarka*. Antalet sjukdagar utgör 6,1 % av hästtjänstgöringsdagarna; sjukdagarnas siffra är dock ej fullt i överensstämmelse med sjukdomarnas varaktighet, på grund av att en del lejda hästar med anledning av *lungrötan* måste kvarhållas och under denna tid kvarstodo sjukskrivna, ehuru de voro fullt återställda.

Lungrötan inkom med lejda hästar från trakten av *Hör i Skåne*. Vid förmönstring av dessa en vecka före inmönstringen hade ej något miss-

tänkt fall kunnat märkas bland alla de uppvisade hästarna, men vid in-mönstringen den $\frac{2}{9}$ befanns en behäftad med näsflytning och var slö, varför den kasserades. Vid telegrafisk förfrågan hos vederbörande veterinär förklarades, att lungröta ej förekommit i trakten på två månader. Den $\frac{23}{9}$ insjuknade en häst i feber, men utan hosta och utan symtom från lungorna, den 25. och 26. fyra till under enahanda symtom; den 27. avgick regimentet till fälttjänstövningarna i Västergötland. Det var ej möjligt att av de lindriga fallen då med säkerhet konstatera lungröta. Dessa fem jämte en sedermera insjuknad hade stått i samma järnvägsvagn under transporten från Skåne.

Under marschen till manövern inträffade intet fall, men den $\frac{2}{10}$ kommo fyra nya fall, varför åtgärder vidtogos för att hindra sjukdomens spridande bland övriga truppförband och bland hästarna i trakten, vilket var förenat med svårigheter, på grund av den inträffade kyliga och regniga väderleken, som knappast tillät hästarnas uppställande i bivack. Emellertid insjuknade ej flera hästar under manövern.

Så fort sig göra lät efter hemkomsten utmönstrades de lejda hästarna.

Sjukdomens förlopp var i allmänhet mycket lindrigt, men *ett dödsfall* bland stamhästarna inträffade dock. Kvarstående sjuka till 1913 voro blott tre stycken.

Kvarkan var besvärlig, emedan den hade benägenhet att lokalisera sig i retrofaryngeala och retrotracheala lymfkörtlar; de sistnämnda fallen voro särskilt tråkiga, och ett av dem ledde *till döden genom kvävning*. Hästen var starkt svullen kring övre delen av strupen och hade respirationsbesvärligheter, men åt och drack. Jag skulle försöka göra incision, men redan vid hudsnittet utlöstes antagligen glottiskramp och inom ett par minuter var hästen död, oaktat tracheotomi gjordes. En större kvarkabscess låg på tracheans baksida, ungefär i höjd med 5.—6. trachealringen, och hade buktat in bakre trachealväggen i lumen.

Som jag i min årsberättelse för år 1911 anförde, har jag ansett, att den bland de lejda hästarna ofta uppträdande halsinflammationen till största delen har sin orsak i yttre inflytelser och ej i smitta. Jag anser, att hos de lejda hästarna, som under betestiden varit vana vid saftigt, vattenrikt foder, då de direkt övergå till torrfodring och samtidigt komma i ovanligt arbete, framkallas ett behov att upptaga större mängder vatten, och om detta behov tillfredsställes endast ett fåtal gånger pr dygn och med kallare vatten än hästarna varit vana vid, uppkommer genom avkylning av svalg-regionen katarr därstädes. För att söka motarbeta sjukdomen, vidtagas åtgärder i enlighet med nedanstående P. M.

»*Vattning av hästarna* bör regelbundet ske minst fem gånger dagligen, därav morgonvattning sedan hästarna förtärt ett höfoder samt kvällsvattning

kl. 7—8 e. m. Dessutom böra hästarna under övning vattnas så ofta tillfälle därtill gives, utan att övningen i väsentlig grad hindras.

Sjö- och bäckvatten är att föredraga framför vattenledningsvatten, i synnerhet under första lejningstiden.

Badning och vattenbegjutning av de lejda hästarna bör endast ske undantagsvis och aldrig så att de komma i frysning.

Minimitid för marsch till Skillingaryd 8 1/2 timme.»

Endast 4 fall inträffade med 88 sjukdagar bland de först inkomna 300 hästarna mot 53 med 909 sjukdagar år 1911 och 91 med 1,681 sjukdagar år 1910. Till det goda resultatet bidrog nog också, att sommaren 1912 var regnig, så att det ej dammade under övningarna i den grad, som eljest brukar vara fallet.

Benhinneinflammation har förorsakat 644 sjukdagar, fördelade på 18 fall, vilket måste anses vara ganska mycket.

Vid utmönstring av de lejda hästarna voro nedanstående skadefall föremål för ersättning:

Utgjutning i muskelskida.....	1
Sår... ..	10
Tryckskada	42
Svullnad	2
Mugg	6
Ledinflammation	1
Hälta	18
Halsinflammation	9
Överansträngning	3

(Hederstedt.)

Gottlands artillerikår.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit i allmänhet gott. 1911 års ganska svåra kvarkepizooti följdes av en lindrigare 1912; det var huvudsakligen från fastlandet och Öland insatta lejda hästar och remonter, som detta år angreps av sjukdomen. Relativt många fall av kolik ha inträffat, de flesta omedelbart efter ombyte av ströbäddar; den till dessa bäddar använda halmen utgjordes till en del av dålig vetealm (mögelsvamp); samliga fall gingo till hälsa. Den 12. augusti slaktades en stamhäst efter att ha nedkörts i en hällspringa å Tofta skjutfält och vid frigöringsförsök »avskalat» hela skenbenet. En lejd häst har efter regementsövningarnas slut kvarstått för mankfistel ända till den 12. december, då den fullt återställd friskrapporterades. (Ahlgren.)

Positionsartilleriregementet.

Under det gångna året har ett gott hälsotillstånd varit rådande. Intet fall av smittosam sjukdom är att anteckna. Sjukdagarnas antal uppgick endast till 2,627 mot 4,934 under föregående år. En stamhäst har dött på grund av kolonomvridning och 3 lejda hästar på grund av diafragmabristning, magsäcksbristning samt kolonomvridning. En lejd häst har måst nedslaktas på grund av hjärnblödning (atoxi). 4 st. bränningar för senlidande, spatt och kronledsdistorsion ha blivit utförda med gott resultat. Intet märkligare sjukdomsfall har inträffat.

Vid behandling av senskidesår och ledsår har 3 %-ig vätesuperoxidlösning använts som ett synnerligen framstående medel.

För att påskynda läkningen av sår, med långsamt förlöpande läkningstendens, använder jag numera med god effekt ingnidning kring såret av en skarp salva (den av mig använda är jodethydrargyric. præc. 10—12 adep. suill. 50). (*Kruse.*)

Svea ingenjörkår.

Som antalet sjukdagar utgör endast 5 % av sammanlagda antalet hästtjänstgöringsdagar, torde hälsotillståndet bland hästarna vid kåren under det gångna året betecknas som särdeles tillfredsställande, i synnerhet som de flesta av åkommorna varit av lindrig art och av kort varaktighet. Av smittosamma sjukdomar hava förekommit 8 fall av smittosam munsjuka hos häst. Smittan infördes med remonterna från Utnäslöt remontdepå på grund av försenat meddelande om sjukdomens förekomst därstädes. De invärtes åkommorna äro till antalet få. Den största anparten kommer således på yttre skador, såsom sår och kontusioner m. m., samt på håltorna, mest förorsakade av lidanden i senor, ledgångar och hovar, för vilket allt närmare redogöres i efterföljande hästsjukbesked.

På en stamhäst hava äggstockarne blivit bortopererade på grund av sjukligt stegrad könsdrift. Djuret var nämligen för nämnda lidande oanvändbart till allt arbete, men har nu åter kunnat tagas i bruk. Fyra stamhästar hava blivit brända för senåkommor samt 2 st. opererade för bindvävsknutor i sadelstäderna. Samtliga, utom en av de förra, som blivit ombränd, med gott resultat. (*Arenander.*)

Fälttelegrafkåren.

Hälsotillståndet bland hästarne vid Kungl. Fälttelegrafkåren under år 1912 kan sägas hava varit särdeles gott. Inga smittosamma sjukdomar

hava förekommit och av invärtes åkommor endast några få fall, därav ett i kolik med dödlig utgång. (*Arenander.*)

Bodens ingenjörkår.

Det allmänna hälsotillståndet har varit särdeles gott. En häst har stör-tat till följd av org. hjärtfel och dilatation av lungarteren med närmaste för-greningar och därav följande kärlbristning och inre förblödning.

(*Bergh.*)

Svea trängkår.

Hälsotillståndet har varit gott. Intet sjukdomsfall av särskilt intresse har förekommit. (*Berg.*)

Göta trängkår.

Hälsotillståndet bland kårens hästar har under året varit särdeles gott.

(*Sandberg.*)

Norrlands trängkår.

Under år 1912 har det allmänna hälsotillståndet bland hästarna varit i huvudsak lika som under närmast föregående år. Någon smittosam sjuk-dom har under nämnda år icke förekommit. De talrikast förekommande sjukdomarne hava varit kolik, fotrulleinflammationer, böjseneinflammationer, tryckskador, krosskador, sår samt inflammationer i hovens läderhud.

(*Setterbom.*)

Skånska trängkåren.

Hälsotillståndet har under året varit synnerligen gott, och samtliga häs-tar voro vid gott hull och i god kondition. Ingen smittosam sjukdom har förekommit. (*Dickert.*)

Västmanlands trängkår.

Hälsotillståndet bland kårens hästar har under året varit synnerligen gott. Inga smittosamma sjukdomar hava förekommit.

Flera kolikfall av mycket lindrig beskaffenhet hava förekommit, men som anfallen efter behandling gått över på några timmar, hava de ej behövt sjukskrivas och sålunda ej upptagits i sjukbeskedet.

Likaså hava en del fall av tandfel, sår och yttre skador, vilka visserligen behandlats, men där hästarna varit fullt tjänstbara, ej heller upptagits.

Ett fall av hornhinneinflammation är anmärkningsvärt, ty sedan hästen ställts in under behandling, förvärrades åkomman och blev ganska elakartad, tills jag kom underfund med, att hästen slog ögat flera gånger hårt i krubbkanten till följd av smärtor i detsamma. En skyddshjälm tillverkades av tämligen tjocka och oböjliga järnstänger, vilka fastnitades i grimman och vilka gingo i både korsvis över ögat. Sedan hästen haft denna skyddshjälm någon tid, klarnade ögat så småningom och hästen blev återställd.

Intet dödsfall har inträffat under året. (*Larson.*)

Östgöta trängkår.

Hälsotillståndet bland hästarna har varit tillfredsställande. Av kårens 54 stamhästar hava 30 varit sjukskrivna minst en gång. Antalet sjukdagar har dock varit ganska stort. Uppkomna sår ha ofta varit förenade med större huddefekter, och läkningen har på den grund tagit lång tid i anspråk. Lymfkärlsinflammationerna ha varit ganska svårartade. En bränning för spets har gjorts med gott resultat. Endast få fall av kolik ha förekommit, och har ingen häst på grund av denna sjukdom behövt sjukskrivas. (*Moren.*)

Herrevadsklosters remontdepå.

Hälsotillståndet bland remonterna på Herrevadsklosters och Silfåkra remontdepåer har under år 1912 varit särdeles gott.

Den årligen återkommande kvarkepidemien bland 3-åringarna började å Trolleås betesmark och fortsatte efter hemkomsten till Herrevadskloster bland de remonter, som gått på bete på Trolleholm, där sjukdomen ovanligt nog ej förekom under betestiden. Ett dödsfall har inträffat på grund av svit av kvarkan.

Den under året inlagda vattenledning, genom vilken vattnet uppföras direkt ur den förbiflytande Klosterån, synas hava haft ett välgörande inflytande på remonternas hälsa. De annars årligen återkommande täta kolikfallen på hösten, som tillskrivits dricksvattnet, hava under hösten 1912 fullständigt uteblivit.

Ett dödsfall i kolik med en cirka 5 meter lång tarminvagination har förekommit.

Remonternas hull och kondition har under hela året varit synnerligen gott. Under kvartiden magrade visserligen en del djur något, men togo ganska fort upp sig igen. (*Follin.*)

Björnö remontdepå.

Hälsotillståndet bland remonterna härstädes har under året delvis varit mindre tillfredsställande. I början av juli månad utbröt en svårartad kvarkfarsot, som mer eller mindre angrep över hälften av hästarna. En hel del voro synnerligen svårt hemsökta, och upprepade ingrepp med kniven måste göras. Såsom ofta händer, följdes kvarkan i ett par fall av anasarka av mycket svår art. Då den ena anasarkahästen härtill angreps av mycket hårdnackad kolik, fanns föga hopp om vederfående, men utgången blev slutligen bättre än man kunde vänta, och remonten kunde, en enda månad försenad, lämna depån såsom fullt frisk. Övriga behandlade fall hava mest varit hovskador samt sår och kontusioner, de senare oftast uppkomna genom slag av kamraterna. (*Almgren.*)

Frösö remontdepå.

Trots det jämfört med totalnumerären stora antalet sjukskrivna hästar, kan hälsotillståndet under året betecknas som gott.

Som av bifogade sjukbesked framgår, ha 77 hästar under året varit sjukskrivna. Intet dödsfall har förekommit. De allmännaste sjukdomarna ha varit kvarka samt yttre åkommor. Från digestionslidanden har besättningen praktiskt taget varit skonad, vilket tydligt talar för utfodringens ändamålsenlighet.

Kvarka, som varit enda uppträdande smittosamma sjukdom, har varit av relativt mild natur, men däremot rätt långvarig, individuellt sett. Den började med den våta, kalla höstens inträde (september) och verkade rask minskning i hullet, men i mitten av oktober var sjukdomen, praktiskt taget, över utan att lämna efter sig några anmärkningsvärda sviter.

Vid samma tid började emellertid depån hotas av en betydligt allvarssammare fara. Lungröta yppades då och spred sig raskt i och omkring Östersund, men tack vare depåns isolerade läge samt vaksamhet från samtliga personalens sida, kunde remonterna skyddas från infektion. Vid årsslutet kunde ock sjukdomen förklaras vara för denna gång upphörd inom Jämtlands län, sedan 5 veckor förflutit efter det sista fallets (dödliga) utgång.

Av de yttre sjukdomarna spela kontusionerna största rollen. De mera alldagliga av dessa äro i sjukbeskedet betecknade som periartriter, då resp. leder, om än lyckligtvis i mindre grad, synts vara indragna i affektionen. Med undantag av en bogledsperiartrit ha dock samtliga förlöpt gynnsamt, den senare kvarstår i tillfriskningsstadiet vid årets slut. Huruvida den kommer att förorsaka men för framtiden, kan ännu ej fullt avgöras, men hoppet om fullständigt tillfrisknande är ganska grundat.

Av allvarligare art voro däremot tvenne fall av spatt; båda hästarna kasserades som odugliga till krigsbruk.

Växtligheten och väderleken ha under året varit gynnsamma för utevistelsen och betesgången, med undantag av en del av hösten, vars regniga väderlek bidrog att nedsätta hullet hos en stor del av hästarna; men med något tillskottsfoder, varav melassfodret visat sig särskilt ändamålsenligt, bekämpades denna olägenhet jämförelsevis lätt.

Depåns veterinärmateriel, som inventerades vid slutet av året, har varit tillräcklig och ändamålsenlig. I detta sammanhang må nämnas, hurusom under året tillkommit ett välbehövt sjukstall jämte operationslokal, tvenne omständigheter, som helt visst komma att visa sig avsevärt säkerställa och underlätta veterinärvården vid depån. (*Frykholm.*)

TABELLER.

Tab. I. Tablå över trupp-

	1	2	3	4	5	6	7
	D E B E T						
	Reservation från år 1911 kronor	1912 års anslag kronor	Extra uppbörd kronor	Extr. anvisningar kronor	Summa kronor	Brist till år 1913 kronor	
Kavalleri.							
1 Livgardet till häst	6 998 ⁹¹	6 148 ²⁹	168 ⁰⁰	1 952 ¹⁴	14 267 ³⁴	—	
2 Livregementets dragoner	1 109 ⁵⁷	5 546 ¹⁹	102 ⁰⁰	—	6 757 ⁷⁶	—	
3 Livregementets husarer	5 737 ⁸⁹	6 413 ²⁸	422 ⁰⁸	—	12 572 ⁷⁵	—	
4 Smålands husarregemente	5 007 ²³	6 057 ¹⁵	539 ⁶⁷	—	11 604 ⁰⁵	—	
5 Skånska husarregementet, I. bataljonen	5 528 ⁹⁸	4 536 ²⁷	251 ⁵⁰	—	10 316 ⁷⁵	—	
6 Skånska husarregementet, II. bataljonen	985 ²⁴	3 979 ⁶⁵	270 ³⁰	—	5 235 ¹⁹	—	
7 Skånska dragonregementet	5 627 ⁶¹	10 849 ⁴⁷	267 ⁷²	—	16 746 ⁸⁰	—	
8 Kronprinsens husarregemente	9 234 ⁵⁹	6 304 ⁹⁵	524 ⁰⁹	—	16 063 ⁶³	—	
9 Norrlands dragonregemente	534 ²⁰	6 534 ⁹³	116 ⁰⁰	—	7 185 ¹³	—	
Artilleri.							
10 Svea artilleriregemente	348 ⁹⁶	4 398 ⁶¹	340 ⁶¹	—	5 088 ⁰⁸	—	
11 Göta artilleriregemente	5 247 ⁰⁰	4 377 ⁹¹	255 ⁸⁵	—	9 880 ⁷⁶	—	
12 Wendes artilleriregemente	18 790 ⁰²	6 396 ⁰²	136 ⁵³	—	25 322 ⁵⁷	—	
13 Norrlands artilleriregemente	3 239 ³²	2 964 ⁴⁰	467 ⁵⁰	—	6 571 ²²	—	
14 Norrlands artilleriregementes detasche- ment i Boden	358 ²²	1 412 ⁶⁷	216 ⁰⁶	—	1 986 ⁹⁵	—	
15 Upplands artilleriregemente	8 819 ⁸⁰	6 599 ¹³	523 ⁹⁴	—	15 942 ⁸⁷	—	
16 Smålands artilleriregemente	11 053 ³⁸	4 652 ⁶³	448 ¹⁵	—	16 154 ¹⁶	—	
17 Gottlands artillerikår	326 ⁷⁶	1 031 ⁷⁶	12 ⁵⁰	—	1 371 ⁰²	—	
18 Karlsborgs artilleribataljon	20 ⁰³	21 ⁹⁴	—	—	41 ⁹⁷	—	
19 Bodens artilleribataljon	45 ⁴⁵	—	29 ⁵³	—	74 ⁹⁸	—	
20 Positionsartilleriregementet	448 ¹⁰	1 122 ⁰⁴	205 ³⁰	—	1 775 ⁴⁴	—	
Ingenjörtrupper.							
21 Svea ingenjörkår	700 ⁰⁴	898 ⁶⁹	164 ⁹⁴	—	1 763 ⁶⁷	—	
22 Göta ingenjörkår	759 ²⁵	875 ⁰⁸	50 ⁶⁰	—	1 684 ⁹³	—	
23 Fälttelegrafkåren	104 ¹⁹	467 ⁹⁰	58 ⁵⁰	—	630 ⁵⁹	—	
24 Bodens ingenjörkår	3 ⁵⁷	110 ⁴⁷	30 ⁶⁸	—	144 ⁷²	30 ⁷³	
Träng.							
25 Svea trängkår	1 268 ⁷⁶	792 ⁸³	4 ⁷⁵	—	2 066 ³⁴	—	
26 Göta trängkår	167 ⁹¹	792 ⁸¹	15 ³¹	—	976 ⁰³	—	
27 Norrlands trängkår	539 ²²	697 ⁵⁵	161 ⁶²	—	1 398 ³⁹	—	
28 Skånska trängkåren	170 ¹⁰	766 ²⁴	—	—	936 ³⁴	42 ⁸⁴	
29 Västmanlands trängkår	10 ¹⁷	710 ⁴⁵	38 ³⁴	—	758 ⁹⁶	—	
30 Östgöta trängkår	214 ⁰⁹	736 ²⁵	27 ¹⁸	—	977 ⁵²	—	

¹ Värdet av utlämnad veterinärmateriel.

veterinärvårdsanslaget år 1912.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
K R E D I T				Antal tjänst- görings- dagar	Kostnad pr häst och dag i öre										
Brist från år 1911 kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Reservation till år 1913 kronor		Naturavärd	Material för skoning	Medikamenter	Förbrukning av material	Nyanskaffning av material	Underhåll av material	Tvätt	Transportkostn.	Diverse	Utgifter m. anl. av epizooter	Summa kostnad
—	8 309 ⁵³	8 309 ⁵³	5 957 ⁸¹	204 943	0 ⁷⁹	1 ¹⁶	0 ²⁸	0 ¹¹	0 ⁰⁴	0 ¹¹	—	—	0 ⁰⁷	—	3 ⁵⁸
—	4 366 ³⁵	4 366 ³⁵	2 391 ⁴¹	184 873	0 ⁵	0 ⁶²	0 ³⁴	0 ¹⁶	0 ⁰⁹	0 ⁵⁷	—	—	0 ⁰⁸	—	2 ³⁶
—	6 762 ⁶⁰	6 762 ⁶⁰	5 810 ¹⁵	213 776	0 ⁶⁵	1 ⁴¹	0 ⁸⁴	0 ¹⁴	0 ⁰²	0 ⁰¹	—	0 ⁰¹	0 ⁰³	—	3 ¹⁶
—	4 333 ⁰⁰	4 333 ⁰⁰	7 271 ⁰⁵	201 905	0 ⁵⁹	0 ⁸⁴	0 ⁴⁴	0 ⁰⁴	0 ¹⁶	0 ⁰²	—	—	—	—	2 ¹⁴
—	5 756 ³²	5 756 ³²	4 560 ⁴³	151 209	1 ⁰²	1 ⁸⁹	0 ²⁵	0 ⁰³	0 ⁵²	0 ⁰⁶	—	—	—	—	3 ⁸⁰
—	3 909 ⁴⁰	3 909 ⁴⁰	1 325 ⁷⁹	132 655	0 ²⁴	2 ¹⁶	0 ³⁷	0 ⁰³	0 ⁰⁶	0 ⁰⁴	—	—	0 ⁰²	—	2 ⁹⁴
—	11 100 ⁷⁸	11 100 ⁷⁸	5 646 ⁰²	361 649	0 ⁹³	1 ⁶⁹	0 ²³	0 ⁰⁴	0 ⁰⁵	0 ⁰²	—	0 ⁰¹	0 ⁰⁶	—	3 ⁰⁶
—	9 322 ⁰⁸	9 322 ⁰⁸	6 741 ⁵⁵	210 165	0 ⁶⁶	1 ⁹⁹	0 ¹⁶	0 ¹⁷	0 ¹⁷	0 ⁰²	—	0 ⁰³	—	—	3 ²⁶
—	5 247 ⁶⁰	5 247 ⁶⁰	1 937 ⁵³	217 831	1 ⁵³	0 ²⁴	0 ⁴³	0 ⁰⁴	0 ⁰⁴	—	—	0 ⁰¹	0 ⁰²	—	2 ⁴⁰
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4 950 ⁴²	4 950 ⁴²	137 ⁶⁶	150 463	0 ⁵⁶	0 ⁹⁶	0 ⁴²	0 ¹⁶	0 ⁰⁸	0 ⁰⁴	—	—	0 ⁰³	—	3 ²⁹
—	2 991 ²⁶	2 991 ²⁶	6 889 ⁵⁰	150 128	0 ³	1 ²⁷	0 ³	—	0 ⁰⁸	—	—	—	—	—	1 ⁹⁹
—	4 264 ⁶⁸	4 264 ⁶⁸	21 057 ⁸⁹	219 383	0 ⁵⁶	0 ⁷	0 ³⁷	0 ²¹	0 ⁰⁷	—	—	—	—	—	1 ⁹⁴
—	3 933 ⁷²	3 933 ⁷²	2 637 ⁵⁰	101 803	0 ⁷	1 ⁷⁴	0 ²⁵	0 ¹²	0 ²³	0 ²⁶	0 ⁰⁵	0 ⁰²	0 ²³	0 ⁰⁸	2 ⁸⁶
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1 379 ²⁵	1 379 ²⁵	607 ⁷⁰	48 153	0 ⁴⁷	1 ⁸	0 ³⁴	—	—	0 ⁰¹	—	—	—	—	2 ⁸⁶
—	5 443 ⁰⁹	5 443 ⁰⁹	10 499 ⁷⁸	224 327	0 ³²	1 ⁷⁷	0 ²²	0 ⁰²	0 ⁰⁵	—	—	0 ⁰¹	0 ⁰¹	—	2 ⁸⁷
—	4 008 ⁴⁴	4 008 ⁴⁴	12 145 ⁷²	160 260	0 ⁴⁴	1 ⁴⁴	0 ²⁵	—	0 ³⁵	—	—	—	0 ⁰¹	—	2 ⁵
—	951 ³¹	951 ³¹	419 ⁷¹	35 449	0 ³²	1 ⁴⁵	0 ⁷¹	0 ⁰⁵	—	—	—	—	—	—	2 ⁶⁸
—	4 ²⁰	4 ²⁰	37 ⁷⁷	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	35 ⁵⁴	35 ⁵⁴	39 ⁴⁴	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	1 731 ⁹⁸	1 731 ⁹⁸	43 ⁴⁶	42 101	1 ⁵²	1 ⁸⁷	0 ³⁷	0 ¹⁶	0 ¹⁵	0 ⁰⁵	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1 064 ⁴⁶	1 064 ⁴⁶	699 ²¹	32 974	0 ⁸⁶	1 ⁵¹	0 ⁵¹	0 ⁰⁴	0 ¹⁵	0 ⁰⁴	—	—	0 ⁰⁸	—	3 ²²
—	1 121 ⁵⁵	1 121 ⁵⁵	563 ³⁸	32 211	0 ²⁹	1 ⁷⁸	0 ⁹⁹	0 ⁰⁹	0 ¹⁴	0 ⁰⁸	—	0 ⁰⁹	—	—	3 ⁴
—	568 ⁶²	568 ⁶²	61 ⁹⁷	17 550	0 ⁵¹	1 ⁹⁰	0 ⁷⁶	—	—	—	—	—	—	—	3 ²⁴
—	175 ⁴⁵	175 ⁴⁵	—	4 291	1 ⁴⁵	1 ⁵⁶	0 ⁹²	—	—	—	—	—	—	—	4 ⁰⁸
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	847 ⁶²	847 ⁶²	1 218 ⁷²	28 465	0 ¹²	1 ⁸¹	0 ⁹⁷	0 ⁰⁷	—	—	—	—	—	—	2 ⁹⁷
—	965 ⁵⁰	965 ⁵⁰	10 ⁵⁸	28 575	0 ²⁴	1 ⁹	0 ⁸⁷	0 ¹⁵	0 ¹¹	—	—	—	—	—	3 ⁸⁷
—	477 ⁵⁵	477 ⁵⁵	920 ⁸⁴	23 901	1 ²	0 ⁶⁴	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ⁶
—	979 ¹⁸	979 ¹⁸	—	27 245	0 ⁸³	1 ⁰⁰	0 ⁶⁶	0 ⁶⁶	0 ¹⁹	0 ¹⁸	—	—	—	—	3 ⁵⁹
—	606 ⁰⁶	606 ⁰⁶	152 ⁹⁰	25 027	0 ¹⁴	1 ⁸¹	0 ²⁵	0 ²³	—	—	—	—	—	—	2 ⁴²
—	649 ²⁷	649 ²⁷	328 ²⁵	25 958	0 ²²	2 ¹⁶	0 ⁰⁹	—	—	—	—	—	—	—	2 ⁵
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—															

Tab. 2. Sammandrag av hästsjukbesked.

a) från arméns truppförband för år 1912.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Sjukdomar	Egna tjänste- och stamhästar								Lejda hästar							Antal sjukdagar	Medeltal sjukdagar
	Kvarstående från föregående år	Insjuknade	Summa	Avförda				Kvarstående till nästa år	Insjuknade	Avförda				Summa avförda			
				Tjänstbara	Ofänsbara	Döda eller dödade	Summa avförda			Tjänstbara	Sjuka vid lejningstidens slut	Föremål för full ersättning	Föremål för delvis ersättning		Döda eller dödade		
I. Infektionssjukdomar.	—	129	129	99	—	2	101	28	26	26	—	—	—	26	2 929	18 ⁹⁰	
Kvarka.....	16	71	87	78	—	1	79	8	12	9	3	—	—	12	2 148	21 ⁷⁰	
Lungröta.....	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	4	1 ⁰⁰	
Mjältbrand.....	3	534	537	530	—	5	535	2	12	5	6	—	1	12	4 704	8 ⁵⁷	
Övriga sjukdomar...																	
II. Invasionssjukdomar.	—	5	5	5	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	8	1 ⁶⁰	
III. Konstitutionella sjukdomar.	—	3	3	2	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	83	27 ⁶⁷	
IV. Nervsystemets sjukdomar.	—	17	17	9	3	5	17	—	2	1	—	—	1	2	441	23 ²¹	
V. Synorganens sjukdomar.	2	120	122	119	—	—	119	3	15	12	3	—	—	15	1 619	11 ⁸²	
VI. Andningsorganens sjukdomar.																	
Katarr i de övre luftvägarne.....	2	105	107	107	—	—	107	—	32	30	2	—	—	32	1 191	8 ⁵⁷	
Övriga sjukdomar...	—	5	5	1	—	4	5	—	2	—	1	—	1	2	54	7 ⁷¹	
VII. Cirkulationsorganens sjukdomar.																	
Sjukdomar i hjärtat	—	4	4	1	1	2	4	—	—	—	—	—	—	—	64	16 ⁰⁰	
Lymfkärnsinflammation	7	212	219	210	1	1	212	7	4	4	—	—	—	4	3 576	16 ⁰⁸	
Övriga sjukdomar...	—	10	10	6	—	4	10	—	1	—	—	—	1	1	122	11 ⁰⁹	
VIII. Digestionsorganens sjukdomar.																	
Halsinflammation ...	1	53	54	54	—	—	54	—	9	8	1	—	—	9	1 036	16 ⁴⁴	
Kolik	—	483	483	457	2	24	483	—	46	34	—	—	2	46	909	1 ⁷²	
Övriga sjukdomar...	1	125	126	116	3	6	125	1	14	11	2	—	1	14	1 484	10 ⁶⁰	
Transport	32	1 880	1 912	1 794	10	58	1 862	50	175	140	18	2	15	175	20 372		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Sjukdomar	Egna tjänste- och stamhästar								Lejda hästar							Antal sjukdagar	Medeltal sjukdagar
	Kvarstående från föregående år	Insjuknade	Summa	Avförda				Kvarstående till nästa år	Insjuknade	Avförda							
				Tjänstbara	Ofjänsbara	Döda eller dödade	Summa avförda			Tjänstbara	Sjuka vid lejdningstidens slut	Föremål för full ersättning	Föremål för delvis ersättning	Döda eller dödade	Summa avförda		
Transport	32	1 880	1 912	1 794	10	58	1 862	50	175	140	18	2	15	175	20 372		
IX. Urin- och könsorganens sjukdomar.	—	6	6	5	—	—	5	1	4	4	—	—	—	4	127	12·70	
X. Rörelseorganens sjukdomar.																	
Benbrott och benspricka.....	4	75	79	35	9	29	73	6	9	1	—	1	7	9	2 531	28·76	
Böjsene- och senkskideinflammation	48	740	788	718	36	6	760	28	18	12	6	—	—	18	21 540	26·72	
Inflammation i benhinna och överben	8	312	320	306	2	—	308	12	1	—	1	—	—	1	7 829	24·89	
Ledinflammation och ledvrickningar	39	974	1 013	943	33	10	986	27	68	51	15	1	1	68	20 508	18·97	
Rheumatism	—	26	26	21	5	—	26	—	1	—	1	—	—	1	233	8·63	
Spatt	7	79	86	47	34	2	83	3	2	2	—	—	—	2	4 119	46·81	
Ringkota	2	42	44	24	17	1	42	2	2	1	1	—	—	2	2 107	45·80	
Övriga sjukdomar...	19	607	626	542	48	9	599	27	26	19	7	—	—	26	15 409	23·64	
XI. Hudens och underhudbindvävens sjukdomar.																	
Mugg	5	196	201	193	—	1	194	7	51	19	32	—	—	51	2 673	10·61	
Sår och kontusion	49	2 342	2 391	2 330	9	6	2 345	46	297	218	79	—	—	297	37 497	10·22	
Tryckskada	2	339	341	336	—	—	336	5	315	126	189	—	—	315	5 415	8·25	
Ringorm	2	71	73	71	—	—	71	2	1	1	—	—	—	1	2 106	28·46	
Övriga sjukdomar...	30	820	850	820	6	1	827	23	77	56	21	—	—	77	12 214	13·18	
XII. Hovens sjukdomar.																	
Fång	—	37	37	23	13	1	37	—	11	8	3	—	—	11	1 093	22·77	
Krontramp	11	539	550	543	1	—	544	6	13	10	3	—	—	13	5 977	10·62	
Spiktramp	2	195	197	187	3	2	192	5	14	11	3	—	—	14	2 920	13·84	
Övriga sjukdomar...	38	1 441	1 479	1 439	17	1	1 457	22	93	66	27	—	—	93	21 806	13·87	
XIII. Svalster.	3	50	53	49	—	1	50	3	2	2	—	—	—	2	997	18·13	
Summa	301	10 771	11 072	10 426	243	128	10 797	275	1 180	747	406	4	23	1 180	187 473		

Sammandrag av hästsjukbesked.

b) från remontdepåerna för år 1912.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sjukdomar	Egna tjänste- och stamhästar							
	Kvarstående från föregående år	Insjuknade	Summa	Avförda				Kvarstående till nästa år
				Tjänstbara	Otjänstbara	Döda eller dödade	Summa avförda	
I. Infektionssjukdomar.								
Kvarka	—	392	392	389	—	2	391	1
Övriga sjukdomar	—	7	7	7	—	—	7	—
II. Synorganens sjukdomar.	—	4	4	4	—	—	4	—
III. Andningsorganens sjukdomar.	—	13	13	13	—	—	13	—
IV. Cirkulationsorganens sjukdomar.	—	3	3	2	—	1	3	—
V. Digestionsorganens sjukdomar.								
Kolik	—	18	18	17	—	1	18	—
Övriga sjukdomar	—	167	167	166	—	1	167	—
VI. Rörelseorganens sjukdomar.								
Benbrott.....	—	2	2	1	—	1	2	—
Böjsene- och senskideinflammation	1	3	4	2	2	—	4	—
Ledvrickning.....	—	4	4	4	—	—	4	—
Övriga sjukdomar	—	26	26	18	6	—	24	2
VII. Hudens och bindvävens sjukdomar.								
Mugg	—	35	35	35	—	—	35	—
Sår och kontusion	4	214	218	215	1	1	217	1
Övriga sjukdomar	—	9	9	8	—	1	9	—
VIII. Hovens sjukdomar.								
Spiktramp	—	7	7	6	—	—	6	1
Övriga sjukdomar	1	77	78	77	1	—	78	—
IX. Svalster.	—	2	2	2	—	—	2	—
Summa		6	983	989	966	10	8	984
								5

Tab. 3. Döda hästar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Truppförband	Orsak till döden						S u m m a	Procent av truppförbandets hästar	Procent av samtliga döda hästar	Medelålder
	Infektionssjukdom	Sjukdom i nervsystemet	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulationsorganen	Sjukdom i digestionsorganen	Benbrott				
Livgardet till häst.....	3	—	—	2	4	—	9	1'45	15'50	8'89
Livregementets dragoner.....	1	—	1	1	4	—	7	1'17	12'07	11'71
Livregementets husarer.....	1	—	1	—	1	1	4	0'70	6'90	10'75
Smålands husarregemente.....	—	—	1	—	—	—	1	0'17	1'72	9'00
Skånska husarregementet.....	—	—	—	1	4	1	6	0'58	10'36	11'17
Skånska dragonregementet.....	1	—	1	1	—	—	3	0'28	5'17	10'67
Kronprinsens husarregemente...	1	—	—	—	—	—	1	0'16	1'72	9'00
Norrlands dragonregemente...	—	1	—	—	1	—	2	0'32	3'45	7'00
Svea artilleriregemente.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta artilleriregemente.....	—	—	—	1	3	1	5	1'36	8'45	11'00
Wendes artilleriregemente.....	1	—	—	—	2	—	3	0'55	5'17	7'67
Norrlands artilleriregemente...	1	—	—	1	3	—	5	1'32	8'45	6'40
Upplands artilleriregemente...	—	—	—	—	4	—	4	1'10	6'90	11'00
Smålands artilleriregemente...	2	—	—	1	2	—	5	1'27	8'45	7'20
Gottlands artillerikår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Positionsartilleriregementet.....	—	—	—	—	1	—	1	1'54	1'72	12'00
Svea ingenjörkår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta ingenjörkår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fälttelegrafkåren.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea trängkår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta trängkår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrlands trängkår.....	—	—	1	—	—	—	1	1'79	1'72	6'00
Skånska trängkåren.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands trängkår.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östgöta trängkår.....	—	—	—	1	—	—	1	1'82	1'72	10'00
Summa	11	1	5	9	29	3	58	—	—	9'05
Procent av döda hästar.....	18'97	1'72	8'62	15'52	50'00	5'17	—	—	—	—

Tab. 4. Dödade hästar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Truppförband	Orsak till dödandet										S u m m a	Procent av truppförbandets hästar	Procent av samtliga dödade hästar	Medelålder
	Infektionssjukdom	Sjukdom i nervsystemet	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulationsorganen	Sjukdom i digestionsorganen	Sjukdom i Senäkomma	Ledäkomma	Hoväkomma	Ämne-äkomma i rörelseorganen	Sår och fistel				
Livgardet till häst	—	—	—	—	2	—	2	2	—	—	6	0'97	8'57	7'38
Livregementets dragoner	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	0'83	2'86	10'00
Livregementets husarer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smålands husarregemente	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	0'51	4'29	8'00
Skånska husarregementet	—	2	—	—	—	2	3	1	2	—	10	0'96	14'29	8'90
Skånska dragonregementet	—	—	—	—	—	—	1	1	4	—	6	0'56	8'67	11'34
Kronprinsens husarregemente	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	5	0'81	7'14	8'80
Norrlands dragonregemente	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	5	0'79	7'14	9'80
Svea artilleriregemente	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	0'80	4'29	10'00
Göta artilleriregemente	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	5	1'36	7'14	6'80
Wendes artilleriregemente	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	3	0'55	4'29	12'38
Norrlands artilleriregemente	1	—	—	—	1	1	—	—	1	2	6	1'59	8'57	9'67
Unplands artilleriregemente	—	1	—	—	—	—	1	1	2	1	6	1'66	8'57	9'38
Smalands artilleriregemente	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	5	1'27	7'14	8'20
Gottlands artillerikår	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	2'22	2'86	13'00
Positionsartilleriregementet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1'64	1'43	13'00
Göta ingenjörkår	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1'67	1'43	10'00
Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrlands trängkår	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1'79	1'43	5'00
Skånska trängkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östgöta trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	7	—	1	4	4	16	7	27	3	70	—	—	9'11
Procent av dödade hästar	1'42	10'00	—	1'42	5'71	5'71	22'86	10'00	38'57	4'29	—	—	—	—

Tab. 5. Kasserade hästar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Truppförband	Orsak till kassationen														S u m m a	Medelålder
	Sjukdom i nervsystemet	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulationsorganen	Sjukdom i digestionsorganen	Allmän stelhet och slapphet	Spat	Ringkota	Annan ledåkomma	Senskidegalla	Annan senåkomma	Hovåkomma	Annan åkomma i rörelseorganen	hud- och bindväv	Sjukdom i såsom ridhäst		
Livgardet till häst	—	3	—	—	3	1	—	3	1	6	—	3	—	19	39	14 ⁹⁷
Livregem:ets dragoner	3	—	—	1	14	3	1	6	—	1	3	3	—	2	37	8 ⁵⁰
Livregem:ets husarer...	—	—	—	1	20	8	3	1	—	9	2	5	—	—	51	9 ⁶⁷
Smålands husarregem:te	—	—	—	—	26	2	2	4	—	7	1	1	—	—	44	12 ⁴¹
Skånska husarregem:et	—	2	—	—	26	5	5	5	5	11	3	11	1	—	74	13 ⁶⁶
Skånska dragonregem:t	—	1	1	—	18	5	1	9	4	13	9	15	—	4	80	13 ¹³
Kronprinsens husarreg:e	—	—	—	1	25	5	5	—	—	15	3	4	—	9	67	12 ⁶⁷
Norrlands dragonregem.	—	—	1	1	8	6	—	—	—	7	—	6	—	19	48	14 ²⁵
Svea artilleriregemente.	—	—	—	—	5	—	2	—	—	1	1	2	—	6	17	15 ¹²
Göta artilleriregemente.	—	—	—	—	2	—	1	—	—	3	1	1	1	7	16	9 ³⁸
Wendes artilleriregem:te	—	—	—	—	10	2	—	3	—	3	3	6	—	5	32	12 ²⁵
Norrlands artilleriregem.	—	—	—	1	2	2	1	3	2	3	1	—	—	3	18	11 ⁹⁷
Upplands artilleriregem.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	3	—	3	12	13 ⁵⁸
Smålands artilleriregem.	—	—	—	—	3	2	1	—	—	1	1	3	1	1	13	11 ⁴⁶
Gottlands artillerikår ...	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	4	9 ⁰⁰
Positionsartilleriregem:t	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	10 ³³
Svea ingenjörkår	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	4	13 ⁰⁰
Göta ingenjörkår	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	5	13 ⁰⁰
Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	12 ⁰⁰
Svea trängkår	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	12 ⁰⁰
Göta trängkår	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	13 ²⁰
Norrlands trängkår	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	6	9 ⁶⁷
Skånska trängkåren	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	13 ²⁵
Västmanlands trängkår.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	13 ⁰⁰
Östgöta trängkår	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	5	10 ⁴⁰
Summa	3	6	2	7	176	43	22	37	13	90	35	70	7	81	592	12 ¹⁰
Proc. av kasserade hästar	0 ⁵¹	1 ⁰¹	0 ³⁴	1 ¹⁸	29 ⁷³	7 ²⁶	3 ⁷²	6 ²⁵	2 ²⁰	15 ²⁰	5 ⁹¹	11 ⁸²	1 ¹⁸	13 ⁶⁸	—	—